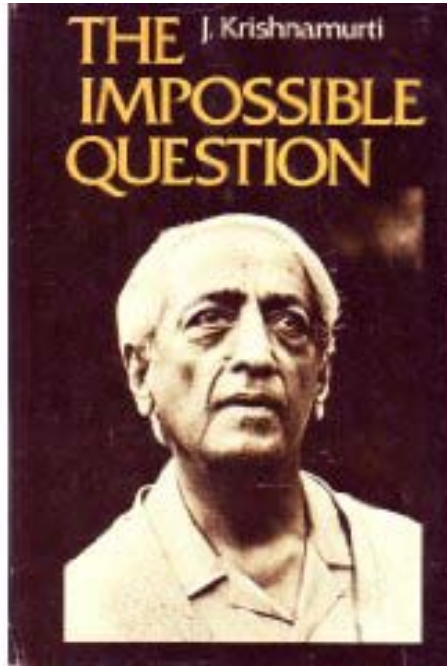

J. KRISHNAMURTI

NGHI VẤN KHÔNG ĐÁP ÁN
THE IMPOSSIBLE QUESTION

Lời dịch: **ÔNG KHÔNG**

www.jkrishnamurtiongkhong.com

– Tháng 2-2010 –

NGHI VẤN KHÔNG ĐÁP ÁN
THE IMPOSSIBLE QUESTION
(Nguồn: www.tchl.freeweb.hu)

PHẦN 1

Nói chuyện trước công chúng tại Saanen 1970

- Chương 1- Hành động nhìn
- Chương 2- Tự do
- Chương 3- Phân tích
- Chương 4- Phân chia
- Chương 5- Sự hãi và vui thú
- Chương 6- Hoạt động máy móc của tư tưởng
- Chương 7- Tôn giáo

PHẦN 2

Nói chuyện trước công chúng tại Saanen 1970

- Chương 1- Nói chuyện lần thứ nhất
- Chương 2- Nói chuyện lần thứ hai
- Chương 3- Nói chuyện lần thứ ba
- Chương 4- Nói chuyện lần thứ tư
- Chương 5- Nói chuyện lần thứ sáu
- Chương 6- Nói chuyện lần thứ bảy
- Chương 7- Nói chuyện lần thứ tám

PHẦN 3

Nói chuyện tại Los Alamos Laboratory

PHẦN 1

Nói chuyện trước công chúng tại Saanen 1970

Chương 1

HÀNH ĐỘNG NHÌN

Ngày 16 tháng 7 năm 1970

Trong một thế giới hoàn toàn hỗn loạn và bạo lực, nơi có mọi hình thức phản kháng và hàng ngàn gĩa thích cho những phản kháng này, người ta hy vọng sẽ có sự đổi mới xã hội, những thực tế khác hẳn và sự tự do nhiều hơn cho con người. Trong mỗi quốc gia, trong mỗi vùng đất, dưới khẩu hiệu hòa bình, có bạo lực; nhân danh chân lý, có bóc lột, đau khổ; có hàng triệu người đang chết đói; có đàn áp dưới những chế độ độc tài; có nhen bắt công xã hội. Có chiến tranh, cường bách tòng quân, gia tăng thuế má để phục vụ chiến tranh. Có hỗn loạn vô cùng và bạo lực khủng khiếp; hận thù được bào chữa; sự tẩu thoát trong mọi hình thức được chấp nhận như thói thường của sống. Khi người ta nhận biết được tất cả điều này, người ta bị rối loạn, hoang mang, không biết phải làm gì, suy nghĩ ra sao, đảm trách vai trò nào. Người ta phải làm gì? Gia nhập những người hoạt động hoặc tẩu thoát

vào một loại cô lập phía bên trong nào đó? Quay trở lại những ý tưởng tôn giáo cổ lỗ? Bắt đầu một giáo phái mới, hoặc tiếp tục những thành kiến và những khuynh hướng riêng của người ta? Bởi vì thấy tất cả điều này, tự nhiên người ta muốn biết chính mình phải làm gì, suy nghĩ ra sao, sống một loại sống khác hẳn như thế nào?

Nếu trong suốt những nói chuyện và những bàn luận này chúng ta có thể tìm được một ngọn đèn cho chính chúng ta, một cách sống trong đó không còn bạo lực gì cả, một cách sống hoàn toàn tôn giáo và thế là chẳng còn sợ hãi, một cách sống cân bằng bên trong mà không thể bị tác động bởi những biến cố bên ngoài, vậy thì tôi nghĩ chúng sẽ hoàn toàn xứng đáng. Liệu chúng ta có thể trao sự chú ý thật nhạy cảm và trọn vẹn vào điều gì chúng ta sắp sửa bàn luận? Chúng ta sẽ cùng nhau làm việc để tìm ra làm thế nào sống trong hòa bình. Không phải rằng người nói sẽ bảo bạn phải làm gì, suy nghĩ ra sao – ông ta không có uy quyền, không ‘triết lý’.

Có sự khó khăn là bộ não của người ta vận hành trong những thói quen cũ kỹ, giống như một máy hát đĩa đang lặp đi lặp lại cùng một âm điệu. Trong sự nhiễu loạn của âm điệu đó, của thói quen đó đang tiếp tục, người ta không thể lắng nghe bất kỳ điều gì mới mẻ cả. Bộ não đã bị quy định phải suy nghĩ trong một lối nào đó để đáp lại tùy theo văn hóa, truyền thống và giáo dục của chúng ta; cùng bộ não đó cố gắng lắng nghe cái gì đó mới mẻ và nó không thể lắng nghe được. Đó là nơi sự khó khăn của chúng ta sẽ bắt đầu. Một nói chuyện được thấu băng có thể xóa sạch và bắt đầu lại; rũi thay sự ghi lại trên cuộn băng của bộ não đã bị hằn sâu trên nó đến độ rất khó khăn để xóa sạch và bắt đầu lại. Chúng ta lặp lại cùng khuôn mẫu và cùng những thói quen thân thể, lặp đi và lặp lại, vì vậy chúng ta chẳng bao giờ bắt gặp bất kỳ thứ gì mới mẻ.

Tôi cam đoan với bạn người ta có thể xóa sạch cuộn băng cũ kỹ, cách suy nghĩ, cảm thấy, phản ứng cũ kỹ, vô vàn thói quen người ta có. Người ta có thể thực hiện nó nếu người ta thực sự trao sự chú ý. Nếu vấn đề người ta đang lắng nghe là rất nghiêm túc, rất quan trọng; vậy thì chắc chắn người ta lắng nghe để cho chính động thái lắng nghe đó sẽ xóa sạch cái cũ kỹ. Làm ơn hãy thử nó hay nói khác hơn – hãy thực hiện nó. Bạn phải quan tâm sâu sắc, ngược lại bạn sẽ không hiện diện ở đây. Làm ơn hãy lắng nghe bằng sự chú ý trọn vẹn, để cho trong chính động thái lắng nghe những kỷ niệm cũ kỹ, những thói quen cũ kỹ, truyền thống đã tích lũy, tất cả điều đó sẽ được xóa sạch.

Người ta phải nghiêm túc khi bị đối diện với sự hỗn loạn trong thế giới, sự hoang mang, chiến tranh và hủy diệt, nơi mọi giá trị đã bị quẳng đi trong một xã hội hoàn toàn buông thả, thuộc tình dục lẫn kinh tế. Không có đạo đức, không có tôn giáo; mọi thứ đang bị xếp xó và người ta phải hoàn toàn nghiêm túc; nếu bạn có sự nghiêm túc đó trong tâm hồn của bạn, bạn sẽ lắng nghe. Nó tùy thuộc vào bạn, không phải vào người nói, liệu bạn có dư thừa sự nghiêm túc để lắng nghe trọn vẹn đến độ tìm được cho chính bạn một ngọn đèn mà không bao giờ có thể bị dập tắt, một cách sống không lệ thuộc vào bất kỳ ý tưởng nào, vào bất kỳ hoàn cảnh nào, một cách sống luôn luôn được tự do, mới mẻ, tươi trẻ, sinh khí. Nếu bạn có chất lượng của cái trí mà muốn tìm được bằng bất kỳ giá nào, vậy thì bạn và người nói có thể cùng nhau làm việc và bắt gặp cái sự việc lạ thường này mà sẽ giải quyết được tất cả những vấn đề của chúng ta – dù chúng là những vấn đề thuộc sự đơn điệu của sống hay những vấn đề có bản chất cơ bản nhất.

Bây giờ chúng ta sẽ tiếp cận nó như thế nào đây? Tôi cảm thấy chỉ có một cách duy nhất, đó là: qua sự phủ nhận

đến được sự tích cực; qua sự hiểu rõ điều gì không phải, để tìm ra điều gì đúng thực, để thấy thực sự người ta là gì và vượt khỏi nó. Bắt đầu nhìn vào thế giới và tất cả những biến cố của thế giới, nhìn vào những sự việc đang xảy ra; thấy liệu rằng có hoặc không có sự tách rời trong sự liên hệ của người ta với nó. Người ta có thể nhìn vào những biến cố của thế giới như thể chúng không dính líu đến người ta như một cá thể, tuy nhiên lại cố gắng định hình chúng, cố gắng làm điều gì đó về chúng. Trong cách nhìn đó, có một phân chia giữa chính người ta và thế giới. Người ta có thể nhìn theo cách đó bằng trải nghiệm và hiểu biết của người ta, bằng những đặc điểm, những thành kiến riêng của người ta và vân vân; nhưng nó đang nhìn như một người bị tách rời khỏi thế giới. Người ta phải tìm được *nhìn* như thế nào để cho người ta thấy tất cả những sự việc đang xảy ra, cả bên ngoài lẫn bên trong của người ta, như một tiến hành đơn nhất, như một chuyển động tổng thể. Hoặc người ta nhìn vào thế giới từ một quan điểm đặc biệt – giữ vững quan điểm bằng từ ngữ, bằng học thuyết, cam kết vào một hành động đặc biệt và thế là bị cô lập khỏi phần còn lại của thế giới – hoặc người ta nhìn vào toàn hiện tượng này như một tiến hành đang chuyển động, đang sống, một chuyển động tổng thể trong đó người ta là một bộ phận và qua đó người ta không bị tách rời. Cái gì người ta là, là kết quả của văn hóa, tôn giáo, giáo dục, tuyên truyền, khí hậu, thực phẩm – người ta là thế giới và thế giới là chính người ta. Liệu người ta có thể thấy tổng thể của điều này và không phải điều gì người ta nên làm về nó? Liệu người ta có cảm thấy của trạng thái tổng thể của nhân loại này? Nó không là một vấn đề của đồng hóa mình với thế giới, bởi vì người ta là thế giới. Chiến tranh là kết quả của chính người ta. Bạo lực, thành kiến, sự tàn nhẫn kinh hoàng đang xảy ra, là bộ phận của chính người ta.

Nó phụ thuộc vào cách bạn nhìn vào hiện tượng này, cả bên trong lẫn bên ngoài, và cũng cả bạn nghiêm túc đến mức độ nào. Nếu bạn thực sự nghiêm túc, vậy thì khi bạn nhìn, động lực cũ kỹ – sự lặp lại của những khuôn mẫu cũ kỹ, những cách suy nghĩ, sống và hành động cũ kỹ – kết thúc. Liệu bạn có dư thừa nghiêm túc để tìm ra một cách sống trong đó ít cả xung đột này, đau khổ và phiền muộn này không còn tồn tại? Đối với hầu hết chúng ta, sự khó khăn nằm ở giải thoát khỏi những thói quen cũ kỹ của tư tưởng: ‘Tôi là cái gì đó’, ‘Tôi muốn phát huy hết năng lực bản thân’, ‘Tôi muốn trở thành’, ‘Tôi tin tưởng những quan điểm của tôi’, ‘Đây là cách đúng’, ‘Tôi theo giáo pháp đặc biệt này’. Khoảnh khắc bạn có một quan điểm bạn đã tự-tách rời mình và vì vậy không thể nhìn vào toàn tiến hành.

Chừng nào còn có sự phân chia của sống, cả bên ngoài lẫn bên trong, phải có sự hỗn loạn và chiến tranh. Làm ơn thấy điều này bằng tâm hồn của bạn. Hãy quan sát chiến tranh đang xảy ra ở Trung đông. Bạn biết tất cả điều này; có vô số sách đã giải thích tất cả về nó. Chúng ta bị trói buộc trong những giải thích – như thể bất kỳ giải thích nào sẽ luôn luôn giải quyết được mọi vấn đề. Nhất thiết cần nhận ra rằng người ta phải không bị trói buộc trong những giải thích, không đặt thành vấn đề người nào đưa ra chúng. Khi bạn thấy ‘cái gì là’, nó không đòi hỏi một giải thích; con người không thấy ‘cái gì là’, bị mất hút trong những giải thích. Làm ơn thấy điều này; hiểu rõ điều này từ cơ bản đến độ bạn không bị trói buộc bởi những từ ngữ.

Ở Ấn độ, nó là phong tục khi sử dụng quyển sách thiêng liêng của họ, kinh Gita, và giải thích mọi thứ tùy theo nó. Hàng ngàn trên hàng ngàn người lắng nghe những giải thích này về vấn đề bạn nên sống như thế nào, bạn nên làm điều gì, Thượng đế là điều này hay điều kia – họ lắng nghe

những câu kinh rồi sau đó tiếp tục sống thông thường của họ. Những giải thích làm đui mù bạn, chúng ngăn cản bạn không thực sự đang thấy ‘cái gì là’.

Rất quan trọng phải tìm ra cho chính bạn cách bạn nhìn vấn đề của sự tồn tại này như thế nào. Bạn nhìn từ một giải thích, từ một quan điểm đặc biệt, hay bạn nhìn không-tách rời? Làm ơn hãy tìm ra. Hãy đạo bộ một mình và tìm ra, trao trọn vẹn tâm hồn của bạn để tìm ra cách bạn nhìn vào tất cả những hiện tượng này như thế nào. Sau đó chúng ta có thể cùng nhau khai triển những chi tiết; và chúng ta sẽ thâm nhập những chi tiết sâu thẳm nhất để tìm ra, để hiểu rõ. Nhưng trước khi chúng ta thực hiện điều đó, bạn phải rất rõ ràng rằng bạn đã được tự do khỏi sự phân chia, rằng bạn không còn là một người Anh, một người Mỹ, một người Do thái – bạn theo kịp chứ? – rằng bạn được tự do khỏi tình trạng bị quy định của bạn trong một tôn giáo hay văn hóa đặc biệt, mà trói buộc bạn, mà tùy theo nó bạn có những trải nghiệm của bạn, mà chỉ dẫn đến bị quy định thêm nữa.

Nhìn vào toàn chuyển động của sống này như một sự việc; có vẻ đẹp vô cùng trong nó và năng lượng vô hạn; thế là hành động là trọn vẹn và có sự tự do. Và một cái trí phải được tự do để tìm ra sự thật là gì, không phải một sự thật được sáng chế do tưởng tượng. Phải có sự tự do tổng thể mà trong đó không còn sự phân chia. Việc đó chỉ có thể xảy ra nếu bạn thực sự nghiêm túc – không phụ thuộc người nào đó mà nói, ‘Đây là phương cách để nghiêm túc’, hãy quảng đi tất cả vô lý đó, đừng lắng nghe nó. Hãy tự-tìm ra cho chính bạn, không đặt thành vấn đề liệu bạn còn trẻ tuổi hay đã già nua.

Các bạn muốn hỏi thêm điều gì nữa không? Trước khi bạn hỏi, hãy thấy tại sao bạn đang hỏi và bạn chờ đợi câu trả lời từ ai. Trong khi đang hỏi liệu bạn chỉ thỏa mãn với sự giải

thích mà có lẽ là câu trả lời? Nếu người ta đưa ra một câu hỏi – và người ta phải luôn luôn tìm hiểu về mọi sự việc – liệu người ta đang hỏi nó bởi vì trong chính đang hỏi đó người ta đang bắt đầu thâm nhập và thế là cùng nhau chia sẻ, chuyển động, trải nghiệm, cùng nhau sáng tạo?

Người hỏi: Nếu có người nào đó, ví dụ một phụ nữ, bắn và giết chết người khác, và nó là quyền hành của người ta để chặn đứng bà ấy bằng cách bắn chết bà ấy, người ta nên làm gì?

Krihnamurti: Vậy thì chúng ta hãy giết chết tất cả những tổng thống, tất cả những người cai trị, tất cả những người hàng xóm và chính họ! (Tiếng cười) Đùng, đùng, đùng cười. Chúng ta là bộ phận của tất cả điều này. Bằng sự bạo lực riêng của chúng ta, chúng ta đã góp phần vào tình trạng của thế giới hiện nay mà trong đó chúng ta sống. Chúng ta không thấy điều này rõ ràng lắm. Chúng ta nghĩ rằng bằng cách loại bỏ một ít người, bằng cách lật đổ một chế độ, chúng ta sẽ giải quyết toàn vấn đề. Mọi cách mạng vật chất đã được đặt nền tảng trên điều này, cách mạng Pháp, Cộng sản vãn vãn và họ đã chấm dứt trong sự quan liêu hay chuyên chế. Vì vậy những người bạn thương yêu của tôi, sáng tạo một cách sống khác hẳn là sáng tạo nó không những cho những người khác nhưng còn cho chính bạn; bởi vì ‘những người khác’ là ‘chính bạn’, không có ‘chúng tôi’ và ‘chúng nó’, chỉ có ‘chính chúng tôi’. Nếu người ta thực sự thấy điều này, không phải bằng từ ngữ, không phải bằng trí năng, nhưng bằng quả tim của người ta, vậy thì người ta sẽ thấy có thể có một hành động tổng thể đang sáng tạo, một loại kết quả hoàn toàn khác hẳn, không phải lật đổ một chế độ và thiết lập một chế độ khác.

Người ta phải có dư thừa sự kiên nhẫn để thâm nhập; những người trẻ không có đủ kiên nhẫn, họ muốn những kết quả tức thời – cà phê pha liền, trà tan ngay, thiên định cấp tốc – mà có nghĩa rằng họ đã không bao giờ hiểu rõ toàn tiến hành của sông. Nếu người ta hiểu rõ tánh tổng thể của sự sống, có một hành động xảy ra tức khắc, mà hoàn toàn khác hẳn hành động tức thời của không-kiên nhẫn. Hãy nhìn, thấy điều gì đang xảy ra ở Mỹ, những bạo loạn thuộc chủng tộc, nghèo đói, những khu nhà ổ chuột, tình trạng vô nghĩa hoàn toàn của sự giáo dục như hiện nay nó là – nhìn vào sự phân chia ở Châu Âu, và phải mất bao nhiêu thời gian để tạo ra một Liên hiệp Châu Âu. Và nhìn vào điều gì đang xảy ra ở Ấn Độ, Châu Á, Nga và Trung Quốc. Khi người ta nhìn vào tất cả những quốc gia đó và những phân chia khác nhau của tôn giáo, chỉ có một đáp án, một hành động, một hành động tổng thể, không phải một hành động từng phần và tách rời. Hành động tổng thể đó không chỉ giết chết hành động tách rời mà còn thấy những phân chia đã tạo ra sự hủy diệt của con người này. Khi người ta thấy một cách thực sự nghiêm túc và nhạy cảm điều đó, sẽ có một hành động hoàn toàn khác hẳn.

***Người hỏi:** Đối với một người được sinh ra trong một quốc gia nơi có sự chuyên chế tuyệt đối đến độ anh ấy hoàn toàn bị kiểm chế, không có cơ hội để tự mình làm bất kỳ điều gì – tôi cảm thấy hầu hết mọi người ở đây không thể tưởng tượng được nó – anh ấy được sinh ra trong hoàn cảnh này và cha mẹ của anh ấy cũng vậy, anh ấy đã làm gì mà tạo ra sự hỗn loạn trong thế giới này?*

Krishnamurti: Có thể anh ấy đã không làm gì cả. Một con người tội nghiệp đã làm gì khi sống trong những vùng hoang dã của Ấn Độ, hay trong một ngôi làng nhỏ của Châu Phi, hay

trong một thung lũng nhỏ bé hạnh phúc nào đó, mà không biết bất kỳ việc gì đang xảy ra trong phần còn lại của thế giới? Anh ấy góp phần vào cấu trúc quái quỷ này trong cách nào? Có thể anh ấy đã chẳng làm gì cả, con người tội nghiệp, anh ấy có thể làm gì?

Người hỏi: Nghiêm túc có nghĩa gì? Tôi có cảm giác rằng tôi không nghiêm túc.

Krishnamurti: Chúng ta hãy cùng nhau tìm ra. Nghiêm túc có nghĩa gì – để cho bạn hoàn toàn hiến dâng cho cái gì đó, cho tâm nguyện nào đó đến độ bạn muốn theo đuổi nó đến tận cùng. Tôi không đang định nghĩa nó, đừng chấp nhận bất kỳ định nghĩa nào. Người ta muốn tìm ra làm thế nào để sống một loại sống hoàn toàn khác hẳn, một sống trong đó không còn bạo lực, trong đó có sự tự do tuyệt đối bên trong; người ta muốn tìm ra và có ý định trao thời gian, năng lượng, tư tưởng, và mọi thứ vào cái đó. Tôi sẽ gọi một người như thế là một người nghiêm túc. Anh ta không dễ dàng từ bỏ – anh ta có lẽ giải trí, nhưng hướng đi của anh ta đã được cố định. Điều này không có nghĩa rằng anh ta cố chấp hay ương ngạnh, rằng anh ta không điều chỉnh. Anh ta sẽ lắng nghe những người khác, suy xét, tìm hiểu, quan sát. Trong sự nghiêm túc của anh ta, anh ta có lẽ trở nên tự ch o mình là trung tâm; chính tự cho mình là trung tâm đó sẽ ngăn cản anh ta không tìm hiểu; nhưng, anh ta phải lắng nghe những người khác, anh ta phải tìm hiểu, nghi vấn liên tục; mà có nghĩa anh ta phải nhạy cảm cực kỳ. Anh ta phải tìm ra anh ta lắng nghe như thế nào và lắng nghe ai. Vì vậy luôn luôn anh ta đang lắng nghe, đang theo đuổi, đang tìm hiểu; anh ta đang khám phá và với một bộ não nhạy cảm, một cái trí nhạy cảm, một quả tim nhạy cảm, chúng không là những sự vật tách rời –

anh ta đang tìm hiểu bằng tánh tổng thể và tánh nhạy cảm của tất cả thân tâm. Hãy tìm ra liệu thân thể có nhạy cảm; nhận biết được những cử chỉ của nó, những thói quen đặc biệt của nó. Bạn không thể nhạy cảm phần thân thể nếu bạn ăn uống quá độ, bạn cũng không thể trở nên nhạy cảm qua nhịn đói hay ăn chay. Người ta phải lưu ý những thứ gì người ta ăn uống. Người ta phải có một bộ não nhạy cảm; điều đó có nghĩa một bộ não không đang vận hành trong những thói quen, không đang theo đuổi vui thú nhỏ nhen riêng của nó, tình dục hay những thứ khác.

Người hỏi: Ông đã bảo chúng tôi đừng nghe những giải thích. Sự khác biệt giữa những nói chuyện của ông và những giải thích là gì?

Krishnamurti: Bạn nghĩ thế nào? Liệu có bất kỳ khác biệt nào, hay nó chỉ là cùng qui trình giải thích bằng những từ ngữ đang xảy ra?

Người hỏi: Từ ngữ và từ ngữ.

Krishnamurti: Chúng ta giải thích, đưa ra sự diễn tả về nguyên nhân và hậu quả, đang nói, ví dụ: con người đã thừa hưởng sự tàn nhẫn từ thú vật. Người nào đó đã vạch ra điều này; nhưng nếu trong ngay vạch ra đó bạn hành động, bạn không còn bạo lực, không có một khác biệt à? Hành động là điều gì được yêu cầu; nhưng liệu hành động sẽ xảy ra qua những giải thích, qua những từ ngữ? Hay hành động tổng thể này chỉ xảy ra khi bạn dư thừa sự nhạy cảm để quan sát, để thấy toàn chuyển động của sống, tổng thể của nó? Chúng ta đang cố gắng làm gì ở đây? Cho những giải thích của ‘tại sao’ và nguyên nhân của ‘tại sao’? Hay chúng ta đang cố

gắng sống để cho sống của chúng ta không bị đặt nền tảng trên những từ ngữ nhưng trên sự khám phá của cái gì thực sự là – mà không lệ thuộc vào những từ ngữ. Có một khác biệt vô cùng giữa hai điều này – mặc dù tôi giải thích nó. Nó giống như một người bị đói; bạn không thể giải thích cho anh ấy bản chất và hương vị của thức ăn, bằng cách chỉ cho anh ấy cái thực đơn, bằng cách chỉ cho anh ấy qua cái cửa sổ trưng bày thức ăn. Nhưng điều gì anh ấy muốn là thức ăn thực sự; và những giải thích không trao tặng anh ấy *cái đó*. Đó là sự khác biệt.

Ngày 16 tháng 7 năm 1970

Chương 2

TỰ DO

Ngày 19 tháng 7 năm 1970

Krishnamurti: Có nhiều vấn đề chúng ta phải bàn luận, nhưng trước hết, dường như đối với tôi, chúng ta phải suy xét rất kỹ càng sự tự do là gì. Nếu không hiểu rõ sự tự do, không chỉ phía bên ngoài, nhưng đặc biệt phía bên trong, một cách sâu thẳm và nghiêm túc – không chỉ thuộc trí năng, nhưng thực sự cảm thấy nó – bất kỳ điều gì chúng ta nói sẽ chẳng có ý nghĩa bao nhiêu.

Ngày hôm trước chúng ta đang bàn luận về bản chất của cái trí. Chính là cái trí nghiêm túc mà thực sự sống và tận hưởng sống – không phải cái trí chỉ đang tìm kiếm sự tiêu khiển, sự thỏa mãn hay thành tựu đặc biệt nào đó. Sự tự do hàm ý sự từ bỏ hay phủ nhận toàn bộ của uy quyền tâm lý phía bên trong. Thế hệ trẻ nghĩ rằng tự do là phi nhò người cảnh sát, làm bất kỳ điều gì họ muốn. Nhưng sự phủ nhận uy quyền phía bên ngoài không có nghĩa sự tự do hoàn toàn khỏi tất cả uy quyền thuộc tâm lý, phía bên trong. Khi chúng ta hiểu rõ uy quyền phía bên trong, cái trí và quả tim được tự do một cách trọn vẹn và tuyệt đối; sau đó chúng ta sẽ có thể hiểu rõ sự tự do của hành động phía bên ngoài.

Sự tự do của hành động phía bên ngoài, phụ thuộc hoàn toàn vào một cái trí được tự do khỏi uy quyền phía bên trong. Điều này cần đến nhiều sự thận trọng và sự tìm hiểu đầy kiên nhẫn. Nó là một vấn đề có tầm quan trọng cơ bản; nếu nó được hiểu rõ, vậy thì chúng ta sẽ tiếp cận những vấn đề khác được bao hàm trong sự sống và sống hàng ngày bằng một chất lượng hoàn toàn khác hẳn của cái trí.

Theo từ điển, nghĩa lý của từ ngữ ‘*authority*’ *uy quyền* là: ‘người khởi đầu một ý tưởng căn nguyên’, ‘người tạo ra cái gì đó hoàn toàn rí rỏ’. Anh ấy thiết lập một khuôn mẫu, một hệ thống được đặt nền tảng trên ý tưởng của anh ấy; những người khác theo sau, tìm được sự thỏa mãn nào đó trong nó. Hay anh ấy bắt đầu một kiểu sống tôn giáo nào đó mà những người khác tuân theo một cách mù quáng hoặc có trí năng. Thế là những khuôn mẫu, hay những phương cách của sống, của cư xử được thiết lập, thuộc chính trị hay tâm lý, phía bên ngoài và phía bên trong. Cái trí, thông thường rất biếng nhác và dật dờ, phát giác rằng quá dễ dàng khi tuân theo điều gì đó mà những người khác đã nói. Người tuân theo chấp nhận ‘uy quyền’ như một phương tiện để đạt được điều gì đã được hứa hẹn bởi hệ thống đặc biệt của triết lý hay ý tưởng; anh ấy bám vào nó, lệ thuộc vào nó và thế là khẳng định ‘uy quyền’. Thế là, người theo sau là một người phó bản; và hầu hết mọi người đều là bản sao. Họ có lẽ nghĩ rằng họ có những ý tưởng căn nguyên nào đó liên quan đến hội họa, viết lách và vân vân, nhưng từ cốt lõi, bởi vì họ đã bị quy định để tuân theo, để bắt chước, để tuân phục, họ đã trở thành những con người, vô lý, phó bản. Đó là một khía cạnh thuộc bản chất hủy diệt của uy quyền.

Là một con người, liệu bạn có theo sau người nào đó thuộc phân tâm lý? Chúng ta không đang nói về sự vâng lời phía bên ngoài, tuân theo luật pháp – nhưng phía bên

trong, thuộc tâm lý, liệu bạn có tuân theo? Nếu bạn có, vậy thì bạn là một bản sao từ cốt lõi; bạn có lẽ làm những công việc tốt lành, bạn có lẽ theo đuổi một sống rất trong sạch, nhưng tất cả nó chẳng có ý nghĩa bao nhiêu.

Cũng có uy quyền của truyền thống. Truyền thống có nghĩa: ‘chuyển từ quá khứ sang hiện tại’ – truyền thống tôn giáo, truyền thống gia đình, hay truyền thống chủng tộc. Và có truyền thống của ký ức. Người ta có thể thấy rằng theo truyền thống tại những mức độ nào đó có giá trị; tại những mức độ khác nó không có giá trị gì cả. Những cách cư xử, sự lễ phép, sự ý tứ tốt lành được sinh ra từ sự tinh táo của cái trí mà đang nhìn ngắm, có thể dần dần trở thành truyền thống; khuôn mẫu đang được thiết lập, cái trí lặp lại nó. Người ta mở cửa giùm cho ai đó, đứng giờ cho những bữa ăn, và vân vân. Nhưng nó đã trở thành truyền thống và không còn được sinh ra từ sự tinh táo, sự nhạy bén và sự rõ ràng.

Cái trí mà đã nuôi dưỡng ký ức, vận hành từ truyền thống, giống như một cái máy – lặp đi lặp lại mọi sự việc. Nó không bao giờ có thể nhận được bất kỳ điều gì mới mẻ, nó không bao giờ có thể lắng nghe bất kỳ điều gì trong một cách hoàn toàn mới mẻ. Những bộ não của chúng ta giống như những cái máy thân băng: những kỷ niệm nào đó đã được nuôi dưỡng qua hàng thế kỷ và chúng ta tiếp tục lặp lại chúng. Qua sự huyền ảo của lặp lại đó người ta không thể lắng nghe cái gì đó mới mẻ. Thế là người ta hỏi: ‘Tôi phải làm gì?’ ‘Làm thế nào tôi sẽ xóa sạch bộ máy cũ kỹ, cuộn băng cũ kỹ này?’. Cái mới mẻ có thể nghe được chỉ khi nào cuộn băng cũ kỹ trở nên hoàn toàn yên lặng mà không cần bất kỳ nỗ lực nào, khi người ta nghiêm túc để lắng nghe, để tìm ra, và có thể trao toàn sự chú ý của người ta.

Vậy là có uy quyền của người khác mà chúng ta lệ thuộc, uy quyền của truyền thống, và uy quyền của trải

nghiệm quá khứ như ký ức, như hiểu biết. Cũng có uy quyền của trải nghiệm tức thời, mà được công nhận từ trải nghiệm tích lũy ở quá khứ của người ta; và bởi vì được công nhận, nó không còn là cái gì đó mới mẻ nữa. Làm thế nào một cái trí, một bộ não, mà bị quy định quá nặng nề bởi uy quyền, bất chước, tuân phục và điều chỉnh, có thể lắng nghe bất kỳ cái gì đó hoàn toàn mới mẻ? Làm thế nào người ta có thể thấy vẻ đẹp của một ngày, khi cái trí và quả tim và bộ não bị phủ đầy bởi quá khứ như uy quyền. Nếu người ta thực sự nhận biết được sự kiện rằng cái trí bị chất nặng bởi quá khứ và bị quy định bởi những hình thức khác nhau của uy quyền, nó không được tự do và vì vậy không thể thấy đầy đủ, vậy thì quá khứ bị xóa sạch mà không cần nỗ lực nào cả.

Sự tự do hàm ý sự kết thúc tuyệt đối tất cả uy quyền phía bên trong. Từ chất lượng của cái trí đó hiện diện một tự do phía bên ngoài – cái gì đó mà hoàn toàn khác ~~in~~ phản ứng của đối nghịch hay kháng cự. Điều gì chúng ta đang nói thực sự quá đơn giản và do bởi tánh đơn giản của nó nên bạn sẽ bỏ lỡ nó. Cái trí, bộ não, bị quy định qua uy quyền, qua bất chước và qua tuân phục – đó là một sự kiện. Cái trí mà thực sự được tự do, không có uy quyền phía bên trong gì cả; nó biết tình yêu và thiên định có nghĩa gì.

Trong hiểu rõ sự tự do, người ta cũng hiểu rõ kỷ luật là gì. Dường như điều này có lẽ khá mâu thuẫn bởi vì thông thường chúng ta hiểu sự tự do có nghĩa được tự do khỏi tất cả kỷ luật. Chất lượng của cái trí mà có kỷ luật tốt đỉnh là gì? Sự tự do không thể tồn tại nếu không có kỷ luật; mà không có nghĩa trước hết bạn phải bị kỷ luật rồi sau đó bạn sẽ có tự do. Tự do và kỷ luật theo cùng nhau, chúng không là hai sự việc tách rời. Vì vậy ‘discipline’ có nghĩa gì? Theo từ điển, nghĩa lý của từ ngữ ‘discipline’ là ‘to learn’ học hành – không phải một cái trí mà tự ép buộc chính nó vào một khuôn mẫu nào

đó của hành động tùy theo một học thuyết hay một niềm tin. Một cái trí mà có thể học hành hoàn toàn khác hẳn một cái trí mà chỉ có thể tuân phục. Một cái trí mà đang học hành, mà đang nhìn ngắm, đang thấy thực sự ‘cái gì là’, không đang diễn giải ‘cái gì là’ tùy theo những ham muốn riêng của nó, bị quy định riêng của nó, những vui thú đặc biệt riêng của nó.

Kỷ luật không có nghĩa kiểm chế và kiểm soát, nó cũng không là sự điều chỉnh đến một khuôn mẫu hay một học thuyết; nó có nghĩa một cái trí mà thấy ‘cái gì là’ và học hành từ ‘cái gì là’. Một cái trí như thế phải cảnh giác, tỉnh táo lạ thường. Trong ý nghĩa thông thường ‘*to discipline oneself*’ tự-kỷ luật hàm ý rằng có một thực thể đang tự-kỷ luật chính nó tùy theo cái gì đó. Có một qui trình phân hai: tôi tự nhủ với mình, ‘Tôi phải thức dậy sớm mỗi buổi sáng và không được lười biếng’ hoặc ‘Tôi không được tức giận’. Việc đó hàm ý một qui trình phân hai. Có cái người mà với ý chí của người ấy cố gắng kiểm soát việc gì người ấy nên làm, đối nghịch với việc gì anh ấy thực sự làm. Trong trạng thái đó có xung đột.

Kỷ luật được thiết lập bởi cha mẹ, bởi xã hội, bởi những tổ chức tôn giáo có nghĩa sự tuân phục. Và có sự phản kháng chống lại tuân phục – cha mẹ muốn người con làm những việc gì đó, và sự phản kháng chống lại mong muốn đó, và vân vân. Nó là một sóng được đặt nền tảng trên sự vâng lời và sự tuân phục; và có sự đối nghịch của nó, khước từ sự tuân phục và làm điều gì người ấy ưa thích. Vì vậy chúng ta sẽ tìm ra điều gì là chất lượng của cái trí mà không tuân phục, không bắt chước, không tuân theo và không vâng lời, tuy nhiên vẫn có một chất lượng trong chính nó mà có kỷ luật tốt đỉnh – ‘discipline’ trong ý nghĩa của đang học hành liên tục.

Discipline là đang học hành, không phải đang tuân phục. Sự tuân phục hàm ý đang tự-so sánh chính mình với một người khác, đang tự-đo lường tôi là gì, hay suy nghĩ tôi nên là gì, với một người anh hùng, một vị thánh, và vân vân. Nơi nào có sự tuân phục phải có sự so sánh – làm ơn thấy điều này. Hãy tìm ra liệu bạn có thể sống mà không so sánh, mà có nghĩa, không tuân phục. Từ niên thiếu chúng ta bị quy định để so sánh – ‘Bạn phải giống như người anh của bạn, hay người bác của bạn’, ‘Bạn phải giống như vị thánh’, hay ‘Hãy tuân theo Mao’. Chúng ta so sánh trong giáo dục của chúng ta, trong những trường học có công việc chấm điểm và vượt qua những kỳ thi. Chúng ta không biết nó có nghĩa gì để sống mà không có so sánh và không có ganh đua, vì vậy không hung hăng, không tranh, không bạo lực. Tự-so sánh chính mình với một người khác là một hình thức của hung hăng và một hình thức của bạo lực. Sự bạo lực không chỉ là giết chết hay đánh đập người nào đó, nó còn ở trong tinh thần so sánh, ‘Tôi phải giống như người nào đó’, hay ‘Tôi phải tự-hoàn thiện mình’. Tự-hoàn thiện chính là sự đối nghịch của tự do và học hành. Hãy tìm ra cho chính bạn làm thế nào để sống một sống không-so sánh, và bạn sẽ thấy một sự việc thật lạ thường xảy ra. Nếu bạn thực sự trở nên tinh táo, một cách không chọn lựa, bạn sẽ thấy nó có nghĩa gì khi sống không-so sánh, không bao giờ sử dụng những từ ngữ ‘Tôi sẽ là’.

Chúng ta là những nô lệ cho động từ ‘to be’ là, mà hàm ý: ‘Tôi sẽ là người nào đó và ở thời gian nào đó trong tương lai’. So sánh và tuân phục theo cùng nhau; chúng không nuôi dưỡng gì cả ngoại trừ sự kiềm chế, xung đột và sự đau khổ vô tận. Tìm được một cách sống không-so sánh là điều rất quan trọng. Hãy thực hiện nó, và bạn sẽ thấy nó là một sự việc thật lạ thường; nó giải thoát bạn khỏi vô vàn gánh nặng.

Sự nhận biết được nó tạo ra một chất lượng của cái trí nhạy cảm cao độ và thế là có kỷ luật, đang học hành liên tục – không phải điều gì nó muốn học, hay điều gì gây vui thú gây hài lòng khi học, nhưng *học hành*. Thế là bạn trở nên nhận biết được tình trạng bị quy định phía bên trong bị sinh ra bởi uy quyền, bởi tuân phục vào một khuôn mẫu, vào truyền thống, vào tuyên truyền, vào điều gì những người khác đã nói, và nhận biết được trải nghiệm đã tích lũy riêng của bạn, của chủng tộc và của gia đình. Tất cả điều đó đã trở thành uy quyền. Nơi nào có uy quyền, cái trí không bao giờ có thể được tự do để khám phá bất kỳ điều gì phải được khám phá – cái gì đó không trong thời gian, tuyệt đối mới mẻ.

Một cái trí ~~nhạy~~ cảm không bị giới hạn bởi bất kỳ khuôn mẫu được thiết lập nào; nó đang chuyển động liên tục, đang trôi chảy giống như một con sông, và trong chuyển động liên tục đó không có sự kiềm chế, không có sự tuân phục, không có sự ham muốn để thành tựu. Rất quan trọng phải hiểu rõ một cách minh bạch, nghiêm túc và thăm thẳm, bản chất của một cái trí tự do và vì vậy là tôn giáo thực sự. Một cái trí tự do thấy rằng sự lệ thuộc vào cái gì đó – vào con người, vào bạn bè, vào người chồng hay người vợ, vào ý tưởng, uy quyền, và vân vân – nuôi dưỡng sợ hãi, có nguồn gốc của sợ hãi. Nếu tôi lệ thuộc vào bạn để có sự thanh thản của tôi, như một tẩu thoát khỏi sự xấu xa và sự cô độc của tôi, khỏi sự nông cạn và sự nhỏ nhen riêng của tôi, vậy thì sự lệ thuộc đó nuôi dưỡng sợ hãi. Sự lệ thuộc vào bất kỳ hình thức nào của tưởng tượng, ảo tưởng hay hiểu biết chủ quan, nuôi dưỡng sợ hãi và hủy diệt sự tự do.

Khi bạn thấy tất cả điều đó hàm ý gì – mà không có tự do như thế nào khi có sự lệ thuộc phía bên trong và vì vậy sợ hãi, và làm thế nào chỉ có cái trí rối loạn mới lệ thuộc – bạn nói: ‘Làm thế nào tôi sẽ được tự do khỏi sự lệ thuộc?’ Mà lại

nữa là một nguyên nhân khác của xung đột. Trái lại, nếu bạn quan sát rằng một cái trí lệ thuộc phải bị rối loạn; nếu bạn thấy sự thật rằng một cái trí phía bên trong lệ thuộc vào bất kỳ uy quyền nào chỉ tạo ra sự rối loạn – nếu bạn thấy điều đó, mà không hỏi làm thế nào được tự do khỏi sự rối loạn – thế là bạn sẽ kết thúc sự lệ thuộc. Thế là cái trí của bạn trở nên nhạy cảm lạ thường và vì vậy có thể tự-học hành và nó tự-kỷ luật chính nó mà không có bất kỳ hình thức nào của cưỡng bách hay tuân phục.

Liệu tất cả sự trình bày này trong chừng mực nào đó đã rõ ràng – không phải bằng từ ngữ nhưng thực sự? Tôi có thể tưởng tượng, hay suy nghĩ rằng tôi thấy rất rõ ràng, nhưng sự rõ ràng đó ngăn ngui lắm. Chất lượng thực sự của sự nhận biết rõ ràng chỉ hiện diện khi không có sự lệ thuộc, và thế là không có sự rối loạn đó mà nảy sinh khi có sợ hãi. Một cách chân thật, nghiêm túc, bạn có thể gom tụ thân tâm để tìm ra liệu bạn có được tự do khỏi uy quyền? Nó cần đến sự thâm nhập vô tận vào trong chính bạn, trạng thái tinh táo lạ thường. Từ sự rõ ràng đó hiện diện một loại hành động hoàn toàn khác hẳn, một hành động mà không là tách rời, mà không bị phân chia thuộc chính trị hay tôn giáo – nó là một hành động tổng thể.

Người hỏi: Từ điều gì ông vừa nói, có vẻ rằng một hành động ở một vấn đề có thể được nghĩ là một phản ứng đến uy quyền phía bên ngoài nào đó, ở một vấn đề đó có thể là một hành động tổng thể, bởi một cá thể khác.

Krishnamurti: Thuộc trí năng, thuộc từ ngữ, chúng ta có thể ganh đua với nhau, giải thích với nhau để thông suốt, nhưng đó không là vấn đề phải quan tâm; việc gì đối với bạn có lẽ là một hành động trọn vẹn, dường như đối với tôi lại là một

hành động không-trộn vện – đó không là vấn đề. Vấn đề là liệu cái trí của bạn, như cái trí của một con người, có hành động trộn vện. Một con người của thế giới – bạn hiểu chứ? – không phải là một cá thể. ‘Cá thể’ có nghĩa không thể phân chia được. Một cá thể là một người mà không bị phân chia trong chính anh ấy, mà không tách rời, mà là tổng thể, thông minh, lành mạnh ; cũng vậy ‘whole’ có nghĩa thiêng liêng. Khi bạn nói ‘Tôi là một cá thể’, bạn không là như thế. Sống một sống của không uy quyền, của không so sánh, và bạn sẽ khám phá nó là một sự việc thật lạ thường; bạn có năng lượng vô tận khi bạn không đang ganh đua, không đang so sánh và không đang kềm chế; bạn thực sự sinh động, thông minh, tổng thể và vì vậy thiêng liêng.

Người hỏi: Điều gì ông nói không rõ ràng lắm cho tôi. Tôi có thể làm gì?

Krishnamurti: Hoặc điều gì được nói không rõ ràng lắm trong chính nó, hoặc bạn có lẽ không hiểu tiếng Anh đúng cách, hoặc bạn có lẽ không luôn luôn duy trì sự chú ý. Rất khó khăn khi duy trì sự chú ý suốt một tiếng mười phút; có những khoảnh khắc khi bạn không trao sự chú ý trọn vẹn và sau đó bạn nói, ‘Tôi không hiểu rõ hoàn toàn điều gì ông đang nói’. Hãy tìm ra liệu bạn có đang duy trì sự chú ý, đang lắng nghe, đang quan sát, hay bạn đang lang thang, đang thờ thần trong những ý tưởng khác. Nó là cái nào?

Người hỏi: Ông nghĩ có thể luôn luôn học hành hay sao?

Krishnamurti: Khi bạn đưa ra nghi vấn của chính bạn đó, bạn đã khiến cho nó thành khó khăn rồi. Bằng cách đưa ra một câu hỏi thuộc loại đó bạn đang tự-ngăn cản chính bạn

khỏi học hành – bạn thấy vấn đề chứ? Tôi không quan tâm liệu tôi sẽ luôn luôn học hành, tôi sẽ tìm ra. Điều gì tôi quan tâm là: tôi có đang học hành hay không? Nếu tôi đang học hành, tôi không quan tâm đến vấn đề liệu nó ‘luôn luôn’ – tôi không tạo ra một vấn đề về nó. Câu hỏi trở thành không liên quan nếu tôi đang học hành.

Người hỏi: Ông có thể học hành từ bất kỳ sự việc gì.

Krishnamurti: Đó là, nếu bạn nhận biết rằng bạn đang học hành. Điều này rất phức tạp: tôi xin phép giải thích một chút? ‘Liệu tôi có thể luôn luôn học hành?’ Yếu tố nào quan trọng ở đây? ‘Học hành’ hay ‘Luôn luôn’? – chắc chắn nó là học hành. Khi tôi đang học hành tôi không quan tâm đến ‘phần còn lại của thời gian’, khoảng ngừng thời gian và vân vân. Tôi chỉ quan tâm đến tôi đang học hành cái gì. Theo tự nhiên cái trí lang thang đi **lỗi**, nó bị mệt mỏi, nó trở nên không-chú ý. Bởi vì không-chú ý nó làm mọi loại sự việc ngu xuẩn. Vì vậy đó không là vấn đề của làm thế nào để chuyển cái trí không-chú ý thành chú ý. Điều gì quan trọng là làm cho cái trí không-chú ý **trở** nên nhận biết được rằng nó không-chú ý. Tôi đang **nhận** biết, đang quan sát mọi thứ, chuyển động của cây cối, dòng chảy của nước, và tôi đang quan sát về chính tôi – không phải đang sửa đổi, không đang nói điều này nên và điều kia không nên – chỉ đang nhìn ngắm. Khi cái trí đang nhìn ngắm trở nên không-chú ý, bỗng nhiên nó **trở** nên nhận biết được điều này, và cố gắng tự-ép buộc chính nó trở nên chú ý; vậy là có một xung đột giữa không-chú ý và chú ý. Tôi nói: **đừng** làm điều đó, nhưng trở nên nhận biết được rằng bạn không-chú ý – đó là tất cả.

Người hỏi: Ông làm ơn giải thích làm thế nào ông nhận biết được rằng ông không-chú ý?

Krishnamurti: Tôi đang học hành về chính tôi – không phụ thuộc vào người tâm lý học hay chuyên gia nào – tôi đang nhìn ngắm và tôi thấy cái gì đó trong chính tôi; nhưng tôi không chỉ trích nó, tôi không bênh vực nó, tôi không gạt nó đi – tôi chỉ nhìn ngắm nó. Tôi thấy rằng tôi đang kiêu ngạo – chúng ta hãy dùng ví dụ đó. Tôi không nói, ‘Tôi phải gạt nó đi, kiêu ngạo xấu xa lắm’ – nhưng tôi chỉ nhìn ngắm nó. Khi tôi đang nhìn ngắm tôi đang học hành. Đang nhìn ngắm có nghĩa đang học hành sự kiêu ngạo hàm ý gì, nó đã hiện diện bằng cách nào. Tôi không thể nhìn ngắm nó nhiều hơn năm hay sáu phút – nếu người ta có thể, từng đó là nhiều lắm – khoảnh khắc kế tiếp tôi trở nên không-chú ý. Bởi vì đã chú ý và biết không-chú ý là gì, tôi đấu tranh để chuyển không-chú ý thành chú ý. Đừng làm việc đó, nhưng hãy nhìn ngắm không-chú ý, hãy trở nên nhận biết được rằng bạn đang không-chú ý – đó là tất cả. Kết thúc ở đó. Đừng nói, ‘Tôi phải dành mọi thời gian của tôi để chú ý’, nhưng chỉ nhìn ngắm khi bạn đang không-chú ý. Tìm hiểu thêm nữa về vấn đề này sẽ rất, rất phức tạp. Có một chất lượng của cái trí mà luôn luôn thức giấc và nhìn ngắm, nhìn ngắm mặc dù chẳng có gì để học hành. Điều đó có nghĩa một cái trí yên lặng lạ thường, phẳng lặng lạ thường. Một cái trí yên lặng, minh bạch, phải học hành cái gì?

Người hỏi: Truyền đạt bằng những từ ngữ, bằng những ý tưởng không thể trở thành một thói quen, một truyền thống hay sao?

Krishnamurti: Chúng trở thành một thói quen, một truyền thống, chỉ khi nào chúng trở thành quan trọng như những từ ngữ. Phải có sự truyền đạt bằng từ ngữ, việc đó sẽ chia sẻ bất kỳ vấn đề gì chúng ta đang cùng nhau quan sát – giống như sự sợ hãi; điều đó có nghĩa cả bạn và người nói đều ở cùng một mức độ, cùng một thời điểm, có cùng sự mãnh liệt, đang quan sát, đang hợp tác, đang chia sẻ. Việc đó tạo ra một hiệp thông không-từ ngữ mà không là thói quen.

Người hỏi: Làm thế nào một cá thể thông minh, tổng thể, thiêng liêng, mà không bị tách rời và không thể phân chia, có thể thương yêu một người khác? Làm thế nào một con người tổng thể có thể thương yêu một con người bị tách rời? Thêm nữa, làm thế nào một con người tổng thể có thể thương yêu một con người tổng thể khác?

Krishnamurti: Bạn không thể là ‘tổng thể’ nếu bạn không biết tình yêu là gì. Nếu bạn là tổng thể – trong ý nghĩa chúng ta đang nói – vậy thì không có câu hỏi của thương yêu một người khác. Bạn có khi nào nhìn ngắm một bông hoa bên lề đường? Nó hiện diện, nó sống dưới ánh mặt trời, trong cơn gió, trong vẻ đẹp của ánh sáng và màu sắc, nó không nói với bạn: ‘Đến đây và gửi tôi, thương thức tôi, nhìn ngắm tôi’ – nó sống và chính hành động đang sống của nó là tình yêu.

Ngày 19 tháng 7 năm 1970

Chương 3

PHÂN TÍCH

Ngày 21 tháng 7 năm 1970

Krishnamurti: Rất quan trọng phải hiểu rõ toàn vấn đề của đang sống: từ khoảnh khắc chúng ta được sinh ra đến lúc chúng ta chết, chúng ta luôn luôn trong xung đột. Luôn luôn có một đấu tranh, không chỉ phía bên trong chúng ta, mà còn cả phía bên ngoài trong những liên hệ của chúng ta; có sự căng thẳng và xung đột; có sự phân chia liên tục, và một ý thức của sự tồn tại cá thể tách rời đối nghịch với cộng đồng. Trong những liên hệ thân thiết nhất, mỗi người đang theo đuổi vui thú riêng của anh ấy, một cách kín đáo hay lộ liễu; mỗi người đang theo đuổi tham vọng và thành tựu riêng của anh ấy, vì vậy tạo ra sự thất vọng. Điều gì chúng ta gọi là sống, thật ra lại là lao dịch. Trong lao dịch này chúng ta cố gắng có sáng tạo. Nếu người ta có tài năng, người ta viết một quyển sách hay một bài thơ, vẽ một bức tranh và vân vân, nhưng tất cả vẫn còn trong khuôn mẫu của sự đấu tranh, sự đau khổ, và sự thất vọng; tuy nhiên đây lại là điều gì được nghĩ là sống sáng tạo. Trong đi đến mặt trăng, sống dưới đại dương, tiến hành những chiến tranh, đều có sự xung đột nghiệt ngã liên tục này của con người đối chọi với con người. Đây là sống của chúng ta.

Đường như đối với tôi chúng ta nên tìm lưu vấn đề này rất nghiêm túc, sâu thăm, và nếu chúng ta có thể, thâm

nhập vào chất lượng của cái trí nơi không còn xung đột gì cả, cả tại tầng ý thức bên ngoài và cũng cả trong những tầng nằm dưới tầng ý thức bên ngoài.

Vẻ đẹp không là kết quả của sự xung đột. Khi bạn thấy vẻ đẹp của một hòn núi hay của dòng nước chảy xiết, trong sự tiếp nhận tức khắc đó không có ý thức của xung đột. Trong sống của chúng ta không có nhiều vẻ đẹp bởi vì trận chiến đang xảy ra.

Để tìm được một chất lượng của cái trí mà từ cơ bản là tốt lành và trong sáng, mà không bao giờ bị tiếp xúc bởi sự xung đột, có tầm quan trọng cực kỳ; trong hiểu rõ điều đó – không phải thuộc từ ngữ hay trí năng, nhưng trong thực sự sống cùng nó trong sống hàng ngày – chúng ta có thể có loại an bình nào đó bên trong chính chúng ta và trong thế giới. Có lẽ sáng nay chúng ta sẽ có thể, từ tôn và cùng sự tỉnh táo nhạy cảm, hiểu rõ trận chiến này mà chúng ta sống trong nó, và được tự do khỏi nó.

Nguyên nhân gốc rễ của sự mâu thuẫn và xung đột này là gì? Hãy đặt câu hỏi này cho chính bạn. Đừng cố gắng đưa ra một giải thích bằng những từ ngữ, nhưng đầy đơn giản hãy thâm nhập không từ ngữ, nếu bạn có thể, vào nền tảng của sự phân chia và mâu thuẫn này, sự đấu tranh và xung đột này.

Hoặc bạn tìm hiểu bằng phân tích hoặc bạn trực nhận tức khắc gốc rễ của nó. Bằng phân tích bạn có lẽ tháo gỡ từng mảnh một và bắt gặp bản chất, cấu trúc, nguyên nhân và hậu quả bên trong chính chúng ta, giữa cá thể và chính thể. Hoặc bạn có lẽ trực nhận tức khắc nguyên nhân của nó. Trong cách này bạn có lẽ thực sự tìm được nguyên nhân của tất cả sự xung đột này và trực nhận sự thật của nó ngay tức khắc.

Chúng ta hãy hiểu rõ nó có nghĩa gì khi phân tích, khi nỗ lực khám phá một cách trí năng, bằng từ ngữ, nguyên nhân của sự xung đột này. Bởi vì ngay khi bạn hiểu rõ qui

trình của sự phân tích – thấy sự thật hay sự giả dối của nó – bạn sẽ hoàn toàn được tự do khỏi nó mãi mãi; điều đó hàm ý một hiểu rõ mà trong đó đôi mắt của bạn, cái trí của bạn, và quả tim của bạn trực nhận tức khắc sự thật của vấn đề. Chúng ta quen thuộc với, bị quy định vào, qui trình phân tích và sự tiếp cận thuộc tâm lý lẫn triết lý đến những chuyên gia khác nhau; nó đã trở thành một thói quen. Chúng ta bị quy định vào sự cố gắng để hiểu rõ toàn tiến hành phức tạp của đang sống này bằng phân tích, bằng trí năng. Nhận xét này không phải để ủng hộ điều đối nghịch của nó – tánh ủy mị thuộc cảm xúc. Nhưng nếu bạn hiểu rõ rất minh bạch bản chất và cấu trúc của qui trình phân tích, vậy thì bạn sẽ có một tầm nhìn hoàn toàn khác hẳn; bạn sẽ có thể hướng dẫn năng lượng mà trước kia đã được trao cho sự phân tích trong một phương hướng hoàn toàn khác hẳn.

Phân tích hàm ý phân chia. Có người phân tích và vật phải được phân tích. Dù bạn tự-phân tích về chính bạn hoặc nó được thực hiện bởi một chuyên gia, có sự phân chia, thế là có sẵn sự khởi đầu của xung đột. Chúng ta có thể làm những sự việc lạ thường chỉ khi nào có sự đam mê vô tận, năng lượng vô hạn, và chỉ nhờ sự đam mê này mới có thể sáng tạo một loại sống hoàn toàn khác hẳn trong chính chúng ta và trong thế giới. Đó là lý do tại sao rất quan trọng phải hiểu rõ qui trình phân tích này mà trong đó cái trí con người đã bị trói buộc trong hàng thế kỷ.

Trong nhiều mảnh mà con người đã phân chia, một mảnh đảm trách uy quyền của người phân tích, cái sự việc phải được phân tích là một mảnh khác. Người phân tích đó trở thành người kiểm duyệt; anh ấy, cùng hiểu biết được tích lũy của anh ấy, đánh giá điều tốt lành và điều xấu xa, điều gì là đúng đắn và điều gì là sai trái, điều gì nên hay không nên bị kiểm chế, và vân vân. Cũng vậy, người phân tích phải thực

hiện mọi phân tích một cách trọn vẹn; ngược lại, sự đánh giá của anh ấy, kết luận của anh ấy, sẽ là từng phần. Người phân tích phải tìm hiểu mọi tư tưởng – mọi vấn đề mà anh ấy suy nghĩ phải được phân tích, và việc đó sẽ mất thời gian. Bạn có lẽ mất nguyên một đời để phân tích – nếu bạn có tiền bạc và ưa thích, hoặc nếu bạn có thể tìm được một người phân tích mà bạn thương yêu, và mọi chuyện như thế. Bạn có thể trải qua tất cả những ngày của bạn để phân tích và tại điểm cuối của nó bạn là nơi bạn đã là, cùng nhiều vấn đề thêm nữa phải phân tích.

Chúng ta thấy rằng trong sự phân tích có sự phân chia giữa người phân tích và vật được phân tích, và cũng vậy rằng người phân tích phải phân tích một cách chính xác, trọn vẹn, nếu không những kết luận của anh ấy sẽ gây trở ngại sự phân tích kế tiếp. Chúng ta thấy rằng qui trình phân tích mất thời gian vô tận và trong suốt thời gian đó nhiều vấn đề khác có lẽ xảy ra. Vì vậy khi bạn thấy toàn cấu trúc của sự phân tích, đang thấy đó thực sự là một phủ nhận của hành động đó – mà là hành động trọn vẹn.

Người hỏi: Ông có ý gì qua từ ngữ hành động?

Krishnamurti: Hành động theo một ý tưởng, một học thuyết, trải nghiệm được tích lũy của người ta. Hành động luôn luôn đang tự-phản chày chính nó đến lý tưởng, đến nguyên mẫu, thế là có một phân chia giữa hành động và lý tưởng. Hành động như thế không bao giờ trọn vẹn, sự phân tích không bao giờ trọn vẹn; sự phủ nhận của hành động không-trọn vẹn đó là hành động trọn vẹn, tổng thể. Khi cái trí đã thấy sự vô lý, sự vô ích của phân tích, cùng tất cả những vấn đề được bao hàm, nó sẽ không bao giờ dùng đến phương

pháp đó nữa; cái trí sẽ không bao giờ tìm kiếm để hiểu rõ sự phân tích ‘đúng thực’.

Cái trí mà đã theo dõi qui trình của sự phân tích đã trở nên rất sắc bén, sinh động, nhạy cảm, bởi vì nó đã phủ nhận điều mà chúng ta đã nghĩ là phương pháp và phương tiện của sự hiểu rõ.

Nếu bạn tự-thấy rất rõ ràng cho chính bạn – không bị ép buộc hay thúc đẩy bởi sự tranh luận hay lý luận của một người khác – sự giả dối hay sự thật của phân tích, vậy thì cái trí của bạn được tự do và có năng lượng để nhìn trong một phương hướng khác. ‘Phương hướng khác’ là gì? Nó là sự tức khắc của trực nhận mà là hành động tổng thể.

Như chúng ta đã nói, có sự phân chia giữa người phân tích và vật phải được phân tích, sự phân chia giữa người quan sát và vật được quan sát: đây là nguyên nhân gốc rễ của sự xung đột. Khi bạn quan sát, bạn luôn luôn làm như thế từ một trung tâm, từ nền tảng của trải nghiệm và hiểu biết; ‘cái tôi’ như người Thiên chúa giáo, người Cộng sản, người đặc biệt, và vân vân, đang quan sát. Thế là có một phân chia giữa ‘cái tôi’ và vật được quan sát. Điều này không cần đến nhiều hiểu rõ, nó là một sự kiện hiển nhiên. Khi bạn nhìn cái cây, người chồng, hay người vợ của bạn, có sự phân chia này. Nó hiện diện giữa chính bạn và cộng đồng. Thế là có người quan sát này và vật được quan sát: trong phân chia đó chắc chắn có sự mâu thuẫn. Sự mâu thuẫn đó là gốc rễ của mọi xung đột.

Nếu đó là nguyên nhân gốc rễ của xung đột, vậy thì câu hỏi kế tiếp là: liệu bạn có thể quan sát mà không có ‘cái tôi’, người kiểm duyệt, mà không có tất cả những trải nghiệm được tích lũy của đau khổ, xung đột, tàn nhẫn, hão huyền, kiêu ngạo, thất vọng, mà là ‘cái tôi’? Liệu bạn có thể quan sát mà không có quá khứ – những kỷ niệm, những kết luận và những hy vọng thuộc quá khứ, mà không có tất cả nền tảng?

Nền tảng đó – như ‘cái tôi’, ‘người quan sát’ – tách rời bạn khỏi vật được quan sát. Bạn có khi nào quan sát mà không có nền tảng? Làm ơn, hãy thực hiện nó ngay lúc này. Hãy vui đùa cùng nó. Hãy quan sát những sự việc phía bên ngoài một cách khách quan; lắng nghe âm thanh chuyển động của con sông, nhìn ngắm đường nét của những hòn núi, vẻ đẹp, sự rõ ràng của tất cả nó. Việc đó thực hiện rất dễ dàng mà không có ‘cái tôi’, như quá khứ, đang quan sát. Nhưng liệu bạn có thể nhìn ngắm vào chính bạn phía bên trong, mà không có người quan sát? Làm ơn, hãy thực hiện nó, hãy nhìn ngắm vào chính bạn, tình trạng bị quy định của bạn, giáo dục của bạn, cách suy nghĩ của bạn, những kết luận của bạn, những thành kiến của bạn, mà không có bất kỳ loại chỉ trích hay giải thích hay biện hộ nào – chỉ nhìn ngắm. Khi bạn nhìn ngắm như thế không có ‘người quan sát’ và thế là không xung đột.

Cách sống đó hoàn toàn khác hẳn cách sống cũ kỹ – nó không là đối nghịch, không là một phản ứng với cái cũ kỹ, nó hoàn toàn khác hẳn. Và trong nó có sự tự do lạ thường và một dư thừa năng lượng lẫn đam mê. Nó là sự quan sát tổng thể, hành động trọn vẹn. Khi bạn đã hoàn toàn hiểu rõ, hành động của bạn sẽ luôn luôn minh bạch. Nó giống như nhìn vào toàn cái bản đồ đang trải ra, không chi tiết của nơi bạn muốn đi.

Thế là người ta tự-tìm được cho chính người ta, như một con người, rằng có thể sống mà không có bất kỳ loại xung đột nào. Điều này hàm ý một cách mạng cơ bản trong chính người ta. Đó là sự cách mạng duy nhất. Mọi hình thức của cách mạng phía bên ngoài, vật chất – thuộc chính trị, kinh tế, xã hội – luôn luôn chấm dứt trong sự độc tài, hoặc của quan liêu, hoặc của người lý tưởng, hoặc của kẻ chiến thắng nào đó. Trái lại, sự cách mạng tổng thể, trọn vẹn, bên trong này, mà là kết quả của sự hiểu rõ tất cả mọi xung đột ,

mà bị gây ra bởi sự tách rời giữa người quan sát và vật được quan sát, sáng tạo một cách sống hoàn toàn khác hẳn.

Bây giờ, làm ơn chúng ta sẽ thâm nhập thêm nữa, nếu bạn muốn, bằng cách đưa ra những câu hỏi về nó.

Người hỏi: Làm thế nào người ta có thể tự tách rời chính người ta ra khỏi những vấn đề, khi người ta sống trong một thế giới đầy những vấn đề?

Krishnamurti: Bạn khác biệt thế giới à? Bạn là thế giới – đúng chứ?

Người hỏi: Tôi chỉ là một người sống trong thế giới.

Krishnamurti: ‘Chỉ là một người sống trong thế giới’ – tách rời, không liên quan đến tất cả những biến cố đang xảy ra trong thế giới?

Người hỏi: Không, tôi là thành phần của thế giới. Nhưng làm thế nào tôi có thể tự-tách rời chính tôi khỏi nó?

Krishnamurti: Bạn không thể tự-tách rời chính bạn khỏi thế giới: bạn là thế giới. Nếu bạn sống trong nước theo đạo Thiên chúa giáo, bạn bị quy định bởi văn hóa, bởi tôn giáo, bởi giáo dục, bởi công nghiệp hóa, bởi tất cả những xung đột thuộc chiến tranh của nó. Bạn không thể tự-tách rời chính bạn khỏi thế giới đó. Những tu sĩ đã cố gắng rút lui khỏi thế giới, khép kín họ trong một tu viện, nhưng đầu vậy, họ là kết quả của thế giới trong đó họ sống; họ muốn tẩu thoát khỏi văn hóa đó bằng cách rút lui khỏi nó, bằng cách tự-hiến dâng đến điều gì họ nghĩ là sự thật, đến lý tưởng của Jesus và vân vân.

Người hỏi: Làm thế nào tôi có thể nhìn vào chính tôi với tất cả những lo âu đang ở trong cái trí của tôi, với kiếm tiền của tôi, mua một ngôi nhà, và vân vân?

Krishnamurti: Làm thế nào bạn nhìn vào công việc của bạn? Bạn nghĩ về nó như thế nào?

Người hỏi: Tôi nghĩ nó như một phương tiện để tồn tại trong thế giới.

Krishnamurti: Tôi phải có một công việc để tồn tại. Toàn cấu trúc của xã hội, dù ở đây, hay ở Nga, đều được đặt nền tảng trên sự tồn tại, làm công việc nào đó mà xã hội đã thiết lập. Làm thế nào người ta có thể tồn tại một cách an toàn, lâu dài, khi có sự phân chia giữa chính chúng ta? Khi bạn là một người Châu Âu và tôi là một người Châu Á, khi có sự phân chia giữa chính chúng ta, mỗi người đang ganh đua để được an toàn, để tồn tại, vì vậy đang chiến đấu với nhau một cách cá nhân và ập thế, làm thế nào có thể tồn tại? Một tồn tại nhất thời à? Vì vậy câu hỏi thực sự là, không phải câu hỏi của tồn tại, nhưng liệu có thể sống trong thế giới này mà không phân chia; khi không có sự phân chia chúng ta sẽ tồn tại, một cách trọn vẹn, không có sự sợ hãi. Đã có những chiến tranh tôn giáo; đã có những chiến tranh thảm khốc giữa Thiên chúa giáo và Tin lành giáo – mỗi tôn giáo đều nói, ‘Chúng tôi phải tồn tại’. Họ không bao giờ tự nhủ với chính họ, ‘Nhìn kìa! Sự phân chia này thật xuẩn ngốc làm sao.’ Một người đang tin tưởng điều này và người khác đang tin tưởng điều kia; họ không bao giờ thấy sự vô lý của tình trạng bị quy định của họ. Liệu chúng ta có thể trao toàn năng lượng của suy nghĩ của chúng ta, cảm thấy của chúng ta, đam mê của chúng ta, vào việc tìm ra liệu có thể sống mà không có sự phân chia

này, để cho chúng ta có thể sống một cách trọn vẹn, trong sự an toàn tổng thể? Nhưng bạn không hứng thú tất cả điều đó. Bạn chỉ muốn tồn tại. Bạn không biết sự tồn tại của bạn là gì bởi vì bạn không-tồn tại.

Thưa bạn, hãy theo dõi, những chính phủ cầm quyền, mỗi chính phủ với quân đội riêng của họ đã phân chia thế giới và đang đấu tranh với nhau, đang duy trì danh tiếng và sự tồn tại thuộc kinh tế. Máy vi tính, không có những người chính trị, trong bàn tay của những người tốt lành có thể thay đổi toàn cấu trúc của thế giới này. Nhưng chúng ta không quan tâm đến sự hợp nhất của nhân loại. Vẫn vậy, thuộc chính trị, đó là vấn đề duy nhất. Điều đó chỉ có thể được giải quyết khi không có **những** người chính trị, khi không có những người cầm quyền, khi không có những giáo phái tách rời – và bạn, bởi vì đang lắng nghe điều này, bạn là những người phải thực hiện nó.

Người hỏi: Liệu không cần sự phân tích có ý thức để đạt được kết luận đó?

Krishnamurti: Nó là một kết luận, sinh ra từ sự phân tích? Bạn phải quan sát sự kiện này. Hãy quan sát thế giới bị phân chia như thế nào bởi những chính phủ cầm quyền và những tôn giáo; bạn có thể thấy nó – đó là sự phân tích hay sao?

Người hỏi: Ông không nghĩ rằng với mục đích thay đổi tất cả điều đó, chúng ta cũng cần một cách mạng bên ngoài hay sao?

Krishnamurti: Một cách mạng bên trong và một cách mạng bên ngoài tại cùng thời điểm. Không phải trước tiên một cách mạng và tiếp theo cái còn lại; nó phải xảy ra đồng thời. Nó

phải là một cách mạng bên trong và bên ngoài tức khắc mà không nhấn mạnh cái này hay cái kia. Làm thế nào việc đó có thể xảy ra? Khi bạn thấy việc đó, vậy thì nó xảy ra – và không phải bằng trí năng, từ ngữ, lý tưởng. Nhưng liệu trong bạn có một cách mạng trọn vẹn bên trong? Nếu không có và bạn muốn cách mạng bên ngoài, vậy thì bạn sắp sửa mang sự hỗn loạn vào trong thế giới. Và có hỗn loạn trong thế giới.

Người hỏi: Ông nói về những chính phủ, và giáo hội, và chủ nghĩa quốc gia, họ có điều gì chúng ta nghĩ là quyền lực.

Krishnamurti: Những người quan liêu muốn quyền hành và họ có nó. Liệu bạn không muốn quyền hành, với người vợ của bạn hoặc người chồng của bạn hay sao? Trong những kết luận của bạn về vấn đề bạn nghĩ là đúng, có quyền lực; mọi con người đều muốn loại quyền lực nào đó. Vì vậy đừng chê trách quyền lực được trao cho những người khác, nhưng hãy được tự do khỏi sự đòi hỏi quyền lực trong chính bạn; vậy thì hành động của bạn sẽ hoàn toàn khác hẳn. Chúng ta muốn chê trách quyền lực bên ngoài, tức đoạt quyền hành khỏi bàn tay của những người có nó và trao nó cho người nào khác; chúng ta không nói về chính mình, ‘Chúng ta hãy được tự do khỏi tất cả sự thống trị và sở hữu’. Nếu bạn thực sự vận dụng toàn cái trí của bạn để được tự do khỏi mọi loại quyền lực – mà có nghĩa vận hành mà không có giai cấp – vậy thì bạn sẽ tạo ra một xã hội hoàn toàn khác hẳn.

Người hỏi: Nếu ông đang bị đói, thậm chí ông không thể bắt đầu giải quyết những vấn đề này.

Krishnamurti: Nếu bạn thực sự đang bị đói bạn sẽ không có mặt ở đây! Chúng ta không bị đói và vì vậy chúng ta có thời

gian để lắng nghe, để quan sát. Bạn có lẽ nói, chúng ta là một nhóm ít người, một giọt nước trong đại dương, chúng ta có thể làm gì? Liệu đó là một câu hỏi có giá trị khi chúng ta đối diện với vấn đề phức tạp kinh khủng của thế giới mà trong đó chúng ta sống? Như một con người, một cá thể đơn giản, tôi có thể làm gì? Nếu bạn thực sự đối diện với vấn đề, liệu bạn sẽ đặt ra câu hỏi đó? Bạn chỉ đang làm việc – bạn hiểu chứ, thưa bạn? Khi bạn nói, ‘Tôi có thể làm gì?’, trong đó đã có sẵn một khẳng định của vô vọng.

Người hỏi: Nhiều người đang đói, họ phải có những giải pháp để tồn tại. Tất cả điều này có ý nghĩa gì cho họ?

Krishnamurti: Không có ý nghĩa gì cả. Thưa bạn, khi tôi đang bị đói, tôi cần lương thực – và tất cả điều này chẳng có ý nghĩa bao nhiêu. Vì vậy câu hỏi của bạn là gì?

Người hỏi: Chúng ta là một thiểu số, một nhóm nhỏ. Đa số lớn, ở Ấn độ, ở Châu á, ở nhiều vùng đất của Châu âu và Châu mỹ, thực sự đang bị đói, làm thế nào điều gì chúng ta đang nói ở đây, có thể gây ảnh hưởng tất cả những người này?

Krishnamurti: Nó phụ thuộc vào bạn, vào điều gì bạn làm, thậm chí như một nhóm nhỏ. Một cách mạng vĩ đại trong thế giới được sáng tạo bởi vì một tối thiểu người trong chính chúng ta đã thay đổi. Bạn quan tâm đến sự đau khổ của thế giới, sự nghèo khó, sự bại hoại, sự chết đói, và bạn nói, ‘Tôi có thể làm gì?’ Hoặc không suy nghĩ bạn tham gia một cách mạng bên ngoài, cố gắng phá sập tất cả và tạo ra một loại cấu trúc xã hội mới – và trong sự tiến hành đó bạn sẽ lại thiết lập cùng sự đau khổ, hoặc bạn suy nghĩ về một cách mạng tổng

thể, không từng phần, không chỉ là vật chất, mà trong đó cấu trúc bên trong của cái tinh thần sẽ hành động trong một liên hệ hoàn toàn khác hẳn với xã hội.

Người hỏi: Ông nói như thể là cách mạng bên trong chỉ xảy ra một cách đột ngột – liệu nó chỉ thực sự xảy ra theo cách đó à?

Krishnamurti: Liệu cách mạng bên trong là một vấn đề của thời gian, của thay đổi bên trong dần dần? Đây là một câu hỏi rất phức tạp. Chúng ta bị quy định để chấp nhận rằng, qua cách mạng dần dần phía bên trong sẽ có một thay đổi. Liệu nó xảy ra từng bước một, hay nó xảy ra ngay tức khắc khi bạn thấy sự thật của vấn đề? Khi bạn thấy sự nguy hiểm tức khắc, có hành động tức khắc, đúng chứ? Vậy thì hành động của bạn không là dần dần hay phân tích; khi cứ snguy hiểm, có hành động tức khắc. Chúng ta đang vạch rõ những nguy hiểm – những nguy hiểm của phân tích, những nguy hiểm của quyền hành, của trì hoãn, của phân chia. Khi bạn thấy sự nguy hiểm thực sự của nó không phải bằng từ ngữ, nhưng thực sự, thuộc vật chất và tâm lý – lúc đó có hành động tức khắc, hành động của một cách mạng tức khắc. Để thấy những nguy hiểm tâm lý này, bạn cần một cái trí cảnh giác, tỉnh táo, nhạy cảm. Nếu bạn nói, ‘Làm thế nào tôi sẽ có một cái trí cảnh giác, một cái trí nhạy cảm?’ Lại nữa bạn bị trói buộc trong trạng thái dần dần. Nhưng khi bạn thấy sự cần thiết giống như khi bạn bị đối diện bởi nguy hiểm – và xã hội là nguy hiểm, tất cả mọi sự việc mà bạn có liên quan là nguy hiểm – thế là có hành động tức khắc.

Ngày 21 tháng 7 năm 1970

Chương 4

PHÂN CHIA

Ngày 23 tháng 7 năm 1970

Krishnamurti: Khi chúng ta đối diện với vô số những vấn đề của chúng ta, chúng ta có khuynh hướng cố gắng giải quyết mỗi vấn đề một cách riêng biệt. Nếu nó là vấn đề tình dục, chúng ta đối xử với nó như thể nó là điều gì đó hoàn toàn không liên quan đến những vấn đề khác. Giống như vấn đề của tình dục là nạn đói, mà chúng ta cố gắng giải quyết theo chính trị, kinh tế hay xã hội. Tôi không hiểu tại sao chúng ta lại cố gắng giải quyết riêng từng vấn đề một. Thế giới bị chất đầy bởi bạo lực; những quyền lực khác nhau cố gắng giải quyết mỗi vấn đề như thể nó là cái gì đó tách rời khỏi phần còn lại của thế giới. Chúng ta không suy nghĩ những vấn đề này như một tổng thể, thấy mỗi vấn đề có liên quan đến những vấn đề khác và không phải tách rời.

Bạo lực, như người ta có thể thấy trong chính người ta, là bộ phận thuộc sự thừa hưởng thú vật của chúng ta. Một bộ phận lớn của chúng ta là thú vật, và nếu không hiểu rõ cấu trúc của chính chúng ta như những con người tổng thể, cố gắng giải quyết riêng bạo lực chỉ dẫn đến bạo lực thêm nữa. Tôi nghĩ điều này phải được hiểu rõ bởi mỗi người chúng ta. Có hàng ngàn vấn đề mà dường như tách rời, mà dường như

chúng ta không bao giờ thấy có liên quan lẫn nhau, nhưng không có vấn đề nào có thể được giải quyết bằng cách tách rời riêng nó. Chúng ta phải đối xử với sông như một chuyển động liên tục của những vấn đề và những khủng hoảng, to tát hay nhỏ bé. Chúng ta hãy tìm hiểu điều này rất cẩn thận, bởi vì nếu nó không được hiểu rõ khi chúng ta bàn luận về những chủ đề của sợ hãi, tình yêu, chết, thiên định và sự thật; chúng ta sẽ không hiểu rõ làm thế nào tất cả chúng đều có liên quan lẫn nhau. Bởi vì vẻ đẹp của sự sống, sự ngây ngất, cái mệnh mang vô hạn, không tách rời khỏi những vấn đề hàng ngày của chúng ta. Nếu bạn nói, ‘Tôi chỉ quan tâm đến thiên định và sự thật’, bạn sẽ không bao giờ tìm được nó, nhưng làm ơn hãy hiểu rõ làm thế nào tất cả những vấn đề này đều có liên quan lẫn nhau. Ví dụ về nạn đói, mà không thể chặn đứng một mình nó, bởi vì nó là một vấn đề bao gồm những phân chia thuộc quốc gia, chính trị, kinh tế, xã hội, tôn giáo và tâm lý giữa con người và con người. Và chúng ta có vấn đề của sự liên hệ thuộc cá nhân, vấn đề của đau khổ – không chỉ đau khổ phần thân thể mà còn cả đau khổ phần tâm lý – những vấn đề của tai họa khủng khiếp, không chỉ tai họa thuộc cá nhân mà còn cả tai họa của thế giới, sự bất ổn và rối loạn của nó. Nếu chúng ta cố gắng tìm ra một đáp án cho mỗi vấn đề đặc biệt, vậy thì chúng ta chỉ tạo ra sự phân chia thêm nữa, sự xung đột thêm nữa. Nếu bạn dư thừa sự nghiêm túc và chín chắn, chắc hẳn bạn phải đặt ra câu hỏi tại sao cái trí lại cố gắng giải quyết từng vấn đề riêng biệt như thể chúng không có liên quan gì đến những vấn đề khác. Tại sao cái trí con người, bộ não, lại luôn luôn phân chia ‘cái tôi’ và ‘cái của tôi’, ‘chúng tôi’ và ‘chúng nó’, tôn giáo và chính trị và vân vân? Tại sao lại có sự phân chia liên tục này cùng tất cả mọi nỗ lực để giải quyết mỗi vấn đề riêng rẽ trong sự tách rời?

Để trả lời nghi vấn đó chúng ta phải tìm hiểu chức năng của tư tưởng, ý nghĩa, bản chất, cấu trúc của nó; bởi vì chính tư tưởng tự-tách rời, và rằng chính sự tiến hành của cố gắng tìm được một đáp án qua suy nghĩ, qua lý luận, gây ra sự tách rời.

Con người mong ước một cách mạng vật chất với mục đích tạo ra một trật tự tốt hơn, quên bẵng những hàm ý của một cách mạng vật chất, quên bẵng toàn bản chất tâm lý của con người. Vì vậy người ta phải đặt ra nghi vấn này. Và đáp án là gì? Nó là đáp án của tư tưởng, hay nó là đáp án bởi vì đã hiểu rõ tánh tổng thể của cấu trúc rộng lớn thuộc sống của con người này?

Chúng ta muốn tìm ra tại sao sự phân chia này tồn tại? Chúng ta đã đề cập ngày hôm trước, như ‘người quan sát’ và ‘vật được quan sát’. Chúng ta không trình bày giống như thế nhưng tiếp cận nó một cách khác hẳn. Liệu tư tưởng tạo ra sự phân chia này? Nếu chúng ta tìm ra là chính nó tạo ra, đó là bởi vì tư tưởng cố gắng tìm được một đáp án cho một vấn đề đặc biệt bị tách rời khỏi những vấn đề còn lại.

Làm ơn, đừng đồng ý với tôi; nó không là vấn đề của đồng ý, nó là vấn đề của tự-thấy cho chính bạn sự thật hay sự giả dối của nó. Dù trong mọi hoàn cảnh nào đều không nên chấp nhận bất kỳ điều gì người nói trình bày; không có uy quyền, cả bạn lẫn người nói đều không có uy quyền; cả hai chúng ta đang tìm hiểu, đang quan sát, đang nhìn ngắm, đang học hành.

Nếu tư tưởng, bởi chính bản chất và cấu trúc của nó, phân chia sống thành nhiều vấn đề, cố gắng tìm ra một đáp án qua tư tưởng sẽ chỉ dẫn đến một đáp án bị tách rời, vì vậy chúng ta thấy rằng điều đó nuôi dưỡng rối loạn thêm nữa, đau khổ thêm nữa. Người ta phải tìm ra cho chính người ta, một cách tự do, không có bất kỳ thành kiến nào, không có bất kỳ

kết luận nào, liệu rằng tư tưởng vận hành theo cách này. Hầu hết chúng ta đều cố gắng tìm ra một đáp án bằng trí năng hay bằng cảm xúc, hay nói chúng ta làm như thế bằng trực giác. Người ta phải rất cẩn thận với từ ngữ ‘trực giác’ đó, trong từ ngữ đó đã nằm sẵn sự lừa dối vô cùng, bởi vì người ta có thể có trực giác bị sai khiến bởi những thất vọng, những cay đắng, những sợ hãi, những hy vọng, những mơ ước riêng của người ta và vân vân. Chúng ta cố gắng tìm ra một đáp án bằng trí năng hay cảm xúc, như thể trí năng là cái gì đó tách rời khỏi cảm xúc, và cảm xúc là cái gì đó tách rời khỏi sự phản ứng thuộc thân thể. Giáo dục và văn hóa của chúng ta cùng tất cả những ý tưởng triết học của chúng ta đều được đặt nền tảng trên sự tiếp cận thuộc trí năng này đến sống; cấu trúc xã hội của chúng ta, và đạo đức của chúng ta đều được đặt nền tảng trên sự phân chia này.

Vì vậy nếu tư tưởng phân chia, nó phân chia như thế nào? Nếu bạn thực sự quan sát nó trong chính bạn, bạn sẽ thấy một sự việc thật lạ thường mà bạn sẽ khám phá. Bạn sẽ là một ngọn đèn cho chính bạn, bạn sẽ là một con người hòa hợp, không mong chờ người nào đó chỉ bảo cho bạn phải làm gì, suy nghĩ ra sao và suy nghĩ như thế nào. Tư tưởng có thể có lý luận cực kỳ; nó phải lý luận liên tục, hợp lý, khách quan, khôn ngoan; nó phải vận hành hoàn hảo, giống như một máy vi tính chạy đều đều mà không có bất kỳ cản trở, mà không có bất kỳ ma sát. Lý luận là cần thiết, thông minh là thành phần của khả năng lý luận.

Liệu tư tưởng có khi nào được mới mẻ, tươi trẻ? Mỗi vấn đề con người – không phải vấn đề khoa học hay kỹ thuật – nhưng mỗi vấn đề của con người đều luôn luôn mới mẻ và tư tưởng cố gắng hiểu rõ nó, cố gắng thay đổi nó, cố gắng diễn giải nó, cố gắng làm cái gì đó cho nó. Nếu thật sâu thẳm chúng ta cảm thấy thương yêu lẫn nhau – không phải bằng từ

ngữ nhưng thực sự, vậy thì tất cả sự phân chia này sẽ kết thúc. Điều đó chỉ có thể xảy ra khi không có tình trạng bị quy định, khi không có trung tâm như ‘cái tôi’ và ‘cái bạn’. Nhưng tư tưởng, mà là hoạt động của bộ não, của trí năng, không thể thương yêu. Tư tưởng phải được hiểu rõ và chúng ta hỏi liệu tư tưởng có thể thấy bất kỳ cái gì đó mới mẻ; hay có phải rằng tư tưởng ‘mới mẻ’ là luôn luôn cũ kỹ đến độ khi nó đối diện một vấn đề của sống mà luôn luôn mới mẻ – nó không thể thấy trạng thái mới mẻ của nó bởi vì nó cố gắng diễn giải nó tùy theo tình trạng bị quy định riêng của nó.

Tư tưởng là cần thiết, tuy nhiên chúng ta thấy rằng tư tưởng là phân chia, như ‘cái tôi’ và ‘cái không tôi’; nó cố gắng giải quyết vấn đề của bạo lực trong sự tách rời, không liên quan đến tất cả những vấn đề khác của sự tồn tại. Tư tưởng luôn luôn thuộc về quá khứ: nếu chúng ta không có bộ não, mà giống như một máy khâu băng đã tích lũy tất cả mọi loại thông tin và hiểu biết, chúng ta sẽ không thể suy nghĩ hay phản ứng. Tư tưởng, khi gặp gỡ một vấn đề mới, phải diễn giải nó trong những bị quy định riêng thuộc quá khứ của nó và vì vậy tạo ra sự phân chia.

Hãy gạt đi mọi vấn đề trong chốc lát và quan sát suy nghĩ riêng của bạn: nó là sự phản ứng của quá khứ. Nếu bạn không có tư tưởng sẽ không có quá khứ, sẽ có một trạng thái quên lãng. Rõ ràng tư tưởng phân chia sống thành quá khứ, hiện tại và tương lai. Cũng nào còn có tư tưởng, như quá khứ, sống phải bị phân chia thành thời gian.

Nếu tôi muốn hiểu rõ vấn đề của bạo lực một cách trọn vẹn, tổng thể, để cho cái trí hoàn toàn được tự do khỏi bạo lực, tôi chỉ có thể hiểu rõ nó bằng cách hiểu rõ cấu trúc của tư tưởng. Chính do bởi tư tưởng mới nuôi dưỡng bạo lực: ngôi nhà ‘của tôi’, người vợ ‘của tôi’, quốc gia ‘của tôi’, niềm tin ‘của tôi’, mà là điều vô lý hoàn toàn. Ai là ‘cái tôi’ luôn luôn

đôi nghịch với phần còn lại? Cái gì gây ra nó? Nó là giáo dục, xã hội, chính thể, giáo hội? Tất cả chúng đều đang làm nó và tôi là **lộ phận** của tất cả chúng. Tư tưởng là vật chất; nó ở trong chính cấu trúc, trong chính những tế bào của bộ não; vì vậy khi bộ não vận hành dù một cách tâm lý, xã hội, hay tôn giáo – luôn luôn nó phải vận hành dựa vào tình trạng bị quy định thuộc quá khứ của nó. Chúng ta thấy rằng tư tưởng là cần thiết và phải vận hành tuyệt đối một cách hợp lý, khách quan, không riêng tư, và vẫn vậy chúng ta thấy tư tưởng phân chia như thế nào.

Tôi không đang thúc đẩy bạn đồng ý, nhưng liệu bạn thấy rằng tư tưởng chắc chắn phải phân chia? Hãy quan sát điều gì đã xảy ra: tư tưởng thấy rằng chủ nghĩa quốc gia đã dẫn đến mọi loại chiến tranh và huỷ diệt, thế là nó nói, ‘Tất cả chúng ta hãy thống nhất, hãy thành lập một tổ chức của những quốc gia’. Nhưng tư tưởng vẫn còn đang vận hành, vẫn còn đang duy trì sự tách rời – bạn, như một người Ý, theo chính thể thuộc Ý của bạn, và vân vân. Có nói chuyện về tình huynh đệ tuy nhiên vẫn duy trì sự sự tách rời, mà là đạo đức giả. Đặc điểm của tư tưởng là trình diễn trò chơi hai mặt trong chính nó.

Vì vậy tư tưởng không là phương cách dẫn đến lối thoát – mà không có nghĩa giết chết cái trí. Vậy thì nó là cái gì mà thấy mỗi vấn đề khi nó nảy sinh trong tánh tổng thể của nó? Một vấn đề tình dục là một vấn đề tổng thể, có liên quan đến văn hóa, đến nhân cách, đến những vấn đề khác của sống – không phải một mảnh vấn đề. Cái trí nào mà thấy mỗi vấn đề một cách tổng thể?

Người hỏi: Tôi đã hiểu rõ, nhưng vẫn còn có một nghi vấn.

Krishnamurti: Khi bạn đã hiểu rõ điều gì tư tưởng làm, tại mức độ thấp nhất và mức độ cao nhất, tuy nhiên khi bạn nói vẫn còn một nghi vấn khác, nó là ai mà đang đưa ra nghi vấn đó? Khi bộ não, toàn hệ thần kinh, cái trí – mà bao phủ tất cả điều đó – nói, ‘Tôi đã hiểu rõ bản chất của tư tưởng’, vậy thì bước kế tiếp là: người ta hỏi liệu cái trí này có thể quan sát tổng thể của sống cùng tất cả sự phức tạp và rộng lớn của nó, cùng sự đau khổ vô tận rõ ràng của nó. Đó là nghi vấn duy nhất và tư tưởng không đang đưa ra nghi vấn đó. Cái trí đã quan sát toàn cấu trúc của tư tưởng và biết giá trị tương đối của nó; liệu cái trí này có thể nhìn ngắm bằng con mắt chưa bao giờ bị vấy bẩn bởi quá khứ?

Đây thực sự là một nghi vấn rất nghiêm túc, không phải là một giải trí. Người ta phải trao đăm mê, năng lượng của người ta, sống của người ta để tìm ra; bởi vì đây là phương cách duy nhất để thoát khỏi sự tàn nhẫn, sự đau khổ, sự thoái hóa khủng khiếp này, mọi thứ đều bại hoại. Liệu cái trí, bộ não, mà chính nó bị bại hoại qua thời gian, có thể được yên lặng, để cho nó có thể thấy sống như *một tổng thể* và thế là không còn *những* vấn đề? Một vấn đề chỉ phát sinh khi sống bị nhìn một cách tách rời. Làm ơn hãy thấy vẻ đẹp của nó. Khi bạn thấy sống như một tổng thể vậy là không còn vấn đề gì cả. Chỉ cái trí và quả tim bị vỡ vụn trong những mảnh mới tạo tác những vấn đề. Trung tâm của ‘mảnh’ là ‘cái tôi’. ‘Cái tôi’ được sinh ra do tư tưởng; chính nó không thực sự có. ‘Cái tôi’ – ngôi nhà ‘của tôi’, sự thất vọng ‘của tôi’, ham muốn ‘của tôi’ để trở thành người nào đó – ‘cái tôi’ đó là sản phẩm của tư tưởng mà phân chia. Liệu cái trí có thể nhìn mà không có ‘cái tôi’? Bởi vì không thể thực hiện việc này, chính ‘cái tôi’ đó nói: ‘Tôi sẽ hiến dâng mình cho Jesus, cho Buddha, cho cái này, cho cái kia’ – bạn hiểu chứ? – ‘Tôi sẽ trở thành một người Cộng sản mà sẽ quan tâm đến toàn thể

giới'. 'Cái tôi' đang tự- đồng hóa mình với cái gì nó nghĩ rằng quan trọng hơn, vẫn còn là 'cái tôi'.

Vậy là nghi vấn nảy sinh: liệu cái trí, bộ não, quả tim, toàn thân tâm, có thể quan sát mà không có 'cái tôi'. 'Cái tôi' thuộc về quá khứ; không có 'cái tôi' trong hiện tại. Hiện tại không thuộc thời gian. Liệu cái trí có thể được tự do khỏi 'cái tôi' để quan sát tổng thể sự bao la của sống? Nó có thể, một cách trọn vẹn, hoàn toàn, khi bạn, toàn thân tâm của bạn, từ cơ bản đã hiểu rõ bản chất của sự suy nghĩ. Nếu bạn đã không trao trọn sự chú ý của bạn, mọi thứ bạn có, để tìm ra sự suy nghĩ là gì, bạn sẽ không bao giờ có thể tìm được liệu có thể quan sát mà không có 'cái tôi'. Nếu bạn không thể quan sát mà không có 'cái tôi', những vấn đề sẽ tiếp tục – một vấn đề đối nghịch một vấn đề khác. Và tất cả những vấn đề này sẽ kết thúc, tôi cam đoan với bạn, khi con người sống một sống hoàn toàn khác hẳn, khi cái trí có thể nhìn ngắm thế giới như một chuyển động tổng thể.

Người hỏi: Vào đầu nói chuyện ông đã hỏi điều gì đó khiến chúng tôi cố gắng giải quyết những vấn đề một cách tách rời. Sự khẩn cấp không là một trong những lý do mà bắt buộc chúng tôi cố gắng giải quyết những vấn đề một cách tách rời hay sao?

Krishnamurti: Nếu bạn thấy sự nguy hiểm, bạn hành động. Trong hành động đó không có câu hỏi của khẩn cấp, không nôn nóng – bạn hành động. Sự khẩn cấp và sự đòi hỏi cho hành động tức khắc, xảy ra chỉ khi nào bạn thấy sự nguy hiểm như một nguy hiểm cho 'cái tôi' như tư tưởng. Khi bạn thấy sự nguy hiểm tổng thể của tư tưởng đang phân chia thế giới, đang thấy đó là sự khẩn cấp và hành động. Khi bạn thực sự thấy nạn đói, như nó xảy ra ở Ấn độ, và thấy bằng cách

nào nạn đói này đã bị tạo ra, sự dửng dưng của những con người, của chính phủ, sự không năng lực của những người chính trị, bạn làm gì? Giải quyết một vùng riêng rẽ của nạn đói? Hay bạn nói ‘Toàn vấn đề này là một vấn đề thuộc tâm lý, nó được tập trung trong ‘cái tôi’ mà bị gây ra bởi tư tưởng’? Nếu nạn đói đó trong tất cả những hình thức của nó được hiểu rõ một cách hoàn toàn, trọn vẹn – không chỉ nạn đói thân thể, nhưng còn cả nạn đói của con người do không có tình yêu – bạn sẽ tìm được hành động đúng đắn. Chính sự thay đổi là khẩn cấp; không phải rằng sự thay đổi đó sẽ xảy ra qua sự khẩn cấp.

Người hỏi: Dường như ông nói rằng tư tưởng phải vận hành, nhưng cùng lúc ông lại nói nó không thể.

Krishnamurti: Tư tưởng phải vận hành một cách hợp lý, không riêng tư, và tại cùng thời điểm đó tư tưởng phải yên lặng. Làm thế nào điều này có thể xảy ra?

Liệu bạn thực sự thấy, hay hiểu rõ, bản chất của sự suy nghĩ – không phụ thuộc tôi hay một chuyên gia – liệu bạn thực sự thấy tư tưởng vận hành thế nào? Hãy quan sát, thưa bạn: khi bạn bị hỏi một câu hỏi về một vấn đề hoàn toàn quen thuộc với bạn, phản ứng của bạn là ngay lập tức, phải không? Khi bạn bị hỏi một câu hỏi hơi phức tạp hơn, bạn phải mất nhiều thời gian hơn. Nếu bộ não bị hỏi một câu hỏi mà nó không thể tìm được một đáp án khi đã lục lọi tất cả những ký ức của sách báo, nó nói, ‘Tôi không biết’. Liệu nó đã sử dụng tư tưởng khi nói ‘Tôi không biết’? Khi bạn nói, ‘Tôi không biết’, cái trí của bạn không đang tìm kiếm, không đang chờ đợi, không đang ngóng trông; cái trí mà nói, ‘Tôi không biết’ hoàn toàn khác hẳn cái trí mà vận hành cùng hiểu biết. Vì vậy liệu cái trí có thể vẫn còn hoàn toàn được tự do khỏi hiểu

biết và tuy nhiên lại vận hành theo chức năng trong lãnh vực của cái đã được biết? Hai cái này bị phân chia. Khi bạn muốn khám phá cái gì đó mới mẻ, bạn phải xóa sạch quá khứ. Cái mới mẻ có thể xảy ra chỉ khi nào có sự tự do khỏi cái đã được biết. Sự tự do đó có thể bất biến; mà có nghĩa rằng cái trí sống trong yên lặng tuyệt đối, trong trống không. Trống không và yên lặng này là bao la, và từ đó, hiểu biết – hiểu biết công nghệ – có thể được sử dụng để vận hành mọi sự việc. Cũng vậy, từ yên lặng đó, tổng thể của sống có thể được nhìn ngắm mà không có ‘cái tôi’.

Người hỏi: Vào đầu nói chuyện, ông đã nói rằng khi muốn thay đổi những sự việc từ bên ngoài, sẽ dẫn đến sự độc tài của một nhóm người hay một người. Ông không nghĩ rằng hiện nay chúng ta đang sống dưới sự độc tài của tiền bạc và công nghệ hay sao?

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Nơi nào có uy quyền, có sự độc tài. Muốn tạo ra một thay đổi của con người, một thay đổi của tôn giáo, một thay đổi của xã hội, trước hết phải có sự hiểu rõ toàn bản chất của tư tưởng như ‘cái tôi’, mà đang tìm kiếm quyền lực – dù nó là ‘tôi’, hay người khác mà đang tìm kiếm quyền lực. Liệu cái trí có thể sống mà không tìm kiếm quyền lực? Hãy trả lời câu hỏi này, thưa bạn.

Người hỏi: Liệu không phải tự nhiên khi tìm kiếm quyền lực?

Krishnamurti: Dĩ nhiên nó tạm gọi là tự nhiên. Vì vậy con chó cũng đang tìm kiếm quyền lực trên những con chó khác. Nhưng chúng ta được nghĩ rằng có văn hóa, có giáo dục, có thông minh. Rõ ràng qua hàng thiên niên chúng ta đã không học hành để sống không quyền lực.

Người hỏi: Tôi thắc mắc liệu cái trí có khi nào đặt ra một nghi vấn về chính nó mà nó không biết trước đáp án rồi.

Krishnamurti: Khi cái trí, như ‘cái tôi’, như tư tưởng tách rời, tự-đặt ra một nghi vấn về chính nó, nó đã tìm ra đáp án rồi, bởi vì nó đang nói về chính nó; nó đang rung cùng cái chuông bằng một cái búa khác, nhưng đó là cùng cái chuông.

Người hỏi: Liệu chúng ta có thể hành động mà không có một ‘cái tôi’? – lúc đó chúng ta không sống trong suy ngẫm hay sao?

Krishnamurti: Liệu bạn có thể sống trong cô lập, trong suy ngẫm? Ai sẽ cho bạn lương thực của bạn, quần áo của bạn? Những thầy tu và những người lừa dối của những tôn giáo đã thực hiện tất cả việc này. Có những người ở Ấn độ mà nói, ‘Tôi sống trong suy ngẫm, hãy nuôi tôi ăn, hãy cho tôi quần áo, hãy tắm cho tôi, tôi quá bị cách ly’, tất cả điều đó hoàn toàn không chín chắn. Bạn không thể tự-cô lập chính bạn, bởi vì bạn luôn luôn trong liên hệ với quá khứ hay với những sự việc chung quanh bạn. Sống trong cô lập, gọi nó là suy ngẫm, chỉ là tẩu thoát, tự-lừa dối.

Ngày 23 tháng 7 năm 1970

Chương 5

SỢ HÃI và VUI THÚ

Ngày 26 tháng 7 năm 1970

Krishnamurti: Lần cuối chúng ta gặp gỡ, chúng ta nói về cấu trúc của tư tưởng và những hoạt động của nó, về tư tưởng phân chia như thế nào và vì vậy tạo ra sự xung đột vô tận trong sự liên hệ của con người. Sáng nay tôi nghĩ chúng ta nên tìm hiểu – không phải bằng trí năng hay từ ngữ – bản chất của vui thú và sợ hãi, và liệu có thể hoàn toàn được tự do khỏi đau khổ. Muốn thâm nhập vào nghi vấn đó chúng ta phải tìm hiểu rất cẩn thận toàn vấn đề của thời gian. Nó là một trong những sự việc khó khăn nhất khi chuyển tải điều gì đó, mà không chỉ đòi hỏi sự sử dụng chính xác của những từ ngữ, nhưng còn cả một chính xác của trực nhận vượt khỏi những từ ngữ đó, và một cảm thấy, một ý thức, của tiếp xúc mật thiết cùng một sự thật.

Trong lúc nghe người nói, nếu bạn chỉ diễn giải những từ ngữ tùy theo sự ưa thích và không-ưa thích của bạn, mà không nhận biết được những khuynh hướng riêng của bạn cho sự diễn giải, vậy thì từ ngữ trở thành một nhà tù mà trong đó hầu hết chúng ta, bất hạnh thay, đều bị trói buộc. Nhưng nếu người ta nhận biết được nghĩa lý của những từ ngữ và nhận biết được điều gì nằm sau những từ ngữ, vậy thì sự

chuyên tải trở thành có thể được. Sự chuyên tải hàm ý không chỉ một hiểu rõ bằng từ ngữ, mà còn cả theo cùng nhau, thâm nhập cùng nhau, chia sẻ cùng nhau, sáng tạo cùng nhau. Điều này rất quan trọng, đặc biệt khi chúng ta nói về đau khổ, thời gian, và bản chất của vui thú lẫn sợ hãi. Đây là những vấn đề rất phức tạp. Mỗi vấn đề của con người đều rất phức tạp và cần đến một đơn giản nào đó, một mộc mạc, cho sự nhận biết của nó. Qua từ ngữ ‘*austere*’ *mộc mạc* không có nghĩa *khe khắt*, mà là nghĩa lý thông thường được dành cho từ ngữ đó, và cũng không có nghĩa sự khắc nghiệt của kỷ luật và kiểm soát. Chúng ta có ý tách đơn giản mộc mạc cần phải có trong sự tìm hiểu và trong sự hiểu rõ về điều gì chúng ta sắp sửa nói chuyện. Cái trí phải thực sự nhạy cảm. Nhạy cảm hàm ý sự thông minh vượt khỏi sự diễn giải của trí năng, vượt khỏi sự cảm xúc và sự nhiệt thành. Trong tìm hiểu, trong lắng nghe, trong nhìn ngắm, trong học hành về thời gian, vui thú, sợ hãi và đau khổ, người ta phải có chất lượng của nhạy cảm này mà cho sự trực nhận tức khắc về điều gì đó như giả dối hay thực sự. Điều đó không thể được nếu trí năng, trong hoạt động thuộc tư tưởng của nó, phân chia, diễn giải. Tôi hy vọng bạn đã hiểu rõ, lần cuối khi chúng ta đã nói chuyện ở đây, làm thế nào tư tưởng, bởi bản chất tự nhiên của nó, gây phân chia sự liên hệ của con người – mặc dù tư tưởng là cần thiết, cũng như lý luận, suy nghĩ khách quan, rõ ràng, thông minh.

Đối với hầu hết chúng ta, sợ hãi là người bạn đồng hành bất biến; dù người ta nhận biết được nó hay không, nó ở đó, ẩn nấp trong những ngõ ngách tối tăm của cái trí người ta; và chúng ta đang *lối* liệu, một cách trọn vẹn và tổng thể, cái trí có thể được tự do khỏi gánh nặng này. Người nói có lẽ gợi ý câu hỏi này, nhưng chính là bạn mà phải trả lời nó, nó là vấn đề của bạn; vì vậy bạn phải dư thừa sự kiên trì, và dư thừa sự tinh tế, để thấy nó là gì và để theo đuổi nó đến tận

cùng, để cho cái trí – khi bạn rời căn lều này sáng nay, chắc chắn được tự do khỏi sợ hãi. Có lẽ điều đó đang đòi hỏi nhiều, nhưng nó có thể thực hiện được. Đối với một cái trí đã bị quy định trong văn hóa ủa sự sợ hãi, cùng tất cả những kết cục phức tạp, loạn thần kinh của những hành động của nó, thậm chí đặt ra câu hỏi liệu có thể một cách hoàn toàn, tuyệt đối, được tự do khỏi sợ hãi, trong chính câu hỏi là một vấn đề. Một vấn đề tồn tại chỉ khi nào nó không thể giải quyết được, khi bạn không thể thông suốt nó và nó tiếp tục xảy ra. Bạn nghĩ bạn đã giải quyết vấn đề của sợ hãi này, nhưng nó tiếp tục lặp lại trong những hình thức khác. Nếu bạn nói, ‘Điều đó không thể được’, bạn đã tự-khóa chặt chính bạn. Người ta phải rất cẩn thận không tự-khóa chặt chính mình, không tự-ngăn cản chính mình đừng thâm nhập vấn đề của sợ hãi này và giải pháp trọn vẹn của nó.

Bất kỳ ý thức của sợ hãi nào đều sinh ra mọi loại hoạt động ma mãnh, không chỉ thuộc tâm lý và loạn thần kinh, mà còn cả phía bên ngoài. Toàn vấn đề của an toàn hiện diện, cả an toàn thuộc tâm lý lẫn thân thể. Làm ơn theo sát tất cả điều này, bởi vì chúng ta sắp sửa tìm hiểu cái gì đó mà cần đến sự chú ý; không phải sự đồng ý của bạn, không phải sự diễn giải của bạn, nhưng sự trực nhận của bạn, đang thấy vấn đề của bạn như nó là. Bạn không cần một người giải thích; hãy tự-tìm hiểu cho chính bạn, hãy tự-tìm ra cho chính bạn.

Hầu hết chúng ta đều trải qua những sợ hãi thân thể, hoặc sợ hãi về một căn bệnh, cùng tất cả sự lo âu của nó và sự nhầm chán của đau đớn, hay khi đối diện với sự nguy hiểm thuộc thân thể. Khi bạn đối diện với sự nguy hiểm thuộc bất kỳ loại nào, liệu có sợ hãi? Dạo bộ trong những vùng đất hoang dã, ở Ấn độ hay Châu phi hay Châu mỹ, người ta có lẽ gặp một con gấu, một con rắn hay một con cạp; lúc đó có hành động tức khắc, không phải hành động có

chủ ý thuộc ý thức, nhưng hành động thuộc bản năng. Bây giờ, hành động đó từ sợ hãi, hay hành động đó là thông minh? Chúng ta đang cố gắng tìm ra một hành động mà là thông minh, khi so sánh với hành động được sinh ra từ sợ hãi. Khi bạn gặp một con rắn, chỉ có phản ứng tức khắc thuộc thân thể, bạn chạy trốn, bạn đổ mồ hôi, bạn cố gắng làm cái gì đó về nó; đó là một phản ứng bị quy định, bởi vì trong hàng thế kỷ bạn đã được chỉ bảo hãy cẩn thận với những con rắn, những thú hoang. Bộ não, hệ thần kinh, phản ứng theo bản năng để tự-bảo vệ nó; đó là một phản ứng thông minh tự nhiên. Bảo vệ các cơ quan thân thể là cần thiết; con rắn là một nguy hiểm và phản ứng đến nó trong ý nghĩa của sự bảo vệ là một hành động thông minh.

Bây giờ hãy quan sát sự đau đớn thân thể. Trước kia bạn đã trải qua sự đau đớn thân thể và bạn sợ rằng nó có lẽ trở lại. Sự sợ hãi bị gây ra bởi tư tưởng, bởi suy nghĩ về cái gì đó đã xảy ra cách đây một năm, hay ngày hôm qua, và điều đó có thể xảy ra lại vào ngày mai. Hãy thâm nhập nó, hãy quan sát những phản ứng riêng của bạn và những hoạt động riêng của bạn đã là gì. Đó là, sợ hãi là sản phẩm của tư tưởng nhận biết được hay không-nhận biết được – tư tưởng như thời gian, không phải thời gian tuần tự, nhưng tư tưởng như thời gian đang suy nghĩ về điều gì đã xảy ra và đang sinh ra sự sợ hãi về điều đó sẽ xảy ra lại trong tương lai. Vì vậy tư tưởng là thời gian. Và tư tưởng sinh ra sự sợ hãi, ‘Tôi có lẽ chết ngày mai’, ‘Tôi có lẽ bị phơi bày về điều gì đó mà tôi đã làm trong quá khứ’; đang suy nghĩ về nó sinh ra sự sợ hãi. Bạn đã làm điều gì đó mà bạn không muốn bị phơi bày, hay bạn muốn làm điều gì đó trong tương lai mà bạn sẽ không thể làm; tất cả điều đó là sản phẩm của tư tưởng như thời gian.

Liệu chuyển động của tư tưởng này, mà nuôi dưỡng sự sợ hãi trong thời gian, và như thời gian, có thể kết thúc? Bạn

đã hiểu rõ câu hỏi của tôi? Có hành động thông minh của sự bảo vệ, của tự-giữ gìn, sự cần thiết thuộc thân thể để sinh tồn, mà là một phản ứng thông minh, tự nhiên. Có hành động khác: tư tưởng, đang suy nghĩ về điều gì đó và đang chiếu rọi nó có thể xảy ra, hay không có thể xảy ra trong tương lai, và vì vậy nuôi dưỡng sự sợ hãi. Vì vậy câu hỏi là: liệu chuyển động của tư tưởng này, thật tức khắc, thật khăng khăng, thật vững vàng, có thể kết thúc một cách tự nhiên? Không phải qua sự phản kháng; nếu bạn phản kháng nó, nó vẫn còn là sản phẩm của tư tưởng. Nếu bạn vận dụng ý chí của bạn để chặn đứng nó, nó vẫn còn là sản phẩm của tư tưởng. Nếu bạn nói, ‘Tôi sẽ không cho phép mình suy nghĩ theo cách đó’, ai là thực thể mà nói, ‘Tôi sẽ không’? Nó vẫn còn là tư tưởng đang hy vọng bằng cách chặn đứng chuyển động đó, để thành tựu điều gì khác, mà vẫn còn là sản phẩm của tư tưởng. Tư tưởng có lẽ chiếu rọi nó và có lẽ không thể thành tựu nó; thế là lại nữa có sợ hãi dính dáng.

Vì vậy chúng ta đang hỏi liệu toàn hoạt động của tư tưởng, mà đã sinh ra sợ hãi tâm lý, không chỉ một sợ hãi nhưng nhiều, nhiều sợ hãi, liệu nó có thể kết thúc một cách tự nhiên, dễ dàng, mà không có nỗ lực. Nếu bạn tạo ra một nỗ lực, nó vẫn còn là tư tưởng và vì vậy sinh ra sự sợ hãi và nó vẫn còn thuộc thời gian. Người ta phải tìm ra một cách trong đó tư tưởng sẽ tự nhiên đến một kết thúc và vì thế không còn tạo ra sự sợ hãi.

Chúng ta đang cùng nhau chuyển tải, không chỉ bằng từ ngữ? Có lẽ bạn đã thấy ý tưởng một cách rõ ràng, nhưng chúng ta không quan tâm đến sự hiểu rõ ý tưởng bằng từ ngữ, nhưng bằng sự dính dáng đến sợ hãi của bạn trong sống hàng ngày. Chúng ta không quan tâm đến sự diễn tả về sống của bạn; điều được diễn tả không là điều thực sự, sự giải thích không là điều được giải thích, từ ngữ không là sự việc. Sống

của bạn, sợ hãi của bạn, không được phơi bày bởi những từ ngữ của người nói; nhưng trong lắng nghe, chính là bạn mà phải phơi bày điều sợ hãi và thấy tư tưởng tạo ra sợ hãi đó như thế nào. Chúng ta đang hỏi liệu hoạt động của tư tưởng – mà sinh ra, nuôi dưỡng, duy trì, và áp ủ sự sợ hãi – có thể kết thúc một cách tự nhiên mà không có bất kỳ sự kháng cự nào. Trước khi chúng ta có thể tìm ra câu trả lời thực sự, chúng ta cũng phải tìm hiểu sự theo đuổi của vui thú; bởi vì lại nữa chính là tư tưởng mà duy trì vui thú. Bạn có lẽ trải qua một khoảnh khắc tuyệt vời, khi bạn nhìn ngắm cảnh hoàng hôn diễm ảo ngày hôm qua, bạn đầy hài lòng trong nó; tiếp theo tư tưởng chen vào và nói, ‘Đẹp quá, tôi muốn trải nghiệm đó được lặp lại ngày mai’. Nó đều giống hệt dù đó là một hoàng hôn, hay dù ai đó nịnh nọt bạn, hay dù nó là một trải nghiệm tình dục, hay dù bạn đã thành tựu cái gì đó mà bạn phải duy trì, mà cho bạn vui thú. Có một vui thú mà bạn có được từ sự thành tựu, từ là một người thành công, vui thú trong chờ đợi điều gì bạn sắp sửa làm ngày mai, từ sự lặp lại điều gì đó mà bạn đã trải nghiệm, tình dục, hay nghệ thuật.

Đạo đức xã hội được đặt nền tảng trên vui thú và vì vậy nó không là đạo đức gì cả: đạo đức xã hội là vô-đạo đức. Người ta phải tìm ra điều đó; nhưng nó không có nghĩa rằng bằng cách phản kháng chống lại đạo đức xã hội, người ta sẽ trở thành đạo đức – làm bất kỳ điều gì người ta ưa thích, ngu với bất kỳ ai người ta ưa thích. Nếu người ta sắp sửa hiểu rõ và được tự do khỏi sợ hãi, người ta nên hiểu rõ vui thú; chúng có liên quan qua đi. Mà không có nghĩa bạn phải từ bỏ vui thú. Tất cả những tôn giáo có tổ chức – và chúng đã là nguyên nhân lạt hạnh của văn minh, đã nói, người ta phải không có vui thú, không có tình dục, người ta phải tiếp cận Thượng đế như một con người bị hành hạ. Chúng đã nói người ta không được nhìn ngắm một phụ nữ, hay bất kỳ điều

gì mà **lắc** nhờ người ta về tình dục và vân vân. Khi nói người ta không được có vui thú, có **ngã** người ta không được có ham muốn. Thế là người ta cầm quyển kinh Bible khi ham muốn nảy ra và chôn vùi nó trong đó; hay người ta lặp lại vài từ ngữ của kinh Gita – điều đó hoàn toàn vô lý.

Sợ hãi và vui thú là hai mặt của đồng tiền các: bạn không thể được tự do khỏi một mặt nếu không được tự do khỏi mặt còn lại. Bạn muốn có vui thú suốt sống của bạn và tuy nhiên lại được tự do khỏi sợ hãi! – đó là tất cả mà bạn quan tâm. Nhưng bạn không thấy rằng bạn cảm thấy bị thất vọng nếu vui thú ngày mai bị từ chối, bạn cảm thấy không đạt được, tức giận, lo lắng và tội lỗi, và tất cả những đau khổ thuộc tâm lý nảy sinh. Vì vậy bạn phải nhìn vào vui thú và sợ hãi cùng nhau. Trong **hầu** rõ vui thú bạn cũng phải hiểu rõ *hân hoan* là gì. Vui thú là hân hoan? Liệu sự hài lòng của tồn tại không là điều gì đó hoàn toàn khác hẳn vui thú hay sao?

Chúng ta đang **đi** liệu tư tư ởng, cùng tất cả những hoạt động của nó mà nuôi dưỡng và duy trì cả sợ hãi lẫn vui thú, có thể tự nhiên kết thúc, mà không cần nỗ lực. Có những sợ hãi không-nhận biết được mà đóng một vai trò quan trọng trong sống của người ta nhiều hơn những sợ hãi mà người ta nhận biết được. Làm thế nào bạn sẽ lật tung những sợ hãi không-nhận biết được này và phơi bày chúng ra ánh sáng? Bằng sự phân tích? Nếu bạn nói, ‘Tôi sẽ phân tích những sợ hãi của tôi,’ vậy thì ai là người phân tích? Anh ấy không là một bộ phận, một mảnh của sợ hãi hay sao? Vì vậy sự phân tích riêng của anh ấy về những sợ hãi riêng của anh ấy sẽ không có giá trị gì cả. Hay nếu bạn tìm đến một người phân tích, anh ấy, giống như bạn, cũng bị quy định, bởi Freud, Jung hay Adler: anh ấy phân tích tùy theo tình trạng bị quy định của anh ấy, vì vậy anh ấy không giúp đỡ bạn được tự do

khỏi sợ hãi. Như trước đây chúng ta đã nói, sự phân tích là một tiêu cực của hành động.

Khi biết sự phân tích không có giá trị gì cả, làm thế nào bạn sẽ lật tung những sợ hãi không-nhận biết được? Nếu bạn nói, ‘Tôi sẽ tìm hiểu những giấc mộng của tôi’, lại nữa cùng vấn đề nảy sinh. Ai là thực thể mà sẽ tìm hiểu những giấc mộng – một mảnh của nhiều mảnh còn lại? Vì vậy bạn phải đưa ra một câu hỏi hoàn toàn khác hẳn, đó là: ‘Tại sao tôi nằm mộng?’ Những giấc mộng chỉ là sự tiếp tục của hoạt động ban ngày; luôn luôn có hành động đang xảy ra, thuộc một loại này hay một loại kia. Làm thế nào hoạt động đó có thể được hiểu rõ và kết thúc? Đó là, liệu cái trí trong suốt thời gian ban ngày có thể tỉnh táo để nhìn ngắm tất cả những động cơ của nó, tất cả những thúc đẩy của nó, tất cả những phức tạp của nó, những kiêu ngạo của nó, những tham vọng và những thất vọng của nó, sự đòi hỏi để thành tựu của nó, để là người nào đó, và vân vân? Liệu tất cả chuyển động của tư tưởng trong suốt ban ngày đó có thể được nhìn ngắm mà không có ‘người quan sát’? Bởi vì nếu có ‘người quan sát’ đang nhìn ngắm, người quan sát đó là một mảnh của tư tưởng, mà đã tự-tách rời chính nó khỏi phần còn lại và đã đảm trách uy quyền để quan sát. Nếu trong suốt ban ngày bạn quan sát toàn chuyển động của những hoạt động của bạn, những tư tưởng và những cảm thấy của bạn mà không diễn giải, vậy thì bạn sẽ thấy rằng những giấc mộng chẳng có ý nghĩa bao nhiêu. Vậy thì hầu như bạn sẽ chẳng còn nằm mộng nữa. Nếu trong suốt ban ngày bạn tỉnh táo, và không mê muội, nếu bạn không bị trói buộc trong những niềm tin của bạn, những thành kiến của bạn, những hão huyền nhỏ nhen vô lý của bạn, sự hiểu biết tầm thường của bạn, bạn sẽ thấy rằng không chỉ có sự kết thúc những giấc mộng, mà còn cả thấy rằng chính tư tưởng cũng bắt đầu tự-lặng xuống.

Tư tưởng luôn luôn đang tìm kiếm, hay đang duy trì, hay đang lẩn tránh sợ hãi; nó cũng đang tạo tác vui thú, đang tiếp tục nuôi dưỡng sự việc có thể gây vui thú. Bởi vì bị trói buộc trong sợ hãi và vui thú – mà tạo ra đau khổ – làm thế nào tất cả điều đó có thể kết thúc? Làm thế nào bộ máy của tư tưởng – mà tạo tác tất cả chuyển động của vui thú và sợ hãi này – có thể tự nhiên kết thúc? Đó là vấn đề. Người ta sẽ làm gì với nó? Từ bỏ nó, hay tiếp tục như người ta đã là, sống trong vui thú và đau khổ – mà là chính bản chất của cái trí tưởng giả – mặc dù bạn có lẽ để tóc dài, ngủ dưới chân cầu, phản kháng, ném bom, kêu gào ‘hòa bình’ tuy nhiên vẫn chiến đấu cho chiến tranh ưa thích của bạn? Dù làm bất kỳ điều gì, nó chính là bản chất của cái trí tưởng giả mới phải bị trói buộc trong sợ hãi và vui thú. Hãy đối diện nó! Làm thế nào bạn sẽ giải quyết vấn đề này? Bạn phải giải quyết nó nếu bạn muốn một loại sống hoàn toàn khác hẳn, một loại xã hội khác hẳn, một loại đạo đức khác hẳn; bạn phải giải quyết vấn đề này. Nếu bạn còn trẻ, bạn có lẽ nói, ‘Điều đó không quan trọng’, ‘Tôi sẽ có vui thú “tức khắc”, sợ hãi “tức khắc”.’ Nhưng tất cả đều giống hệt, nó tích tụ lại và rồi thì một ngày đẹp trời bạn phát hiện rằng bạn bị trói buộc. Nó là vấn đề của bạn, và không uy quyền nào có thể giải quyết nó cho bạn. Bạn đã có những uy quyền – những giáo sĩ và những uy quyền tâm lý và họ đã không thể giải quyết nó; họ đã trao tặng bạn những tẩu thoát, giống như thuốc kích thích, những niềm tin, những nghi lễ và tất cả những gánh xiếc tiếp tục nhân danh tôn giáo; họ đã trao tặng bạn tất cả việc này nhưng nghi vấn cơ bản của sợ hãi và vui thú họ đã không bao giờ giải quyết. Bạn phải giải quyết nó. Làm thế nào? Bạn sẽ làm gì? Hãy chuyên tâm vào điều này – vì biết rằng không ai sẽ giải quyết nó cho bạn. Trong nhận ra rằng không ai sẽ giải quyết nó cho bạn, bạn đang bắt đầu được tự do khỏi thế giới

trường giả rồi. Nếu bạn không giải quyết nghi vấn của sợ hãi và vui thú này, đau khổ là điều không tránh khỏi – không chỉ những đau khổ cá nhân, nhưng còn cả sự đau khổ của thế giới. Bạn biết sự đau khổ của thế giới là gì không? Bạn biết điều gì đang xảy ra trong thế giới? Không phải phía bên ngoài – tất cả những chiến tranh, tất cả những ma mánh của những người chính trị và vân vân – nhưng bên trong, sự cô độc khủng khiếp của con người, những tuyệt vọng sâu thẳm, không còn tình yêu trong thế giới dửng dưng, tàn nhẫn, rộng lớn này. Nếu bạn không giải quyết nghi vấn này, đau khổ là điều không tránh khỏi. Và thời gian sẽ không giải quyết nó. Bạn không thể nói, ‘Ngày mai tôi sẽ suy nghĩ về nó’, ‘Tôi sẽ có vui thú “ức khắc” và tất cả những sợ hãi sinh ra từ nó’, ‘Tôi sẽ dung thứ nó’. Ai sẽ trả lời nó cho bạn? Sau khi đặt ra nghi vấn này, thấy tất cả sự phức tạp của nó, thấy rằng không ai trên quả đất này, hay bất kỳ sức mạnh siêu nhiên nào như chúng ta đã ý lại trước kia, sẽ giải quyết nghi vấn cốt lõi này, làm thế nào bạn trả lời nó? Các bạn nói gì đây, thưa các bạn? Bạn không có đáp án, phải không? Nếu bạn thực sự chân thật, không đang là người đạo đức giả, hay đang cố gắng lẩn tránh nó, không đang cố gắng lách qua một bên khi bạn bị đối diện với nghi vấn này, mà là nghi vấn cốt lõi, bạn không có đáp án. Vậy thì, làm thế nào bạn sẽ tìm được nó sẽ tự nhiên kết thúc ra sao? – mà không có phương pháp, vì chắc chắn phương pháp hàm ý thời gian. Nếu người nào đó cho bạn một phương pháp, một hệ thống, và bạn thực hành nó, nó sẽ khiến cho cái trí của bạn mỗi lúc một máy móc hơn, mang lại mỗi lúc một xung đột hơn giữa ‘cái gì là’ và hệ thống đó. Hệ thống hứa hẹn điều gì đó, nhưng sự thật là bạn có sợ hãi; bằng cách thực hành một hệ thống bạn đang chuyên động mỗi lúc một xa khỏi ‘cái gì là’; và thế là xung

đột gia tăng, nhận biết được cũng như không-nhận biết được. Vậy thì, bạn sẽ làm gì đây?

Lúc này, điều gì đã xảy ra cho cái trí, cho lộ não, mà đã lắng nghe tất cả điều này – không chỉ nghe một vài từ ngữ, nhưng thực sự đã lắng nghe, đã chia sẻ, đã chuyển tải, đã học hành? Điều gì đã xảy ra cho cái trí của bạn mà đã lắng nghe bằng sự chú ý vô hạn đến sự phức tạp của nghi vấn, bằng sự nhận biết được những sợ hãi riêng của nó, và đã thấy tư tưởng nuôi dưỡng và duy trì sợ hãi cũng như vui thú? Điều gì đã xảy ra cho cái trí đã lắng nghe như thế? Liệu chất lượng của cái trí có hoàn toàn khác hẳn khoảnh khắc khi chúng ta bắt đầu sáng nay, hay nó là cùng cái trí lặp lại, bị trói buộc trong vui thú và sợ hãi? Liệu có một chất lượng mới mẻ? Liệu nó là một cái trí mà không đang nói, ‘Người ta phải kết thúc sợ hãi hay vui thú’, nhưng một cái trí đang học hành bằng quan sát? Liệu cái trí của bạn không trở nên hơi hơi nhạy cảm hơn hay sao? Trước kia, bạn chỉ đang vác gánh nặng của sợ hãi và vui thú này. Bằng cách học hành về trọng tải của gánh nặng, liệu bạn đã không nhẹ nhàng lau sạch nó hay sao? Liệu bạn đã không buông bỏ nó – và thế là lúc này bạn đang dạo bộ rất cẩn thận hay sao?

Nếu bạn thực sự đã theo sát vấn đề này chỉ bằng cách nhìn ngắm – không qua sự khẳng định hay nỗ lực – cái trí của bạn đã trở nên rất nhạy cảm và thế là rất thông minh. Lần sau khi sợ hãi phát sinh – như nó sẽ xảy ra, thông minh sẽ phản ứng đến nó, nhưng không dựa vào vui thú, vào kiếm chắt hay tẩu thoát. Thông minh và nhạy cảm này đã xảy ra bằng cách nhìn ngắm gánh nặng này và cởi bỏ nó. Nó đã trở thành sinh động lạ thường; nó có thể đặt ra một nghi vấn hoàn toàn khác hẳn, đó là: nếu vui thú không là phương cách của sống, như nó đã như vậy cho hầu hết chúng ta, vậy thì sống là chết rồi? Liệu nó có nghĩa rằng không bao giờ tôi tận hưởng sống?

Liệu không có một khác biệt giữa vui thú và hân hoan? Trước kia bạn đã sống dựa vào vui thú và sợ hãi – vui thú ‘tức khắc’ của tình dục, nhục nhệt, giết chết một con thú rồi nhồi nhét vào miệng bạn thịt xương của nó, và tất cả phần còn lại của ‘vui thú’ đó. Đó đã là phương cách sống của bạn và bỗng nhiên bạn khám phá, bằng tìm hiểu, vui thú đó không là phương cách đúng đắn, bởi vì nó dẫn đến sợ hãi, đến thất vọng, đến đau khổ, đến phiền muộn, đến những bức dọc thuộc cá nhân và xã hội và vân vân. Thế là lúc này bạn đặt ra một nghi vấn hoàn toàn khác hẳn; ‘Liệu có hân hoan mà hoàn toàn không bị tiếp xúc bởi tư tưởng và vui thú?’ Bởi vì nếu nó bị tiếp xúc bởi tư tưởng, lại nữa nó trở thành vui thú và vì vậy sợ hãi. Thế là bởi vì đã hiểu rõ vui thú và sợ hãi, liệu có một phương cách của sống hàng ngày mà là hân hoan – không phải mang theo vui thú ngày này sang ngày khác? Để nhìn ngắm những hòn núi kia, vẻ đẹp của thung lũng, ánh sáng trên những quả đồi, cây cối và dòng nước đang chảy và để tận hưởng chúng! Nhưng không còn khi bạn nói, ‘Nó tuyệt vời làm sao’, không còn khi tư tưởng đang sử dụng nó như một phương tiện của vui thú.

Bạn có thể nhìn ngắm hòn núi kia, chuyển động của một cái cây, hay khuôn mặt của một người phụ nữ, của một người đàn ông, và nhận được sự hài lòng lạ thường trong nó. Khi bạn đã nhận được, nó chấm dứt. Nhưng nếu bạn chuyển động nó trong tư tưởng, vậy là đau khổ và vui thú bắt đầu. Liệu bạn có thể nhìn ngắm như thế và chấm dứt cùng nó? Làm ơn hãy rất cẩn thận, cảnh giác về điều này. Liệu bạn có thể nhìn ngắm hòn núi kia và sự hài lòng trong nó là đủ rồi? Không chuyển động nó trong tư tưởng sang ngày mai; mà có nghĩa bạn thấy sự nguy hiểm của điều đó. Bạn có lẽ trải qua vài vui thú to tát và nói, ‘Nó chấm dứt’; tuy nhiên, liệu nó chấm dứt? Liệu cái trí, nhận biết được hay không-nhận biết

được, không đang suy nghĩ về nó, không đang ao ước nó xảy ra lại hay sao?

Thế là người ta thấy rằng tư tưởng không liên quan gì đến hân hoan. Đây là một khám phá lạ thường cho chính bạn, không phải điều gì đó mà bạn đã được kể lại, không phải điều gì đó để viết về nó, diễn giải nó cho người khác đọc. Có một khác biệt vô cùng giữa hài lòng, hân hoan và hạnh phúc, ở một phía, và vui thú phía còn lại.

Tôi không biết liệu bạn đã nhận thấy, rằng những bức tranh tôn giáo đầu tiên ở thế giới phương Tây tránh tất cả loại vui thú giác quan nào; không có phong cảnh gì cả, chỉ có thân thể con người đang bị hành hạ, hoặc Đức mẹ Đồng trinh Maria và vân vân. Không có phong cảnh bởi vì đó là vui thú, và có lẽ làm xao lãng bạn không còn quan tâm đến hình người và biểu tượng của nó. Chỉ sau đó rất lâu phong cảnh mới được giới thiệu, trong khi đó ở Trung quốc và Ấn độ phong cảnh luôn luôn là một phần của sống.

Bạn có thể quan sát tất cả điều này và tìm được vẻ đẹp của đang sống mà trong đó không còn nỗ lực, của đang sống bằng ngây ngất lạ thường, mà trong đó vui thú và tư tưởng và sợ hãi không thâm nhập vào.

Người hỏi: Khi tôi nằm mộng, thỉnh thoảng tôi thấy việc gì đó đang xảy ra trong tương lai, mà chính xác. Tôi đã nằm mộng rằng tôi thấy ông đến gặp gỡ này và đặt cái áo khoác màu nâu ở đó và điều chỉnh cái microphone; rõ ràng đây là giấc mộng về điều gì sắp xảy ra sáng hôm sau.

Krishnamurti: Bạn giải thích điều này như thế nào? Trước hết: tại sao bạn trao sự quan trọng kỳ lạ thế cho việc gì sắp sửa xảy ra trong tương lai? Tại sao? Người chiêm tinh, người thầy bói, người xem chỉ tay, những điều tuyệt vời mà họ nói

sắp sửa xảy đến cho bạn! Tại sao bạn lại quan tâm như thế? Tại sao bạn không quan tâm đến sống hàng ngày thực sự, mà chứa đựng tất cả những kho báu – bạn không thấy nó! Bạn biết, khi cái trí, bởi vì bạn đã lắng nghe ở đây, đã trở nên nhạy cảm trong chừng mực nào đó – tôi không nói hoàn toàn nhạy cảm, nhưng nhạy cảm trong chừng mực nào đó – tự nhiên nó nhìn ngắm nhiều thêm, dù nhìn ngắm về ngày mai hay hôm nay. Đầu đó giống như đang nhìn xuống từ một chiếc máy bay và thấy hai con thuyền đang tiến đến từ những phương hướng khác nhau trên cùng con sông; người ta thấy rằng chúng sắp sửa gặp gỡ tại một điểm nào đó – và đó là tương lai. Cái trí, trong chừng mực nào đó nhạy cảm nhiều hơn. Trở nên nhận biết được những sự việc nào đó mà có lẽ xảy ra vào ngày mai, cũng như nhận biết được những sự việc đang xảy ra ngay lúc này. Hầu hết chúng ta đều trao quá nhiều quan trọng vào điều gì sắp sửa xảy ra vào ngày mai và quá ít ỏi vào điều gì đang thực sự xảy ra ngay lúc này. Và bạn sẽ tìm được, nếu bạn thâm nhập điều này rất sâu thẳm, rằng không có gì ‘xảy ra’ cả: bất kỳ ‘đang xảy ra’ đều là bộ phận của sống. Tại sao bạn muốn ‘trải nghiệm’? Một cái trí nhạy cảm, sinh động, dư thừa sự rõ ràng, liệu nó cần có ‘trải nghiệm’? Làm ơn hãy tự-trả lời nghi vấn đó.

***Người hỏi:** Ông yêu cầu chúng tôi nhìn ngắm những hành động của chúng tôi trong sống hàng ngày, nhưng ai là thực thể mà quyết định nhìn ngắm cái gì và nhìn ngắm khi nào? Ai quyết định liệu người ta nên nhìn ngắm?*

Krishnamurti: Bạn quyết định nhìn ngắm? Hay bạn chỉ nhìn ngắm? Bạn quyết định và nói, ‘Tôi sẽ nhìn ngắm và học hành’? Bởi vì sau đó có câu hỏi: ‘Ai đang nhìn ngắm?’ Liệu nó là ý chí mà nói, ‘Tôi phải?’ và khi nó thất bại, nó tự-trừng

phạt chính nó thêm nữa và nói, ‘Tôi phải, phải, phải’, trong đó có xung đột; vì vậy trạng thái của cái trí mà đã quyết định nhìn ngắm không là nhìn ngắm gì cả. Bạn đang dạo bộ xuống con đường, người nào đó đi ngang qua bạn, bạn quan sát và bạn tự nhủ với mình, ‘Anh ấy xấu xí quá; anh ấy hôi hám quá; tôi muốn anh ấy sẽ làm điều này hay điều kia’. Bạn nhận biết được những phản ứng của bạn đối với người đi ngang qua đó, bạn nhận biết rằng bạn đang đánh giá, đang chê bai hay đang bênh vực; bạn đang nhìn ngắm. Bạn không nói, ‘Tôi không được đánh giá, tôi không được bênh vực’. Trong nhận biết những phản ứng của bạn, không có quyết định gì cả. Bạn thấy người nào đó, mà chê bai bạn ngày hôm qua. Tức khắc bạn sừng cò lên, bạn trở nên căng thẳng hay lo lắng, bạn bắt đầu không thích; hãy nhận biết được không thích của bạn, hãy nhận biết được tất cả điều đó, đừng ‘quyết định’ để nhận biết. Hãy quan sát, trong quan sát đó, không có ‘người quan sát’ và ‘vật được quan sát’ – chỉ có quan sát đang xảy ra. ‘Người quan sát’ tồn tại chỉ khi nào bạn tích lũy trong quan sát; khi bạn nói, ‘Anh ấy là người bạn của tôi bởi vì anh ấy đã nịnh nọt tôi’, hay, ‘Anh ấy không là người bạn của tôi bởi vì anh ấy đã nói điều gì đó xấu xa về tôi, hay điều gì đó đúng thực mà tôi không thích’. Đó là sự tích lũy qua quan sát và sự tích lũy đó là ‘người quan sát’. Khi bạn quan sát mà không có sự tích lũy, vậy thì không có sự đánh giá. Luôn luôn bạn có thể làm điều này; theo tự nhiên trong sự quan sát đó những quyết định rõ ràng nào đó được thực hiện, nhưng những quyết định đó là những kết quả tự nhiên, không phải những quyết định được thực hiện bởi người quan sát mà đã tích lũy.

Người hỏi: Thoạt đầu ông nói rằng phản ứng theo bản năng của tự-bảo vệ chống lại một thú hoang là thông minh và

không là sợ hãi, và rằng tư tưởng mà nuôi dưỡng sợ hãi hoàn toàn khác biệt.

Krishnamurti: Chúng không khác biệt à? Bạn không quan sát sự khác biệt giữa tư tưởng mà nuôi dưỡng và duy trì sợ hãi, và thông minh mà nói ‘hãy cẩn thận’ hay sao? Tư tưởng đã tạo ra chủ nghĩa quốc gia, thành kiến thuộc chủng tộc, sự chấp nhận những giá trị đạo đức nào đó; nhưng tư tưởng không thấy sự nguy hiểm của điều đó. Nếu nó thấy sự nguy hiểm, lúc đó sẽ có phản ứng không phải của sợ hãi, nhưng của thông minh, mà sẽ giống hệt như gặp một con rắn. Trong gặp con rắn đó, có phản ứng đang tự-bảo vệ tự nhiên; khi gặp chủ nghĩa quốc gia, mà là sản phẩm của tư tưởng, mà phân chia con người và là một trong những nguyên nhân của chiến tranh, tư tưởng không thấy sự nguy hiểm.

Ngày 26 tháng 7 năm 1970

Chương 6

HOẠT ĐỘNG MÁY MÓC CỦA TƯ TƯỞNG

Ngày 28 tháng 7 năm 1970

Krishnamurti: Chúng ta đang nói về sự quan trọng của tư tưởng và cũng vậy về sự không-quan trọng của nó; về làm thế nào tư tưởng có nhiều hoạt động, và trong lãnh vực riêng của nó chỉ có sự tự do giới hạn. Chúng ta nói về một trạng thái của cái trí mà hoàn toàn không bị quy định. Sáng nay chúng ta có thể tìm hiểu nghi vấn của tình trạng bị quy định này; không chỉ bị quy định thuộc văn hóa, thời hợt, nhưng còn cả tại sao bị quy định lại xảy ra. Chúng ta có thể tìm hiểu về chất lượng của cái trí mà không bị quy định, mà đã vượt khỏi bị quy định. Chúng ta phải thâm nhập nghi vấn này rất sâu thẳm để tìm ra tình yêu là gì. Và trong hiểu rõ tình yêu là gì, có lẽ chúng ta sẽ có thể nắm bắt được ý nghĩa trọn vẹn của chết.

Vậy là, trước hết chúng ta sẽ tìm ra liệu, một cách tổng thể và hoàn toàn, cái trí có thể được tự do khỏi tình trạng bị quy định. Rất dễ dàng để hiểu rõ làm thế nào trên bề mặt chúng ta bị quy định bởi văn hóa, xã hội, sự tuyên truyền quanh chúng ta, và cũng vậy bởi chủ nghĩa quốc gia, bởi một tôn giáo đặc biệt, bởi giáo dục và qua những ảnh hưởng thuộc môi trường sống. Tôi nghĩ khá rõ ràng và khá đơn giản

để thấy làm thế nào hầu hết những con người, thuộc bất kỳ quốc gia hay chủng tộc nào, đều bị quy định bởi văn hóa hay tôn giáo đặc biệt mà họ lệ thuộc. Họ bị đúc khuôn, bị nhốt chặt trong một khuôn mẫu đặc biệt. Người ta có thể gạt bỏ bị quy định đó khá dễ dàng.

Rồi lại có bị quy định sâu thẳm hơn, như một thái độ hung hăng đối với sống. Hung hăng hàm ý một ý thức của thống trị, của tìm kiếm quyền lực, những sở hữu, thanh danh. Người ta phải thâm nhập thật sâu thẳm để hoàn toàn được tự do khỏi điều đó; bởi vì nó rất tinh tế, khoác vào vô số những hình thức khác nhau. Người ta có lẽ nghĩ rằng người ta không hung hăng, nhưng khi người ta có một lý tưởng, một quan điểm, một đánh giá, bằng từ ngữ hay không-từ ngữ, có một ý thức của khẳng định mà từ từ trở thành hung hăng và bạo lực. Người ta có thể thấy điều này trong chính người ta. Đằng sau chính từ ngữ ‘hung hăng’, mặc dù bạn có thể nói nó rất dịu ngọt – có một cú đá, một hành động phản đối ngấm ngầm đang chi phối mà trở thành dữ dằn và bạo lực. Người ta phải khám phá tình trạng bị quy định của sự hung hăng đó, liệu người ta đã thừa hưởng nó từ thú vật, hay đã trở thành hung hăng trong vui thú tự-khẳng định riêng của người ta. Liệu người ta hung hăng trong toàn ý nghĩa của từ ngữ đó, mà có nghĩa ‘tiên về phía trước’.

Một hình thức khác của bị quy định là hình thức của so sánh. Người ta tự-so sánh mình với điều gì người ta nghĩ là cao quý và anh hùng, với điều gì người ta muốn là, đối nghịch với điều gì người ta là. Sự theo đuổi so sánh là một hình thức của bị quy định; lại nữa nó tinh tế ghê lắm. Tôi tự-so sánh mình với người nào đó mà thông minh hơn một chút hoặc đẹp đẽ hơn một chút. Kín đáo hay lộ liễu, có một độc thoại liên tục, tự nói với mình trong yên lặng của so sánh. Hãy quan sát điều này trong chính bạn. Nơi nào có sự so

sánh, có một hình thức của hung hăng tro ng cảm giác của thành tựu; hoặc, khi bạn cảm thấy không thành tựu, có một ý thức của tuyệt vọng và một cảm giác của thấp kém. Từ niên thiếu chúng ta được giáo dục để so sánh. Hệ thống giáo dục của chúng ta được đặt nền tảng trên sự so sánh, trên chấm điểm, trên những kỳ thi. Trong tự-so sánh chính mình với người nào đó mà thông minh hơn, có ganh ghét, đố kỵ, và tất cả xung đột phát sinh từ đó. So sánh hàm ý đo lường; tôi đang tự-đo lường chính tôi với cái gì đó mà tôi nghĩ tốt lành hơn và cao quý hơn.

Người ta hỏi: ‘Liệu cái trí có thể được tự do khỏi tình trạng bị quy định thuộc văn hóa và xã hội này, khỏi cái trí đang đo lường và đang so sánh, khỏi tình trạng bị quy định của sợ hãi và vui thú, của phần thưởng và hình phạt?’ Toàn cấu trúc thuộc tôn giáo và đạo đức của chúng ta đều được đặt nền tảng trên điều đó. Tại sao chúng ta bị quy định? Chúng ta thấy những ảnh hưởng phía bên ngoài mà đang quy định chúng ta và sự đòi hỏi tự nguyện phía bên trong để bị quy định. Tại sao chúng ta chấp nhận bị quy định này? Tại sao cái trí đã tự-cho phép chính nó để bị quy định. Nhân tố đằng sau tất cả điều này là gì? Tại sao tôi, được sinh ra trong một quốc gia và văn hóa nào đó, đang quy chính tôi là một người Ấn độ, cùng tất cả sự mê tín và truyền thống bị áp đặt bởi gia đình, xã hội, lại chấp nhận bị quy định như thế? Sự thôi thúc nằm sau điều này là gì? Nhân tố mà liên tục đang đòi hỏi và đang bằng lòng, đang nhượng bộ hoặc đang chống đối bị quy định này là gì? Người ta có thể thấy rằng người ta muốn được an toàn và bảo đảm trong cộng đồng mà đang tuân theo một khuôn mẫu nào đó. Nếu người ta không tuân theo khuôn mẫu đó, người ta có lẽ mất việc làm, sống không tiền bạc, không được coi như một con người đáng kính trọng. Có một phản kháng chống lại điều đó, và phản kháng đó hình thành một

quy định riêng của nó – mà lúc này tất cả những người trẻ đang trải qua. Người ta phải tìm ra cái gì là sự thôi thúc mà bắt buộc người ta tuân phục. Nếu người ta không tự-khám phá nó cho chính người ta, người ta sẽ luôn luôn bị quy định theo cách này hay cách khác, một cách tích cực hay tiêu cực. Từ khoảnh khắc người ta được sinh ra cho đến khi người ta chết đi, tiến trình này tiếp tục. Người ta có lẽ phản kháng chống lại nó, người ta có lẽ cố gắng tẩu thoát vào một bị quy định khác, rút lui vào một tu viện như những người hiền dưng trốn đời cho sự suy ngẫm, cho một triết lý, đã thực hiện, nhưng nó cũng chỉ là cùng một chuyển động. Cái gì là bộ máy mà đang tự-chuyển động liên tục, đang tự-điều chỉnh chính nó đến vô vàn hình thức của bị quy định?

Tư tưởng vĩnh viễn bị quy định, bởi vì nó là sự phản ứng của quá khứ như ký ức. Tư tưởng luôn luôn thuộc máy móc; nó dễ dàng rơi vào một khuôn mẫu, vào một khe rãnh, rồi sau đó bạn lại nghĩ rằng bạn rất năng động, dù bạn bị đúc khuôn vào khe rãnh Cộng sản, khe rãnh Thiên chúa giáo, hay bất kỳ khe rãnh nào. Nó là việc dễ dàng nhất, máy móc nhất khi thực hiện – và chúng ta nghĩ chúng ta đang sống! Thế là mặc dù tư tưởng có một tự do bị giới hạn nào đó trong lãnh vực của nó, mọi thứ nó làm đều bị quy định. Rốt cuộc, đi đến mặt trăng hoàn toàn thuộc máy móc, nó là kết quả của sự hiểu biết được tích lũy qua hàng thế kỷ. Sự theo đuổi của suy nghĩ thuộc kỹ thuật đưa bạn đến mặt trăng, hay xuống đáy biển và vân vân. Cái trí muốn tuân theo một khe rãnh, muốn được máy móc và theo cách đó có sự an toàn, sự bảo đảm, không có sự quấy rầy. Sống máy móc không những được khuyến khích bởi xã hội, mà còn bởi mỗi người chúng ta, bởi vì đó là cách dễ dàng nhất khi sống.

Vì vậy tư tưởng là một theo đuổi lặp lại, máy móc, chấp nhận bất kỳ hình thức của bị quy định nào mà làm cho

nó có thể tiếp tục trong hoạt động máy móc của nó. Một người triết lý sáng chế một lý thuyết mới, một người kinh tế sáng chế một hệ thống mới, và chúng ta chấp nhận khe rãnh đó và tuân theo nó. Xã hội của chúng ta, văn hóa của chúng ta, sự xúi giục tôn giáo của chúng ta, dường như mọi thứ vận hành một cách máy móc; tuy nhiên trong đó có một ý thức nào đó của kích thích. Khi bạn đi dự một thánh lễ Mass, có một hứng khởi, một cảm xúc nào đó, và việc đó trở thành một khuôn mẫu. Tôi không biết liệu đây là cái gì đó mà bạn đã từng thử – hãy thực hiện nó một lần và bạn sẽ thấy điều nực cười của nó: nhặt một miếng gỗ hay một cục đá, bất kỳ miếng nào là lạ hao hao giống như một hình thể, đặt nó trên kệ lò sưởi và đặt một bông hoa bên cạnh nó mỗi sáng. Trong khoảng một tháng bạn sẽ thấy rằng nó đã trở thành một thói quen, như một biểu tượng tôn giáo, và bạn đã bắt đầu đồng hóa mình cùng nó.

Tư tưởng là sự phản ứng của quá khứ. Nếu người ta được dạy ngành kỹ sư như một nghề nghiệp, người ta thêm vào và điều chỉnh hiểu biết đó, nhưng người ta bị cố định trong lãnh vực đó; tương tự như thế nếu bạn là bác sĩ và vận vận. Trong chừng mực nào đó tư tưởng được tự do bên trong một lãnh vực nào đó, nhưng nó vẫn còn trong những giới hạn của sự vận hành thuộc máy móc. Liệu bạn thấy điều đó, không chỉ bằng từ ngữ và trí năng, nhưng thực sự? Liệu bạn nhận biết được điều đó giống như bạn nghe tiếng ồn của chiếc xe lửa kia? (Xe lửa đang chạy ngang qua).

Liệu cái trí có thể làm tự do chính nó khỏi những thói quen mà nó đã nuôi dưỡng, từ những quan điểm, những đánh giá, những thái độ và những giá trị nào đó? Mà có nghĩa, liệu cái trí có thể được tự do khỏi tư tưởng? Nếu điều này không được hiểu rõ hoàn toàn, vậy thì vấn đề kế tiếp mà tôi sắp sửa trình bày, sẽ chẳng có ý nghĩa bao nhiêu. Hiểu rõ điều này

dẫn đến câu hỏi kế tiếp, mà là điều không tránh khỏi, nếu bạn thâm nhập nó. Nếu tư tưởng là máy móc, nếu nó chắc chắn tuân phục vào tình trạng bị quy định của cái trí, vậy thì tình yêu là gì? Tình yêu là sản phẩm của tư tưởng? Tình yêu được nuôi dưỡng, được vun quén bởi tư tưởng, lệ thuộc vào tư tưởng?

Tình yêu là gì? – luôn luôn nhớ rằng sự diễn tả không là điều được diễn tả, từ ngữ không là sự việc. Liệu cái trí có thể được tự do khỏi hoạt động máy móc của tư tưởng để tìm được tình yêu là gì? Đối với hầu hết chúng ta, tình yêu được liên tưởng, hay tương đương, với tình dục. Đó là một hình thức của bị quy định. Khi bạn đang thâm nhập cái sự việc thực sự phức tạp, khó hiểu và đẹp đẽ lạ thường này, bạn phải tìm được từ ngữ ‘tình dục’ đã quy định cái trí như thế nào.

Chúng ta nói chúng ta sẽ không giết chóc – chúng ta sẽ không đi đến Việt nam hay nơi nào khác để giết chóc, nhưng chúng ta không thêm quan tâm khi giết chết thú vật. Nếu tay bạn phải giết chết con thú mà bạn ăn, và thấy được sự đau đớn của nó, liệu bạn sẽ ăn nổi con thú đó? Tôi nghi ngờ điều đó nhiều lắm. Nhưng bạn không thêm quan tâm khi để người bán thịt giết chết nó cho bạn ăn; trong đó có quá nhiều đạo đức giả.

Vì vậy người ta phải hỏi không chỉ tình yêu là gì, mà còn cả từ bị là gì. Trong văn hóa Thiên chúa giáo thú vật không có linh hồn, chúng được đem xuống thế gian này cho bạn hưởng thụ; đó là tình trạng bị quy định của Thiên chúa giáo. Trong những vùng đất nào đó của Ấn độ, giết chóc là sai trái, dù giết một con ruồi, một con thú hay bất kỳ con gì. Vì vậy họ chẳng giết chết con gì cả, họ đi đến sự cực đoan; lại nữa, đó là tình trạng bị quy định của họ. Và cũng có những người cổ vũ không mổ xẻ thịt sống, tuy nhiên lại mặc những bộ lông thú tuyệt vời: sự đạo đức giả như thế tiếp tục!

Sống từ bi có nghĩa gì? Không chỉ bằng từ ngữ, nhưng thực sự từ bi? Từ bi là một vấn đề của thói quen, của tư tưởng, một vấn đề thuộc sự lặp lại máy móc của ân cần, tử tế, hòa nhã, đụ dàng? Liệu cái trí mà bị trói buộc trong hoạt động của tư tưởng cùng bị quy định của nó, sự lặp lại máy móc của nó, có thể từ bi? Nó có thể nói về tình yêu, nó có thể khuyến khích sự đổi mới xã hội, hãy tử tế với những người ngoại đạo và vân vân; nhưng liệu đó là từ bi? Khi tư tưởng sai khiến, khi tư tưởng năng động, liệu có nơi chỗ nào cho từ bi? Từ bi là hành động mà không có động cơ, mà không có ích kỷ, mà không có bất kỳ ý thức của sợ hãi nào, mà không có bất kỳ ý thức của vui thú nào.

Vậy là người ta hỏi: ‘Liệu tình yêu là vui thú?’ – tình dục là vui thú, dĩ nhiên. Chúng ta nhận được vui thú trong bạo lực, chúng ta nhận được vui thú trong thành tựu, trong khẳng định, trong hung hăng. Chúng ta cũng nhận được vui thú trong là người nào đó. Và tất cả điều đó là sản phẩm của tư tưởng, sản phẩm của sự đo lường – ‘Tôi là điều kia’ và ‘Tôi sẽ là điều này’. Liệu vui thú, trong ý nghĩa mà chúng ta đang nói, liệu đó là tình yêu? Làm thế nào một cái trí mà bị trói buộc trong thói quen, trong đo lường và so sánh, có thể biết tình yêu là gì? Người ta có lẽ nói, tình yêu là điều này hay điều kia, nhưng tất cả đều là sản phẩm của tư tưởng.

Từ sự quan sát đó nảy sinh câu hỏi: chết là gì? Nó có nghĩa gì, chết? Nó phải là trải nghiệm lạ thường nhất! Nó phải hàm ý cái gì đó hoàn toàn kết thúc. Chuyển động mà đã được cố định tạo tác xung đột, đấu tranh, lao ịh, tất cả những tức giận và tuyệt vọng – tất cả đều đột ngột kết thúc. Cái người đang cố gắng trở nên nổi tiếng, mà khẳng định, bạo lực, hung tợn – hoạt động đó bị cắt đứt! Bạn đã nhận thấy làm thế nào bất kỳ điều gì mà tiếp tục thuộc tâm lý đều trở nên máy móc, lặp lại. Chỉ khi nào sự tiếp tục thuộc tâm lý

kết thúc, lúc đó có cái gì đó hoàn toàn mới mẻ – bạn có thể thấy điều này trong chính bạn. Sáng tạo không là sự tiếp tục của cái gì là, của cái gì đã là, nhưng sự kết thúc của nó.

Vậy là thuộc tâm lý liệu người ta có thể chết? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi? Liệu người ta có thể chết đi cái đã được biết, chết đi cái gì đã là – không phải với mục đích trở thành cái gì khác – mà là sự kết thúc của cái đã được biết và sự tự do khỏi cái đã được biết? Rất cuộc, đó là chết là gì.

Các cơ quan thân thể sẽ chết, tự nhiên; nó đã bị lạm dụng, đã bị đối xử tàn bạo, đã bị chà đạp; nó đã nuốt trọn và ngấu nghiến mọi loại sự việc. Bạn biết bạn sống như thế nào và bạn tiếp tục theo cách đó cho đến khi nó chết. Thân thể, qua tai nạn, qua tuổi già, qua căn bệnh nào đó, qua sự căng thẳng của đấu tranh cảm xúc liên tục phía bên trong và bên ngoài, trở thành quần quai, xấu xí, và nó chết. Có tự-thương xót trong chết này và cũng tự-thương xót cho chính người ta khi người nào khác chết. Khi người nào khác mà chúng ta thương yêu chết, liệu trong đau khổ đó không có nhiều lo lắng hay sao? Bởi vì bạn bị bỏ lại một mình, bạn phải tự-phoi bày trước mọi người, bạn không có ai để nhờ cậy, không người nào cho bạn sự an ủi. Đau khổ của bạn bị lỏng khung cùng sợ hãi và tự-thương xót này, và tự nhiên trong sự hoang mang này người ta chấp nhận mọi hình thức của niềm tin.

Toàn thế giới Châu á tin tưởng sự đầu thai, được sinh lại một đời khác. Khi bạn tìm hiểu nó là gì mà sắp sửa được sinh lại trong đời sau, bạn gặp phải nhiều khó khăn. Nó là gì? Chính bạn? Bạn là gì? Nhiều từ ngữ, nhiều quan điểm, nhiều quyền lý đến những sở hữu của bạn, đến đồ đạc của bạn, đến tình trạng bị quy định của bạn. Liệu đó là tất cả, mà bạn gọi là linh hồn, sắp sửa được sinh lại trong đời sau? Sự đầu thai hàm ý ằng điều gì bạn là hôm nay khẳng định điều gì bạn sẽ lại là trong đời sau. Vì vậy, hãy cư xử tốt lành! –

không phải ngày mai, nhưng ngày hôm nay, bởi vì điều gì bạn làm ngày hôm nay sẽ đền bù cho bạn trong đời sau. Những người tin tưởng sự đầu thai không bận tâm về cách cư xử gì cả; nó chỉ là một vấn đề của niềm tin, mà không có giá trị. Hãy tạo hình hài, mới mẻ lại ngày hôm nay, không phải trong đời sau! Hãy thay đổi nó hoàn toàn ngay lúc này, thay đổi bằng đam mê vô hạn, hãy để cho cái trí lột bỏ khỏi nó mọi thứ, mọi bị quy định, mọi hiểu biết, khỏi mọi thứ nó nghĩ là ‘đúng đắn’ – hãy làm trống không nó. Vậy thì bạn sẽ biết chết có nghĩa gì; và vậy thì bạn sẽ biết tình yêu là gì. Bởi vì tình yêu không là cái gổ của quá khứ, của tư tưởng, của văn hóa; nó không là vui thú. Một cái trí mà đã hiểu rõ toàn chuyển động của tư tưởng trở nên phẳng lặng lạ thường, tĩnh lặng tuyệt đối. Tĩnh lặng đó là sự khởi đầu của cái mới mẻ.

Người hỏi: Thưa ông, liệu tình yêu có thể có một mục tiêu?

Krishnamurti: Ai đang đưa ra câu hỏi? Tư tưởng hay tình yêu? Tình yêu không đang đưa ra câu hỏi này. Khi bạn thương yêu, bạn thương yêu! – bạn không hỏi, ‘Liệu có một mục tiêu, hay không mục tiêu, liệu nó là cá nhân, hay không-cá nhân?’ Tình yêu của chúng ta, như nó là, là một thử thách như thế; sự liên hệ lẫn nhau của chúng ta là một xung đột như thế. Tình yêu của chúng ta được đặt nền tảng trên hình ảnh về tôi của bạn và hình ảnh về bạn của tôi. Hãy quan sát nó rất cẩn thận, quan sát sự liên hệ giữa hai hình ảnh tách rời này mà nói với nhau, ‘Chúng ta thương yêu’. Những hình ảnh là sản phẩm của quá khứ, của những kỷ niệm, những kỷ niệm của điều gì bạn đã nói với tôi và tôi đã nói với bạn; và sự liên hệ giữa hai hình ảnh này chắc chắn phải là một tiến trình tách rời. Đó là điều gì chúng ta gọi là liên hệ. Có liên hệ có nghĩa tiếp xúc không chỉ phần thân thể mà không thể được khi có

một hình ảnh, khi có tiến trình tự-tách rời của tư tưởng, đó là ‘cái tôi’, và ‘cái bạn’. Chúng ta hỏi: ‘Tình yêu có một mục tiêu? Hay tình yêu là thiêng liêng hay đic vọng?’ – bạn theo kịp chứ? Thưa bạn, khi bạn thương yêu, bạn không cho và không nhận.

***Người hỏi:** Khi người ta thâm nhập đằng sau những từ ngữ ‘vẻ đẹp’ và ‘tình yêu’, tất cả những phân chia này không biến mất hay sao?*

Krishnamurti: Bạn đã từng ngồi, không phải mơ mộng, nhưng rất yên lặng, hoàn toàn tỉnh táo? Trong tình táo đó không hình thành từ ngữ, không chọn lựa, không kiếm hãm hay phương hướng. Khi thân thể hoàn toàn thư giãn, bạn có nhận thấy sự yên lặng hiện diện? Điều đó đòi hỏi nhiều tìm hiểu, bởi vì cái trí của chúng ta không bao giờ yên lặng nhưng huyền thuyên vô hạn và vì vậy bị tách rời. Chúng ta tách rời sống thành những mảnh.

Liệu tất cả phân chia này có thể kết thúc? Vì biết rằng tư tưởng chịu trách nhiệm cho sự phân chia này, chúng ta hỏi, ‘Liệu tư tưởng có thể hoàn toàn yên lặng tuy nhiên lại phản ứng khi cần thiết, mà không bạo lực, một cách khách quan, thông minh, hợp lý – và vẫn cho phép sự yên lặng này lan tràn?’ Đó là cách duy nhất: tự tìm ra cho chính mình chất lượng của cái trí này mà không có những mảnh, mà không bị vỡ vụn như ‘cái bạn’ và ‘cái tôi’.

***Người hỏi:** Thưa ông, liệu giết chết một con ruồi cũng cùng mức độ như giết chết một con thú hay một con người?*

Krishnamurti: Bạn sẽ bắt đầu hiểu rõ sự giết chóc từ đâu? Bạn nói bạn sẽ tham gia chiến tranh, giết chết một con người

(Tôi không biết liệu bạn nói nó hay không, điều đó tùy thuộc vào bạn), nhưng bạn không thèm quan tâm đến sự phân chia phe phái của bạn và phe phái của tôi. Bạn không thèm quan tâm đến tin tưởng điều gì đó và ủng hộ điều gì bạn tin tưởng. Bạn không thèm quan tâm đến giết chết con người bằng một từ ngữ, bằng một cử chỉ – và bạn sẽ rất cẩn thận khi giết chết một con ruồi! Cách đây vài năm người nói đến một quốc gia nơi Phật giáo là một tôn giáo được chấp nhận. Nếu bạn đang là một Phật tử, nó là một nguyên tắc được chấp nhận khi không giết chóc. Hai người đến gặp người nói và hỏi, ‘Chúng tôi có một vấn đề: chúng tôi không muốn giết chóc. Chúng tôi là những Phật tử nhiệt thành, chúng tôi đã được dạy dỗ không được giết chóc; nhưng chúng tôi thích ăn trứng và chúng tôi không muốn giết trứng có trứng – vì vậy chúng tôi phải làm gì?’ Bạn hiểu chứ? Nếu bên trong bạn rất rõ ràng về vấn đề giết chóc hàm ý gì – không chỉ bằng một khẩu súng, nhưng bằng một từ ngữ, bằng cử chỉ, bằng phân chia, bằng nói ‘quốc gia của tôi’, ‘quốc gia của bạn’, ‘Thượng đế của tôi’, ‘Thượng đế của bạn’, chắc chắn sẽ có đang giết chóc trong hình thức nào đó. Không nên rối rắm về việc giết chết một con ruồi và sau đó đi và ‘giết chết’ một người hàng xóm bằng một từ ngữ.

Người nói chưa bao giờ ăn thịt trong sống của ông ta, thậm chí không biết hương vị của nó ra sao, và tuy nhiên ông ta lại mang đôi giày bằng da thuộc. Người ta phải sống, và mặc dù trong quả tim của bạn bạn không muốn giết chóc bất kỳ thứ gì cả, gây tổn thương bất kỳ ai cả – và bạn thực sự có ý như thế – tuy nhiên bạn phải giết chết ‘rau’ mà bạn ăn; bởi vì nếu bạn không ăn gì cả, bạn sẽ kết thúc rất mau lẹ. Người ta phải tìm ra cho chính người ta một cách rõ ràng mà không chọn lựa, mà không thành kiến, người ta phải nhạy cảm và thông minh cao độ và sau đó để cho thông minh đó hành

động – không nói, ‘Tôi sẽ không giết chết những con ruồi’, tuy nhiên lại đề cập điều gì đó rất tàn nhẫn về người chồng của người ta.

Ngày 28 tháng 7 năm 1970

Chương 7

TÔN GIÁO

Ngày 30 tháng 7 năm 1970

Krishnamurti: Sáng nay tôi nghĩ chúng ta nên cùng nhau bàn về chủ đề tôn giáo. Nhiều người không thích từ ngữ đó, họ nghĩ nó đã quá cổ hũ rồi và chẳng có ý nghĩa bao nhiêu trong thế giới hiện đại. Và có những người theo tôn giáo vào lý nghi cuối tuần ; họ trang phục thật đẹp để vào sáng Chủ nhật và làm mọi điều mà mình có thể được trong suốt tuần. Khi chúng ta sử dụng từ ngữ ‘tôn giáo’, chúng ta không quan tâm đến những tôn giáo, những giáo hội, những giáo điều, những nghi thức có tổ chức, hay uy quyền của những đảng cứu rỗi, những đại diện của Thượng đế và mọi chuyện còn lại. Chúng ta đang nói về điều gì đó hoàn toàn khác hẳn.

Trong quá khứ, cũng như trong hiện tại, những con người đã luôn luôn hỏi liệu có cái gì đó thặng hoa, thực sự nhiều hơn sự tồn tại hàng ngày cùng tất cả lễ thói mệt mỏi của nó, những tuyệt vọng, bạo lực và đau khổ của nó. Nhưng bởi vì không thể tìm được điều đó, họ đã tôn thờ một biểu tượng, trao cho nó một ý nghĩa lạ thường.

Muốn tìm ra liệu có cái gì đó thực sự và thiêng liêng – tôi đang sử dụng từ ngữ đó khá do dự – chúng ta phải tìm ra cái gì đó không được sắp xếp vào chung bởi ham muốn và hy

vọng, bởi sợ hãi và ao ước; không lệ thuộc vào môi trường sống, văn hóa và giáo dục, nhưng cái gì đó mà tư tưởng chưa bao giờ tiếp xúc, cái gì đó mà ‘mới mẻ’ tuyệt đối và không thể hiểu rõ. Có lẽ sáng nay chúng ta có thể dành ra chút ít thời gian để tìm hiểu điều này, cố gắng tìm ra liệu có một trạng thái vô hạn, một ngây ngất, một sống vĩnh cửu; nếu không tìm được nó, dù người ta có đạo đức bao nhiêu, trật tự bao nhiêu, không bao nhiêu; sống trong chính nó chẳng có ý nghĩa gì cả. Tôn giáo trong ý nghĩa mà chúng ta đang sử dụng từ ngữ đó, nơi không có mọi loại sợ hãi hay niềm tin – là chất lượng mà sẽ sáng tạo một sống trong đó không còn phân chia gì cả. Nếu chúng ta sắp sửa tìm hiểu nó, chúng ta không ~~nhưng~~ phải được tự do khỏi tất cả những niềm tin, nhưng chúng ta còn phải rất rõ ràng về nhân tố gây biến dạng của tất cả mọi nỗ lực, phương hướng và mục đích. Làm ơn hãy thấy sự quan trọng của điều này; nếu bạn thực sự nghiêm túc trong vấn đề này, rất quan trọng phải hiểu rõ làm thế nào mọi hình thức của nỗ lực gây biến dạng sự nhận biết trực tiếp. Và mọi hình thức của kiểm chế chắc chắn cũng gây biến dạng, cũng như mọi hình thức của phương hướng được sinh ra từ chọn lựa, từ mục đích đã thiết lập, được tạo tác bởi ham muốn riêng của người ta; tất cả những điều này làm cho cái trí không thể thấy những sự việc như chúng là.

Khi chúng ta tìm hiểu nghi vấn của sự thật là gì này, liệu có một sự việc như khai sáng, liệu có cái gì đó không thuộc thời gian, một sự thật không lệ thuộc vào sự đòi hỏi riêng của người ta, phải có tự do, và một chất lượng nào đó của trật tự. Thông thường chúng ta liên kết trật tự với kỷ luật, kỷ luật là tuân phục, bắt chước, điều chỉnh, kiểm chế và vâng vâng; ép buộc cái trí phải tuân theo một khuôn mẫu nào đó, một tiêu chuẩn được nghĩ là đạo đức. Nhưng trật tự không liên quan gì đến kỷ luật như thế; kỷ luật hi lện diện một cách

tự nhiên và không tránh khỏi khi chúng ta hiểu rõ tất cả những nhân tố gây nhiễu loạn, những vô-trật tự và những xung đột đang xảy ra cả bên trong lẫn bên ngoài chúng ta. Khi chúng ta nhận biết được vô-trật tự này, nhìn thấy tất cả những ma mãnh, hận thù, sự theo đuổi của so sánh – khi chúng ta hiểu rõ nó vậy thì trật tự hiện diện; mà không liên quan gì đến kỷ luật. Bạn phải có kỷ luật; rốt cuộc, kỷ luật là đạo đức (bạn có lẽ không thích từ ngữ đó). Đạo đức không là cái gì đó phải được vun quén; nếu nó là một sự việc của tư tưởng, của ý chí, kết quả của sự kiềm chế, nó không còn là đạo đức. Nhưng nếu bạn hiểu rõ vô-trật tự thuộc sống của bạn, sự hỗn loạn, sự vô nghĩa hoàn toàn thuộc tồn tại của chúng ta, khi bạn thấy tất cả điều đó rất rõ ràng, không chỉ bằng từ ngữ và trí năng, mà còn không chê bai nó, không chạy trốn nó, nhưng quan sát nó trong sống, vậy thì từ nhận biết và quan sát đó trật tự hiện diện, mà tự nhiên là đạo đức. Đạo đức này hoàn toàn khác hẳn đạo đức của xã hội, cùng sự kính trọng của nó, những luật lệ của những tôn giáo cùng đạo đức giả của nó; nó hoàn toàn khác hẳn kỷ luật tự-áp đặt riêng của người ta.

Kỷ luật phải tồn tại nếu chúng ta muốn tìm ra liệu có hay không có – một sự thật không thuộc thời gian, cái gì đó không thể bị huỷ hoại, không lệ thuộc vào bất kỳ thứ gì. Nếu bạn thực sự nghiêm túc về điều này, trong ý nghĩa rằng nó là một bộ phận cũng quan trọng như kiếm sống của người ta, như tìm kiếm vui thú, rằng nó là cái gì đó sinh động lạ thường, vậy thì bạn sẽ nhận ra rằng nó chỉ có thể tìm được qua thiền định. Ý nghĩa trong từ điển của từ ngữ đó là cân nhắc, suy nghĩ, tìm hiểu; nó có nghĩa có một cái trí mà có thể nhìn ngắm, mà là thông minh, mà là sáng suốt, không bị biến dạng hay loạn thần kinh, không mong ước cái gì đó từ nơi nào đó.

Liệu có bất kỳ phương pháp, bất kỳ hệ thống, bất kỳ con đường nào mà bạn có thể theo đuổi và đến được sự hiểu rõ về thiên định là gì, hay sự nhận biết về sự thật là gì? Bất hạnh thay những người đến từ phương Đông cùng những hệ thống, những phương pháp của họ và vân vân; họ nói ‘Làm điều này’ và ‘Đừng làm điều kia’. ‘Thực hành Zen và bạn sẽ được Khai sáng’. Một số các bạn có lẽ đã đến Ấn độ và Nhật bản và trải qua nhiều năm học hành, kỷ luật chính bạn, cố gắng trở nên nhận biết được ngón chân của bạn hay mũi của bạn, luyện tập liên tục. Hay bạn có lẽ đã lặp lại những từ ngữ nào đó với mục đích làm phẳng lạng cái trí, để cho trong trạng thái phẳng lạng đó sẽ có sự trực nhận về cái gì đó vượt khỏi tư tưởng. Những bịp bợm này có thể được thực hành bởi một cái trí rất dờ dẩn, vô cảm. Tôi đang sử dụng từ ngữ *stupid* trong ý nghĩa của một cái trí dằn dợn. Một cái trí dằn dợn có thể luyện tập bất kỳ những lừa bịp này. Bạn có lẽ không quan tâm đến tất cả điều này, nhưng bạn phải tìm ra. Sau khi bạn đã lắng nghe rất cẩn thận, bạn có lẽ ra ngoài vào thế giới và giảng dạy cho mọi người; đó có lẽ là tâm nguyện của bạn và tôi hy vọng như thế. Bạn phải biết toàn thực chất, nghĩa lý, sự phong phú, vẻ đẹp, sự ngây ngất của tất cả điều này.

Một cái trí dờ dẩn, một cái trí mà đã bị làm dằn dợn bởi ‘luyện tập’, dưới bất kỳ hoàn cảnh nào không thể hiểu rõ sự thật là gì. Một cách tổng thể, trọn vẹn, người ta phải được tự do khỏi tư tưởng. Người ta cần một cái trí rất rõ ràng, không bị biến dạng, không bị cùn lụt, không còn đang theo đuổi một phương hướng, một mục đích. Bạn sẽ hỏi: ‘Liệu có thể có trạng thái này của cái trí mà trong đó không trải nghiệm?’ ‘Trải nghiệm’ hàm ý một thực thể mà đang trải nghiệm; vì vậy, có sự phân hai: người trải nghiệm và vật được trải nghiệm. Hầu hết chúng ta đều muốn một loại trải nghiệm kỳ

bí, tuyệt vời và sâu thẳm nào đó; những trải nghiệm hàng ngày riêng của chúng ta đều quá nhàm chán, vô vị, hời hợt, chúng ta muốn cái gì đó gây hứng khởi. Trong ý tưởng kỳ quái của một trải nghiệm tuyệt vời, có sự phân hai này của người trải nghiệm và vật được trải nghiệm. Chừng nào sự phân hai này còn tồn tại phải có sự biến dạng; bởi vì người trải nghiệm là quá khứ đã tích lũy cùng tất cả hiểu biết của anh ấy, những kỷ niệm của anh ấy. Bởi vì không thỏa mãn với điều đó, anh ấy muốn cái gì đó to tát nhiều hơn, thế là anh ấy chiếu rọi nó như một ý tưởng, và tìm được chiếu rọi đó; trong đó vẫn còn có sự phân hai và sự biến dạng.

Sự thật không là cái gì đó để được trải nghiệm. Sự thật không là cái gì đó mà bạn tìm kiếm và tìm được. Nó vượt khỏi thời gian. Và tư tưởng, mà thuộc thời gian, không thể tìm ra nó và nắm bắt nó. Vì vậy người ta phải hiểu rõ rất sâu thẳm vấn đề của mong muốn trải nghiệm này. Làm ơn hãy thấy sự việc quan trọng lạ thường này. Bất kỳ hình thức nào của nỗ lực, của mong muốn, của tìm kiếm sự thật, cần đến trải nghiệm, là người quan sát đang muốn cái gì đó thăng hoa và đang tạo ra nỗ lực; vì vậy cái trí không rõ ràng, không nguyên sơ, không trong sáng. Một cái trí đang tìm kiếm trải nghiệm, dù tuyệt vời đến chừng nào, hàm ý rằng ‘cái tôi’ đang tìm kiếm nó – ‘cái tôi’ mà là quá khứ, cùng tất cả những thất vọng, những đau khổ và những hy vọng của nó.

Hãy tự-quan sát cho chính bạn cái trí vận hành như thế nào. Nó là kho lưu trữ của ký ức, của quá khứ. Luôn luôn ký ức này đang phản ứng, như ưa thích và không-ưa thích, bênh vực, chỉ trích và vân vân; nó đang phản ứng tùy theo tình trạng bị quy định của nó, tùy theo văn hóa, tôn giáo, giáo dục, mà nó đã lưu trữ. Kho lưu trữ của ký ức đó, mà từ đó tư tưởng khởi nguồn, hướng dẫn hầu hết những hoạt động của chúng ta. Nó đang định hình và điều khiển sống của chúng ta

từng giây phút trong ngày, có ý thức hay không - ý thức; nó đang sản sinh tư tưởng, ‘cái tôi’, mà chính là bản thể của tư tưởng và những từ ngữ. Liệu bộ não đó, cùng nội dung cũ kỹ của nó, có thể hoàn toàn yên lặng – chỉ được đánh thức khi nó cần thiết để vận hành, để làm việc, để nói chuyện, để hành động, nhưng suốt phần còn lại của thời gian tuyệt đối trống không?

Thiền định là tìm ra liệu bộ não, cùng tất cả những hoạt động của nó, tất cả những trải nghiệm của nó, có thể tuyệt đối yên lặng. Không bị ép buộc, bởi vì khoảnh khắc bạn ép buộc, lại nữa có sự phân hai, thực thể mà nói, ‘Tôi muốn có những trải nghiệm tuyệt vời, vì vậy tôi phải ép buộc cái trí của tôi yên lặng’ – bạn sẽ không bao giờ thực hiện được nó. Nhưng nếu bạn bắt đầu tìm hiểu, quan sát, nhìn ngắm, lắng nghe tất cả những chuyển động của tư tưởng, tình trạng bị quy định của nó, những theo đuổi của nó, những sợ hãi của nó, những vui thú của nó, nhìn ngắm bộ não vận hành như thế nào, vậy thì bạn sẽ thấy rằng bộ não trở nên yên lặng lạ thường; trạng thái yên ắng đó kh ông là n g gục nhưng năng động lạ thường và thế là yên lặng.

Làm thế nào bộ não, mà luôn luôn đang huyền thuyên với chính nó, hay với những bộ não khác, luôn luôn đang nhận xét, đang đánh giá, đang ưa thích và đang không-ưa thích, luôn luôn đang thay đổi – làm thế nào bộ não đó có thể hoàn toàn yên ắng? Liệu bạn, cho chính bạn, thấy sự quan trọng lạ thường rằng bộ não nên hoàn toàn yên ắng? Bởi vì khoảnh khắc nó hành động, nó là phản ứng của quá khứ, lệ thuộc vào tư tưởng. Chỉ một bộ não hoàn toàn yên ắng mới có thể nhìn ngắm một đám mây, một cái cây, một dòng nước đang chảy. Bạn có thể thấy ánh sáng lạ thường trên những hòn núi kia, vẫn vậy bộ não có thể hoàn toàn yên lặng. Bạn đã nhận thấy điều này, phải không? Làm thế nào điều đó đã

xảy ra? Cái trí, đang đối diện cái gì đó trọng đại lạ thường, như bộ máy rất phức tạp, một máy vi tính kỳ diệu, hay một cảnh hoàng hôn diễm ảo. Bạn đã nhận thấy khi bạn cho một em bé một món đồ chơi, món đồ chơi đó đã cuốn hút em bé biết chừng nào, em bé quá say đắm nó. Trong cùng cách như thế, bởi sự hoành tráng của chúng, những hòn núi, vẻ đẹp của một cái cây, những dòng nước đang chảy, làm say đắm cái trí và khiến cho nó yên lặng. Nhưng trong trường hợp đó, bộ não vẫn còn được làm cho yên lặng bởi cái gì đó. Liệu bộ não có thể yên lặng mà không có một tác nhân bên ngoài đang len lỏi vào nó? Không ‘đang tìm một phương cách’. Con người hy vọng Ân lành của Thượng đế, họ cầu nguyện, có sự trung thành, tử nên được thẩm thấu trong Jesus, trong điều này điều kia. Chúng ta thấy rằng sự thẩm thấu bởi cái gì đó phía bên ngoài này xảy đến cho một cái trí dờ dẫm, một cái trí dần dần. Bộ não năng động từ khoảnh khắc nó thức dậy đến khi nó đi ngủ; và thậm chí sau đó hoạt động của bộ não vẫn còn đang tiếp tục. Hoạt động đó trong hình thức của những giấc mộng là cùng chuyển động của ban ngày được chuyển tiếp trong suốt giấc ngủ. Bộ não không bao giờ có một khoảnh khắc nghỉ ngơi, không bao giờ nó nói, ‘Tôi đã làm xong’. Nó đã chuyển tiếp những vấn đề mà nó đã tích lũy trong suốt ban ngày qua giấc ngủ; khi bạn thức dậy những vấn đề đó vẫn tiếp tục – nó là một vòng tròn hiểm độc. Một bộ não muốn yên lặng phải không có những giấc mộng nào cả; khi bộ não yên lặng trong suốt giấc ngủ, có một chất lượng hoàn toàn khác hẳn đang thâm nhập vào cái trí. Làm thế nào nó xảy ra mà bộ não năng động một cách hăm hở, cực kỳ, có thể tự nhiên, dễ dàng, yên lặng, mà không có nỗ lực hay kiềm chế? Tôi sẽ giải thích nó cho bạn.

Như chúng ta đã nói, trong suốt ban ngày nó năng động liên tục. Bạn thức giấc, bạn nhìn qua cửa sổ và tự nhủ với

mình, ‘Sáng nay đẹp quá’, hoặc ‘Một ngày kinh khủng’, bộ não đã khởi động. Nhưng nếu bạn nhìn ngắm, quan sát qua cửa sổ và không nói một lời với mình – mà không có nghĩa rằng bạn kiềm hãm từ ngữ nhưng đang nhìn ngắm mà không có hoạt động của bộ não đang dồn dập vào; đó là bạn có chứng cứ, đó là bạn có chìa khóa. Khi bộ não cũ kỹ không phản ứng, có một chất lượng của bộ não mới mẽ hiện diện. Bạn có thể nhìn ngắm những hòn núi, con sông, những thung lũng, những cái bóng, những cái cây dễ thương và những đám mây đêm ảo đầy ánh sáng xa xa khỏi những hòn núi; bạn có thể nhìn ngắm mà không có một từ ngữ, mà không đang so sánh.

Nhưng nó trở nên khó khăn nhiều hơn khi bạn nhìn ngắm một người khác; ở đó bạn đã thiết lập những hình ảnh rồi. Nhưng chỉ nhìn ngắm! Bạn sẽ thấy khi bạn nhìn ngắm như thế, khi bạn thấy rất rõ ràng, hành động đó trở thành sinh động lạ thường; nó trở thành một hành động trọn vẹn mà không chuyển tiếp sang giây phút sau. Bạn hiểu rõ chứ?

Người ta có những vấn đề, sâu thẳm hay hời hợt, không ngủ ngon, cãi cọ với vợ của người ta, và người ta chuyển tiếp những vấn đề này ngày sang ngày. Những giấc mộng là sự lặp lại của những vấn đề này, sự lặp lại của sợ hãi và vui thú tiếp tục và tiếp tục. Chắc chắn điều đó làm dần dần cái trí và khiến cho bộ não đờ đẫn. Bây giờ liệu có thể kết thúc mỗi vấn đề khi nó nảy sinh? – không chuyển tiếp nó. Hãy dùng một vấn đề: người nào đó đã sỉ nhục tôi, nói tôi là một người ngu dốt; tại khoảnh khắc đó bộ não cũ kỹ phản ứng ngay tức khắc, nói ‘À! Bạn cũng là như thế’. Nếu, trước khi bộ não phản ứng, tôi hoàn toàn nhận biết được điều gì đã được nói là khó chịu – tôi có một khoảng ngừng, một khoảng trống, để cho bộ não không bao giờ ngay lập tức nhảy vào trận chiến. Vì vậy nếu bạn nhìn ngắm chuyển động của tư tưởng trong

hành động trong suốt ban ngày, bạn nhận ra rằng nó đang nuôi dưỡng những vấn đề, và rằng những vấn đề là những sự việc không trọn vẹn, mà phải được chuyển tiếp. Nhưng nếu bạn nhìn ngắm bằng một bộ não khá yên lặng, vậy thì bạn sẽ thấy rằng hành động trở thành trọn vẹn, tức khắc; không có chuyển tiếp của một vấn đề, không chuyển tiếp của sự si nục hay sự khen ngợi – nó chấm dứt. Vậy thì, trong suốt giấc ngủ, bộ não không còn tiếp tục những hoạt động cũ kỹ của ban ngày, nó có sự nghỉ ngơi hoàn toàn. Và bởi vì bộ não yên lặng trong giấc ngủ, thế là có xảy ra một tươi trẻ lại của toàn cấu trúc. Một chất lượng của hôn nhiên hiện diện – và cái trí hôn nhiên có thể thấy điều gì là sự thật; không phải cái trí phức tạp, không phải cái trí của người triết lý, hay giáo sĩ.

Cái trí hôn nhiên hàm ý *tổng thể* mà trong đó là thân thể, quả tim, bộ não và cái trí. Cái trí hôn nhiên này mà không bao giờ bị tiếp xúc bởi tư tưởng, có thể thấy sự thật là gì, thực tại là gì, nó có thể thấy liệu có cái gì đó vượt khỏi sự đo lường. Đó là thiên định. Để bắt chợt bắt gặp vẻ đẹp lạ thường này của sự thật, cùng ngay ngất của nó, bạn phải đặt những nền tảng. Những nền tảng là sự hiểu rõ tư tưởng, mà nuôi dưỡng sợ hãi và duy trì vui thú, và sự hiểu rõ trật tự và vì vậy đạo đức; để cho có sự tự do khỏi tất cả xung đột, hung hăng, tàn nhẫn và bạo lực. Ngay khi người ta đã đặt nền tảng của sự tự do này, có một nhạy cảm mà là thông minh cực kỳ, và *tổng thể* của sống mà người ta sống trở thành hoàn toàn khác hẳn.

Người hỏi: Tôi nghĩ rằng hiểu rõ ông là rất quan trọng cho sự hiểu rõ của chúng tôi về điều gì ông nói. Tôi rất ngạc nhiên khi nghe điều gì ông đã nói về Yoga, ông luyện tập nó hai tiếng đồng hồ mỗi ngày ra sao. Đối với tôi điều này có vẻ là một hình thức rõ rệt của kỷ luật. Dầu vậy còn quan trọng

hơn điều đó là câu hỏi về cái trí hồn nhiên – tôi quan tâm đến sự hồn nhiên của cái trí của ông.

Krishnamurti: Muốn thấy sự hồn nhiên của cái trí, dù nó là cái trí của bạn hay cái trí của tôi, trước hết bạn phải hồn nhiên. Tôi không đang đưa ra câu hỏi về bạn, thưa bạn. Muốn thấy sự hồn nhiên của cái trí, bạn cần được tự do, bạn cần không có sợ hãi và một chất lượng đến với một bộ não đang vận hành mà không có nỗ lực nào. Luyện tập Yoga mỗi ngày trong hai tiếng đồng hồ, không là một hình thức của kỷ luật hay sao? Bạn biết thân thể bảo cho bạn khi nào nó mỏi mệt; thân thể nói với bạn, ‘Đừng luyện tập nó sáng nay’. Khi bạn đã lạm dụng thân thể bằng cách xô đẩy nó vào mọi loại sự việc, làm hư hỏng thông minh riêng của nó – bằng thức ăn sai lầm, thuốc men, nhậu nhẹt, mọi chuyện như thế – thân thể trở nên vô cảm. Và tư tưởng nói, ‘Tôi phải thúc đẩy nó’. Sự thúc đẩy thân thể như thế, ép buộc nó, thúc giục nó, trở thành một kỷ luật. Trái lại, khi bạn làm những sự việc này một cách đều đặn, dễ dàng, không cần nỗ lực, sự đều đặn của nó phụ thuộc vào sự nhạy cảm của thân thể. Bạn làm nó một ngày và ngày hôm sau thân thể có lẽ bị mỏi và bạn nói, ‘Được rồi, tôi sẽ không làm nó’. Nó không là sự đều đặn thuộc máy móc. Tất cả điều này cần một thông minh nào đó, không chỉ của cái trí, nhưng còn của thân thể, và thông minh đó sẽ bảo bạn làm gì và không làm gì.

Người hỏi: *Chúng tôi có lẽ muốn những cái trí của chúng tôi yên lặng, nhưng thỉnh thoảng chúng tôi phải thực hiện những quyết định, điều này tạo ra sự khó khăn và gây ra những vấn đề.*

Krishnamurti: Nếu cái trí không thể quyết định rõ ràng, lúc đó vấn đề nảy sinh; chính sự quyết định là một vấn đề. Khi bạn quyết định, bạn thực hiện sự quyết định giữa điều này và điều kia – mà có nghĩa chọn lựa. Khi có chọn lựa, có xung đột; từ đó nảy sinh những vấn đề. Nhưng khi bạn thấy rất rõ ràng, không có chọn lựa, vì vậy không có quyết định. Bạn biết phương hướng từ đây đến nơi bạn sống rất rõ; bạn đi theo con đường rất rõ ràng. Bạn đã ở trên con đường đó hàng trăm lần, vì vậy không có chọn lựa, mặc dù bạn có lẽ tìm ra một lối tắt mà bạn có lẽ sử dụng lần sau. Đó là cái gì đó thuộc máy móc, không có vấn đề. Bộ não muốn cùng sự việc xảy ra lại để cho nó có lẽ vận hành một cách tự động, máy móc, để cho những vấn đề không nảy sinh. Bộ não đòi hỏi rằng nó vận hành một cách máy móc. Vì vậy nó nói, ‘Tôi sẽ kỷ luật chính tôi để vận hành một cách máy móc’, ‘Tôi phải có một niềm tin, một mục đích, một phương hướng, để cho tôi có thể lập một con đường và tuân theo nó’, và nó tuân theo khe rãnh đó. Điều gì xảy ra? Sống sẽ không cho phép điều đó, có mọi loại sự việc đang xảy ra; thế là tư tưởng phản kháng, thiết lập một bức tường của niềm tin và chính sự kháng cự này tạo tác những vấn đề.

Khi bạn phải kết luận giữa điều này và điều kia, nó có nghĩa có sự hoang mang: ‘Tôi nên, hay tôi không nên làm điều này?’ Tôi chỉ đặt câu hỏi đó cho mình khi tôi không thấy rõ ràng sẽ phải làm gì. Chúng ta chọn lựa từ sự hoang mang, không từ sự rõ ràng. Khoảnh khắc bạn rõ ràng, hành động của bạn được trọn vẹn.

Người hỏi: Nhưng nó luôn luôn không thể trọn vẹn.

Krishnamurti: Tại sao không?

Người hỏi: Thường thường nó là một chọn lựa rất phức tạp và ông phải mất thời gian, ông phải quan sát nó.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, mất thời gian, có kiên nhẫn để quan sát nó. Bạn phải so sánh, so sánh cái gì? So sánh hai vật liệu, xanh và trắng; bạn tìm hiểu liệu bạn thích màu sắc này hay màu sắc kia, liệu bạn nên leo lên quả đồi này hay quả đồi kia. Bạn quyết định: ‘Tôi thích leo lên quả đồi này ngày hôm nay và ngày mai tôi sẽ leo lên quả đồi kia’. Vấn đề nảy sinh khi bạn giải quyết với tinh thần, phải làm gì bên trong chính người ta. Trước hết hãy quan sát sự quyết định hàm ý gì. Quyết định làm điều này hay điều kia, quyết định đó được đặt nền tảng trên cái gì? Chắc chắn, trên sự chọn lựa. Tôi nên làm điều này, hay tôi nên làm điều kia? Tôi nhận ra rằng khi có chọn lựa, có hoang mang. Vì vậy tôi thấy sự thật của điều này, sự kiện, ‘cái gì là’; đó là: khi có chọn lựa phải có hoang mang. Bây giờ, tại sao tôi bị hoang mang? Bởi vì tôi không biết, hay bởi vì tôi thích một sự việc đối nghịch sự việc khác mà gây dễ chịu hơn, nó có lẽ sinh ra kết quả tốt hơn, tiền bạc nhiều hơn, hay bất kỳ điều gì. Vì vậy tôi chọn lựa điều đó. Nhưng trong tuân theo điều đó, tôi nhận ra cũng có sự thất vọng trong nó, mà là đau khổ. Thế là tôi lại bị trói buộc giữa sợ hãi và vui thú. Bởi vì thấy tôi bị trói buộc trong điều này, tôi hỏi, ‘Liệu tôi có thể hành động mà không chọn lựa?’ Điều đó có nghĩa: Tôi phải nhận biết được tất cả những hàm ý của sự hoang mang và tất cả những hàm ý của sự quyết định; bởi vì có sự phân hai, ‘người quyết định’ và vật được quyết định. Và vì vậy có sự xung đột và sự tiếp tục của hoang mang.

Bạn sẽ nói, để nhận biết được tất cả những hàm ý của chuyển động này sẽ mất thời gian. Liệu nó sẽ mất thời gian? Hay nó có thể được thấy tức khắc và thế là có hành động tức khắc? Nó chỉ mất thời gian khi tôi không nhận biết được nó.

Bộ não của tôi, bị quy định, nói, ‘Tôi phải quyết định’, quyết định tùy theo quá khứ; đó là thói quen của nó. ‘Tôi phải quyết định điều gì đúng, điều gì sai, điều gì là bổn phận, điều gì là trách nhiệm, điều gì là tình yêu’. Những quyết định của bộ não nuôi dưỡng nhiều xung đột hơn mà là điều gì những người chính trị khắp thế giới đang làm. Bây giờ, liệu bộ não có thể yên lặng, để cho nó thấy vấn đề của hoang mang ngay tức khắc, và hành động bởi vì nó là rõ ràng? Vậy thì không có quyết định gì cả.

Người hỏi: Liệu chúng ta có thể học hành từ trải nghiệm?

Krishnamurti: Chắc chắn không. Học hành hàm ý tự do, hiểu kỳ, tìm hiểu. Khi một em bé học hành điều gì đó, em bé hiểu kỳ về nó, em bé muốn biết, nó là một động lực tự do; không phải một động lực của đã kiếm được và của chuyển động từ sự kiếm được đó. Chúng ta có vô số trải nghiệm; chúng ta đã có năm ngàn năm chiến tranh. Chúng ta đã không học hành được bất kỳ điều gì cả ngoại trừ sáng chế máy móc gây chết người nhiều hơn để giết chóc lẫn nhau. Chúng ta đã có nhiều trải nghiệm với bạn bè của chúng ta, với người vợ của chúng ta, với quốc gia của chúng ta – chúng ta đã không học hành. Thật ra, học hành chỉ có thể xảy ra khi có sự tự do khỏi trải nghiệm. Khi bạn khám phá cái gì đó mới mẻ, chắc chắn cái trí của bạn phải được tự do khỏi cái cũ kỹ. Vì lý do này, thiền định là làm trống không cái trí khỏi *cái đã được biết* như trải nghiệm; bởi vì sự thật không là cái gì đó mà bạn sáng chế, nó là cái gì đó hoàn toàn mới mẻ, nó không dựa vào ‘cái đã được biết’ của quá khứ. ‘Mới mẻ’ không là đối nghịch của cái cũ kỹ; nó là cái gì đó mới mẻ lạ thường: một cái trí đến với nó bằng trải nghiệm, không thể thấy nó.

Ngày 30 tháng 7 năm 1970

Phần 2

**NÓI CHUYỆN TRƯỚC CÔNG CHÚNG
TẠI SAANEN 1970**

Chương 1

Saanen, ngày 2 tháng 8 năm 1970

Krishnamurti: Chúng ta sẽ có bảy bàn luận ở đây mà trong đó mỗi người chúng ta đều chia sẻ. Nó không chỉ là vấn đề của nghe vài từ ngữ từ lẫn nhau và bám vào những quan điểm hay những nhận xét của chúng ta; nhưng trong bàn luận, trong nói chuyện cùng nhau, chúng ta sẽ bắt đầu tìm ra cho chính chúng ta những suy nghĩ như thế nào, từ quan điểm nào chúng ta nhìn vào sống, những công thức và những kết luận gây ảnh hưởng và kiểm soát những cái trí của chúng ta như thế nào. Trong suốt bảy bàn luận này chúng ta có thể tìm hiểu nhiều vấn đề, sử dụng mỗi buổi sáng cho một chủ đề đặc biệt và thâm nhập nó thật trọn vẹn lần thông suốt để cho cả hai chúng ta hiểu rõ nó hoàn toàn, không chỉ bằng từ ngữ, trí năng (mà dĩ nhiên không là hiểu rõ gì cả) và vượt khỏi nó. Vậy thì chúng ta sẽ bàn luận vấn đề gì sáng nay?

Người hỏi 1: Chúng ta sẽ bàn về những gốc rễ và nguồn gốc của tư tưởng?

Người hỏi 2: Chúng ta có thể tìm hiểu sự khác nhau giữa cái trí và bộ não?

Người hỏi 3: Người ta có thể tìm được một hệ thống thiền định trong chính người ta hay nó là một phương pháp?

Người hỏi 4: Chúng ta có sử dụng đúng cách những khả năng và những năng lực của chúng ta?

Người hỏi 5: Ông có thể trình bày điếu gì đó về sự liên hệ giữa con người?

Người hỏi 6: Chúng ta có thể bàn luận vấn đề buông bỏ và không bám víu vào tình trạng bị quy định?

Người hỏi 7: Khai sáng là gì?

Người hỏi 8: Tại sao quá khó khăn cho chúng ta để đạt được một trạng thái của hạnh phúc được đặt nền tảng trên sự thật và vẻ đẹp?

Krishnamurti: Chúng ta có thể sắp xếp tất cả những câu hỏi này vào chung? Tôi nghĩ nếu chúng ta có thể tìm hiểu chủ đề hiểu rõ về chính mình là gì, tất cả những câu hỏi này sẽ không được giải đáp hay sao? Những câu hỏi như: thiền định là gì – nó là một hệ thống? Sự khác nhau giữa cái trí và bộ não là gì? Tại sao quá khó khăn để đạt được hay hiểu rõ sự khai sáng là gì? Tại sao hầu hết chúng ta đều phải đấu tranh trong những hình thức khác nhau? Chúng ta có thể bàn luận về chủ đề hiểu rõ về chính mình mà trong đó tất cả những

chủ đề này sẽ được bao gồm? Liệu có một phương pháp hay một hệ thống mà qua đó người ta có thể hiểu rõ về chính mình? Liệu có một phương cách để tự người ta có thể tìm được đáp án cho tất cả những câu hỏi chúng ta đã đặt ra sáng nay mà không cần hỏi han bất kỳ người nào? Điều đó chỉ có thể được nếu tôi tự-biết hệ thống máy móc của tư tưởng, bộ não làm việc như thế nào, cái trí bị trói buộc trong tình trạng bị quy định như thế nào, nó bị quyền luyến như thế nào, nó muốn được tự do như thế nào? Có một đấu tranh liên tục bên trong chính người ta và cũng cả phía bên ngoài. Vì vậy muốn giải đáp tất cả những nghi vấn mà người ta đã tự đặt ra cho chính người ta và muốn giải quyết những vấn đề tồn tại phía bên ngoài, liệu không quan trọng phải hiểu rõ về chính mình hay sao? Chúng ta có thể bàn luận điều này?

Trước hết, tôi quan sát về chính tôi như thế nào? Tôi nhìn vào chính tôi tùy theo điều gì những uy quyền, những người đặc biệt, những người tâm lý học đã nói, mà chắc chắn đã quy định cái trí của tôi? Tôi có lẽ không thích Freud, Jung, Adler và những người tâm lý, những người phân tích gần đây nhất, nhưng bởi vì chính những câu phát biểu của họ đã thâm nhập vào cái trí của tôi, tôi đang nhìn vào chính tôi bằng đôi mắt của họ. Liệu tôi có thể nhìn vào chính tôi một cách khách quan mà không có bất kỳ phản ứng thuộc cảm xúc nào, chỉ thấy tôi là gì? Và để thấy tôi là gì, liệu sự phân tích có cần thiết?

Tất cả những câu hỏi này được bao gồm khi tôi nói rằng tôi phải hiểu rõ về chính tôi; nếu không hiểu rõ hoàn toàn về chính tôi, tôi không có nền tảng cho bất kỳ hành động nào. Nếu tôi không hiểu rõ về chính tôi và bị hoang mang, bất kỳ hành động nào tôi có phải dẫn đến sự hoang mang thêm nữa. Vì vậy tôi phải hiểu rõ về chính tôi. Tôi phải tìm được rõ ràng cấu trúc của bản chất của tôi. Tôi phải thấy cái

khung của những hoạt động của tôi, những khuôn mẫu trong đó tôi vận hành, những hệ thống mà tôi tuân theo, những phương hướng mà xã hội hay tôi đã thiết lập cho chính tôi. Tôi phải thấy sự thúc đẩy này mà làm cho tôi thực hiện mọi sự việc một cách kiên quyết hay mâu thuẫn. Muốn hiểu rõ tất cả những vấn đề này về liệu có một Thượng đế, liệu có sự thật, thiên định là gì, ai là người thiên định mà còn quan trọng hơn thiên định. Tôi phải hiểu rõ hoàn toàn về chính tôi. Liệu bạn thấy sự quan trọng của hiểu rõ về chính bạn như bạn là gì? Bởi vì nếu không hiểu rõ về chính bạn, bất kỳ điều gì bạn làm sẽ được làm trong dốt nát, vì vậy trong ảo tưởng, trong mâu thuẫn: vì vậy sẽ có sự hoang mang, sự đau khổ và mọi chuyện còn lại của nó? Điều đó rõ ràng chứ? Người ta phải hiểu rõ về chính người ta không chỉ tại tầng ý thức bên ngoài nhưng còn cả những tầng ý thức sâu thẳm bên trong của chính người ta. Điều này phải rõ ràng và bạn phải tự-biết nó cho chính bạn chứ không phải bởi vì tôi đã trình bày nó.

Bây giờ, làm thế nào tôi hiểu rõ về chính tôi? Những tiến hành nào? Tôi sẽ tuân theo những uy quyền, những người đặc biệt mà chắc chắn đã tìm hiểu và đã có được những kết luận nào đó mà sau đó những người tâm lý hay những người triết lý có lẽ thay đổi hay củng cố? Đừng nói, 'Không'. Nếu tôi không, làm thế nào tôi sẽ hiểu rõ về chính mình? Tất cả những tìm hiểu của những người thầy và những người triết lý quá khứ – của cái trí Ấn độ đã thâm nhập vào điều này tại chiều sâu thẳm thẳm – những tìm hiểu của những con người hiện đại đã in sâu vào cái trí của tôi, nhận biết được hay không-nhận biết được. Vì vậy liệu tôi sẽ tuân theo bởi vì tôi chỉ mới bắt đầu và họ đã đi trước tôi và tiếp tục còn tiến xa hơn họ đã đi? Hay tôi sẽ không tuân theo bất kỳ ai và sẽ nhìn vào chính tôi? Nếu tôi có thể nhìn vào chính tôi như 'cái gì là', vậy là tôi đang nhìn vào chính tôi mà là ~~ét~~ quá

của tất cả những giải thích của những đấng cứu rỗi, những người thầy, những người triết lý này. Vậy là tôi không phải tuân theo bất kỳ ai cả. Điều này rõ ràng chứ? Làm ơn thấy điều này, làm ơn, đừng quay lại nó sau đó.

Cái trí của tôi là kết quả của điều gì họ đã nói. Nó không những đã được chấp nhận; những giảng giải này đã trôi chảy trong cái trí giống như một cơn sóng, không chỉ từ hiện tại mà còn cả từ quá khứ và qua vô vàn người thầy. Tôi là kết quả của tất cả điều đó. Vì vậy mọi việc tôi phải làm là quan sát về chính tôi, đọc quyển sách mà là chính tôi. Làm thế nào tôi sẽ đọc, làm thế nào tôi sẽ quan sát thật rõ ràng đến độ không có những ngáng trở? Tôi có lẽ có những cái kính màu, tôi có lẽ có những thành kiến nào đó, những kết luận nào đó mà sẽ ngăn cản tôi không nhìn vào chính tôi và thấy tất cả mọi việc được bao hàm trong nhìn vào chính tôi. Vì vậy tôi sẽ làm gì? Bởi vì tôi bị quy định tôi không thể nhìn vào chính tôi trong sự tự do hoàn toàn, vì vậy tôi phải nhận biết được tình trạng bị quy định của tôi. Vì vậy tôi phải hỏi: nhận biết được là gì?

Bây giờ chúng ta hãy tiếp tục. Tôi không thể nhìn vào chính tôi trọn vẹn trong tự do bởi vì cái trí của tôi không được tự do. Tôi có hàng tá quan điểm và kết luận, vô vàn những trải nghiệm, tôi đã trải qua sự giáo dục. Tất cả điều đó là thành phần thuộc tình trạng bị quy định của tôi; vì vậy tôi phải nhận biết được những bị quy định này mà là thành phần của tôi. Vì vậy, trước hết tôi phải biết, tôi phải hiểu rõ, nhận biết được có nghĩa gì. Nhận biết được có nghĩa gì đối với bạn? Ngày trước người nói đã yêu cầu, ‘Làm ơn, đừng ghi chú’; bạn đã nghe yêu cầu đó nhưng nhiều người vẫn tiếp tục ghi chú. Đó là nhận biết được hay sao?

Người hỏi: Tôi biết rằng tôi không thể nhận biết được hơn hai phút và sau đó vô-trật tự bắt đầu.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tìm hiểu liệu trạng thái nhận biết được này có thể được kéo dài hay nó chỉ có thể tồn tại trong một thời gian rất ngắn. Nhưng trước khi chúng ta tìm hiểu câu hỏi đó, chúng ta hãy tìm ra nhận biết được có nghĩa gì. Tôi nhận biết được tiếng ồn ào của con suối đó? Tôi nhận biết được tất cả những màu sắc khác nhau của quần áo mà đàn ông và phụ nữ đang mặc trong cái lều này? Tôi nhận biết được cấu trúc và hình thể của cái lều? Tôi nhận biết được không gian quanh cái lều, những quả đồi, những cái cây, những đám mây, hơi nóng – tôi nhận biết được một cách khách quan, bên ngoài tất cả những sự vật này? Làm thế nào bạn nhận biết được?

Người hỏi: Chúng ta nhận biết được phía bên trong và phía bên ngoài tại cùng thời điểm.

Krishnamurti: Làm ơn, lấy tìm hiểu từng bước một. Bạn nhận biết được cái lều này, được những màu sắc khác nhau của áo quần những người này; bạn nhận biết được những quả đồi, những cái cây, những cánh đồng? Bạn nhận biết được trong ý nghĩa bạn đang ý thức được nó? Bạn như thế, phải không?

Người hỏi: Khi tôi trao sự chú ý vào nó, tôi nhận biết được nó.

Krishnamurti: Khi bạn trao sự chú ý vào nó, bạn nhận biết được. Vì vậy bạn không-nhận biết được khi bạn không-chú ý.

Vì vậy chỉ khi nào bạn chú ý, bạn mới nhận biết được. Làm ơn, hãy theo sát điều này cẩn thận.

***Người hỏi:** Khi tôi trao sự chú ý vào một vật, tôi bị cuốn hút; tôi không thể trao sự chú ý vào những sự vật khác quanh tôi.*

Krishnamurti: Bạn trở nên bị cuốn hút trong một sự vật đặc biệt và những sự vật khác lại mờ nhạt đi. Liệu bạn nhận biết rằng khi bạn đang nhìn một cách chú ý vào cái lều, những cái cây, những hòn núi, bạn đang định hình thành những từ ngữ những vật gì bạn thấy? Bạn nói, ‘Đó là một cái cây, đó là một đám mây, đó là một cái lều, tôi thích màu sắc này, tôi không thích màu sắc kia’ – đúng chứ? Làm ơn, hãy suy nghĩ chút ít về nó – đừng chán nản. Bởi vì nếu bạn thâm nhập điều này rất sâu thẳm, khi bạn rời căn lều này, bạn sẽ thấy cái gì đó cho chính bạn. Vì vậy khi bạn quan sát, liệu bạn nhận biết được những phản ứng của bạn?

***Người hỏi:** Nó có vẻ như thể là sự chú ý kéo dài.*

Krishnamurti: Tôi đang hỏi điều gì đó và bạn trả lời điều gì khác. Tôi nhận biết được cái áo đó. Phản ứng của tôi nói, ‘Đẹp quá’ hay ‘Xấu quá’. Tôi đang hỏi: khi bạn nhìn vào màu đỏ đó, liệu bạn nhận biết được những phản ứng của bạn? Không phải nhận biết được một tá phản ứng, nhưng nhận biết được phản ứng đặc biệt đó khi bạn thấy một màu đỏ? Tại sao không? Đó không là thành phần của trạng thái nhận biết hay sao?

***Người hỏi:** Khi ông đặt tên cho một sự vật, ông không nhận biết?*

Krishnamurti: Tôi sẽ tìm ra, thưa bạn, nó có nghĩa gì. Bạn không bám chặt điều này! Tôi muốn nhận biết và tôi biết rằng tôi không-nhận biết. Thỉnh thoảng tôi chú ý, nhưng hầu hết thời gian tôi không-chú ý. Tôi đang suy nghĩ về điều gì khác trong khi tôi đang nhìn một cái cây hay một màu sắc. Như tôi đã trình bày, tôi muốn hiểu rõ hoàn toàn về chính tôi bởi vì tôi thấy rằng nếu tôi không hiểu rõ về chính tôi, tôi không có nền tảng để làm bất kỳ điều gì cả. Vì vậy tôi phải hiểu rõ về chính tôi. Làm thế nào tôi trở nên nhận biết được, làm thế nào tôi quan sát về chính tôi? Trong quan sát, tôi sẽ học hành. Vì vậy học hành là thành phần của trạng thái nhận biết. Liệu tôi sẽ học hành về chính tôi tùy theo người nào đó? – tùy theo những người triết lý, những người thầy, những đáng cứu rỗi, những giáo sĩ? Đó là học hành? Nếu tôi học hành tùy theo điều gì những người nào khác đã nói, tôi đã ngừng học hành về chính tôi, đúng chứ? Vì vậy, việc đầu tiên là, tôi phải học hành về chính tôi. Bây giờ, học hành về chính tôi này có nghĩa gì? Hãy tìm hiểu nó, hãy thâm nhập nó, hãy tìm ra học hành về chính tôi có nghĩa gì.

Người hỏi: Đang thấy phản ứng của tôi.

Krishnamurti: Không, thưa bà, tôi không có ý như thế. Học hành có nghĩa gì?

Người hỏi: Có vẻ rằng người ta rất mong muốn tìm kiếm một hệ thống thực tế để đạt được một trạng thái nhận biết như thế. Có một lần tôi đã suy nghĩ chúng ta có thể tự-giáo dục chính mình bằng cách viết ra tất cả những suy nghĩ của chúng ta rồi sau đó khi đọc chúng, thấy chúng như một cuộn phim. Có lẽ trong cách này chúng ta có thể học hành cái gì đó.

Krishnamurti: Người hỏi nói, chúng ta thấy lý do cho hiểu rõ về chính chúng ta này, chúng ta rất mong muốn tìm được làm thế nào để thực hiện điều này, và từ sự mong muốn này chúng ta muốn một hệ thống, để tìm ra phương pháp nào đó, bởi vì chúng ta không biết phải làm gì với chính chúng ta. Vì vậy chúng ta muốn người nào đó chỉ bảo cho chúng ta, ‘Hãy làm những việc này và bạn sẽ hiểu rõ về chính bạn’.

Bây giờ thưa các bạn, làm ơn lắng nghe tôi. Tôi đây nè: tôi là kết quả của xã hội, của văn hóa trong đó tôi sống, của những tôn giáo, thế giới kinh doanh, thế giới kinh tế, khí hậu, thức ăn – tôi là kết quả của tất cả điều đó, của quá khứ vô tận và của hiện tại. Tôi muốn hiểu rõ về chính tôi, đó là, tôi muốn học hành về chính tôi. Từ ngữ ‘học hành’ có nghĩa gì? Hãy thấy sự khó khăn trong điều này. Tôi không biết tiếng Đức, mà có nghĩa tôi phải học nghĩa lý của những từ ngữ, thuộc lòng những động từ, và học cú pháp. Đó là tôi phải tích lũy hiểu biết của những từ ngữ và mọi chuyện của nó rồi sau đó tôi có thể nói tiếng Đức. Tôi tích lũy rồi sau đó hành động, bằng lời nói hay trong bất kỳ cách nào khác; ở đó học hành có nghĩa sự tích lũy. Bây giờ điều gì xảy ra nếu tôi học hành về chính tôi? Tôi thấy điều gì đó về chính tôi và tôi nói, ‘Tôi đã học hành điều đó’. Tôi đã thấy ‘đó là như thế’, tôi đã học hành về nó. Học hành đó đã để lại một phần của hiểu biết và với hiểu biết đó tôi tìm hiểu biến cố kế tiếp. Và lại nữa việc đó thêm vào sự tích lũy nhiều hơn. Vì vậy tôi càng quan sát về chính tôi và càng học hành về chính tôi nhiều bao nhiêu, tôi càng đang tích lũy hiểu biết về chính tôi nhiều bấy nhiêu. Đúng chứ?

Người hỏi: Tôi đang thay đổi.

Krishnamurti: Tôi đang tích lũy hiểu biết và trong tiến hành đó tôi đang thay đổi. Nhưng tôi đang tích lũy hiểu biết và trải nghiệm bằng cách quan sát. Bây giờ, điều gì xảy ra? Với hiểu biết đó tôi nhìn vào chính tôi. Vì vậy hiểu biết đang ngăn cản sự quan sát trong sáng. Tôi không biết liệu bạn thấy điều này? Ví dụ bạn đã nói điều gì đó gây tổn thương tôi. Đó là hiểu biết của tôi, và lần sau tôi thấy bạn, hiểu biết của đã bị tổn thương đó nảy ra trước để gặp bạn. Quá khứ nảy ra để gặp gỡ hiện tại. Vì vậy hiểu biết là quá khứ và bằng đôi mắt của quá khứ, tôi đang nhìn vào hiện tại – bạn hiểu chứ? Bây giờ, để học hành về chính tôi, để nhìn vào chính tôi, phải có sự tự do khỏi hiểu biết quá khứ. Đó là, đang học hành về chính tôi phải mới mẻ, trong sáng liên tục. Bạn thấy sự khó khăn chứ?

Người hỏi: Tôi muốn nói rằng có những bất biến trong sống mà không thể thay đổi được.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ bàn luận vấn đề của thay đổi sau. Tôi đang quan sát, tôi muốn học hành về chính tôi. ‘Chính tôi’ là chuyển động, ‘chính tôi’ không đứng yên, nó đang sống, năng động, di chuyển trong những phương hướng khác nhau. Vì vậy nếu tôi học hành bằng cái trí và bộ não mà là quá khứ, điều đó ngăn cản tôi không học hành về chính tôi. Nếu một lần bạn thấy điều đó, vậy thì câu hỏi kế tiếp là: làm thế nào cái trí sẽ làm tự do chính nó khỏi quá khứ để học hành về chính nó, mà mới mẻ liên tục? Hãy thấy vẻ đẹp của nó, sự hứng khởi của nó.

Tôi muốn học hành về chính tôi và ‘chính tôi’ là một vật đang sống, không phải cái gì đó chết rồi. Tôi suy nghĩ theo cách này vào một ngày, và sang ngày kế tiếp tôi muốn cái gì đó; đây là một bất biến đang sống, một sự việc đang

chuyển động. Và muốn quan sát, muốn học hành về nó, cái trí phải được tự do. Vì vậy nếu nó bị chắt nặng bởi quá khứ, nó không thể quan sát. Vì vậy nó sẽ phải làm gì?

Người hỏi: Nó không là vấn đề của sự quên lãng, nhưng của sự tự do khỏi những ảnh hưởng của quá khứ.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, đó là điều gì chúng ta có ý nói. Bây giờ, tôi sẽ làm gì? Tôi thấy điều này xảy ra: tôi thấy màu đỏ đỏ và tôi nói, ‘Tôi không thích nó’. Đó là quá khứ phản ứng. Quá khứ hành động ngay tức khắc và thế là không còn học hành. Thế là người ta sẽ làm gì?

Người hỏi: Người ta phải quên đi suy nghĩ như thế nào – không có những suy nghĩ.

Krishnamurti: Bạn không đang theo sát điều gì tôi đang trình bày. Bạn đã đến một kết luận khi bạn nói ‘không có những suy nghĩ’. Bạn thực sự không đang học hành.

Người hỏi: Chúng ta phải tự-làm trống không chính chúng ta.

Krishnamurti: Đó là một kết luận khác. Làm thế nào bạn tự-làm trống không chính bạn? Ai là thực thể sẽ làm trống không cái trí?

Người hỏi: Ông cũng phải làm trống không cái đó nữa. Ông phải làm trống không mọi thứ.

Krishnamurti: Ai sẽ làm trống không nó? Bạn thấy, thưa bạn, bạn không đang lắng nghe điều gì đang được nói – bạn

hãy tha thứ cho tôi khi phải nói như thế. Tôi đã nói tôi muốn học hành về chính tôi. Tôi không thể học hành về chính tôi nếu quá khứ can thiệp vào. Học hành hàm ý hiện tại năng động của từ ngữ ‘to learn’ *học hành*, ‘đang học hành’ có nghĩa năng động trong hiện tại; và điều đó không thể được khi cái trí, khi bộ não, bị chât nặng bởi tất cả quá khứ. Bây giờ hãy bảo cho tôi biết phải làm gì.

Người hỏi: Tôi phải chú ý.

Krishnamurti: Bạn thấy! Làm thế nào tôi sẽ chú ý?

Người hỏi: Tôi phải sống trong hiện tại.

Krishnamurti: Làm thế nào tôi sẽ sống trong hiện tại khi quá khứ đang đè nặng tôi?

Người hỏi: Bằng cách nhận biết được sự tiến hành đang xảy ra.

Krishnamurti: Mà có nghĩa gì? Nhận biết rằng quá khứ đang can thiệp và vì vậy đang ngăn cản bộ não không học hành? Hãy tìm hiểu từ từ, thưa bạn. Bạn nhận biết được chuyển động này khi chúng ta đang nói chuyện? Tiếp theo, nếu bạn nhận biết được nó khi chúng ta đang nói chuyện, điều gì xảy ra? Đừng phỏng đoán. Đừng nói ‘nên’ hay ‘không nên’, mà không có ý nghĩa gì cả. Điều gì đang thực sự xảy ra khi bạn nhận biết được chuyển động này, mà là quá khứ đang can thiệp vào hiện tại và đang ngăn cản ‘đang học hành’ trong ý nghĩa chúng ta đang sử dụng từ ngữ đó? Khi bạn nhận biết được toàn tiến hành đang diễn tiến, lúc đó điều gì xảy ra?

Người hỏi: Ông thấy về chính ông như sự ảnh hưởng của quá khứ.

Krishnamurti: Chúng ta thấy đó là một sự kiện. Chúng ta đã hỏi điều gì là kết quả, điều gì xảy ra khi bạn nhận biết được rằng bạn là sự ảnh hưởng của quá khứ và sự ảnh hưởng đó đang ngăn ~~án~~ bạn không đang học hành trong hiện tại? Đừng phỏng đoán. Điều gì xảy ra trong bạn, khi bạn nhận biết được sự tiến hành này?

Người hỏi 1: Chuyển động ngừng lại.

Người hỏi 2: Không còn tư tưởng nữa.

Người hỏi 3: Có sợ hãi.

Krishnamurti: Một người nói không còn tư tưởng nữa , người khác nói có sự yên lặng, vẫn vậy một người khác lại nói có sợ hãi.

Người hỏi: Dường như chẳng có gì cả ngoại trừ hiện tại.

Krishnamurti: Bây giờ, câu nào trong những câu trên là đúng thực?

Người hỏi: Chúng tôi bị hoang mang.

Krishnamurti: Đúng, chúng tôi bị hoang mang.

Người hỏi 1: Ông nhận biết được.

Người hỏi 2: Ông học hành.

Người hỏi 3: Tôi cảm thấy rằng có một mâu thuẫn mà phải bị triệt tiêu bởi hành động trực tiếp.

Krishnamurti: Hãy theo dõi, thưa các bạn, tôi khẩn cầu các bạn, đừng đạt đến một kết luận, bởi vì những kết luận sẽ ngăn cản bạn không đang học hành. Và nếu bạn nói, ‘Hành động trực tiếp phải xảy ra’, đó là một kết luận. Chúng ta đang học hành. Tôi thấy rằng tôi là sự ảnh hưởng của quá khứ. Quá khứ có lẽ là ngày hôm qua hay giây phút vừa qua mà đã để lại một dấu vết như hiểu biết. Hiểu biết đó, mà là quá khứ, đang ngăn cản tôi không học hành trong hiện tại; nó là một động lực, luôn luôn nó đang xảy ra. Bây giờ khi tôi nhận biết được chuyển động này, điều gì xảy ra? Tôi không muốn những kết luận của bạn. Nếu tôi chấp nhận những kết luận của bạn, bạn sẽ là người triết lý mới! Tôi không muốn bất kỳ người triết lý mới nào! Tôi muốn học hành; vì vậy điều gì tôi phải thấy là điều gì thực sự xảy ra khi bộ não nhận biết được chuyển động này. Liệu bộ não có thể nhận biết được chuyển động này, hay nó bị kinh hãi để nhận biết được cái gì đó mới mẻ?

Người hỏi: Chuyển động sẽ ngừng lại.

Krishnamurti: Tiếp theo cái gì? Tôi đã học hành à? Liệu có một đang học hành?

Người hỏi: Nếu tôi dư thừa yên lặng, tôi nghĩ tôi có thể thấy tôi nhận biết được cái gì và điều gì phơi bày nơi chính tôi.

Krishnamurti: Đúng, thưa bạn, là m ơn l ấ y quan sátđiều này. Tôi muốn học hành về chuyển động này; muốn học hành tôi phải có sự hiểu kỳ. Nếu tôi chỉ đến một kết luận, sự hiểu

kỳ của tôi không còn. Vì vậy phải có sự hiểu kỳ để học hành; phải có sự đam mê, và phải có năng lượng. Nếu không có điều này tôi không thể học hành. Nếu tôi có sợ hãi, tôi không có sự đam mê. Vì vậy tôi phải tách vấn đề học hành ra một bên và hỏi: tại sao tôi bị sợ hãi để học hành về cái gì đó mà có ĩ mới mẻ? Tôi phải tìm hiểu sợ hãi? Tôi đã buông bỏ động lực của quá khứ và lúc này sắp sửa học hành về sợ hãi. Bạn đang theo sát tất cả điều này? Lúc này, tại sao tôi bị sợ hãi?

Người hỏi: Chúng tôi sợ hãi mất đi hình ảnh của chính chúng tôi.

Krishnamurti: Tôi sợ hãi mất đi hình ảnh mà tôi đã dựng lên về chính tôi – mà đây hiểu biết, mà là một thực thể chết rồi. Không, thưa bạn. Đừng cho tôi sự giải thích. Tôi nhận ra rằng tôi bị sợ hãi – tại sao? Có phải bởi vì tôi thấy rằng tôi bị chết rồi? Tôi đang sống trong quá khứ và tôi không biết quan sát và sống trong hiện tại có nghĩa gì; vậy là đây là điều gì đó hoàn toàn mới mẻ và tôi sợ hãi phải làm bất kỳ việc gì mới mẻ. Mà có nghĩa gì? Rằng bộ não và cái trí của tôi đã tuân theo khuôn mẫu cũ kỹ, phương pháp cũ kỹ, cách suy nghĩ, làm việc và sống cũ kỹ. Nhưng muốn học hành, cái trí phải được tự do khỏi quá khứ – chúng ta đã thiết lập điều đó như sự thật. Bây giờ hãy nhìn điều gì đã xảy ra. Tôi đã thiết lập sự kiện như sự thật rằng không có học hành nếu quá khứ can thiệp. Và cũng vậy, tôi nhận ra rằng tôi bị sợ hãi. Vì vậy có một mâu thuẫn giữa sự nhận ra rằng muốn học hành, cái trí phải được tự do khỏi quá khứ, và rằng cùng lúc tôi bị sợ hãi khi phải làm như thế. Trong điều này có sự phân hai. Tôi thấy, và tôi sợ hãi phải thấy.

Người hỏi: Chúng ta luôn luôn sợ hãi khi thấy những sự việc mới mẻ?

Krishnamurti: Chúng ta không như thế sao? Chúng ta không sợ hãi thay đổi à?

Người hỏi: Cái mới mẻ là cái không biết được. Chúng ta sợ hãi cái không biết được.

Krishnamurti: Thế là chúng ta bám vào cái cũ kỹ và chắc chắn việc này sẽ nuôi dưỡng sợ hãi bởi vì sống đang thay đổi; có những biến động đột ngột của xã hội, có sự nổi loạn, có những chiến tranh. Vì vậy có sợ hãi. Bây giờ làm thế nào tôi sẽ học hành về sợ hãi? Chúng ta đã rời khỏi chuyển động trước; lúc này chúng ta muốn học hành về chuyển động của sợ hãi.

Chuyển động của sợ hãi là gì? Bạn nhận biết rằng bạn bị sợ hãi? Bạn nhận biết rằng bạn có những sợ hãi?

Người hỏi: Không luôn luôn.

Krishnamurti: Thưa bạn, lúc này bạn biết, lúc này bạn nhận biết được những sợ hãi của bạn? Bạn có thể khơi dậy chúng, đem chúng ra và nói, ‘Tôi sợ hãi điều gì mọi người có lẽ nói về tôi’. Vì vậy liệu bạn nhận biết được rằng bạn sợ hãi về chết, về mất tiền bạc, về mất người vợ của bạn? Liệu bạn nhận biết được những sợ hãi đó? Cũng vậy nhận biết được những sợ hãi thuộc thân thể – rằng bạn có lẽ gặp đau đớn vào ngày mai và vân vân. Nếu bạn nhận biết được, chuyển động trong nó là gì? Điều gì xảy ra khi bạn nhận biết được rằng bạn bị sợ hãi?

Người hỏi: Tôi có lẽ loại bỏ nó.

Krishnamurti: Khi bạn cố gắng loại bỏ nó, điều gì xảy ra?

Người hỏi: Ông kiểm chế nó.

Krishnamurti: Hoặc bạn kiểm chế nó hoặc bạn loại bỏ nó; có một xung đột giữa sợ hãi và muốn loại bỏ nó – đúng chứ? Vì vậy hoặc có sự kiểm chế hoặc có sự tẩu thoát; và trong cố gắng loại bỏ nó, có sự xung đột mà chỉ làm gia tăng thêm sợ hãi.

Người hỏi: Tôi xin phép đưa ra một câu hỏi? Liệu ‘cái tôi’ không là chính bộ não hay sao? Bộ não bị chán nản vì luôn luôn đang tìm kiếm những trải nghiệm mới và muốn sự thư giãn.

Krishnamurti: Bạn đang nói rằng chính bộ não sợ hãi phải buông bỏ và là nguyên nhân của sợ hãi phải không? Hãy theo dõi, thưa bạn, tôi muốn học hành về sợ hãi; điều đó có nghĩa tôi phải hiếu kỳ, tôi phải đam mê. Trước hết tôi phải hiếu kỳ và tôi không thể hiếu kỳ nếu tôi hình thành một kết luận. Vì vậy để học hành về sợ hãi, tôi không được bị xao lãng bằng cách chạy trốn khỏi nó; phải không có một chuyển động của kiểm chế, mà lại nữa có nghĩa một xao lãng khỏi sợ hãi. Phải không được có cảm giác ‘Tôi phải loại bỏ nó’. Nếu tôi có những cảm giác này, tôi không thể học hành. Bây giờ liệu tôi thấy những cảm giác này khi tôi thấy có sợ hãi? Tôi không đang nói rằng bạn không nên có những cảm giác này – chúng ở đó. Nếu tôi nhận biết được chúng, tôi sẽ làm gì? Những sợ hãi của tôi mạnh mẽ đến độ tôi muốn chạy trốn khỏi chúng. Và chính chuyển động rời khỏi chúng lại nuôi dưỡng sợ hãi thêm nữa – bạn đang theo sát tất cả điều này chứ? Liệu tôi

thấy sự thật và sự kiện rằng chuyển động rời khỏi sợ hãi chỉ gia tăng sợ hãi? Vì vậy không có chuyển động rời khỏi nó – được chứ?

Người hỏi: Tôi không hiểu rõ điều này, bởi vì tôi cảm thấy rằng nếu tôi có một sợ hãi và tôi chuyển động rời khỏi nó, tôi đang chuyển động hướng về cái gì đó mà sẽ kết thúc sợ hãi đó, hướng về cái gì đó mà sẽ giúp tôi vượt khỏi nó.

Krishnamurti: Bạn sợ hãi cái gì?

Người hỏi: Tiền bạc.

Krishnamurti: Bạn sợ hãi mất tiền bạc, hay sợ hãi tiền bạc? Càng có nhiều hơn càng vui nhiều hơn! Nhưng bạn sợ hãi mất nó – đúng chứ? Vì vậy bạn làm gì? Bạn đã hoàn toàn bảo đảm rằng tiền của bạn được cất giấu an toàn, nhưng sợ hãi vẫn tiếp tục. Nó có lẽ không an toàn trong thế giới đang thay đổi này, ngân hàng có lẽ bị vỡ nợ và vân vân. Mặc dù bạn có nhiều tiền nhưng luôn luôn có sợ hãi này. Chạy trốn sợ hãi đó không giải quyết được nó, kiềm chế cũng không, nói, ‘Tôi sẽ không suy nghĩ về nó’, giây phút tiếp theo bạn đang suy nghĩ về nó. Vì vậy chạy trốn nó, lẩn tránh nó, làm bất kỳ điều gì về nó chỉ tiếp tục sợ hãi. Đó là một sự kiện. Bây giờ chúng ta đã thiết lập hai sự kiện: rằng muốn học hành phải có sự hiểu kỳ và phải không có áp lực của quá khứ. Và muốn học hành về sợ hãi phải không chạy trốn nó. Đó là một sự kiện; đó là một sự thật. Thế là bạn không chạy trốn. Bây giờ khi bạn không chạy trốn nó, điều gì xảy ra?

Người hỏi: Tôi không còn đồng hóa cùng nó.

Krishnamurti: Đó là học hành là gì phải không? Bạn đã ngừng lại.

Người hỏi: Tôi không hiểu ông có ý gì.

Krishnamurti: Ngừng lại là không học hành. Bởi vì sự ham muốn không có sợ hãi, bạn muốn tẩu thoát khỏi nó. Chỉ thấy sự tinh tế của nó. Tôi bị sợ hãi, và tôi muốn học hành về nó. Tôi không biết điều gì sẽ xảy ra. Tôi muốn học hành về chuyển động của sợ hãi. Vì vậy điều gì xảy ra? Tôi không đang chạy trốn, tôi không đang kiếm chắt, tôi không đang lẩn tránh nó; tôi muốn học hành về nó.

Người hỏi: Tôi nghĩ về làm cách nào để loại bỏ nó.

Krishnamurti: Nếu bạn muốn loại bỏ nó như tôi vừa giải thích. Ai là người sẽ loại bỏ nó? Bạn muốn loại bỏ nó, mà có nghĩa bạn kháng cự nó vì vậy sợ hãi gia tăng. Nếu bạn không thấy sự kiện của điều đó, tôi xin lỗi tôi không thể giúp bạn.

Người hỏi: Chúng ta phải chấp nhận sợ hãi.

Krishnamurti: Tôi không chấp nhận sợ hãi. Ai là thực thể mà đang chấp nhận sợ hãi?

Người hỏi: Nếu người ta không thể tẩu thoát, người ta phải chấp nhận.

Krishnamurti: Tẩu thoát khỏi nó, lẩn tránh nó, cầm một quyển tiểu thuyết lên và đọc điều gì những người khác nói, xem truyền hình, đi đến một ngôi đền hay nhà thờ, tất cả việc đó vẫn còn là sự lẩn tránh sợ hãi, và bất kỳ lẩn tránh nó chỉ

gia tăng và củng cố sợ hãi. Đó là một sự kiện. Sau khi thiết lập sự kiện đó tôi sẽ không chạy trốn, tôi sẽ không kiềm chế. Tôi đang học hành, tôi không đang chạy trốn. Vì vậy điều gì xảy ra khi có một nhận biết được sợ hãi?

Người hỏi: Hiểu rõ sự tiến hành của sợ hãi.

Krishnamurti: Chúng ta đang làm nó. Tôi đang hiểu rõ sự tiến hành, tôi đang nhìn ngắm nó, tôi đang học hành về nó. Tôi bị sợ hãi và tôi không đang chạy trốn nó. Lúc này điều gì xảy ra?

Người hỏi: Ông mặt đối mặt với sợ hãi.

Krishnamurti: Điều gì xảy ra lúc đó?

Người hỏi: Không có chuyển động trong bất kỳ phương hướng nào.

Krishnamurti: Bạn không đặt ra câu hỏi này hay sao? Làm ơn chỉ lắng nghe tôi trong hai phút. Tôi không đang chạy trốn, tôi không đang kiềm chế, tôi không đang lẩn tránh, tôi không đang kháng cự nó. Nó đó kia, tôi đang nhìn ngắm nó. Tự nhiên câu hỏi nảy sinh từ đó là: ai đang nhìn ngắm sợ hãi này? Làm ơn đừng phỏng đoán. Khi bạn nói, ‘Tôi đang nhìn ngắm sợ hãi, tôi đang học hành về sợ hãi’, ai là thực thể mà đang nhìn ngắm?

Người hỏi: Chính sợ hãi.

Krishnamurti: Chính sợ hãi đang nhìn ngắm nó? Làm ơn đừng phỏng đoán. Đừng đến bất kỳ kết luận nào. Hãy tìm ra.

Cái trí không đang ấu thoát khỏi sợ hãi , không đang ửng lên một bức tường chống lại sợ hãi qua sự can đảm và mọi chuyện như thế. Điều gì xảy ra khi tôi nhìn ngắm? Tự nhiên tôi tự-hỏi chính mình: ai đang nhìn ngắm cái sự việc được gọi là sợ hãi? Làm ơn, đừng trả lời tôi. Tôi đã đưa ra câu hỏi, không phải bạn. Thưa bạn, hãy tìm ra ai đang nhìn ngắm sợ hãi này: một mảnh khác của ‘cái tôi’?

Người hỏi: Thực thể đang nhìn ngắm không thể là kết quả của quá khứ, nó phải trong sáng, cái gì đó mà xảy ra tại khoảnh khắc này.

Krishnamurti: Tôi không đang nói về liệu đang nhìn ngắm là kết quả của quá khứ. Tôi đang nhìn ngắm, tôi nhận biết được sợ hãi, tôi nhận biết được rằng tôi sợ hãi mất tiền bạc, bị bệnh tật, người vợ của tôi bỏ tôi và Thượng đế biết điều gì nữa. Và tôi muốn học hành về nó, vì vậy tôi đang nhìn ngắm và câu hỏi tự nhiên của tôi là: ai đang nhìn ngắm sợ hãi này?

Người hỏi: Hình ảnh về chính tôi của tôi.

Krishnamurti: Khi tôi đưa ra câu hỏi : ‘ai đang nhìn ngắm’, điều gì xảy ra? Trong chính câu hỏi đó có một phân chia, phải không? Đó là một sự kiện. Khi tôi hỏi, ‘Ai đang nhìn ngắm’, nó có nghĩa cái sự việc ở đó và tôi đang nhìn ngắm, vì vậy có một phân chia. Bây giờ, tại sao có một phân chia? Bạn trả lời cho tôi điều này, đừng phỏng đoán, đừng lặp lại điều gì người khác đã nói, kể cả tôi. Hãy tìm ra tại sao sự phân chia này lại hiện diện tại khoảnh khắc khi bạn đưa ra câu hỏi: ‘ai đang nhìn ngắm’? Hãy tìm ra.

Người hỏi: Về phần của tôi có một ham muốn để nhìn ngắm.

Krishnamurti: Mà có nghĩa ham muốn nói, ‘Hãy nhìn ngắm để tẩu thoát’ – bạn theo kịp chứ? Trước kia bạn đã nói, ‘Tôi đã hiểu rõ rằng tôi không được tẩu thoát’, và lúc này bạn phát giác rằng ham muốn đó đang rất tinh tế thúc đẩy bạn tẩu thoát; thế là bạn vẫn còn đang nhìn ngắm sợ hãi như một người đứng ngoài. Hãy thấy sự quan trọng của điều này. Bạn đang nhìn ngắm bằng một ý định loại bỏ sợ hãi. Và cách đây vài phút chúng ta đã nói, cố gắng loại bỏ sợ hãi trước hết có nghĩa là đang kiểm duyệt sợ hãi. Vì vậy đang nhìn ngắm của bạn hàm ý đang cố gắng loại bỏ sợ hãi; thế là có một phân chia mà chỉ củng cố thêm sợ hãi. Vì vậy lại nữa tôi đang đưa ra câu hỏi: ai đang nhìn ngắm sợ hãi?

Người hỏi: Cũng không có một mẩu chốt khác: ai đang đưa ra câu hỏi ‘ai đang nhìn ngắm’ hay sao?

Krishnamurti: Tôi đang đưa ra câu hỏi đó, thưa bạn.

Người hỏi: Nhưng ai đang đưa ra câu hỏi?

Krishnamurti: Cùng sự việc, chỉ là bạn đẩy nó lùi sâu thêm. Bây giờ làm ơn hãy lắng nghe: đây là phương cách thực tế nhất để đi loanh quanh nó. Bạn sẽ thấy nếu bạn theo sát điều này rất cẩn thận, cái trí sẽ được tự do khỏi sợ hãi, nhưng bạn lại không đang làm nó.

Tôi sợ hãi mất tiền bạc và thế là tôi làm gì? Tôi tẩu thoát bằng cách trốn tránh suy nghĩ về nó. Vì vậy tôi nhận ra thật là xuẩn ngốc khi trốn tránh nó, bởi vì tôi càng kháng cự nó nhiều bao nhiêu tôi càng sợ hãi nhiều bấy nhiêu. Tôi đang nhìn ngắm nó và câu hỏi này sinh: ai đang nhìn ngắm nó? Nó là sự ham muốn mà muốn loại bỏ nó, vượt khỏi nó, được tự do khỏi nó, mà đang nhìn ngắm? Nó đúng vậy. Và tôi biết

đang nhìn ngắm theo cách đó chỉ phân chia và củng cố sợ hãi. Vì vậy tôi thấy sự thật của nó, vì vậy ham muốn loại bỏ nó không còn nữa – bạn theo kịp chứ? Nó giống như đang thấy một con rắn độc: sự ham muốn sờ chạm nó được chấm dứt. Sự ham muốn sử dụng thuốc kích thích được chấm dứt khi tôi thấy sự nguy hiểm thực sự của chúng; tôi sẽ không sử dụng chúng. Chừng nào tôi còn không thấy sự nguy hiểm của nó, tôi sẽ tiếp tục. Trong cùng cách đó, chừng nào tôi còn không thấy rằng chạy trốn sợ hãi chỉ củng cố thêm sợ hãi, tôi sẽ tiếp tục chạy trốn. Khoảnh khắc tôi thấy nó, tôi sẽ không chạy trốn. Vậy thì, điều gì xảy ra?

Người hỏi: Làm thế nào một người dính dáng sợ hãi có thể nhìn? Người ta bị sợ hãi.

Krishnamurti: Tôi sẽ giải thích nó cho bạn. Khoảnh khắc bạn sợ hãi nhìn vào sợ hãi, bạn sẽ không học hành về nó, và nếu bạn muốn học hành về sợ hãi, đừng bị sợ hãi. Nó đơn giản như thế. Nếu tôi không biết bơi, tôi sẽ không nhảy xuống con sông. Khi tôi hiểu rằng sợ hãi không thể được chấm dứt nếu tôi sợ hãi nhìn, và nếu tôi muốn nhìn – tôi sẽ nói, ‘Tôi không thêm quan tâm, tôi sẽ nhìn’.

Người hỏi: Người ta nói, chính bởi sự ham muốn chạy trốn khỏi sợ hãi mới liên tục nuôi dưỡng nhiều sợ hãi hơn. Khi tôi bị sợ hãi, tôi muốn chạy trốn khỏi nó, vì vậy điều gì tôi luôn luôn làm là thả cho nó dính dáng để cho tôi có thể đồng hóa cùng nó, để cho tôi có thể tự-hợp nhất mình.

Krishnamurti: Bạn thấy điều đó! Nó là tất cả những ma mãnh mà chúng ta đang đưa giỡn vào chính chúng ta. Làm ơn

hãy lắng nghe, thưa bạn. Ai đang nói tất cả điều này? Bạn tạo ra một nỗ lực để tự-đồng hóa chính bạn cùng sợ hãi.

Người hỏi: Tôi là sợ hãi đó.

Krishnamurti: A! Chờ đã. Nếu bạn là sợ hãi đó, như bạn nói bạn là, vậy thì điều gì xảy ra?

Người hỏi: Khi tôi chịu chấp nhận nó, nó bắt đầu giảm bớt.

Krishnamurti: Không. Không chấp nhận! Khi bạn nói rằng bạn là sợ hãi, sợ hãi không là cái gì đó tách rời khỏi bạn. Điều gì xảy ra? Tôi có màu da nâu. Tôi sợ hãi có màu da nâu, nhưng tôi nói, ‘Đúng, tôi có màu da nâu’ và đó là khác của nó, đúng chứ? Tôi không đang chạy trốn nó. Điều gì xảy ra lúc đó?

Người hỏi: Chấp nhận.

Krishnamurti: Tôi chấp nhận nó à? Ngược lại, tôi quên rằng tôi có màu da nâu. Thậm chí bạn không biết tất cả điều này, bạn chỉ đang phỏng đoán. Tôi muốn học hành về chính tôi. Tôi phải hiểu rõ về chính tôi một cách thấu đáo, đam mê, bởi vì đó là nền tảng của tất cả hành động; nếu không có nó, tôi sẽ sống một sống của hỗn loạn hoàn toàn. Để học hành về chính tôi, tôi không theo sau bất kỳ ai. Nếu tôi theo sau bất kỳ ai, tôi không đang học hành. Học hành hàm ý rằng quá khứ không can thiệp, bởi vì ‘bản thân tôi’ là cái gì đó lạ thường, sinh lực, đang chuyển động, năng động; vì vậy tôi phải nhìn vào nó trong sáng bằng một cái trí mới mẻ. Không có cái trí mới mẻ nếu quá khứ luôn luôn đang vận hành. Đó là một sự kiện, tôi thấy điều đó. Vậy thì trong đang thấy điều

đó, tôi nhận ra rằng tôi bị sợ hãi. Tôi không biết điều gì sẽ xảy ra. Thế là tôi muốn học hành về sợ hãi – bạn theo kịp chứ? Luôn luôn tôi đang chuyển động trong chuyển động của học hành. Tôi muốn hiểu rõ về chính tôi và tôi nhận ra điều gì đó – một sự thật thăm thẳm. Tôi sẽ học hành về sợ hãi, mà có nghĩa tôi không được chạy trốn khỏi nó bằng bất kỳ phương cách nào. Tôi không ~~đ~~ có một hình thức nhỏ nhiệm nào của ham muốn chạy trốn khỏi nó. Thế là điều gì xảy ra cho một cái trí có thể nhìn vào sợ hãi mà không phân chia? Sự phân chia là, đang cố gắng loại bỏ sợ hãi, những hình thức tinh tế của tẩu thoát, kiềm chế và vâng vâng; điều gì xảy ra cho cái trí khi nó bị đối diện với sợ hãi và không đặt ra vấn đề chạy trốn khỏi nó? Làm ơn ~~l~~ lấy tìm ra, hãy trao ~~t~~ vẹn cái trí của bạn vào nó.

Ngày 2 tháng 8 năm 1970

Chương 2

NÓI CHUYỆN TRƯỚC CÔNG CHÚNG LẦN THỨ HAI

Saanen, ngày 3 tháng 8 năm 1970

Krishnamurti: Hôm qua chúng ta đang nói về sợ hãi và sự cần thiết phải hiểu rõ về chính mình. Tôi không biết liệu người ta thấy sự quan trọng vô cùng phải hiểu rõ về bản chất và cấu trúc của chính người ta. Như chúng ta đã nói, nếu không có sự hiểu rõ, không phải trí năng hay từ ngữ, nhưng một hiểu rõ thực sự về người ta là gì và khả năng vượt khỏi nó, chắc chắn chúng ta phải tạo ra sự hoang mang và mâu thuẫn trong chính chúng ta, cùng những hoạt động mà dẫn đến nhiều sự ma mãnh và đau khổ. Vì vậy tuyệt đối cần thiết người ta phải hiểu rõ, không chỉ những tầng bên ngoài của chính người ta, nhưng còn cả thực thể tổng thể, tất cả những tầng che giấu.

Và tôi hy vọng trong chuyện tái lần nhau, trong cùng nhau hiểu rõ toàn vấn đề này, chúng ta sẽ có thể thấy, thực sự, không lý thuyết, liệu qua hiểu rõ về chính mình cái trí có thể vượt khỏi tình trạng bị quy định riêng của nó, những thói quen riêng của nó, những thành kiến riêng của nó và vân vân.

Chúng ta đang bàn về học hành về chính người ta. Học hành hàm ý **chuyển động** không -tích lũy; không có chuyển động nếu có sự tích lũy. Nếu con sông đang chảy kết thúc trong một cái hồ, không có sự chuyển động. Có chuyển động chỉ khi nào có dòng chảy liên tục, luồng nước mạnh. Và học hành hàm ý điều đó; học hành không chỉ về những sự việc bên ngoài và những sự kiện khoa học, mà còn cả học hành về chính người ta, bởi vì ‘chính người ta’ là một thân tâm biến động, năng động, thay đổi liên tục. Để học hành về nó, những trải nghiệm quá khứ không thể giúp đỡ; trái lại quá khứ chắm dứt học hành và vì vậy không còn bất kỳ hành động trọn vẹn nào. Tôi hy vọng chúng ta đã thấy điều này rất rõ ràng: rằng chúng ta đang **đ** cập đến một chuyển động đang liên tục sống, một chuyển động mà là ‘cái tôi’. Muốn hiểu rõ ‘cái tôi’ là gì, mà rất tinh tế, cần có một hiểu kỳ mãnh liệt, một nhận biết kiên định, một ý thức của hiểu rõ không-tích lũy. Tôi hy vọng chúng ta có thể chuyển tải lẫn nhau về toàn vấn đề của học hành này.

Đó là nơi sự rối loạn của chúng ta sẽ hiện diện, bởi vì cái trí của chúng ta thích vận hành trong những khe rãnh, trong những khuôn mẫu, từ một kết luận hay một thành kiến cố định, hay từ hiểu biết. Cái trí bị trói buộc vào một niềm tin và từ đó nó cố gắng hiểu rõ chuyển động lạ thường này của ‘cái tôi’. Vì **h**ay có một mâu thuẫn giữa ‘cái tôi’ và người quan sát.

Chúng ta cũng đang nói về sợ hãi, mà là thành phần của toàn chuyển động của ‘cái tôi’; ‘cái tôi’ mà phá vỡ sự sống như một chuyển động, ‘cái tôi’ mà **t**ách rời chính nó như ‘cái bạn’ và ‘cái tôi’. Chúng ta hỏi, ‘Sợ hãi là gì?’ Chúng ta sẽ học hành một cách không-tích lũy về sợ hãi; chính từ ngữ ‘sợ hãi’ ngăn cản không tiếp xúc trực tiếp cùng cảm giác của nguy hiểm đó mà chúng ta gọi là sợ hãi. Hãy theo dõi,

thừa các bạn, sự chín chắn hàm ý một sự phát triển tự nhiên, tổng thể của một con người; tự nhiên trong ý nghĩa của không-mâu thuẫn, hòa hợp – mà không liên quan gì đến tuổi tác. Và nhân tố của sợ hãi ngăn cản sự phát triển tổng thể, tự nhiên này của cái trí. Tôi sẽ tiếp tục thêm một chút nữa và sau đó chúng ta sẽ bàn luận về tất cả điều này.

Khi người ta bị sợ hãi, không chỉ sợ hãi về những sự việc thuộc vật chất, nhưng còn cả sợ hãi về nhân tố thuộc tâm lý, trong sợ hãi đó điều gì xảy ra? Tôi bị sợ hãi; không chỉ thuộc vật chất bị bệnh, chết, hay bóng tối – bạn biết vô số sợ hãi người ta có, cả thuộc sinh học lẫn tâm lý. Sợ hãi đó tác động như thế nào vào cái trí, cái trí mà đã tạo tác những sợ hãi này? Bạn hiểu câu hỏi của tôi chứ? Đừng trả lời tôi vội quá, hãy nhìn vào chính bạn. Ảnh hưởng của sợ hãi vào cái trí, vào toàn ớng của người ta như thế nào? Hay chúng ta quá quen thuộc với sợ hãi, chính chúng ta đã quá thân thuộc với sợ hãi, mà đã trở thành một thói quen, đến độ chúng ta không nhận biết được ảnh hưởng của nó? Nếu tôi quen thuộc với cảm giác quốc gia của người Ấn độ, với giáo điều, với những niềm tin, tôi bị nhốt trong bị quy định này và hoàn toàn không nhận biết được những ảnh hưởng của nó là gì. Tôi chỉ thấy cảm giác được khuấy động trong tôi, chủ nghĩa quốc gia, và tôi thỏa mãn với điều đó. Tôi đồng hóa chính tôi cùng quốc gia, cùng niềm tin và mọi chuyện của nó. Nhưng chúng ta không thấy ảnh hưởng của bị quy định đó chung quanh. Trong cùng cách chúng ta không thấy sợ hãi gây ảnh hưởng ra sao – thuộc hệ thần kinh cơ thể cũng như thuộc tâm lý. Nó gây ảnh hưởng gì? Thừa các bạn, đây là một bàn luận, các bạn phải tham dự!

Người hỏi: Tôi trở nên dính dáng vào ệc cố gắng chặn đứng hành động này không xảy ra.

Krishnamurti: Nó ngừng lại hay làm bất động hành động. Người ta nhận biết được nó? Bạn có nhận biết được? Đừng nói chung chung. Chúng ta đang có tất cả những bàn luận này với mục đích thấy điều gì đang thực sự xảy ra bên trong chính chúng ta; ngược lại, những bàn luận này chẳng có ý nghĩa bao nhiêu. Trong bàn về sợ hãi là gì và trở nên nhận biết được nó, người ta có thể vượt khỏi nó. Vì vậy nếu tôi dư thừa sự nghiêm túc, tôi phải thấy những ảnh hưởng của sợ hãi. Tôi biết những ảnh hưởng của nó? Hay tôi chỉ biết chúng bằng từ ngữ? Tôi biết chúng như cái gì đó đã xảy ra trong quá khứ, mà vẫn còn là một kỷ niệm và kỷ niệm đó nói: ‘Đây là những ảnh hưởng của nó’? Vì vậy kỷ niệm đó thấy những ảnh hưởng của nó, nhưng cái trí không thấy ảnh hưởng thực sự. Tôi không hiểu liệu bạn thấy điều này? Tôi đã nói điều gì đó mà quan trọng thực sự.

Người hỏi: Ông làm ơn lặp lại nó.

Krishnamurti: Khi tôi nói tôi biết những ảnh hưởng của nó, điều đó có nghĩa gì? Hoặc tôi biết nó bằng từ ngữ, đó là thuộc trí năng, và tôi biết nó như một kỷ niệm, như cái gì đó mà đã xảy ra trong quá khứ, và tôi nói: ‘Điều này đã xảy ra’. Vì vậy quá khứ bảo cho tôi những ảnh hưởng là gì. Nhưng tôi không thấy những ảnh hưởng của nó tại khoảnh khắc thực sự. Thế là nó là cái gì đó được ghi nhớ lại và không là thực sự. Trái lại ‘đang biết’ hàm ý đang thấy không-tích lũy – không công nhận – nhưng đang thấy sự kiện. Tôi đang chuyển tải điều này?

Khi tôi nói, ‘Tôi đói’, liệu nó là sự hồ i tưởng của đã bị đói ngày hôm qua mà tác động vào tôi, hay nó là sự kiện thực sự của bị đói lúc này? Sự nhận biết thực sự rằng tôi bị đói lúc này, hoàn toàn khác biệt phản ứng của một ký ức mà bảo cho

tôi biết rằng tôi đã bị đói và vì vậy tôi có lẽ bị đói lúc này. Quá khứ đang bảo bạn những ảnh hưởng của sợ hãi, hay bạn nhận biết được đang xảy ra thực sự của những ảnh hưởng của sợ hãi? Những hành động của hai trường hợp hoàn toàn khác nhau – đúng chứ? Một trường hợp, bởi vì nhận biết được những ảnh hưởng của sợ hãi lúc này, hành động ngay tức khắc. Nhưng nếu ký ức bảo cho tôi đây là những ảnh hưởng, vậy thì hành động hoàn toàn khác hẳn. Tôi đã trình bày rõ ràng chứ? Bây giờ, nó là trường hợp nào?

Người hỏi: Liệu ông có thể phân biệt rõ giữa một sợ hãi đặc biệt và đang thực sự nhận biết được những sợ hãi như thế – tách rời hẳn đang nhớ lại những ảnh hưởng của một sợ hãi?

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang cố gắng giải thích. Hành động của hai trường hợp hoàn toàn khác hẳn. Bạn thấy điều đó? Làm ơn, nếu bạn không thấy nó đừng nói ‘thấy’, chúng ta đừng đùa giỡn với nhau. Hiểu rõ điều này rất quan trọng. Quá khứ đang bảo cho bạn những ảnh hưởng của sợ hãi, hay có một nhận biết trực tiếp hay một trực nhận về những ảnh hưởng của sợ hãi ngay lúc này? Nếu quá khứ đang bảo cho bạn những ảnh hưởng của sợ hãi, hành động là không trọn vẹn và vì vậy mâu thuẫn; nó tạo ra xung đột. Nhưng nếu người ta hoàn toàn nhận biết được những ảnh hưởng của sợ hãi ngay lúc này, hành động là tổng thể.

Người hỏi: Lúc này khi tôi đang ngồi trong cái lều tôi không có sợ hãi bởi vì tôi đang lắng nghe điều gì ông đang nói, vì vậy tôi không có sợ hãi. Nhưng sợ hãi này xuất hiện khi tôi rời cái lều.

Krishnamurti: Nhưng đang ngồi trong cái lều này, liệu bạn không thể thấy sợ hãi mà bạn đã có ngày hôm qua, liệu bạn không thể gọi lên nó, mời mọc nó hay sao?

Người hỏi: Nó có lẽ là những sợ hãi của sống.

Krishnamurti: Dù là lát kỳ sợ hãi nào, liệu bạn cần nói, ‘Tôi không có sợ hãi lúc này, nhưng khi tôi ra ngoài tôi sẽ có chúng’. Chúng ở đó!

Người hỏi: Ông có thể gọi lên nó – như ông nói – ông có thể nhớ lại nó. Nhưng đây là *nấu chột* mà ông đã trình bày về việc mang vào ký ức, tư tưởng về sợ hãi.

Krishnamurti: Tôi đang hỏi: liệu tôi cần đợi cho đến khi tôi rời cái lều để tìm được những sợ hãi của tôi là gì? Hay, đang ngồi ở đây, liệu tôi có thể nhận biết được chúng? Tôi không sợ hãi tại khoảnh khắc người nào đó có lẽ nói gì với tôi. Nhưng khi tôi gặp gỡ cái người mà sẽ nói những sự việc này, điều đó sẽ gây sợ hãi cho tôi. Liệu tôi không thể thấy sự kiện thực sự của điều đó lúc này?

Người hỏi: Nếu ông thực hiện điều đó, ông đang tạo tác một *luyện tập* về nó rồi.

Krishnamurti: Không, nó không là một *luyện tập*. Bạn thấy, bạn quá sợ hãi khi phải làm bất kỳ điều gì mà có lẽ trở thành một *luyện tập*! Thưa bạn, bạn không sợ hãi mất việc làm của bạn hay sao? Bạn không sợ hãi chết hay sao? Bạn không sợ hãi không thể thành tựu hay sao? Bạn không sợ hãi bị cô độc hay sao? Bạn không sợ hãi không được thương yêu hay sao? Bạn không có hình thức nào đó của sợ hãi hay sao?

Người hỏi: Chỉ khi nào có một thách thức.

Krishnamurti: Nhưng tôi đang thách thức bạn! Tôi không thể hiểu rõ trạng thái tâm tính này!

Người hỏi: Nếu có một thúc bách ông hành động, ông phải làm cái gì đó.

Krishnamurti: Đừng! Bạn đang biến nó thành phức tạp. Nó cũng tự nhiên như đang nghe tiếng gầm thét của xe lửa chạy ngang qua. Hoặc bạn có thể nhớ lại tiếng gầm thét của chiếc xe lửa đó, hoặc bạn thực sự lắng nghe tiếng gầm thét đó. Làm ơn, đừng gây phức tạp nó.

Người hỏi: Ông không đang gây phức tạp nó bằng cách nói về gọi lên sợ hãi hay sao? Tôi không phải gọi lên bất kỳ những sợ hãi nào – chỉ cần ở đây tôi có thể tìm hiểu phản ứng của tôi.

Krishnamurti: Đó là tất cả mà tôi đang trình bày.

Người hỏi: Với mục đích chuyển tải ở đây, chúng ta phải biết sự khác biệt giữa bộ não và cái trí.

Krishnamurti: Chúng ta đã bàn luận điều đó trước kia. Bây giờ chúng ta đang cố gắng tìm ra sợ hãi là gì, học hành về nó. Liệu cái trí được tự do để học hành về sợ hãi? Đang học hành có nghĩa đang nhìn ngắm chuyển động của sợ hãi. Bạn chỉ có thể nhìn ngắm chuyển động của sợ hãi, khi bạn không đang nhớ lại những sợ hãi quá khứ và đang nhìn ngắm bằng những kỷ niệm đó. Bạn thấy sự khác biệt? Tôi có thể nhìn ngắm chuyển động. Liệu bạn đang học hành về điều gì đang thực

sự khi có sợ hãi? Chúng ta luôn luôn đang hâm nóng sợ hãi. Dường như chúng ta không thể loại bỏ nó. Khi bạn đã có những sợ hãi trong quá khứ và đã nhận biết được nó, những sợ hãi đó có ảnh hưởng gì vào bạn và vào môi trường sống của bạn? Điều gì đã xảy ra? Bạn đã không bị tách rời khỏi những sự việc sự vật khác hay sao? Những ảnh hưởng của những sợ hãi đó đã không đang cô lập bạn hay sao?

Người hỏi: Nó đã làm tê liệt tôi.

Krishnamurti: Nó làm bạn cảm thấy tuyệt vọng, bạn đã không biết phải làm gì. Bây giờ, khi có sự tách rời này, điều gì đã xảy ra cho hành động.

Người hỏi: Nó gây phân chia.

Krishnamurti: Làm ơn, hãy lắng nghe điều này cẩn thận . Tôi đã trải qua sợ hãi trong quá khứ và những ảnh hưởng của những sợ hãi đó phải làm tôi cô lập, làm tôi tê liệt, làm tôi cảm thấy tuyệt vọng. Có một cảm giác của chạy trốn, của tìm kiếm sự an ủi trong cái gì đó. Lúc này chúng ta sẽ gọi tất cả điều đó là tự-tách rời mình khỏi mọi liên hệ. Ảnh hưởng của sự tách rời đó trong hành động là tạo ra sự phân chia. Điều này đã không xảy đến cho bạn hay sao? Khi bạn bị sợ hãi, bạn đã không biết phải làm gì, bạn chạy trốn nó, hay cố gắng kiềm chế nó, hay lý lẽ cho qua nó. Và khi bạn phải hành động, bạn đang hành động từ một sợ hãi mà trong chính nó đang gây tách rời . Vì vậy một hành động được sinh ra từ sợ hãi đó phải là phân chia. Phân chia là mâu thuẫn, có nhiều đấu tranh, đau khổ, lo âu. Không phải sao?

Người hỏi: Thưa ông, giống như một người tàn tật bước đi dựa vào cái nạng, cũng vậy một người bị chết lặng, bị tê cứng bởi sợ hãi, sử dụng vô vàn loại nạng tựa khác nhau.

Krishnamurti: Đó là điều gì chúng ta đang nói . Điều đó đúng. Lúc này bạn rất rõ ràng về ảnh hưởng của sợ hãi quá khứ: nó tạo tác những hành động phân chia. Sự khác biệt giữa nó và hành động của sợ hãi mà không có phản ứng của ký ức là gì? Khi bạn gặp sự nguy hiểm thuộc thân thể, điều gì xảy ra?

Người hỏi: Hành động tức khắc.

Krishnamurti: Nó được gọi là hành động tức khắc – liệu nó tức khắc? Làm ơn, hãy thâm nhập, chúng ta đang cố gắng tìm ra cái gì đó. Bạn đang một mình ở trong rừng, trong vùng đất hoang dã nào đó và bỗng nhiên bạn bắt gặp một con gấu mẹ và những gấu con – việc gì xảy ra lúc đó? Vì biết rằng con gấu là một con thú nguy hiểm, việc gì xảy đến cho bạn?

Người hỏi: Chất adrenalin được sinh ra thêm.

Krishnamurti: Đúng, bây giờ hành động nào xảy ra?

Người hỏi: Ông thấy sự nguy hiểm của truyền sự sợ hãi riêng của ông sang con gấu.

Krishnamurti: Không, điều gì xảy đến cho bạn? Dĩ nhiên, nếu bạn bị sợ hãi, bạn truyền nó sang con gấu và con gấu bị sợ hãi và nó tấn công bạn. Tất cả điều này rất đơn giản, bạn đang bỏ sót toàn vấn đề. Bạn có khi nào đối diện một con gấu trong rừng.

Người hỏi: Có người nào đó ở đây đã gặp.

Krishnamurti: Tôi đã gặp. Quý ông đó và tôi đã có nhiều trải nghiệm suốt những năm nào đó. Nhưng điều gì xảy ra? Có một con gấu cách bạn vài feet. Có tất cả những phản ứng của thân thể, dòng chảy của adrenalin và vân vân; bạn ngừng lại ngay tức khắc và bạn quay lại chạy trốn. Việc gì đã xảy ra ở đó? Phản ứng là gì? Một phản ứng bị quy định, phải không? Thế hệ này sang thế hệ khác, người ta đã bảo cho bạn, ‘Hãy cẩn thận với những thú hoang’. Nếu bạn bị sợ hãi, bạn sẽ truyền sợ hãi đó sang con thú và sau đó nó sẽ tấn công bạn. Toàn sự việc xảy ra tức khắc. Đó là sự vận hành của sợ hãi – hay đó là thông minh? Cái gì đang vận hành? Liệu nó là sợ hãi mà đã bị khơi dậy bởi sự lặp lại của: ‘Hãy cẩn thận với những thú hoang’, mà đã là tình trạng bị quy định của bạn từ niên thiếu? Hay nó là thông minh? Phản ứng bị quy định đến con thú đó và hành động của phản ứng bị quy định đó là một trường hợp. Sự vận hành của thông minh và hành động của thông minh lại khác hẳn; hai trường hợp hoàn toàn khác hẳn. Bạn đang theo kịp chứ? Một xe buýt đang chạy qua, bạn không quăng mình ra trước nó; thông minh của bạn nói, ‘Đừng làm thế’. Đây không là sợ hãi – nếu bạn không loạn thần kinh hay đã sử dụng thuốc kích thích. Thông minh của bạn, không phải sợ hãi, ngăn cản bạn.

Người hỏi: Thưa ông, khi ông gặp một con thú hoang liệu không phải ông có cả thông minh lẫn một phản ứng bị quy định hay sao?

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Hãy thấy nó. Khoảnh khắc nó là một phản ứng bị quy định, có sợ hãi dính dáng trong nó và điều đó được truyền sang con thú; nhưng không nếu nó là

thông minh. Vì vậy hãy tự -tìm ra cho chính bạn trường hợp nào đang vận hành. Nếu nó là sợ hãi vậy thì hành động của nó là không-trọn vẹn và thế là có một nguy hiểm từ con thú; nhưng trong hành động của thông minh không có sợ hãi gì cả.

Người hỏi 1: Ông đang nói rằng nếu tôi nhìn con gấu bằng thông minh này, tôi có thể bị giết chết bởi con gấu mà không trải nghiệm sợ hãi.

Người hỏi 2: Nếu trước kia tôi đã không gặp con gấu, thậm chí lúc này tôi sẽ không biết nó là con thú.

Krishnamurti: Các bạn đang tạo ra những phức tạp. Điều này rất đơn giản. Lúc này hãy dừng đề cập đến những con thú. Chúng ta hãy bắt đầu với chính chúng ta; chúng ta một phần nào đó cũng là những con thú.

Những ảnh hưởng của sợ hãi và những hành động của nó được đặt nền tảng trên những kỷ niệm quá khứ là hủy diệt, mâu thuẫn và gây tê liệt. Chúng ta thấy điều đó? – không phải bằng từ ngữ nhưng thực sự, rằng khi bạn bị sợ hãi bạn hoàn toàn tách rời và bất kỳ hành động nào mà xảy ra từ sự tách rời đó phải là phân chia và vì vậy mâu thuẫn, thế là có đấu tranh, đau khổ và mọi chuyện của nó. Bây giờ, một hành động của nhận biết được sợ hãi mà không có tất cả những phản ứng của ký ức là một hành động trọn vẹn. Hãy cố gắng thực hiện nó! Hãy làm nó! Trở nên tỉnh táo khi bạn đang một mình dạo bộ về nhà; những sợ hãi cũ kỹ của bạn sẽ trở dậy. Sau đó hãy nhìn ngắm, hãy nhận biết được liệu những sợ hãi đó là những sợ hãi thực sự, hay được chiếu rọi bởi tư tưởng như ký ức. Khi sợ hãi trỗi dậy, hãy theo dõi liệu bạn đang nhìn ngắm từ phản ứng của tư tưởng, hay liệu bạn chỉ đang

nhìn ngắm. Điều gì chúng ta đang trình bày là hành động, bởi vì sống là hành động. Chúng ta không đang nói chỉ một phần của sống là hành động. Tổng thể của đang sống là hành động và hành động đó bị vỡ vụn; sự vỡ vụn của hành động là qui trình của ký ức này cùng những tư tưởng và sự tách rời của nó. Điều này rõ ràng chứ?

Người hỏi: Ông có ý nói ý tưởng là trải nghiệm một cách tổng thể mỗi phần ngàn giây, mà không có ký ức len lỏi vào?

Krishnamurti: Khi bạn đưa ra một câu hỏi như thế này, bạn phải tìm hiểu vấn đề của ký ức. Bạn phải có ký ức, càng rõ ràng bao nhiêu, càng minh bạch bao nhiêu, càng tốt bấy nhiêu. Nếu bạn phải vận hành thuộc công nghệ, hoặc thậm chí nếu bạn phải về nhà, bạn phải có ký ức. Nhưng tư tưởng như sự phản ứng của ký ức, và đang chiếu rọi sợ hãi từ ký ức đó, là một hành động hoàn toàn khác hẳn.

Bây giờ sợ hãi là gì? Làm thế nào nó xảy ra đến độ có sợ hãi? Làm thế nào những sợ hãi này xảy ra? Bạn làm ơn bảo cho tôi biết?

Người hỏi: Trong tôi nó là sự quyến luyến đến quá khứ.

Krishnamurti: Chúng ta hãy sử dụng một ví dụ. Bạn có ý gì qua từ ngữ ‘quyến luyến’ đó?

Người hỏi: Cái trí đang bám vào cái gì đó.

Krishnamurti: Đó là, cái trí đang bám vào ký ức nào đó. ‘Khi tôi còn trẻ, mọi thứ tuyệt vời làm sao.’ Hay tôi đang bám vào cái gì đó mà có lẽ xảy ra; vì vậy tôi đã vun quén một niềm tin mà sẽ bảo vệ tôi. Tôi quyến luyến đến một ký ức, tôi

quyến luyến đến một món đồ đặc, tôi quyến luyến đến điều gì tôi đang viết bởi vì qua viết lách tôi sẽ trở nên nổi tiếng. Tôi quyến luyến đến một cái tên, đến một gia đình, đến một ngôi nhà, đến vô vàn kỷ niệm khác nhau. Tôi đã đồng hóa chính bản thân tôi cùng tất cả điều đó. Tại sao quyến luyến này xảy ra?

Người hỏi: Liệu không phải sợ hãi là chính nền tảng của văn minh của chúng ta hay sao?

Krishnamurti: Không, thưa bạn; tại sao bạn quyến luyến? Từ ngữ ‘quyến luyến’ đó biểu hiện cái gì? Tôi lệ thuộc vào cái gì đó. Tôi lệ thuộc vào sự tham dự của tất cả các bạn, để cho tôi có thể nói chuyện với các bạn; tôi đang lệ thuộc vào bạn và thế là tôi quyến luyến đến bạn, bởi vì qua quyến luyến đó tôi kiếm được một năng lượng nào đó, một nhiệt huyết nào đó, và mọi rác rưởi đó! Vì vậy tôi quyến luyến, mà có nghĩa gì? Tôi lệ thuộc vào bạn; tôi lệ thuộc vào đồ đặc. Trong bị quyến luyến đến đồ đặc, đến một niềm tin, đến một quyển sách, đến gia đình, đến một người vợ, tôi lệ thuộc vào cái mà cho tôi sự thanh thản, cho tôi thanh danh, vị trí xã hội. Vì vậy sự lệ thuộc là một hình thức của quyến luyến. Bây giờ tại sao tôi lệ thuộc? Đừng trả lời tôi, hãy quan sát nó trong chính bạn. Bạn lệ thuộc vào cái gì đó, phải không? Vào quốc gia của bạn, vào những thần thánh của bạn, vào những niềm tin của bạn, vào thuốc men bạn sử dụng, vào nhậu nhẹt!

Người hỏi: Nó là thành phần của tình trạng bị quy định thuộc xã hội.

Krishnamurti: Chính là tình trạng bị quy định thuộc xã hội mới làm cho bạn lệ thuộc? Mà có nghĩa bạn là thành phần

của xã hội; xã hội không tách rời khỏi bạn. Bạn đã xây dựng xã hội mà là bại hoại, bạn đã sắp xếp nó vào chung. Trong cái cũ đó bạn bị trói buộc, bạn là bộ phận của nó. Vì vậy đừng chê trách xã hội. Bạn thấy những hàm ý của sự lệ thuộc? Điều gì được bao hàm? Tại sao bạn đang lệ thuộc?

Người hỏi: Để cho không bị cô độc.

Krishnamurti: Hãy chờ đã, hãy lắng nghe cẩn thận. Tôi lệ thuộc cái gì đó bởi vì cái gì đó lấp đầy trạng thái trống rỗng của tôi. Tôi lệ thuộc vào hiểu biết, vào những quyển sách, bởi vì điều đó che đậy trạng thái trống rỗng của tôi, sự nông cạn của tôi, sự dốt nát của tôi; vì vậy hiểu biết trở thành cực kỳ quan trọng. Tôi nói về vẻ đẹp của những bức tranh bởi vì trong chính tôi, tôi bị lệ thuộc vào đó. Vì vậy sự lệ thuộc thể hiện trạng thái trống rỗng của tôi, trạng thái cô độc của tôi, trạng thái nghèo khó của tôi và điều đó làm cho tôi lệ thuộc bạn. Đó là một sự kiện, phải không? Đừng lý thuyết, đừng tranh cãi về nó, nó là như thế. Nếu tôi không trống rỗng, nếu tôi không nghèo khó, tôi sẽ không thêm quan tâm điều gì bạn đã nói hay đã thực hiện. Tôi sẽ không lệ thuộc bất kỳ thứ gì. Bởi vì tôi bị trống rỗng và cô độc, tôi không biết phải làm gì với sống của tôi. Tôi viết một quyển sách ngớ ngẩn và việc đó thỏa mãn sự kiêu ngạo của tôi. Thế là tôi lệ thuộc, mà có nghĩa tôi sợ hãi bị cô độc, tôi sợ hãi trạng thái trống rỗng của tôi. Vì vậy tôi lấp kín nó bằng những thứ vật chất, hay bằng những ý tưởng, hay bằng những con người.

Bạn không sợ hãi bị phơi bày trạng thái cô độc của bạn hay sao? Bạn đã phơi bày trạng thái trống rỗng của bạn, trạng thái cô độc của bạn, sự nghèo khó của bạn? Lúc này nó đang xảy ra, phải không? Thế là lúc này bạn sợ hãi trạng thái trống rỗng. Bạn sẽ làm gì? Điều gì đang xảy ra? Trước kia, bạn bị

quyến luyến đến những con người, đến những ý tưởng, đến mọi thứ, và bạn thấy rằng sự lệ thuộc đó lấp đầy trạng thái trống rỗng của bạn, sự nông cạn của bạn. Khi bạn thấy điều đó, bạn được tự do, phải không? Lúc này, phản ứng là gì? Sự hãi đó là phản ứng của ký ức, hay sự hãi đó là thực tế? Bạn thấy nó?

Tôi đang làm việc cực nhọc cho các bạn, phải không? (Tiếng cười) Sáng nay chiếu một phim hoạt hình: một cậu bé nói với một cậu bé khác, ‘Khi tôi lớn lên tôi sẽ trở thành một người tiên tri vĩ đại, tôi sẽ nói về những sự thật sâu thẳm nhưng chẳng có ai sẽ lắng nghe’. Và cậu bé kia hỏi, ‘Vậy thì tại sao bạn sẽ nói, nếu chẳng ai sẽ lắng nghe?’ Cậu bé trả lời, ‘A! Chúng tôi, những tiên tri, rất búống bình’. (Tiếng cười)

Vậy là, lúc này bạn đã phơi bày sự hãi của bạn qua quyến luyến, mà là lệ thuộc. Khi bạn nhìn vào nó, bạn thấy sự trống rỗng của bạn, sự nông cạn của bạn, sự tầm thường của bạn và bạn sợ hãi nó. Vậy thì điều gì xảy ra? Hãy thấy nó, thưa các bạn?

Người hỏi: Tôi cố gắng tẩu thoát.

Krishnamurti: Bạn cố gắng tẩu thoát qua quyến luyến, qua lệ thuộc. Thế là bạn quay trở lại trong khuôn mẫu cũ kỹ. Nhưng nếu bạn thấy sự thật rằng quyến luyến và lệ thuộc che đậy trạng thái trống rỗng của bạn, bạn sẽ không tẩu thoát, đúng chứ? Nếu bạn không thấy sự kiện của nó, chắc chắn bạn tẩu thoát. Bạn sẽ cố gắng lấp kín trạng thái trống rỗng đó trong những cách khác nhau. Trước kia, bạn đã lấp kín nó qua thuốc men, bây giờ bạn lấp kín nó bằng tình dục hay bằng thứ gì khác. Vậy là khi bạn thấy sự kiện của nó, điều gì đã xảy ra? Hãy tiến tới đi, thưa các bạn, hãy tiếp tục cùng nó! Tôi đã quyến luyến đến ngôi nhà, đến người vợ của tôi, đến

những quyển sách, đến viết lách của tôi, đến trở nên nổi tiếng; tôi thấy sợ hãi trời dậy bởi vì tôi không biết giải quyết ra sao với trạng thái trống rỗng của tôi và vì vậy tôi lệ thuộc, vì vậy tôi quyển luyến. Tôi làm gì khi tôi có cảm thấy của trạng thái trống rỗng khủng khiếp này trong tôi?

Người hỏi: Có một cảm giác cực mạnh.

Krishnamurti: Mà là sợ hãi. Tôi phát giác rằng tôi bị sợ hãi, thế là tôi quyển luyến. Sợ hãi đó là phản ứng của quá khứ, hay sợ hãi đó là một phát hiện thực sự? Phát hiện là cái gì đó hoàn toàn khác hẳn phản ứng của quá khứ. Bây giờ trường hợp nào đây? Nó là phát hiện thực sự, hay phản ứng của quá khứ? Đừng trả lời tôi. Hãy tìm ra, thưa bạn, thâm nhập sâu thẳm vào chính bạn.

Người hỏi: Thưa ông, trong trạng thái trống rỗng đó có trạng thái mở toang với thế giới?

Krisnamurti: Không, tôi đang hỏi cái gì đó hoàn toàn khác hẳn. Sợ hãi của trống rỗng, của cô độc và tất cả sự nghèo khó đó mà bạn đã không thể hiểu rõ trọn vẹn, theo đến cùng và chấm dứt nó, đã tạo ra sợ hãi. Liệu nó là phát hiện của bạn lúc này, ở đây trong cái lều? Hay nó là sự công nhận của quá khứ? Bạn đã phát hiện rằng bạn bị quyển luyến bởi vì bạn lệ thuộc, và rằng bạn lệ thuộc bởi vì sợ hãi của trống rỗng? Bạn nhận biết được sự trống rỗng của bạn và của qui trình được bao hàm? Khi nhận biết được sự trống rỗng đó, liệu có sợ hãi được bao hàm trong nó hay bạn chỉ trống rỗng? Bạn chỉ thấy sự kiện rằng bạn bị cô độc?

Người hỏi: Nếu ông có thể thấy, ông không còn cô độc nữa.

Krishnamurti: Chúng ta có thể theo từng bước nếu bạn hứng thú. Bạn thấy điều đó? Hay bạn đang nhìn lại sự lệ thuộc cũ kỹ, sự quyền luyện cũ kỹ, khuôn mẫu đều đặn đang được lặp đi và lặp lại? Điều gì sẽ xảy ra?

Người hỏi: Thưa ông, đây là tình thế khó khăn của mọi con người, tôi không nghĩ tôi có thể giống như một con chó con sung sướng, mà không có tất cả những vấn đề này.

Krishnamurti: Rủi thay chúng ta không là những con chó. Tôi đang hỏi điều gì đó mà bạn không trả lời. Bạn đã phát hiện cho chính bạn sợ hãi mà xảy ra khi bạn thấy trạng thái trống rỗng của bạn, trạng thái nông cạn của bạn, sự tách rời của bạn? Hay, bởi vì đã phát hiện nó, bạn sẽ chạy trốn, quyền luyện đến cái gì khác? Nếu bạn không chạy trốn qua sự lệ thuộc và quyền luyện, vậy thì điều gì xảy ra khi có trạng thái trống rỗng này?

Người hỏi: Tự do.

Krishnamurti: Làm ơn, hãy quan sát nó, nó là một vấn đề khá phức tạp, đừng nói nó là tự do. Trước kia, tôi bị quyền luyện và tôi che đậy sợ hãi của tôi. Bây giờ, bằng cách đưa ra câu hỏi đó, tôi phát hiện quyền luyện này là một tẩu thoát khỏi sợ hãi mà hiện diện khi tôi nhận biết được trạng thái trống rỗng của tôi trong một phần ngàn giây. Lúc này tôi không còn chạy trốn. Vậy thì điều gì xảy ra?

Người hỏi: Tôi sẽ nói rằng sau phần ngàn giây đó có một tẩu thoát khác.

Krishnamurti: Mà có nghĩa bạn không thấy sự vô ích của những tẩu thoát. Vì vậy bạn tiếp tục tẩu thoát. Nhưng nếu bạn thấy, nếu bạn nhận biết được trạng thái trống rỗng của bạn, điều gì xảy ra? Nếu bạn đang nhìn ngắm rất kỹ càng, thông thường điều gì xảy ra là, bạn hỏi, ‘Ai nhận biết được trạng thái trống rỗng này?’.

Người hỏi: Cái trí.

Krishnamurti: Làm ơn, đừng nhảy vào nó. Theo từng bước một. Ai nhận biết được nó? Cái trí? Một phần của cái trí nhận biết được một phần khác mà là cô độc? Bạn thấy câu hỏi của tôi? Bỗng nhiên tôi đã trở nên nhận biết được rằng tôi bị cô độc. Nó là một mảnh của cái trí của tôi mà nói ‘Tôi bị cô độc?’ Trong đó có một phân chia. Chừng nào còn có một phân chia phải có một tẩu thoát. Bạn không thấy điều này!

Người hỏi: Điều gì xảy ra khi ông trải nghiệm trạng thái trống rỗng này? Khi ông trải nghiệm trạng thái trống rỗng này, ông không còn nhận biết được nó.

Krishnamurti: Hãy quan sát, ~~tta~~ bạn. Làm ơn hãy lắng nghe. Ở đây bạn cần một quan sát kiên trì, không có bất kỳ kết luận nào, không có bất kỳ điều gì mà bạn nghĩ nên là. Đó là, tôi nhận biết được trạng thái trống rỗng của tôi. Trước kia, tôi đã che đậy nó, bây giờ nó đã được phơi bày và tôi nhận biết được. Ai nhận biết được trạng thái trống rỗng này? Một mảnh tách rời của cái trí của tôi? Nếu đúng thế, vậy thì nó là một phân chia giữa trạng thái trống rỗng và *cái* mà nhận biết rằng nó trống rỗng; vậy thì điều gì xảy ra trong trạng thái trống rỗng đó trong phân chia đó? Tôi không ~~tả~~ làm bất kỳ điều gì về nó. Tôi muốn làm điều gì đó về nó và nói, ‘Tôi

phải mang nó lại cùng nhau’, ‘Tôi phải trải nghiệm trạng thái trống rỗng này’, ‘Tôi phải hành động’. Chừng nào còn có một phân chia giữa người quan sát và vật được quan sát, có mâu thuẫn và vì vậy có xung đột. Đó là điều gì bạn đang làm? Một mảnh tách rời của cái trí đang nhìn ngắm một trống rỗng mà không là bộ phận của chính nó? Nó là gì? Thưa các bạn, bạn phải trả lời câu hỏi này! Nếu nó là một bộ phận mà đang nhìn ngắm, vậy thì bộ phận đó là gì?

Người hỏi: Nó là thông minh được sinh ra từ năng lượng?

Krishnamurti: Đừng làm phức tạp nó, nó đã đủ phức tạp rồi. Đừng đưa vào những từ ngữ khác. Câu hỏi của tôi rất đơn giản. Tôi hỏi: khi bạn nhận biết được trạng thái trống rỗng này mà do bởi nó bạn đã tẩu thoát qua quyền luyện, và bạn không còn tẩu thoát khỏi nó, ai nhận biết? Nó dành cho bạn tìm ra.

Người hỏi: Sự nhận biết ông trống rỗng này là một tẩu thoát khác, và ông thấy ông không là gì cả ngoại trừ tất cả những sự việc được sắp xếp vào chung này.

Krishnamurti: Khi bạn nói, ‘Tôi nhận biết được trạng thái trống rỗng của tôi’, nó là một hình thức khác của tẩu thoát và chúng ta bị trói buộc trong một mạng lưới của những tẩu thoát. Đó là sống của chúng ta. Nếu bạn nhận ra rằng quyền luyện là một tẩu thoát, vậy thì bạn buông bỏ quyền luyện đó. Bạn sẽ đi từ một tẩu thoát sang một tẩu thoát khác? Hay bạn thấy một nhân tố của tẩu thoát và ngừng ở đó? Thế là bạn đã hiểu rõ tất cả những nhân tố của tẩu thoát?

Thưa các bạn, các bạn không thể duy trì một trạng thái tinh táo liên tục được hơn mười phút và chúng ta đã nói

chuyện được một tiếng năm mươi phút. Vì vậy chúng ta nên ngừng lại. Chúng ta sẽ tiếp tục cùng chủ đề này vào ngày mai, cho đến khi nó trở nên thực sự với bạn không phải bởi vì tôi nói như thế; nó là sống của bạn.

Ngày 3 tháng 8 năm 1970

Chương 3

NÓI CHUYỆN TRƯỚC CÔNG CHÚNG LẦN THỨ BA

Saanen ngày 4 tháng 8 năm 1970

Krishnamurti: Hôm qua chúng ta đang nói sự lệ thuộc, những quyền luyến và sợ hãi của nó. Tôi nghĩ đây có lẽ là một vấn đề quan trọng trong sống của chúng ta, vì vậy chúng ta nên thâm nhập nó sâu thẳm thêm nữa. Rốt cuộc, người ta thấy rằng tự do không thể tồn tại khi có bất kỳ hình thức nào của lệ thuộc. Có sự lệ thuộc thân thể và tâm lý, sự lệ thuộc sinh học vào lương thực, quần áo và chỗ ở, mà là sự lệ thuộc tự nhiên. Nhưng có một quyền luyến mà nảy sinh qua sự cần thiết sinh học, giống như có một ngôi nhà mà qua đó người ta bị quyền luyến phần tâm lý; hay người ta bị quyền luyến đến những hình thức nào đó của lương thực, hay bị quyền luyến đến sự ăn uống bắt buộc, bởi vì những nhân tố khác của sợ hãi mà đã chưa được phát giác và vãn vãn.

Có những lệ thuộc vật chất mà người ta dễ dàng nhận biết được, giống như lệ thuộc vào thuốc lá, vào thuốc kích thích, vào nhựa nhện, vào vô số hình thức khác nhau của những kích thích vật chất mà qua đó người ta bị lệ thuộc phần tâm lý. Sau đó còn có những lệ thuộc tâm lý. Người ta phải theo dõi điều này rất cẩn thận, bởi vì chúng hòa chung

lẫn nhau, chúng trôi chảy cùng nhau. Có sự lệ thuộc vào một người, hay vào một niềm tin, hay vào một quan hệ đã thiết lập, hay vào một thói quen tâm lý của tư tưởng. Tôi nghĩ người ta có thể nhận biết được tất cả điều này khá dễ dàng. Và bởi vì có sự lệ thuộc và quyến luyến, cả vật chất lẫn tâm lý, sợ hãi mất mát mọi thứ mà người ta quyến luyến tạo ra sợ hãi.

Người ta có lẽ lệ thuộc vào một niềm tin, hay vào một trải nghiệm, hay vào một kết luận liên quan đến một thành kiến đặc biệt; sự quyến luyến này bám sâu đến chùng nào? Tôi không hiểu lý do bạn đã quan sát nó trong chính bạn. Chúng ta đang quan sát nó suốt ngày, để tìm ra liệu có bất kỳ hình thức của quyến luyến nào đang đến đây đều đặn, đang sống trong một chalet đặc biệt, đi từ quốc gia này sang quốc gia khác, giảng thuyết, nói chuyện với mọi người, được kính trọng, bị phê bình, bị phơi bày. Nếu người ta đã quan sát suốt ban ngày, tự nhiên người ta phát giác rằng người ta bị quyến luyến đến cái gì đó, hay đến người nào đó, hay không gì cả sâu đậm đến chùng nào. Nếu có bất kỳ hình thức nào của quyến luyến – không đặt thành vấn đề loại quyến luyến gì – đến một quyển sách, đến một ăn uống đặc biệt, đến một khuôn mẫu đặc biệt của tư tưởng, đến một trách nhiệm xã hội nào đó – chắc chắn quyến luyến như thế nuôi dưỡng sợ hãi. Và một cái trí bị sợ hãi, mặc dù nó có lẽ không biết sợ hãi đó được sinh ra bởi quyến luyến, chắc chắn không được tự do và vì vậy phải sống trong một trạng thái xung đột liên tục

Người ta có lẽ có một tài năng đặc biệt, giống như một nhạc sĩ, mà quyến luyến vô cùng đến nhạc cụ của anh ấy hay đến sự tu dưỡng giọng hát của anh ấy. Và khi nhạc cụ hay giọng hát bị xuống dốc, anh ấy hoàn toàn lạc lõng, những ngày của anh ấy bị chấm dứt. Anh ấy có lẽ bảo hiểm đôi tay của anh ấy hay cây vĩ cầm của anh ấy, anh ấy có thể trở thành

người nhạc trưởng; nhưng anh ấy biết qua quyển luyện, sự tối tăm không tránh khỏi của sợ hãi đang đợi chờ.

Tôi không hiểu liệu mỗi người chúng ta – nếu chúng ta dư thừa sự nghiêm túc – đã tìm hiểu câu hỏi này, bởi vì tự do có nghĩa tự do khỏi tất cả quyển luyện và vì vậy khỏi tất cả lệ thuộc. Một cái trí bị quyển luyện không khách quan, không rõ ràng, không thể suy nghĩ thông minh và quan sát trực tiếp.

Có những quyển luyện thuộc tâm lý hời hợt và có những tầng ý thức sâu thẳm mà trong đó có lẽ có hình thức nào đó của quyển luyện. Làm thế nào bạn lật tung những tầng đó? Làm thế nào cái trí, mà có lẽ quan sát được nhiều quyển luyện của nó và nhận ra bản chất của những quyển luyện đó, thấy sự thật và những hàm ý của sự thật đó? Nó có lẽ có những hình thức khác của những quyển luyện bị che giấu. Làm thế nào bạn sẽ lật tung những quyển luyện bí mật, bị che giấu đó? Một cái trí bị quyển luyện trải qua sự xung đột của nhận ra nó phải bị tách rời, nếu ngược lại nó chịu đựng đau khổ và sau đó bị quyển luyện đến cái gì khác và vân vân. Đây là sống của người ta. Tôi phát giác rằng tôi bị quyển luyện đến người vợ của tôi và tôi có lẽ thấy tất cả những hậu quả của nó. Bị quyển luyện đến cô ấy, tôi nhận ra chắc chắn phải có sợ hãi được bao hàm trong nó. Vì vậy có xung đột của tách rời và sự thử thách của liên hệ, xung đột trong liên hệ. Người ta khá dễ dàng khi quan sát và phơi bày nó.

Câu hỏi của chúng ta là: người ta bị quyển luyện đến hình thức nào đó của truyền thống trong những ngõ ngách che giấu của cái trí người ta, dù là bất kỳ quyển luyện gì, ở mức độ sâu thẳm đến chừng nào? Làm ơn hãy theo sát, bởi vì bạn sẽ thấy tự do hàm ý sự tự do hoàn toàn khỏi tất cả điều này, ngược lại phải có sợ hãi. Và một cái trí bị chất đầy sợ hãi không thể hiểu rõ, không thể thấy những sự việc sự vật như chúng là và vượt khỏi chúng.

Làm thế nào người ta quan sát những quyền luyện bị che giấu? Tôi có lẽ ương ngạnh, nghĩ rằng tôi không bị quyền luyện; tôi có lẽ đã kết luận rằng tôi không bị lệ thuộc vào bất kỳ thứ gì. Kết luận đó tạo ra trạng thái ương ngạnh. Nhưng nếu người ta đang học hành, đang tìm kiếm, đang nhìn ngắm, vậy thì trong hành động đang học hành đó không có kết luận. Hầu hết chúng ta đều bị quyền luyện đến hình thức nào đó của kết luận và tùy theo kết luận đó chúng ta vận hành. Liệu cái trí có thể được tự do khỏi hình thành những kết luận? – luôn luôn, không phải thỉnh thoảng.

‘Tôi thích mái tóc dài, tôi không thích mái tóc dài’, ‘Tôi thích cái này, tôi không thích cái kia’. Theo trí năng, hay qua trải nghiệm nào đó, bạn đã có được một cách suy nghĩ, bất kỳ cách gì. Liệu cái trí có thể hành động mà không có kết luận? Đó là một câu hỏi. Thứ hai, liệu cái trí có thể tự-phát hiện cho chính nó những quyền luyện, những khuôn mẫu, và những lệ thuộc bị che giấu? Và thứ ba, vì thấy bản chất và cấu trúc của quyền luyện, liệu cái trí có thể chuyển động trong một cách sống không đang tách rời nhưng năng động cao độ và tuy nhiên lại không cố định tại bất kỳ điểm nào. Chúng ta sẽ thâm nhập nó.

Trước hết, chúng ta có nhận biết được rằng thuộc vật chất, sinh lý, tâm lý chúng ta bị quyền luyện. Bạn có nhận biết được rằng thuộc vật chất bạn bị quyền luyện đến mọi thứ? Và bạn cũng nhận biết được những hàm ý của những quyền luyện đó? Nếu bạn bị quyền luyện đến hút thuốc lá, hãy thấy khó khăn làm sao khi từ bỏ nó. Đối với những người hút thuốc – đối với những người mà nó đã trở thành thói quen, từ bỏ nó khó khăn vô cùng; nó không chỉ tác động như một kích thích, một thói quen xã hội, nhưng còn có sự quyền luyện đến nó. Người ta nhận biết được sự quyền luyện đến nhậu nhẹt, đến thuốc men, đến vô vàn hình thức của kích

thích? Nếu bạn nhận biết được, liệu bạn có thể buông bỏ nó ngay tức khắc? Giả sử tôi bị quyến luyến đến rượu whiskey và tôi nhận biết được nó. Nó đã trở thành một thói quen khó bỏ, thân thể đòi hỏi nó, thân thể đã quen thuộc với nó, thân thể không thể làm gì nếu không có nó. Và bạn đã đến được kết luận rằng bạn không được uống rượu, nó không tốt cho bạn, bác sĩ đã yêu cầu bạn giảm bớt. Nhưng thân thể và cái trí đã rơi vào thói quen của nó. Khi nhìn ngắm thói quen này, liệu cái trí có thể buông bỏ nó hoàn toàn, tức khắc? Hãy thấy điều gì được bao hàm trong nó. Thân thể đòi hỏi nó bởi vì nó đã lún sâu vào thói quen, và cái trí nói, ‘Tôi phải từ bỏ nó’. Thế là có một trận chiến giữa những đòi hỏi của thân thể và quyết định của cái trí. Bạn sẽ làm gì? Thay vì uống whiskey, hãy nghĩ về thói quen riêng của bạn; có lẽ bạn không uống whiskey, nhưng bạn có những thói quen khác thuộc hệ thần kinh cơ thể, như nhăn mặt, nhìn miệng há to, bẻ quặp những ngón tay. Làm ơn, thưa bạn, chúng ta hãy bàn luận điều này. Thân thể bị quyến luyến đến uống rượu và cái trí nói, ‘Tôi phải được tự do khỏi nó’; và cũng vậy bạn nhận ra rằng khi có xung đột giữa thân thể và cái trí, nó đã trở thành một vấn đề, một đấu tranh. Bạn sẽ làm gì? Làm ơn, thưa các bạn, hãy cố lên! Bạn phải được tự do tột đỉnh khỏi tất cả những thói quen, ngược lại bạn không thể bàn luận điều này!

Người hỏi: Hoặc ông bỏ nó hoặc ông tiếp tục uống rượu.

Krishnamurti: Thật ra bạn làm gì? Làm ơn đừng đùa giỡn với điều này, bởi vì nếu bạn hiểu rõ nó một lần, bạn sẽ thấy nó trở nên sinh động lạ thường, nó trở nên quan trọng vô cùng để hành động, để là mà không có bất kỳ nỗ lực nào, mà có nghĩa, không có bất kỳ biến dạng nào.

Người hỏi: Tôi nhận ra rằng tôi là thói quen của tôi.

Krishnamurti: Đúng. Sau đó bạn sẽ làm gì? Tôi nhận ra rằng tôi là thói quen của tôi, thói quen của tôi là tôi.

Người hỏi 1: Chúng ta không phải đến tận gốc rễ của những thói quen này hay sao?

Người hỏi 2: Chúng ta phải bắt đầu bằng cách ngừng kháng cự nó.

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi xin phép nói điều này. Chúng ta đừng lý thuyết, chúng ta đừng phỏng đoán. Đừng bảo tôi phải làm gì, nhưng chúng ta hãy tìm ra, chúng ta hãy học hành không chỉ nhìn ngắm như thế nào, nhưng còn là m thế nào từ chính nhìn ngắm đó hành động xảy ra.

Tôi có một thói quen đặc biệt của gãi đầu của tôi, bẻ quặp những ngón tay của tôi, quan sát mọi thứ mà miệng há to, những sự việc rất thuộc thân thể. Bây giờ làm thế nào tôi kết thúc nó mà không cần chút nỗ lực nào? Chúng ta đang bàn luận về những thói quen mà chúng ta quyn luy n, nhận biết đợc hay không-nhận biết đợc. Tôi đang nói về những thói quen âm thường nhất, giống như gãi đầu của tôi, hay bẹo tai của tôi, hay bẻ quặp những ngón tay của tôi. Làm thế nào cái trí chấm dứt nó mà không cần bất kỳ loại nỗ lực nào, vì biết rằng nỗ lực hàm ý sự phân hai, hàm ý sự kháng cự, sự chỉ trích, một ham muốn vượt khỏi nó – khi tôi hoặc đè nén hoặc tẩu thoát, bằng từ ngữ hay không từ ngữ. Vì vậy khi luôn luôn nhớ tất cả điều đó, hiểu rõ những sự thật đó, làm thế nào tôi chấm dứt một thói quen thân thể mà không cần một nỗ lực?

Người hỏi: Ông quan sát nó trong tổng thể của nó.

Krishnamurti: Hãy chờ đó, thưa bạn, câu phát biểu đó có lẽ trả lời tất cả những câu hỏi của chúng ta. Bạn quan sát nó trong tổng thể của nó. Điều đó có nghĩa gì? Không chỉ một thói quen, như gỡ đầu, hay bẻ quặp những ngón tay của bạn, nhưng toàn bộ máy của những thói quen. Tổng thể của nó, không phải một mảnh của nó. Bây giờ, làm thế nào cái trí nhìn ngắm tổng thể của những thói quen mà trong đó nó sống?

Người hỏi: Bằng sự nhận biết thụ động hay sự quan sát thụ động.

Krishnamurti: Bạn đang trích dẫn người nói. Tôi e rằng điều đó sẽ chẳng giúp được gì. Đừng trích dẫn bất kỳ ai, thưa bạn!

Người hỏi: Có phải chính cái trí đang hình thành thói quen?

Krishnamurti: Hãy quan sát, thưa bạn; câu hỏi đó thực sự rất quan trọng, nếu bạn tìm hiểu nó. Liệu cái trí có thể nhìn ngắm, không chỉ một thói quen nhỏ nhoi đặc biệt, nhưng nhận biết được toàn bộ máy của hình thành những thói quen này. Làm ơn đừng nói có, đừng đạt đến bất kỳ kết luận nào. Hãy quan sát điều gì được hàm ý trong câu hỏi này. Không chỉ những thói quen nhỏ nhoi như bẻ quặp những ngón tay của người ta, mà còn cả những thói quen tình dục, những thói quen thuộc những khuôn mẫu của tư tưởng, những hoạt động khác nhau. Tôi suy nghĩ điều này, tôi kết luận điều này, và việc đó đã trở thành một thói quen. Tôi sống trong những thói quen, toàn sống của tôi là một cấu trúc của những thói

quen. Làm thế nào cái trí sẽ nhận biết được toàn bộ máy của thói quen?

Người ta có một ngàn lẻ một thói quen, cách bạn đánh răng, chải tóc, cách bạn đọc, cách bạn đi. Một trong những thói quen là muốn nổi tiếng, muốn quan trọng. Làm thế nào cái trí nhận biết được tất cả những thói quen này? Nó phải nhận biết được một thói quen này tiếp theo một thói quen khác? Bạn biết sẽ phải mất bao nhiêu thời gian? Tôi có thể trải qua suốt ngày để quan sát mỗi thói quen và vẫn vậy không giải quyết được nó. Tôi sẽ học hành về nó, tôi sẽ tìm ra, tôi sẽ không từ bỏ nó. Tôi đang hỏi, liệu cái trí có thể thấy toàn mạng lưới của thói quen? Làm thế nào nó sẽ làm được việc đó? Đừng phỏng đoán, đừng đạt đến một kết luận, đừng đưa ra một giải thích – tôi không quan tâm, nó không có nghĩa gì cả khi nói, ‘Hãy đi và làm điều gì đó’. Tôi muốn học hành về nó ngay lúc này. Tôi phải làm gì?

Người hỏi: Liệu người ta có thể nhận biết được sự lãng phí của năng lượng trong theo đuổi một khuôn mẫu đặc biệt của thói quen – hay nhiều khuôn mẫu – và vì vậy tự-làm tự-do chính người ta?

Krishnamurti: Tôi đến gặp tất cả các bạn và tôi nói: Làm ơn, hãy giúp tôi tìm ra điều này. Tôi đang đói, đừng đưa cho tôi thực đơn, nhưng đưa cho tôi thức ăn! Tôi đang hỏi: chúng ta sẽ làm gì?

Người hỏi: Hiểu rõ một thói quen, toàn bộ, sau đó người ta có thể loại bỏ tất cả những thói quen.

Krishnamurti: Làm thế nào tôi nhìn ngắm một thói quen, bề quặp những ngón tay của tôi, và thấy tất cả những thói quen

khác. Liệu điều đó có thể được với chỉ một thói quen nhỏ nhoi? Tôi biết tôi làm nó bởi vì sự căng thẳng. Tôi không thể hòa thuận với người vợ của tôi, và vì vậy tôi phát triển thói quen đặc biệt này, hay tôi làm nó bởi vì tôi bị bồn chồn, nhút nhát, hay điều này điều kia. Nhưng tôi muốn học hành về toàn mạng lưới của những thói quen. Liệu tôi phải làm nó từng thói quen một, hay có một cách quan sát toàn mạng lưới này ngay tức khắc? Làm ơn hãy trả lời tôi?

Người hỏi: Cấu trúc của những thói quen gồm có hai phần.

Krishnamurti: Có hai phần, những thói quen, và người quan sát mà quan tâm đến những thói quen đó. Và người quan sát cũng là một thói quen. Vì vậy cả hai là những thói quen. Tôi bẻ quặp những ngón tay của tôi và sự quan sát đến từ một thực thể mà cũng là kết quả của những thói quen. Rõ ràng! Vì vậy tất cả là những thói quen. Làm ơn, thưa các bạn, làm thế nào bạn sẽ giúp tôi, dạy tôi học hành về nó?

Người hỏi: Toàn sống của chúng ta là thói quen, cái trí của tôi là một thói quen, chính là trạng thái của cái trí mà tôi phải thay đổi.

Krishnamurti: Ai là ‘cái tôi’ mà sẽ thay đổi nó? ‘Cái tôi’ cũng là một thói quen, ‘cái tôi’ là một chuỗi của những từ ngữ và những kỷ niệm và hiểu biết, mà là quá khứ, mà là một thói quen.

Người hỏi: Bởi vì tất cả chúng ta đều bị trói buộc bởi những thói quen, chắc chắn chúng ta không biết.

Krishnamurti: Thế là tại sao bạn không nói, ‘Tôi không biết’ thay vì tuôn ra những từ ngữ? Nếu bạn không biết, vậy thì chúng ta sẽ cùng nhau học hành. Nhưng trước hết hãy rõ ràng rằng bạn không biết; và đừng trích dẫn bất kỳ ai. Chúng ta đang ở trong vị trí mà nói, ‘Tôi thực sự không biết’?

Người hỏi: Nhưng tại sao chúng ta có những thói quen này?

Krishnamurti: Điều đó khá đơn giản. Nếu tôi có một tá thói quen, thức dậy mỗi buổi sáng lúc tám giờ, đi làm, trở về nhà lúc sáu giờ chiều, uống một cốc rượu, và vân vân; tôi không phải suy nghĩ nhiều lắm, từng đó đã sinh động lắm rồi. Cái trí thích vận hành trong những khe rãnh, trong những thói quen: nó bảo đảm, nó an toàn. Điều đó không cần nhiều giải thích. Bây giờ làm thế nào cái trí sẽ quan sát toàn mạng lưới của những thói quen?

Người hỏi: Có lẽ chúng ta có thể chú ý mỗi khoảnh khắc, cho đến mức năng lượng của chúng ta còn cho phép.

Krishnamurti: Bạn thấy, đó chỉ là một ý tưởng. Tôi không hứng thú. Thưa bạn, bạn đưa ra một câu phát biểu, đó là: liệu cái trí có thể thấy toàn cấu trúc và bản chất của bộ máy thói quen và khi nó thấy tổng thể, có lẽ có một hành động khác hẳn. Đó là điều gì chúng ta đang tìm hiểu – tôi được phép thâm nhập nó chứ? Chúng ta sẽ cùng nhau tìm ra.

Làm thế nào cái trí, gồm cả bộ não, thấy cái gì đó một cách tổng thể? Không phải thói quen, nhưng thấy bất kỳ cái gì đó một cách tổng thể. Chúng ta thấy những sự việc sự vật một cách phân chia, phải không? Kinh doanh, gia đình, cộng đồng, những cá nhân, quan điểm của tôi và quan điểm của bạn, Thượng đế của tôi, Thượng đế của bạn; chúng ta thấy

mọi thứ trong phân chia, phải không? Đó không là sự thật? Bạn nhận biết được nó chứ? Nếu đang thấy là phân chia, vậy thì bạn không thể thấy tổng thể. Nếu tôi thấy sự sống trong những mảnh bởi vì cái trí của tôi bị quy định, vậy thì chắc chắn nó không thể thấy tổng thể của con người. Nếu tôi tự tách rời chính tôi qua tham vọng của tôi, qua những thành kiến đặc biệt của tôi, tôi không thể thấy tổng thể. Liệu tôi nhận biết được rằng tôi đang nhìn vào sự sống một cách tách rời – ‘cái tôi’ và ‘cái không tôi’, ‘chúng tôi’ và ‘chúng nó’? Liệu tôi nhìn vào sự sống theo cách đó? Nếu tôi nhìn như thế, vậy thì rõ ràng tôi không thể thấy bất kỳ thứ gì một cách tổng thể. Vậy thì nảy sinh câu hỏi của tôi: làm thế nào cái trí, mà quá bị trói buộc trong thói quen của một tầm nhìn và hoạt động tách rời này, có thể thấy tổng thể? Chắc chắn nó không thể. Nếu tôi quan tâm đến thành tựu, tham vọng, ganh đua đặc biệt của tôi và ham muốn để đạt được của tôi, tôi không thể thấy tổng thể của nhân loại. Vì vậy tôi sẽ làm gì? Muốn thành tựu, muốn là người nào đó, muốn đạt được cái gì đó là một thói quen: một thói quen xã hội cũng như một thói quen mà cho chúng ta vui thú. Khi tôi đi ra đường phố, mọi người quan sát tôi và nói, ‘Ông ta đó kìa’. Điều đó cho tôi nhiều vui thú. Chừng nào cái trí còn vận hành trong lãnh vực của phân chia đó, chắc chắn nó không thể thấy tổng thể. Lúc này câu hỏi của tôi là: cái trí sẽ làm gì, đang vận hành trong những mảnh và đang nhận ra rằng nó không thể thấy tổng thể? Nó sẽ đập vỡ mỗi mảnh, hiểu rõ mỗi mảnh? Điều đó sẽ mất nhiều thời gian. Bạn đang chờ một câu trả lời từ người nói?

Người hỏi: Phải có sự yên lặng tổng thể.

Krishnamurti: Ô, anh ấy đang trích dẫn người nào đó.

Người hỏi: Nếu tôi có thể thấy tất cả những thói quen ngay lúc này, như chúng thực sự đang xảy ra và thấy sự tiến hành mà đang ngăn cản chúng ta không thấy điều gì thực sự ngay lúc này . . .

Krishnamurti: Chúng ta đang làm điều đó, phải không? Bạn không thâm nhập sâu thẳm hơn chút nào cả, bạn luôn quay lại và quay lại. Lúc này tôi bị trói buộc trong một thói quen; tôi bẻ quặp những ngón tay của tôi, tôi lắng nghe điều gì đang được nói mà miệng há hốc và tôi thấy rằng nó là thói quen; câu hỏi của tôi là: liệu tôi có thể hiểu rõ toàn bộ máy của thói quen này ngay lúc này. Bạn không chú ý. Hãy theo dõi, thưa các bạn, một cái trí ở trong những mảnh không thể thấy tổng thể. Thế là tôi chọn lựa một thói quen và qua học hành về một thói quen đó, tôi thấy toàn hệ thống máy móc của tất cả những thói quen. Tôi sẽ chọn lựa thói quen nào?

Người hỏi: Hút thuốc lá . . .

Krishnamurti: Được rồi. Tôi không đang phân tích bạn hiểu rõ sự khác biệt giữa phân tích và quan sát? Phân tích hàm ý người phân tích và vật được phân tích. Vật được phân tích là hút thuốc lá và muốn phân tích điều đó, phải có một người phân tích. Sự khác biệt giữa phân tích và quan sát là thế này: quan sát là thấy một cách trực tiếp, mà không phân tích, đang thấy mà không có người quan sát, đang thấy cái áo màu đỏ, màu hồng hay màu xanh như nó là, mà không nói tôi không thích. Bạn theo kịp chứ? Trong đang thấy không có người quan sát. Tôi thấy màu đỏ và không có ưa thích hay không-ưa thích, có sự quan sát. Phân tích hàm ý, ‘Tôi không thích màu đỏ bởi vì mẹ tôi đã cãi cọ với cha tôi . . .’ làm tôi nhớ lại thời niên thiếu của tôi. Vì vậy phân tích hàm ý một

người quan sát. Làm ơn hãy nhận ra rằng có một phân chia giữa người phân tích và vật được phân tích. Trong quan sát không có phân chia. Có sự quan sát mà không có người kiểm duyệt, mà không nói, ‘Tôi thích’, ‘Tôi không thích’, ‘Cái này đẹp’, ‘Cái này không đẹp’, ‘Cái này của tôi’, ‘Cái này không của tôi’. Bạn phải thực hiện điều này, không chỉ lý thuyết về nó, vậy thì bạn sẽ tìm ra.

Như tôi đã nói, chúng ta không đang phân tích, chúng ta chỉ đang quan sát thói quen của hút thuốc lá. Trong đang quan sát, điều gì được phơi bày? Không phải sự giải thích của bạn về nó phơi bày điều gì. Bạn thấy sự khác biệt? Không diễn giải, không giải thích, không bênh vực, không chỉ trích. Thói quen của hút thuốc lá phơi bày điều gì?

Người hỏi: Nó phơi bày ằng bạn đang hút khói vào phổi của bạn.

Krishnamurti: Đó là một sự kiện. Thứ hai, nó bảo bạn điều gì? Nó ẽ bảo bạn lịch sử của hút thuốc lá, nếu bạn không diễn giải. Nếu bạn có thể lắng nghe, nếu bạn có thể nhìn ngắm hút thuốc lá, bức tranh sẽ kể cho bạn tất cả mọi việc nó muốn.

Bây giờ nó kể cho bạn điều gì? – rằng bạn đang hút nhiều khói vào phổi của bạn? Còn gì nữa?

Người hỏi: Rằng bạn bị lệ thuộc.

Krishnamurti: Nó chỉ cho bạn rằng bạn bị lệ thuộc vào một lá cỏ.

Người hỏi: Rằng phía bên trong bạn bị trống rỗng.

Krishnamurti: Đó là giải thích của bạn. Nó bảo bạn điều gì?

Người hỏi: Tôi thấy rằng nó chỉ là một việc máy móc; tôi không suy nghĩ nhiều về nó, tôi chỉ thực hiện nó.

Krishnamurti: Nó bảo cho bạn biết rằng bạn đang làm việc gì đó một cách máy móc. Nó bảo cho bạn rằng lần đầu tiên khi bạn hút thuốc nó làm cho bạn bị bệnh; nó không dễ chịu, nhưng vì nhiều người đã hút thuốc, vì vậy bạn hút thuốc. Bây giờ nó đã trở thành một thói quen.

Người hỏi: Nó không bảo cho ông biết rằng nó cũng làm êm dịu trên một mức độ nào đó?

Krishnamurti: Nó bảo cho bạn rằng nó dẫn bạn vào giấc ngủ, nó giúp bạn ngủ quên, nó làm êm ả những giây thần kinh của bạn, làm bạn ăn uống không ngon, để cho bạn không thừa mỡ.

Người hỏi: Nó bảo rằng bạn chán sống.

Krishnamurti: Nó bảo cho bạn rằng nó làm cho bạn thu giãn khi bạn gặp gỡ những người khác mà cảm thấy bị căng thẳng. Nó đã bảo cho bạn nhiều.

Người hỏi: Nó bảo cho tôi rằng tôi không chú ý.

Krishnamurti: Đó là sự giải thích của bạn – nó không đang bảo cho bạn rằng bạn không chú ý.

Người hỏi: Nó cho tôi một thỏa mãn nào đó, đặc biệt sau bữa ăn tối.

Krishnamurti: Vâng, nó giúp đỡ bạn, nó đang bảo cho bạn tất cả điều này. Và tại sao bạn đang làm nó? Chỉ lắng nghe, thưa bạn – làm ơn đừng trả lời tôi mau lẹ như thế. Tại sao bạn đang chấp nhận tất cả mọi điều nó đã phơi bày cho bạn? Truyền hình bảo bạn phải làm gì, mua loại xà phòng nào và mọi chuyện như thế. Tất cả các bạn đã xem những mục quảng cáo đó! Luôn luôn bạn đang được bảo – tại sao bạn chấp nhận nó? Những quyển sách thiêng liêng bảo bạn nên làm gì và bạn không nên làm gì. Tại sao bạn chấp nhận sự tuyên truyền của những nhà thờ và những người chính trị?

Người hỏi: Bởi vì tuân theo một hệ thống dễ dàng hơn.

Krishnamurti: Tại sao bạn tuân theo nó? Đó là bởi vì lợi ích của sự an toàn? Cảm thấy bầu bạn với những người khác? Giống như phần còn lại của con người? Mà có nghĩa, bạn bị sợ hãi khi không giống như những người khác. Bạn muốn giống như mọi người khác, bởi vì trong đó có sự an toàn tuyệt đối. Nếu bạn là một người không-Thiên chúa giáo trong một quốc gia Thiên chúa giáo, bạn thấy điều đó rất khó khăn. Nếu bạn ở trong một quốc gia Cộng sản và không tuân phục phương châm của đảng, bạn sẽ phát giác sống khó khăn vô cùng. Bây giờ hãy quan sát hình ảnh của thuốc lá đó đã phơi bày và tại sao tôi bị trói buộc trong thói quen. Nó là nỗi tương quan giữa thuốc lá và tôi. Đây là thói quen, đây là phương cách toàn cái trí của tôi đang làm việc : tôi làm điều gì đó bởi vì nó gây an toàn. Tôi bị trói buộc vào một thói quen – tầm thường hay quan trọng bởi vì tôi không phải suy nghĩ gì về nó cả. Vì vậy cái trí của tôi cảm thấy rằng nó an toàn khi vận hành trong những thói quen. Tôi thấy toàn hệ thống máy móc của sự hình thành thói quen này. Qua một

thói quen của hút thuốc lá, tôi đã khám phá toàn khuôn mẫu; tôi đã khám phá bộ máy mà đang sản sinh những thói quen.

Người hỏi: Tôi hoàn toàn không hiểu rõ làm thế nào qua lắng nghe một thói quen, ông có thể thấy toàn hệ thống máy móc của thói quen.

Krishnamurti: Tôi đã giải thích nó cho bạn, thưa bạn. Thói quen hàm ý đang vận hành một cách máy móc và từ sự quan sát thói quen máy móc của hút thuốc lá. Tôi thấy cái trí vận hành trong những thói quen như thế nào.

Người hỏi: Nhưng tất cả những thói quen là máy móc hay sao.

Krishnamurti: Chúng chắc chắn là như thế – khoảnh khắc bạn sử dụng từ ngữ thói quen, nó chắc chắn là máy móc.

Người hỏi: Không có năng lệ thuộc sâu thẳm hơn chỉ những thói quen máy móc hay sao?

Krishnamurti: Khoảnh khắc chúng ta sử dụng từ ngữ thói quen, nó hàm ý sự lặp lại máy móc – thiết lập một thói quen mà có nghĩa đang làm cùng một sự việc lặp đi và lặp lại. Vì vậy không có thói quen xấu hay tốt: chúng ta chỉ quan tâm đến thói quen.

Người hỏi: Nếu tôi có thói quen của quyền hành, hay thói quen của thanh thân, ví dụ như thế, hay thói quen của tài sản, đó không là cái gì đó sâu thẳm hơn chỉ một thói quen máy móc hay sao?

Krishnamurti: Thói quen của quyền hành, sự đòi hỏi quyền hành, vị trí, thống trị, hung hăng, bạo lực – tất cả điều đó được hàm ý trong sự ham muốn quyền hành. Làm điều gì người ta muốn, giống một em bé, giống một người lớn; điều đó đã trở thành một thói quen.

Người hỏi: Hay muốn sự an toàn . . .

Krishnamurti: Tôi đã nói nó cho bạn sự an toàn và vân vân. Trong tìm hiểu một thói quen đó tôi đã thấy rằng tất cả những thói quen khác đều được đặt nền tảng trên điều đó. Bởi vì những thói quen là máy móc, lặp lại, khi tôi nói, ‘Tôi muốn là một người vĩ đại’, vậy thì tôi trở nên bị trói buộc bởi vì trong thói quen đó tôi tìm thấy sự an toàn và tôi theo đuổi nó. Sâu thẳm bên trong – chúng ta không đang bàn **đến** thói quen xấu hay tốt, chỉ thói quen – tất cả những thói quen đều máy móc. Bất kỳ việc gì mà tôi làm một cách lặp lại, mà đang làm việc gì đó từ hôm qua sang hôm nay sang ngày mai, phải vận hành êm ả, nhưng nó vẫn còn là thói quen, vẫn còn lặp lại – điều đó rõ ràng.

Người hỏi: Ông sẽ nói rằng những nỗ lực sáng tạo nào đó vẫn còn là những thói quen?

Krishnamurti: Chúng ta sẽ trả lời câu hỏi đó. Bạn muốn nói rằng trạng thái sáng tạo là thói quen?

Người hỏi: Tánh sáng tạo hàm ý sự mới mẻ. Người ta không thể thực hiện một nỗ lực để sáng tạo.

Krishnamurti: Bạn đang nói tất cả điều này bởi vì bạn sáng tạo hay bạn chỉ đang phỏng đoán nó? Người ta phải hỏi bạn

có ý gì qua từ ngữ *creativity sáng tạo*. Đây là một câu hỏi quan trọng – và bạn gạt nó đi. Bạn vẽ một bức tranh; hoặc bạn vẽ nó bởi vì bạn thích vẽ tranh, hay bởi vì nó mang lại cho bạn tiền bạc, hay bạn muốn tìm ra một phương cách khởi nguồn của hội họa và vân vân. Sáng tạo có nghĩa gì? Một con người sáng tác một bài thơ bởi vì anh ấy không thể hòa thuận với người vợ hay với xã hội, anh ấy sáng tạo à? Con người quyền luyến đến cây vĩ cầm của anh ấy và kiếm được nhiều tiền bạc từ nó, anh ấy sáng tạo hay sao? Và con người bị căng thẳng trong chính anh ấy, và từ sự căng thẳng này sản sinh những vở kịch mà thế giới nói, ‘Quá hay!’ – bạn sẽ gọi nó là sáng tạo? Con người uống rượu và từ trạng thái say xin đó sáng tác những bài thơ đầy âm điệu – anh ấy sáng tạo?

Người hỏi: Làm thế nào ông có thể nhận xét?

Krishnamurti: Tôi không đang nhận xét.

Người hỏi: Nhưng đó là câu đi ông đưa ra . Nếu tôi nói người nào đó sáng tạo hay không sáng tạo, tôi đang nhận xét.

Krishnamurti: Tôi không đang nhận xét, thưa bạn, tôi đang hỏi, tôi đang học hành, tôi quan sát tất cả những người viết những quyển sách, những bài thơ hay những vở kịch, hay chơi vĩ cầm. Tôi thấy điều này trước mắt tôi, tôi không nói: điều này tốt, điều này xấu; tôi hỏi: *tính sáng tạo* là gì? Khoảnh khắc tôi nói, ‘Điều này đúng’, tôi đã chấm dứt, vậy thì tôi không thể học hành. Và tôi muốn học hành, tôi muốn tìm ra sáng tạo có nghĩa gì.

Người hỏi: Có lẽ nó sẽ có một tách chung của vạn vật . . .

Krishnamurti: Tôi không bắt, có lẽ tôi muốn tìm ra, tôi muốn học hành.

Người hỏi: Nó là được sinh động.

Krishnamurti: Tôi đi đến bảo tàng và nhìn tất cả những bức tranh đó, khâm phục chúng, so sánh chúng rồi nói, ‘Họ quả là những con người sáng tạo’. Vì vậy tôi muốn tìm ra sáng tạo có nghĩa gì. Tôi phải viết một bài thơ, vẽ một bức tranh, viết một vở kịch, để sáng tạo à? Mà có nghĩa, trạng thái sáng tạo cần đến sự diễn tả? Làm ơn, lắng nghe cẩn thận. Người phụ nữ làm bánh mì trong một nhà bếp nóng hừng hực có sáng tạo?

Người hỏi: Chúng ta thông thường gọi những hoạt động này là sáng tạo.

Krishnamurti: Tôi đang tìm hiểu nó. Tôi không nói chúng không phải – tôi không biết. Tôi muốn học hành.

Người hỏi: Nếu tôi làm bánh mì và tôi chưa bao giờ làm nó trước kia – tôi có sáng tạo.

Krishnamurti: Tôi đang hỏi bạn, thưa bạn, sáng tạo là gì.

Người hỏi: Tại khoảnh khắc này chúng ta sáng tạo.

Krishnamurti: Không. Không. Khi quan sát tất cả mọi việc mà con người đã làm tôi tự hỏi chính tôi, sáng tạo là gì? Nó

phải có một diễn tả? – giống như làm bánh mì, vẽ một bức tranh, viết một vở kịch, kiếm tiền. Nó cần đến sự diễn tả?

Người hỏi: Vâng, tôi nghĩ lúc này chúng ta đang sáng tạo.

Krishnamurti: Đó là mấu chốt của tôi. Mấu chốt của tôi là, liệu bạn sáng tạo hay chỉ đang lắng nghe người nào đó giải thích tất cả điều này.

Người hỏi: Tôi nghĩ ông sáng tạo khi ông nhìn ngắm không dựa trên sự phê bình.

Krishnamurti: Không ‘tôi nghĩ’. Bạn thấy, thưa bạn, đây khẩn thiết tôi muốn tìm ra.

Người hỏi: Khoảnh khắc bạn thấy rằng bạn quyết luyện, trong ngay khoảnh khắc đó bạn thấy và hành động. Đó là khoảnh khắc của sáng tạo.

Krishnamurti: Vì vậy bạn đang nói, đang thấy là đang hành động và tại khoảnh khắc đó có sáng tạo. Đó là một định nghĩa.

Người hỏi: Sáng tạo không là sự hòa hợp với thiên nhiên của người ta hay sao?

Krishnamurti: Bạn hòa hợp với thiên nhiên? Bạn quên mấu chốt. Tôi muốn tìm ra, tôi đang bị đói, tôi đã quan sát tất cả những họa sĩ vĩ đại, tôi đã xem tất cả những vở kịch kiệt xuất và vân vân. Tôi hỏi sáng tạo là gì? Có sáng tạo là gì? Đừng đưa ra một định nghĩa, tôi muốn học hành!

Người hỏi: Làm cái gì đó mới mẻ là sáng tạo.

Krishnamurti: Điều đó có nghĩa gì? Cái gì đó mới mẻ và hoàn toàn trong sáng, mà không có một quyết định ? Điều đó có nghĩa quá khứ phải kết thúc. Nó đã kết thúc *cùng bạn?* Hay bạn chỉ đang nói về sáng tạo giống như bạn nói về một quyển sách. Nếu bạn như thế, bạn không là một bộ phận trong nó. Tôi muốn học hành, tôi đầy đam mê, tôi muốn đổ nước mắt vì nó! Người ta có thể sống một cách sáng tạo mà không cần làm bất kỳ việc gì trong những việc này, hoặc làm bánh mì, vẽ một bức tranh, hoặc viết một bài thơ. Bạn chỉ có thể làm điều đó khi cái trí không-phân chia, khi không có sợ hãi, khi cái trí được tự do khỏi tất cả những hàm ý của quá khứ, khi cái trí được tự do khỏi cái đã được biết.

Người hỏi: Đối với tôi, sáng tạo không là một sự việc, nó là một chuyển động.

Krishnamurti: Không phải đối với bạn, thưa bạn, cũng không phải đối với tôi – tất cả các bạn đang chuyển nó thành cá nhân. Nó không là một quan điểm. Tôi đang bị đối và bạn cho tôi ăn ~~lãng~~ một đồng từ ngữ. Mà có nghĩa, bạn không đang bị đối. Ngày hôm qua, sau khi nói về sự quyến luyến, tôi đang nhìn ngắm nó ; cái trí đã đang nhìn ngắm nó suốt ngày, liệu nó quyến luyến đến bất kỳ thứ gì đó, đến ngồi trên một bục giảng, nói chuyện, muốn chỉ bảo mọi người, viết cái gì đó, hay quyến luyến đến một con người, đến những ý tưởng, đến một cái ghế. Người ta phải tìm ra, và trong tìm ra người ta khám phá những sự việc lạ thường, vẻ đẹp của tự do và tình yêu mà đến từ tự do đó. Khi chúng ta đang nói về sáng tạo, nó có nghĩa một cái trí không-hung hăng.

Vậy là muốn tìm ra về bộ máy, mạng lưới của thói quen, người ta phải tỉnh táo, thâm nhập nó, cho phép nó trôi chảy qua người ta, giống như dòng sông đang chuyển động. Hãy để cho sự thâm nhập này mang bạn đi mọi ngày và bạn sẽ khám phá những sự việc lạ thường.

Ngày 4 tháng 8 năm 1970

Chương 4

NÓI CHUYỆN TRƯỚC CÔNG CHÚNG LẦN THỨ TƯ

Saanen, ngày 5 tháng 8 năm 1970

Krishnamurti: Chúng ta đã nói về sự quyến luyến, mà chắc chắn dẫn đến sợ hãi. Và chúng ta đã nói về những hình thức khác nhau của sợ hãi; cả sợ hãi bên ngoài lẫn bên trong mà người ta có. Chúng ta đang hỏi liệu người ta có thể thấy toàn mạng lưới của những sợ hãi và những tẩu thoát mà không phân tích, nhưng trái lại nhìn ngắm chúng mà không có bất kỳ qui trình phân tích gì cả. Tôi nghĩ chúng ta nên thâm nhập chủ đề này rất sâu thẳm, bởi vì một cái trí không được tự do khỏi sợ hãi và những hình thức khác nhau của tẩu thoát khỏi sợ hãi đó chắc chắn sẽ bị tê liệt, bị biến thành không-thông minh, mặc dù nó có lẽ tuân theo những hệ thống khác nhau của thiền định và vân vân, mà hoàn toàn ngây ngô và không-chín chắn, chừng nào còn không có sự tự do hoàn toàn khỏi sợ hãi.

Vì vậy liệu chúng ta có thể thâm nhập sâu thẳm hơn và tìm ra và học hành về cái trí? Không những cái trí tầng hời hợt mà còn xuyên thấu những tầng giấu giếm, thăm thẳm của cái trí mà trong đó có những sợ hãi. Bởi vì hầu hết chúng ta đều bị quyến luyến đến cái này hay cái kia, sự quyến luyến

đó thể hiện một tẩu thoát khỏi trạng thái cô độc của người ta, trạng thái nông cạn, trạng thái trống rỗng và những thất vọng riêng của người ta. Bây giờ khi người ta nhận biết được toàn chuyển động của sợ hãi này mà là một chuyển động rời khỏi sự kiện của trống không – liệu người ta có thể thấy toàn qui trình này như một tổng thể và không phải từng phần? Đó là điều gì chúng ta đang trình bày.

Muốn thấy cái gì đó tổng thể, qui trình tách rời của cái trí mà tìm kiếm sự thành công phải kết thúc. ‘Tôi muốn được tự do khỏi sợ hãi với mục đích đạt được cái gì khác’, hay ‘Tôi sẽ tuân theo những hệ thống thiên định nào đó với mục đích đến được sự khai sáng’, ‘Tôi sẽ tự-kỷ luật, kiểm soát, định hình chính bản thân tôi với mục đích thấy cái gì đó lạ thường nhất’. Lối suy nghĩ, sống và hành động như thế là tách rời. Tôi không hiểu liệu tất cả chúng ta thấy điều đó rõ ràng.

Liệu chúng ta có thể nhìn ngắm toàn mạng lưới của sợ hãi mà từ đó toàn thân tâm của chúng ta chạy trốn, và những hình thức tẩu thoát khác nhau của nó? Liệu chúng ta có thể thấy những hình thức rất tinh tế, phức tạp của sợ hãi này mà là chính bản chất của sợ hãi? Liệu chúng ta có thể thấy rằng để hành động từ bất kỳ hình thức nào của kết luận đều là tách rời, bởi vì nó ngăn cản học hành thêm nữa; bạn có lẽ đã bắt đầu học hành, nhưng khoảnh khắc có một kết luận từ học hành đó nó trở thành tách rời. Điều gì tạo ra sự tách rời? Chúng ta đã bàn luận về sợ hãi khi chúng ta phát giác chính chúng ta bị quyến luyến đến cái gì đó và sự vun quén của tách rời với mục đích để vượt qua sợ hãi. Đó là suy nghĩ phân chia, tách rời. Điều gì đã tạo ra sự tách rời trong sống của chúng ta? Làm ơn, thưa các bạn, đừng rút ra bất kỳ kết luận nào từ điều gì các bạn nghe. Tôi thực sự muốn chuyển tải cùng các bạn để nói cho các bạn rằng người ta có thể một

cách hoàn toàn, hợp lý, tổng thể và tuyệt đối trở nên được tự do khỏi sợ hãi; không chỉ những sợ hãi thuộc thân thể, sinh lý, nhưng còn cả những sợ hãi thuộc tâm lý thăm thẳm.

Sợ hãi là một hình thức của tách rời. Quyển luyến là một hình thức của tách rời. Và thấy sự quyển luyến, nỗ lực để được tách rời lại là một chuyển động trong tách rời. Tôi quyển luyến đến gia đình của tôi; sau đó tôi phát giác điều đó gây ra đau khổ hay vui thú. Nếu nó là đau khổ tôi muốn tách rời chính tôi khỏi nó và đấu tranh chống lại sự quyển luyến. Vì vậy nó là một chuyển động trong tách rời và thế là không có giải pháp trong sự tách rời đó. Nền tảng, hệ thống máy móc, của sự tách rời này trong sống là gì? Không chỉ phía bên ngoài mà còn cả phía bên trong – sự tách rời này vỡ vụn ra thành những quốc tịch, những tôn giáo, những thực hành khác nhau? Qua một trong những mảnh này người ta hy vọng đến được một tổng thể, một trọn vẹn, một khai sáng, bất kỳ cái tên nào bạn gọi nó. Đó là, qua sự tách rời bạn hy vọng đạt được một cái trí không-tách rời. Liệu điều đó có thể được? Những yogi, những rishi, và vô vàn đạo sư hứa hẹn tất cả những sự việc này. Vì vậy người ta phải tìm ra tại sao sự tách rời này hiện diện, hệ thống máy móc của nó là gì. Không phải kết luận bằng từ ngữ hay trí năng, sự tiến hành của nó là gì, nhưng thực sự thấy toàn hệ thống máy móc của nó một cách không-phân tích. Tôi không hiểu liệu tôi đang chuyển tải điều này sang bạn? Nếu tôi không, làm ơn chúng ta hãy ngừng lại và bàn luận nó.

Người hỏi: Những con người thông thái này, những rishi như ông gọi họ, họ không khai sáng cho con người hay sao?

Krishnamurti: Bạn nghĩ thế nào? Bạn đang hỏi quan điểm của tôi? Chỉ những người ngu ngốc mới đưa ra những quan

điểm! (Tiếng cười) Làm thế nào bạn biết ai được khai sáng? Bạn không bao giờ hỏi điều đó. Tôi có lẽ ngồi trên bục giảng và nói tôi là người thiêng liêng nhất, khai sáng nhất, thông thái nhất, nhưng làm thế nào bạn biết? Đây là điều gì đang xảy ra trong thế giới. Một người đến và đưa ra những khẳng định này, nói rằng hãy làm những việc nào đó và bạn sẽ có sự khai sáng. ‘Ta đã nhận được nó, ta sẽ trao nó cho các ngươi’. Làm thế nào bạn biết liệu ông ta được khai sáng? Tại sao bạn lại bận tâm về ai được khai sáng và ai không được khai sáng?

Người hỏi: Ông có thể tự-trải nghiệm nếu ông làm những việc nào đó, ông có thể có một phương pháp.

Krishnamurti: Không, thưa ạn, không có phương pháp. Chúng ta không đang đưa cho ạn một phương pháp, chúng ta đang học hành. Đang học hành không là một phương pháp; bạn có thể học hành nhờ một phương pháp, nhưng nó chỉ quy định cái trí đến một hệ thống đặc biệt. Nếu bạn đang học hành, bạn quan sát. Nếu bạn quan sát rằng một hệ thống quy định cái trí và biến nó thành máy móc, vậy thì tất cả những hệ thống đều giống hệt nhau; bạn học hành điều gì một hệ thống gây ra. Qua hệ thống nào đó bạn có lẽ có một trải nghiệm lạ thường nhất, nhưng nó vẫn còn là một trải nghiệm rất bị giới hạn. Điều này quá rõ ràng.

Người hỏi: Hệ thống không thể dùng để khởi động hay sao? Ông có thể sử dụng một hệ thống, chỉ có một ý tưởng về nó, thậm chí nếu nó chỉ là từng phần, và tiếp theo từ đó tiếp tục đến sự việc to tát.

Krishnamurti: Nó sẽ không hữu dụng khi khởi đầu bằng cái nạng rồi sau đó quẳng nó đi? Câu hỏi của chúng ta là, tại sao

bạn không bám vào bất kỳ sợi dây nào khi bạn có thể quan sát, học hành từ tự-quan sát toàn hiện tượng của sự tồn tại và vượt khỏi nó? Thưa bạn, bạn muốn được giúp đỡ; nếu tôi được phép vạch ra đây tôn trọng, đó là ản trở to tát nhất. Bạn có ý tưởng người nào đó có thể chỉ bảo bạn, thế là bạn bắt đầu ngay bằng một tách rời; sự phân chia này là một tách rời – bạn và người thầy, bạn và con người được khai sáng – chắc chắn có một phân chia.

Người hỏi: Nhưng ông không đang chỉ bảo hay sao?

Krishnamurti: Tôi? Từ lúc đầu người nói đã giải thích rằng không có người thầy và người môn đồ. Ông ta đã liên tục giải thích điều này suốt bốn mươi lăm năm, không phải từ sự ngu dốt hay như một phản ứng, nhưng bởi vì ông ta nhận biết được sự thật rằng không ai có thể chỉ bảo sự khai sáng cho một người khác qua bất kỳ hệ thống nào, cũng không qua bất kỳ thiên định, cũng không qua bất kỳ kỷ luật nào. Người ta thấy điều đó cách đây lớn mười lăm năm. Và bạn hỏi: liệu ông có là một người thầy hay không? Tôi đã giải thích điều đó cho bạn. Một người thầy hàm ý một người đã tích lũy hiểu biết và truyền đạt nó cho một người khác; giống như một giáo sư và một sinh viên. Ở đây chúng ta không liên quan gì đến điều đó cả. Chúng ta đang cùng nhau học hành, chúng ta đã rất rõ ràng về điều đó. Tất cả sự chuyên tải có nghĩa đang cùng nhau học hành, đang cùng nhau sáng tạo, đang cùng nhau nhìn ngắm. Nếu điều đó được hiểu rõ, vậy thì sự chuyên tải hoàn toàn khác hẳn. Nhưng nếu bạn có một cảm giác rằng bởi vì người nói ngồi trên bục ông ta biết rõ ràng hơn, ông ta là người được khai sáng, tôi nói: làm ơn đừng giao mọi việc cho cái người đang ngồi trên bục. Bạn không biết gì về sự khai sáng. Nếu bạn biết nó hay nếu bạn hiểu rõ nó, sống cùng

nó, bạn sẽ không ở đây. Nó là một trong những sự việc lạ thường nhất để tìm ra, để học hành; không phải ‘để được chỉ bảo’ – bạn không trả một trăm đô-la để được chỉ bảo điều này. Chỉ cần suy nghĩ – trả tiền để học hành sự thật! Tất cả các bạn đang làm gì vậy?

Vậy là, thưa các bạn, chúng ta đang cố gắng tìm ra, học hành điều gì được hàm ý trong sự tách rời. Người thầy và người môn đồ – đó là một tách rời. Cái tôi cao hơn và cái tôi thấp hơn, phần hồn và phần xác, sự phân chia liên tục này.

***Người hỏi:** Tư tưởng chỉ có thể trao sự chú ý đến một sự việc tại một thời điểm. Ông đang nói rằng tư tưởng là nguyên nhân của sự tách rời? Nếu tư tưởng chỉ có thể trao sự chú ý đến điều đó và loại bỏ tất cả phần còn lại, vậy thì tư tưởng phải nuôi dưỡng sự tách rời; chính sự tiến hành của suy nghĩ là sự tách rời.*

Krishnamurti: Chúng ta sẽ học hành về nó – làm ơn đừng rút ra một kết luận. Tôi đang hỏi tại sao chúng ta sống trong sự tách rời, làm thế nào điều đó xảy ra? Và cái gì nằm sau đòi hỏi cho sự tách rời này? Chúng ta sẽ sử dụng một sự kiện rất đơn giản. Bạn là người thầy và tôi là người môn đồ; tại sao có sự phân chia này giữa bạn và tôi? Tôi muốn học hành, hay tôi muốn tuân theo uy quyền mà bạn đại diện, mà bạn đã đầu tư trong chính bạn? Bạn nói bạn biết, bạn được khai sáng. Và tôi muốn có điều đó, tôi tham lam, tôi muốn cái gì đó mà sẽ cho tôi sự hạnh phúc. Thế là tôi theo sau bạn, người thầy, như người môn đồ; sự tách rời hiện diện khi tôi theo sau bạn. Tôi không bào giờ hỏi tại sao tôi theo sau bạn. Lý do là gì, nền tảng của chấp nhận bạn như uy quyền của tôi là gì? Bạn có lẽ là một người loạn thần kinh điên rồ, bạn có lẽ đã có vài trải nghiệm nhỏ nhen nào đó mà bạn đã thổi phồng như một

việc vĩ đại, và tôi không thể nhận xét bởi vì bạn cuốn hút tôi bằng bộ râu quai nón của bạn hay đôi mắt của bạn, hay bất kỳ thứ gì, và tôi chỉ theo sau. Trái lại tôi muốn học hành, tôi sẽ không chấp nhận bạn như uy quyền, bởi vì khoảnh khắc bạn trở thành uy quyền bạn đã tạo ra sự tách rời. Làm ơn hãy thấy điều đó.

Không đặt thành vấn đề liệu nó là uy quyền thuộc tinh thần, hay uy quyền thuộc chính trị, hay uy quyền thuộc quân đội. Khoảnh khắc có sự đảm trách của uy quyền – sự đảm trách mà bạn biết và không biết – có sự tách rời. Và điều đó chắc chắn dẫn đến sự xung đột giữa bạn, người thầy và tôi. Điều này rõ ràng chứ? Thế là điều đó có nghĩa tôi sẽ không bao giờ theo sau bất kỳ người nào cả.

Người hỏi: Thưa ông, nếu ông ta làm điều tốt lành cho ông, tại sao ông không nên tuân phục? Liệu không tốt lành khi có cái gì đó tách rời còn hơn là không có gì cả hay sao?

Krishnamurti: Người thầy chỉ bảo tôi điều gì đó và tôi thực hiện nó và trong thực hiện nó tôi có sự hài lòng vô cùng, vui thú vô cùng; tôi đã hiểu rõ. Điều gì được bao hàm trong đó? Đang khao khát trải nghiệm của tôi, đang khao khát hiểu rõ của tôi – không phải tôi, nhưng điều gì vị đạo sư đang nói. Nếu vị đạo sư đã nói, ‘Hiểu rõ về chính bạn’ điều đó còn quan trọng hơn bất kỳ điều gì khác. Đừng cố gắng hiểu rõ về tôi, nhưng hiểu rõ về chính bạn. Bạn thích tuân theo hơn hiểu rõ về chính bạn! Vì vậy tại sao có sự tách rời này?

Người hỏi: Bởi vì chúng ta được cấu thành từ những qui trình tách rời, những năng lực của chúng ta là tách rời. Mỗi năng lực có một hoạt động riêng.

Krishnamurti: Bạn có một năng lực cho ngành kỹ sư. Tại sao sự tách rời nảy sinh từ năng lực đó? Tôi có một năng lực chơi đàn dương cầm. Tại sao điều đó phải tạo ra một tách rời? Bạn không đang đặt chiếc xe ngựa trước con ngựa hay sao? Chính năng lực tạo ra sự tách rời, hay cái trí tuệ vỡ vụn và đang sử dụng một trong những mảnh, một trong những năng lực và thế là đang củng cố thêm sự phân chia? Bạn hiểu rõ điều gì tôi đang nói?

Tôi muốn học hành về sự tách rời này. Nếu tôi có thể giải quyết nó một lần, hành động của tôi sẽ hoàn toàn khác hẳn, nó sẽ không-tách rời; vì vậy tôi phải tìm ra. Tôi sẽ không đạt đến bất kỳ kết luận hay khởi sự bằng bất kỳ kết luận nào. Có sự tách rời – người thầy và người môn đồ, uy quyền, người theo sau, cái người mà nói anh ấy được khai sáng, cái người mà nói, ‘Tôi không biết’, người Cộng sản, người Xã hội. Tại sao? Làm thế nào nó xảy ra? Nếu tôi có thể thực sự hiểu rõ về nó, học hành tất cả về nó, tôi sẽ chấm dứt được nó. Sau đó sự liên hệ của tôi với một người khác sẽ hoàn toàn khác hẳn, sau đó mỗi lần những hoạt động của tôi sẽ là tổng thể. Vì vậy tôi phải học hành về nó. Các bạn nói gì đây, thưa các bạn?

Người hỏi: Chúng ta sống trong mong chờ và ham muốn.

Krishnamurti: Chúng ta sống trong mong chờ và ham muốn, và chính mong chờ đó là một hình thức của tách rời. Bạn đang mong chờ cái gì? Liệu đó là lý do thực sự cho sự tách rời? Nó là một trong những hậu quả của sự tách rời, giống như mong muốn sự thành công. Mong muốn thành công là ảnh hưởng của sự tách rời của tôi? Điều đó quan trọng cực kỳ. Tôi muốn thành công – qua hội họa hay viết

lách, qua việc này hay việc kia. Vì vậy nền tảng của sự tách rời này là gì?

Người hỏi: Nó là bởi vì mỗi năng lực của chúng ta đều bị giới hạn, quan điểm của chúng ta bị giới hạn, những giác quan và sự thông minh của chúng ta bị giới hạn; người ta không có khả năng thấy tổng thể cùng một lúc.

Krishnamurti: Tâm nhìn của tôi chỉ trong một phương hướng, nếu tôi có đôi mắt phía sau đầu tôi, tôi sẽ thấy sự việc tổng thể. Đó là điều gì chúng ta đang bàn luận? Và đang nói tầm nhìn của tôi bị giới hạn? Dĩ nhiên tầm nhìn vật chất của tôi bị giới hạn, tôi không thể thấy toàn dãy núi Alpine – có lẽ tôi có thể thấy nếu tôi lên cao trong một chiếc máy bay. Nhưng chắc chắn đó không là điều gì chúng ta đang bàn luận? Chúng ta đang bàn luận tại sao cái trí, bộ não, phân chia.

Người hỏi: Không thể suy nghĩ về tổng thể thế giới cùng một lúc.

Krishnamurti: Vậy là bạn đang nói, sự tách rời còn tồn tại chừng nào còn có tư tưởng, mà không thể suy nghĩ về sự việc tổng thể cùng một lúc; đó là nguyên nhân của sự tách rời.

Người hỏi: Sự giao tiếp của chúng ta với những người khác cũng là tách rời; ngay lúc này chúng ta đang suy nghĩ về sự hiểu rõ về chính mình và không về sự leo núi. Ông không thể gom mọi thứ vào chung.

Krishnamurti: Lúc này chúng ta hãy rõ ràng rằng chúng ta đang suy nghĩ về điều gì. Không phải việc leo núi – như bạn

nêu ra, thưa bạn – hay có đôi mắt phía sau đầu. Nhưng chúng ta đang nói về cái trí của chúng ta, về cách suy nghĩ, quan sát, lắng nghe, đến những kết luận của chúng ta. Tại sao lại có qui trình này mà chắc chắn tạo ra sự tách rời? Đó là điều gì chúng ta đang bàn luận.

Người hỏi: Đang bàn luận tất cả điều này đã có sẵn sự tách rời rồi.

Krishnamurti: Vậy là đang bàn luận chính chủ đề này là một tách rời. Nhưng chúng ta đang hỏi tại sao sự tách rời này lại tồn tại. Tại sao tôi không thể chuyển tải cho bạn trọn vẹn và bạn không thể chuyển tải cho tôi trọn vẹn? Chúng ta hãy tìm ra, chúng ta hãy thâm nhập điều này từ từ. Sự tiến hành, hệ thống máy móc, nguyên nhân của sự tách rời này là gì?

Người hỏi: Bởi vì chúng ta bám vào những ý tưởng về chính chúng ta của chúng ta, và bám vào những ý tưởng về những sự việc sự vật nào đó của chúng ta.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta bám vào một kết luận, và đó là lý do của sự tách rời. Tại sao chúng ta bám vào một kết luận?

Người hỏi: Tôi vẫn còn nghĩ nó là bởi vì sự truyền đạt. Ví dụ, ở trường chúng ta tiếp nhận những bài học tiếng Anh, tiếng Pháp, và Địa lý. Từ khởi đầu sự giáo dục là tách rời.

Krishnamurti: Bạn đang nói, giáo dục của chúng ta là tách rời và vì vậy cái trí của chúng ta đã bị quy định sẵn từ thời niên thiếu bởi sự tách rời này.

Người hỏi: Sự tiến hành của suy nghĩ là để hình thành những kết luận; ông không thể suy nghĩ nếu không hình thành một kết luận.

Krishnamurti: Vậy là tất cả các bạn đều đang nói, trong những từ ngữ hơi hơi khác biệt, rằng tư tưởng là cái nguồn của tất cả những tách rời.

Người hỏi: Tư tưởng là một mảnh của chính chúng ta.

Krishnamurti: Vâng, tư tưởng, mà là suy nghĩ, là tách rời. Nó là một mảnh của chính chúng ta.

Người hỏi: Kết quả của tất cả suy nghĩ của chúng ta, những kết luận của chúng ta, phải sinh ra sự tách rời thêm nữa.

Krishnamurti: Điều đó đúng, thưa bạn. Thế là bạn đang nói với tôi, người đang học hành như bạn đang học hành, rằng tư tưởng là cái nguồn của tất cả sự tách rời. Hãy tìm ra đừng nói đúng hay sai. Tư tưởng là kết quả, hay phản ứng của ký ức và ký ức là quá khứ. Và chắc chắn ký ức đó của quá khứ luôn luôn bị phân chia. Quá khứ, hôm nay và ngày mai; trải nghiệm quá khứ, trải nghiệm hiện tại, và tương lai. Quá khứ mà nói, ‘Tôi đã học hành, tôi không biết, và tôi đang học hành từ bạn’. Đó không là nguyên nhân ủa sự tách rời hay sao? Các bạn nói gì đây, thưa các bạn?

Người hỏi: Ông đã nói điều đó khi ông đang trình bày về thời gian. Ý thức của thời gian đang lôi kéo sự chú ý của chúng ta ra khỏi hiện tại, và thế là nó gây phân chia.

Krishnamurti: Chắc chắn thời gian gây phân chia. Thời gian là gì? Hãy tìm ra, thưa bạn . Có thời gian tuân tự: tôi phải đi đến nhà ga để đón chuyến xe lửa sẽ khởi hành vào một giờ nào đó. Và có thời gian như thành tựu, như thành công , như ‘bạn biết’, ‘tôi không biết’, ‘tôi sẽ học hành’. Tất cả điều đó hàm ý thời gian tâm lý. Đó là, tư tưởng nói, ‘Tôi sẽ học hành từng bậc một’. Dần dần tôi sẽ leo lên tất cả những bậc và cuối cùng đến được trạng thái lạ thường đó; thế là có một phân chia bị tạo tác bởi tư tưởng mà muốn thành công. Lần này sự thành công không là tiền bạc, nhưng là sự khai sáng và sự trung thành.

Vì vậy bạn đang nói rằng tư tưởng là hệ thống máy móc mà tạo ra sự tách rời này? Tư tưởng mà đã nói, ‘Bạn là một người Ấn độ giáo’, ‘Bạn là một người Thiên chúa giáo’, ‘Bạn có màu da nâu’, ‘Bạn có màu da đen’, và ‘Bạn có màu da trắng’. Tư tưởng đã quy định những giá trị của một văn hóa và xã hội đặc biệt, mà nói mọi người không phụ thuộc văn hóa đó là một người man rợ . Tất cả điều này rõ ràng rồi, phải không? Nếu tư tưởng chịu trách nhiệm cho sự tách rời này, bạn sẽ làm gì cho nó? Tôi phải kiếm sống – tôi phải kiếm sống với mục đích để tồn tại, tôi có một gia đình. Và cũng có ‘cái tôi’, cùng những vấn đề của tôi, cùng những tham vọng của tôi, cùng những thành công của tôi.

Vì vậy có kiếm sống, có gia đình, có sự vận hành và sự ham muốn có được địa vị từ đang vận hành đó và cái tôi – tất cả bị tách rời. Bây giờ tôi sẽ làm gì? Tôi thấy tư tưởng chịu trách nhiệm cho tất cả việc này . Đó là như thế hay không phải? Chúng ta đang học hành, nếu người nói có sai lầm, hãy bảo cho ông ta biết, hãy tìm ra!

Người hỏi: Nhưng luôn luôn chúng ta đang suy nghĩ , tại ngay khoảnh khắc này chúng ta đang suy nghĩ.

Krishnamurti: Chờ đã, chúng ta sẽ tìm ra. Đó là toàn mấu chốt. Chúng ta đang suy nghĩ và chúng ta nói, ‘Tôi phải kiếm sống, có gia đình, hưởng thụ, thành công, muốn đạt được sự khai sáng, vị đạo sư, uy quyền và tất cả mọi việc như thế. Và có cái tôi đang loay hoay trong nó. Và bạn bảo cho tôi rằng tư tưởng chịu trách nhiệm cho điều này. Tôi có những tư tưởng mà đã tạo ra một văn hóa nào đó và văn hóa đó đã quy định tôi. Tư tưởng đã làm việc này và tư tưởng cũng phải kiếm sống. Tư tưởng nói bạn phải kiếm sống cho gia đình của bạn, cho con cái của bạn. Vì vậy tư tưởng chịu trách nhiệm cho nó. Bạn chắc chắn rằng bạn hiểu đúng? Đừng nói sau đó rằng nó không giống như thế. Hãy tuyệt đối chắc chắn, học hành.

Người hỏi: Người ta có cảm giác rằng có cái gì đó thậm chí đằng sau tư tưởng.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ đến đó. Trước tiên hãy thấy điều gì chúng ta đang bàn luận. Nhưng bạn không thể đến cái gì đằng sau tư tưởng nếu không hiểu rõ toàn bộ máy của tư tưởng; ngược lại bạn sẽ chỉ đang tẩu thoát khỏi tư tưởng. Bây giờ liệu nó là sự thật, không phải sự thật của bạn hay sự thật của tôi, không phải quan điểm cá nhân của tôi hay quan điểm cá nhân của bạn, liệu nó là sự kiện, rằng tư tưởng phân chia? Tư tưởng phân chia sống bây giờ và chết ngày mai. Tôi sẽ chết ngày mai, nhưng tư tưởng nói, ‘Bạn sẽ chết’, ‘Bạn sẽ bị sợ hãi!’ Hay tư tưởng nói, ‘Đó là vui thú tuyệt vời, tôi phải có nhiều thêm về nó’. Và tư tưởng nói, ‘Tôi bị sợ hãi về việc gì tôi đã làm, hãy cẩn thận, đừng để nó tái diễn lại, đừng để nó bị phát hiện’. Thế là tư tưởng đang nuôi dưỡng sợ hãi, đau khổ và vui thú. Tư tưởng phân chia. Đó là sự thật, dù bạn

thấy nó hay không. Thế là vì biết tư tưởng tạo ra sự tách rời và vì vậy duy trì sự phân chia – bạn sẽ làm gì?

***Người hỏi:** Tư tưởng tự-phân chia chính nó, hay nó là cách chúng ta sử dụng những tư tưởng của chúng ta?*

Krishnamurti: Ai là ‘chúng ta’? Ai là ‘cái tôi’ sử dụng tư tưởng mà phân chia?

Đừng đến bất kỳ kết luận nào, trước hết hãy lắng nghe điều gì người nói đang trình bày. Kém kể sinh nhai phải được thực hiện vì vậy tư tưởng phải được vận dụng ở đó. Tôi trở về nhà và tư tưởng nói, ‘gia đình của tôi’, ‘trách nhiệm của tôi’. Hay nó nói, ‘tôi có vui thú vô cùng trong tình dục’, ‘tôi đau khổ lắm vì người vợ của tôi có lẽ bỏ tôi’. Tư tưởng luôn luôn đang ập hành, đang nuôi dưỡng sự tách rời – người thầy, người môn đồ, sự thành công. Bạn sẽ làm gì, vì biết rằng tư tưởng tạo ra sự tách rời, mà có nghĩa sợ hãi, mà có nghĩa xung đột? Sự tách rời có nghĩa rằng sẽ không có hòa bình gì cả. Bạn có lẽ nói về hòa bình, tham gia một tổ chức mà hứa hẹn hòa bình, nhưng sẽ không có hòa bình chừng nào còn có sự tách rời bởi tư tưởng. Thế là hãy đối diện với sự kiện đó, điều gì sẽ xảy ra?

***Người hỏi:** Tôi tự-đồng hóa chính tôi cùng tư tưởng.*

Krishnamurti: Ai là ‘cái tôi’ mà tự-đồng hóa chính nó cùng tư tưởng? Tư tưởng đã không tạo ra ‘cái tôi’ hay sao? ‘Cái tôi’ là những trải nghiệm của tôi, hiểu biết của tôi, sự thành công của tôi – tất cả là sản phẩm của tư tưởng. Và nếu bạn nói nó là cái ngã cao hơn, Thượng đế, nó vẫn còn là tư tưởng; bạn đã suy nghĩ về Thượng đế. Vì vậy bạn sẽ làm gì?

Người hỏi: Tư tưởng phải kết thúc?

Krishnamurti: Làm thế nào nó sẽ kết thúc? Hãy lắng nghe, thưa bạn, tư tưởng phải vận hành khi bạn làm việc gì đó một cách máy móc, thậm chí để lái một chiếc xe hơi. Bạn nói tư tưởng phải kết thúc hoàn toàn. Vậy thì bạn không thể kiếm sống, bạn không thể về nhà, bạn không thể nói năng. Thưa bạn, hãy nhìn ngắm về chính bạn, hãy tìm ra, hãy học hành về nó. Tư tưởng phải được sử dụng và tư tưởng cũng thấy rằng nó nuôi dưỡng sự tách rời. Vì vậy tư tưởng sẽ làm gì?

Người hỏi: Có vẻ rằng chúng ta đến mấu chốt này trong hầu hết mọi bàn luận. Câu hỏi của tôi là: đó là một câu hỏi mà có thể được trả lời?

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tìm ra.

Người hỏi: Tôi trở nên sợ hãi, bởi vì tôi thấy sự bế tắc của nó.

Krishnamurti: Bây giờ bởi vì biết rằng bạn không biết phải làm gì, liệu bạn sẽ học hành, thưa bạn?

Người hỏi: Nếu điều đó có thể được.

Krishnamurti: Tại sao bạn nói ‘nếu điều đó có thể được’? Câu hỏi của tôi không phải là liệu điều đó có thể được hay không thể được, nhưng tôi đã hỏi, ‘Liệu bạn sẽ học hành về điều này?’ Học hành – nó hàm ý gì? Sự hiểu kỳ, đúng chứ? Đừng bắt chọt không-đồng ý. Liệu bạn có háo hức, đam mê để học hành về điều này? Bởi vì điều này có thể giải quyết tất cả những vấn đề của chúng ta. Vì vậy bạn phải rất mãnh liệt,

hiếu kỳ, đam mê để tìm ra. Bạn như thế chứ? Hay liệu bạn sắp sửa nói, ‘Tôi sẽ chờ đợi, từ trước đến nay tôi đã vận hành bằng những kết luận, tôi sẽ thành lập một kết luận khác và hành động từ đó’.

Nếu bạn muốn học hành, ba điều này tuyệt đối cần thiết: hiếu kỳ, háo hức và bạn phải có năng lượng; năng lượng đó cho bạn sự đam mê để tìm ra, để học hành. Bạn có những điều này chứ? Hay bạn chỉ muốn nói về điều này một cách ngẫu nhiên mà thôi?

Người hỏi: Nó là có một mục đích?

Krishnamurti: Không, thưa bạn, học hành không là học hành có một mục đích. Học hành có nghĩa có một cái trí muốn học hành, muốn tìm ra; giống như một em bé mà nói, ‘Em muốn biết hòn núi được làm bằng gì’.

Người hỏi: Tôi có lẽ trở nên quỵến luyến đến học hành.

Krishnamurti: Thưa bạn, tại sao bạn diễn giải điều gì đã được nói thành những từ ngữ riêng của bạn? Tôi đã nói rằng người ta phải có nhiều năng lượng, người ta phải hiếu kỳ để tìm ra, và người ta phải kiên trì; không chỉ một phút đầy hiếu kỳ và phút kế tiếp lại nói, ‘Xin lỗi, tôi quá mệt mỏi, tôi chán lắm, tôi muốn ra ngoài và hút thuốc’. Vậy thì bạn không thể học hành.

Người hỏi: Tôi có một đòi hỏi cho sự chắc chắn. Tôi sợ hãi nếu tôi không có sự chắc chắn.

Krishnamurti: Hãy lắng nghe câu hỏi đó: ‘Tôi sẽ học hành nếu nó bảo đảm cho tôi sự chắc chắn hoàn toàn trong suốt phần còn lại thuộc sống của tôi’.

Người hỏi: Sự tách rời này cho tôi một cảm giác của an toàn và tôi cần ảo tưởng này.

Krishnamurti: Và bạn xuất hiện và quấy rầy sự an toàn của tôi! Vì vậy tôi bị sợ hãi, tôi không muốn học hành. Đây là điều gì tất cả các bạn đang làm! Tôi đã tìm được sự hài lòng vô cùng trong viết một quyển sách và tôi biết tôi vận hành từ sự tách rời, nhưng quyển sách đó cho tôi sự nổi tiếng, tiền bạc, địa vị. Đừng nói với tôi, ngôi nhà đang cháy, nhưng đừng quấy rầy tôi!

Chúng ta hãy tiến tới từ điều này. Nếu tư tưởng là cái nguồn của tất cả sự tách rời và tuy nhiên tư tưởng phải được sử dụng, điều gì sẽ xảy ra? Làm thế nào tư tưởng sẽ không vận hành và tuy nhiên lại vận hành?

Tư tưởng chịu trách nhiệm cho sự tách rời và tất cả những kết luận là những tách rời. Làm ơn thấy điều đó. ‘Tôi phải được an toàn’, ‘Tôi sợ hãi sự không-chắc chắn’. Nhưng có lẽ có một cách sống mà sẽ cho bạn sự an toàn vật chất – mà là điều gì bạn mong muốn – vẫn vậy sự tự do tâm lý. Sự tự do đó sẽ mang lại sự an toàn vật chất hoàn toàn, nhưng bạn không thấy điều này; vì vậy chúng ta sẽ học hành.

Nếu tư tưởng chịu trách nhiệm cho sự tách rời và vẫn vậy tư tưởng phải vận hành với mục đích để tồn tại, vậy thì tư tưởng sẽ làm gì? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi? Nếu bạn không hiểu rõ nó, làm ơn chúng ta hãy thâm nhập vào chính câu hỏi. Tôi phải sử dụng tư tưởng để đi từ đây đến nơi tôi sống, để kiếm tiền, để đi tới chỗ làm của tôi và vận hành đúng cách. Và tuy nhiên chính tư tưởng thấy rằng nó là

nguyên nhân của sự tách rời và vì vậy sự xung đột. Tư tưởng thấy nó phải vận hành, và tư tưởng thấy chính nó đang tạo ra sự tách rời.

Người hỏi: Đang thấy sự tách rời, thực sự là một kết nối giữa những mảnh?

Krishnamurti: Không. Thưa bạn, nó không là một kết nối, bạn không thể sắp xếp những mảnh vào chung và biến nó thành tổng thể. Nhiều tay quay của bánh lái không làm thành bánh lái, chính là cách bạn sắp xếp những tay quay vào chung mới làm thành bánh lái.

Người hỏi: Bởi vì chúng ta phải dùng tư tưởng, và bởi vì chúng ta không muốn sự tách rời, liệu chúng ta không thể chỉ trở nên nhận biết được khuynh hướng của tư tưởng để sản sinh sự tách rời này hay sao?

Krishnamurti: Nếu bạn nhận biết được rằng tư tưởng tạo ra sự tách rời, chính sự nhận biết được toàn tiến trình tạo ra một chất lượng hoàn toàn khác hẳn. Đó là điều gì bạn đang nói? Đó là điều gì đang xảy ra cho bạn? Hãy cẩn thận, thưa bạn, hãy thâm nhập điều này rất cẩn thận. Tư tưởng phải được vận dụng, và tư tưởng cũng nhận ra rằng nó nuôi dưỡng sự tách rời và thế là sự xung đột và sợ hãi và tất cả sự đau khổ trong thế giới. Tuy nhiên bạn đang gợi ý, chính tư tưởng phải nhận biết được toàn tiến trình này. Bây giờ hãy thấy điều gì xảy ra. Chúng ta đã nói tư tưởng là nền tảng của sự tách rời; vì vậy khi tư tưởng trở nên nhận biết được chính nó và làm thế nào nó nuôi dưỡng sự tách rời, tư tưởng tự-phân chia chính nó vào cái này hay cái kia.

Người hỏi: Chúng ta phải sử dụng tư tưởng và phải nhận biết được loại tư tưởng mà đang gây ra sự tách rời.

Krishnamurti: Hãy thâm nhập vào nó chậm chậm. Bạn có ý gì qua từ ngữ ‘conscious’ nhận biết được?

Người hỏi: Thấy.

Krishnamurti: Bạn có ý gì qua từ ngữ ‘seeing’ thấy? Bạn thấy tiến trình này một cách máy móc? Bởi vì bạn đã nghe những từ ngữ, bạn đã hiểu rõ theo trí năng, và bạn thấy cùng ý định của áp dụng những từ ngữ này và sự kết luận trí năng cho thấy. Hãy cẩn thận, đừng nói ‘không’. Bạn đang thấy cùng một kết luận hay bạn chỉ đang thấy? Bạn đã hiểu rõ chứ?

Người hỏi: Tại thời điểm ông đưa ra câu hỏi này, chính ông thực sự đang đưa ra câu hỏi? Bởi vì dường như đối với tôi, nếu có một câu hỏi tại thời điểm này, lại nữa nó là một tách rời.

Krishnamurti: Người phụ nữ này gợi ý, nếu ông đang đưa ra một câu hỏi, vậy thì lại nữa ông đang bắt đầu một tách rời.

Người hỏi: Và nếu như thế, toàn sự tìm hiểu này là gì? Nó có giá trị gì?

Krishnamurti: Tôi sẽ giải thích nó cho bạn. Bạn đến mấu chốt này và đưa ra câu hỏi. Và người phụ nữ hỏi, ‘Ai đang đưa ra câu hỏi?’ Nó là tư tưởng đang đưa ra câu hỏi? Nếu đúng, vậy thì lại nữa nó là một phân chia. Tôi đang hỏi nó bởi vì bạn đang học hành. Vì vậy tôi sẽ tìm ra. Tôi có lúc

tranh này – cái trí thấy rõ – làm thế nào tư tưởng đã tách rời; tư tưởng phải vận hành và thấy điều này. Nếu bạn thực sự thấy điều này một cách trọn vẹn, không còn nghi vấn nữa. Bạn chỉ có thể thấy điều này nếu không có kết luận, không có ham muốn để giải quyết nó, để vượt khỏi nó. Chỉ khi nào bạn thấy toàn hệ thống máy móc của tư tưởng một cách trọn vẹn, nó làm việc như thế nào, nó vận hành như thế nào, có cái gì đằng sau tất cả điều này – vậy thì vấn đề được giải quyết. Vậy thì bạn luôn luôn đang vận hành một cách không-tách rời; mặc dù bạn đi làm việc, nó là một hành động không-tách rời nếu bạn thấy tổng thể của nó. Nếu bạn không như thế, vậy thì bạn phân chia thành văn phòng, gia đình, bạn, tôi. Lúc này, bạn thấy tổng thể của nó?

Người hỏi: Thưa ông, ông đang gi ý rằng có thể tiếp tục một sống không-phân hai và vẫn vận hành trong xã hội?

Krishnamurti: Tôi đang giải thích nó cho bạn, thưa bạn, nếu bạn thấy tổng thể hệ thống máy móc này của tư tưởng, không chỉ một phần của nó, tổng thể bản chất, cấu trúc, và chuyển động của nó.

Người hỏi: Làm thế nào ông có thể lắng nghe nó mau lẹ hơn?

Krishnamurti: Bằng lắng nghe ngay lúc này! Bạn thấy không, ại nữa có sự ham muốn để thành tựu! Điều đó có nghĩa bạn không đang lắng nghe gì cả; đôi mắt của bạn, đôi tai của bạn, bị cố định vào nơi nào khác.

Vì vậy, thưa bạn, câu hỏi của tôi là, đang hỏi như một người bạn, liệu bạn thấy tổng thể của điều này? Và người bạn nói: ‘Bạn phải thấy nó, ngược lại bạn sẽ sống một tồn tại đau

khô vô tận; bạn sẽ có những chiến tranh, bạn sẽ có những khốn cùng như thế – vì Chúa hãy thấy điều này! Và tại sao bạn không thấy? Điều gì đang ngăn cản bạn? Tham vọng của bạn? Sự lười biếng của bạn? Vô vàn kết luận mà bạn có?

Bây giờ, ai sẽ trả lời nó?

Người hỏi 1: Tại sao trả lời nó? Chỉ thực hiện nó.

Người hỏi 2: Tôi biết tôi có những kết luận, nhưng tôi không thể loại bỏ chúng, chúng cứ tiếp tục.

Người hỏi 3: Làm thế nào chúng ta có thể vĩnh viễn được an toàn?

Krishnamurti: Đó là cùng câu hỏi cũ kỹ. Hãy bảo cho tôi làm thế nào để được an toàn; đó là câu hỏi muôn đời của con người.

Người hỏi: Có lẽ sẽ rất tốt để trở nên nhận biết được rằng chúng ta đang sống ngay lúc này và không phải hôm qua hay năm ngoái. Nhiều chú ý của chúng ta bị cuốn theo bởi đang sống trong quá khứ và đang mơ về tương lai.

Krishnamurti: Liệu bạn có thể sống trong hiện tại? Mà có nghĩa đang sống một sống không-thời gian.

Người hỏi: Theo vật chất, tôi đang sống.

Krishnamurti: Tôi đang hỏi bạn, thưa bạn, liệu người ta có thể sống trong hiện tại? Muốn sống trong hiện tại phải không có thời gian, không có quá khứ, không có tương lai, không có

thành công, không có tham vọng. Liệu bạn có thể thực hiện nó?

***Người hỏi:** Chỉ một ít thôi. (Tiếng cười) Chính sự tiến hành của xây dựng cái gì đó, chúng ta hãy ví dụ một ngôi nhà, có nghĩa phải có một chương trình.*

Krishnamurti: Dĩ nhiên, thưa bạn. Muốn xây dựng một ngôi nhà bạn phải có một kiến trúc sư, kiến trúc sư vẽ một bản thiết kế, và nhà thầu xây dựng tùy theo kế hoạch đó. Trong cùng cách chúng ta muốn một kế hoạch. Bạn là kiến trúc sư, cho tôi một kế hoạch và tôi sẽ vận hành tùy theo kế hoạch đó.

***Người hỏi:** Tôi không đang nói điều đó. Tôi đã nói chúng ta muốn xây dựng một ngôi nhà mà là một việc cụ thể phải thực hiện. Chúng ta phải lên kế hoạch những việc nào đó . . .*

Krishnamurti: Vậy là bạn sử dụng tư tưởng.

***Người hỏi:** Vậy là chúng ta không thể chỉ sống trong hiện tại.*

Krishnamurti: Tôi đã không bao giờ nói điều đó, thưa bạn. Khi bạn suy nghĩ câu hỏi này rất cẩn thận, bạn sẽ không hỏi, ‘Làm thế nào tôi sẽ sống trong hiện tại?’ Nếu bạn thấy bản chất và cấu trúc của tư tưởng rất rõ ràng, vậy thì bạn sẽ phát giác rằng bạn có thể vận hành từ một trạng thái của cái trí mà luôn luôn được tự do khỏi tất cả tư tưởng, và tuy nhiên lại sử dụng tư tưởng. Đó là thiền định thực sự, thưa bạn, không phải tất cả cái mớ giả mạo đó.

Lúc này cái trí bị chật cứng bởi cái đã được biết, mà là sản phẩm của tư tưởng. Cái trí bị nhét đầy bởi hiểu biết quá

khứ, trải nghiệm quá khứ, toàn ký ức mà là bộ phận của bộ não – nó bị chôn chặt bởi cái đã được biết. Tôi có lẽ diễn giải cái đã được biết dựa vào tư ng lai hay dựa vào hiện tại, nhưng nó luôn luôn từ cái đã được biết. Do bởi chính cái đã được biết này mà phân chia, ‘biết quá khứ’ ‘tôi không biết’ ‘tôi sẽ biết’. Quá khứ này. Cùng tất cả kho dự trữ ký ức của nó nói, ‘Hãy làm điều này, đừng làm điều kia’, ‘Điều này sẽ cho bạn sự chắc chắn, điều kia sẽ không cho bạn sự chắc chắn’.

Vì vậy khi tổng thể cái trí này, gồm cả bộ não, được trống không khỏi cái đã được biết, lúc đó bạn sẽ sử dụng cái đã được biết khi nó cần thiết, nhưng lại vĩnh viễn đang vận hành từ cái không biết được – từ cái trí được tự do khỏi cái đã được biết. Thưa bạn, điều này xảy ra, nó không khó khăn như bạn tưởng đâu. Nếu bạn có một vấn đề, bạn suy nghĩ về nó trong một hay hai ngày, bạn nghiền ngẫm nó, và bạn mệt mỏi vì nó, bạn không biết phải làm gì, bạn đi ngủ. Sáng hôm sau, nếu bạn nhạy cảm, bạn đã tìm được câu trả lời. Đó là, bạn đã cố gắng trả lời vấn đề này dựa vào điều gì gây lợi lộc, điều gì là thành công, điều gì sẽ mang lại cho bạn sự chắc chắn, dựa vào cái đã được biết, mà là tư tưởng. Và sau khi vận dụng mọi tư tưởng, tư tưởng nói, ‘Tôi mệt mỏi quá’. Và sáng hôm sau bạn đã tìm được câu trả lời. Đó là, bạn đã vận dụng cái trí, vận dụng tư tưởng đến tận cùng, và buông bỏ nó. Vậy là bạn thấy cái gì đó hoàn toàn mới mẻ. Nhưng nếu bạn cứ luôn luôn vận dụng tư tưởng của bạn, hình thành kết luận này sau kết luận đó – mà là cái đã được biết – vậy thì chắc chắn, bạn không bao giờ thấy bất kỳ điều gì đó mới mẻ.

Điều này đòi hỏi một tinh thức lạ thường phía bên trong, một ý thức phía bên trong của trật tự; không phải vô-trật tự, nhưng trật tự.

Người hỏi: Liệu không có một phương pháp để tiến hành?

Krishnamurti: Hãy quan sát, thưa bạn – tôi thức dậy, bước vài bước và xuống lầu. Đó là một phương pháp để tiến hành? Tôi chỉ thức dậy và làm nó một cách tự nhiên, tôi không sáng chế một phương pháp trước và tuân theo nó – tôi thấy nó. Bạn không thể rút gọn mọi thứ đến một phương pháp!

Người hỏi: Liệu có bao giờ ông có thể làm trống không kho dự trữ của những ấn tượng này mà ông đã có?

Krishnamurti: Bạn đã đưa ra một câu hỏi sai lầm. Đó là một câu hỏi sai lầm bởi vì bạn nói ‘Liệu có bao giờ ông có thể’. Ai là ‘ông’ và bạn có ý gì qua từ ngữ ‘ever’ có bao giờ? Mà có nghĩa: liệu có thể được?

Thưa các bạn, hãy theo dõi, chúng ta không bao giờ đưa ra *một nghi vấn không đáp án* – chúng ta luôn luôn đang đưa ra nghi vấn của điều gì có thể được. Nếu bạn đưa ra một nghi vấn không đáp án, vậy thì cái trí của bạn phải tìm ra đáp án dựa vào điều gì không thể được – không phải dựa vào điều gì có thể được. Tất cả những khám phá khoa học vĩ đại đều được đặt nền tảng trên điều này, điều gì không thể được. Không thể đi tới mặt trăng được. Nhưng nếu bạn nói, ‘Điều đó có thể được’ vậy thì bạn bỏ nó. Bởi vì điều đó không thể được, ba trăm ngàn người hợp tác và làm việc về nó, ngày đêm – họ dồn hết tâm trí vào nó và đã đi tới mặt trăng. Nhưng chúng ta không bao giờ đặt ra nghi vấn không đáp án! Nghi vấn không đáp án là thế này: liệu cái trí có thể tự-làm trống không chính nó khỏi cái đã được biết? – tự nó, không phải bạn làm trống không cái trí. Đó là một nghi vấn không đáp án. Nếu bạn đặt nó ra bằng một khẩn thiết vô cùng, bằng nghiêm túc, bằng đam mê, bạn sẽ tìm ra. Nhưng

nếu bạn nói, ‘Ồ, điều đó có thể được’, vậy thì bạn đã bị trói buộc.

Ngày 5 tháng 8 năm 1970

Chương 5

NÓI CHUYỆN TRƯỚC CÔNG CHÚNG LẦN THỨ SÁU

Ngày 7 tháng 8 năm 1970

Krishnamurti: Sáng nay chúng ta sẽ cùng nhau bàn về cái gì nằm sau tầng ý thức bên ngoài. Tôi không biết liệu bạn đã tìm hiểu nó, hay chỉ chấp nhận điều gì những người phân tích và những người tâm lý đã nói. Nhưng nếu bạn tìm hiểu nó khá sâu thẳm – như tôi hy vọng sáng nay chúng ta sẽ thực hiện – một hay hai vấn đề cơ bản chính phải được nêu ra. Người ta phải khám phá, tìm hiểu, học hành cho chính người ta, toàn nội dung của ý thức. Tại sao người ta phân chia tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức bên trong? Liệu nó là một phân chia giả tạo bị sáng chế bởi những người phân tích, những người tâm lý, những người triết lý? Liệu có một phân chia? Nếu người ta sẽ tìm hiểu toàn cấu trúc và bản chất của ý thức, đó là ai mà sẽ tìm hiểu? Một mảnh của những mảnh? Hay liệu có một thực thể, một tác nhân, mà ở ngoài tất cả những mảnh này và nhìn vào ý thức. Liệu cái trí ý thức bên ngoài, cái trí luôn vận hành hàng ngày, có thể quan sát những nội dung của những tầng sâu thẳm hay tầng ý thức bên trong? Và những biên giới của ý thức là gì? Những giới hạn là gì?

Đây là một chủ đề rất nghiêm túc. Tôi nghĩ trong hiểu rõ nó, hầu hết những vấn đề của con người sẽ được giải quyết. Nó không là chủ đề mà bạn sử dụng như một tiêu khiển để tìm hiểu một cách hời hợt trong vài tuần lễ rồi sau đó buông bỏ nó để tiếp tục sống hàng ngày của bạn. Nếu người ta sẽ thâm nhập chủ đề này một cách thăm thẳm, nó là một cách sống. Không phải rằng bạn biết nó và để nó ở đó. Bạn chỉ có thể hiểu rõ toàn nội dung của ý thức và những giới hạn của ý thức nếu nó là một quan tâm hàng ngày. Nó không là một việc dành cho bạn đùa giỡn. Nó phải là toàn sống của bạn, toàn tiếng gọi của bạn, toàn ý nguyện của bạn. Bởi vì chúng ta đang thâm nhập vào những chiều sâu rất thăm thẳm của cái trí con người, không phụ thuộc vào quan điểm của bạn, hay quan điểm của người nói, nhưng học hành sự phong phú của nó và thấy cái gì vượt khỏi nó – không chỉ sơ sài trên bề mặt và nghĩ rằng bạn đã hiểu rõ nó. Nó không là một việc mà bạn học hành từ một quyển sách, hay từ một người nào khác. Làm ơn, chúng ta hãy nhận ra điều này: nó không là một việc mà bạn thu lượm như hiểu biết từ những quyển sách rồi sau đó áp dụng nó. Nếu bạn làm như thế nó sẽ không có giá trị gì cả, nó chỉ là nhai lại. Và nếu bạn chỉ đối xử với nó như một hình thức của giải trí thuộc trí năng, tinh thần hay cảm xúc, vậy thì cũng tương tự như thế nó sẽ không có ảnh hưởng gì cả trong sống của bạn. Chúng ta quan tâm đến sự cách mạng cơ bản của cái trí, của toàn cấu trúc của chính người ta – cho cái trí, chính nó được tự do khỏi tất cả bị quy định của nó. Để cho chúng ta không chỉ là những con người có giáo dục, uyên bác mà còn là những con người sâu sắc, chín chắn, thực sự.

Sáng nay chúng ta sẽ cùng nhau học hành, nếu chúng ta có thể, cái gì nằm dưới tầng ý thức bên ngoài, và thấy nhiều tầng (hay một tầng) để khám phá cho chính chúng ta nội

dung của *ý thức*: liệu nội dung đó tạo thành *ý thức* bên ngoài, hay liệu *ý thức* bên ngoài cùng biên giới của nó chứa đựng ‘cái gì là’. Liệu nội dung của *ý thức* tạo thành *ý thức*? Bạn theo kịp chứ? Hay tất cả những sự việc này tồn tại trong nội dung? Bạn thấy sự khác biệt? Tôi chỉ đang tìm hiểu, tôi đang chuyển động chậm chậm, vì vậy chúng ta hãy đi cùng nhau. Đừng hỏi tôi sau đó, ‘Làm ơn lặp lại điều gì ông đã nói’ – tôi không thể.

Trước hết, tại sao có sự phân chia này giữa tầng *ý thức* bên ngoài và tầng tạm gọi là *ý thức* bên trong hay những tầng sâu thẳm hơn? Liệu bạn nhận biết được sự phân chia này? Hay sự phân chia này tồn tại bởi vì chúng ta có quá nhiều phân chia trong *ống* của chúng ta? Nó là cái nào? Chuyển động của tầng *ý thức* bên ngoài là một chuyển động tách rời và những tầng sâu thẳm hơn có chuyển động riêng của chúng, hay toàn sự việc này là một chuyển động không-phân chia? Tìm radiều này rất quan trọng cho chúng ta, bởi vì chúng ta đã huấn luyện cái trí tầng *ý thức* bên ngoài của chúng ta, chúng ta đã huấn luyện tập nó, đã giáo dục nó, đã ép buộc nó, đã định hình nó, tùy theo những đòi hỏi của xã hội và tùy theo những thôi thúc riêng của chúng ta, sự hung hăng riêng của chúng ta và vân vân. Liệu tầng *ý thức* bên trong, tầng sâu thẳm hơn, không được giáo dục? Chúng ta đã giáo dục những tầng bề mặt, liệu chúng ta đang giáo dục những tầng sâu thẳm hơn? Hay liệu những tầng sâu thẳm hơn hoàn toàn không được chạm đến? Bạn nói gì đây?

Trong những tầng sâu thẳm hơn có lẽ có cái nguồn và phương tiện để tìm ra những sự việc mới mẻ, bởi vì những tầng bề mặt đã trở thành máy móc, chúng bị quy định, lặp lại, máy móc; không có tự do để tìm ra, để chuyển động, để cất cánh bay, để trở thành gió mây! Và trong những tầng sâu thẳm hơn, mà không được giáo dục, mà không phức tạp và vì

vây ban sơ lạ thường – ban sơ, không phải man rợ – có lẽ có cái nguồn của điều gì đó mới mẻ.

Tôi không biết bạn cảm thấy cái gì, bạn đã khám phá cái gì. Có phải cái trí bề mặt đã bị quy định quá nặng nề đến độ nó đã trở thành máy móc? Nếu tôi là một người Ấn độ giáo hay Thiên chúa giáo, tôi vận hành như một người Ấn độ giáo hay Thiên chúa giáo, hay bất kỳ người nào. Và ở dưới tầng bề mặt đó, liệu có một tầng mà giáo dục đã không thể chạm đến? Hay liệu giáo dục đã chạm đến và vì vậy toàn nội dung của ý thức là máy móc? Bạn đang theo kịp chứ?

Người hỏi: Thưa ông, làm thế nào chúng ta có thể biết về tầng ý thức bên trong?

Krishnamurti: Được rồi, thưa bạn, chúng ta hãy bắt đầu. Khi chúng ta sử dụng từ ngữ ‘biết’, chúng ta có ý gì qua từ ngữ đó? Tôi không chỉ đang theo nghĩa lý của từ ngữ, nhưng chúng ta phải chuyển động vào điều này rất cẩn thận. Bạn có ý gì khi bạn nói, ‘Tôi muốn biết’?

Người hỏi: Tôi không có bất kỳ trải nghiệm nào về nó.

Krishnamurti: Hãy bám từ ngữ ‘biết’ đó, thâm nhập nó, đừng giới thiệu những từ ngữ khác. Bạn có ý gì qua từ ngữ ‘biết’ đó? Khi bạn sử dụng từ ngữ đó, nó có nghĩa gì? ‘Tôi biết cái gì đó mà đã xảy ra ngày hôm qua’. Tất cả hiểu biết là quá khứ, phải không? Làm ơn đừng đồng ý, chỉ thấy. Tôi biết bạn bởi vì tôi đã gặp bạn ngày hôm qua. Tôi đã không gặp gỡ *tổng thể* của bạn, tôi đã chỉ gặp gỡ bạn khi bạn đang nói điều gì đó; vì vậy biết hàm ý trong khoảng một thời kỳ nào đó của thời gian. Vì vậy luôn luôn hiểu biết hàm ý quá khứ. Khi tôi nói, ‘Tôi biết đó là một chiếc máy bay đang bay’, mặc dù

đang bay đang xảy ra tại khoảnh khắc này, hiểu biết rằng nó là một chiếc máy bay lại thuộc về quá khứ. Làm thế nào cái trí bề mặt có thể học hành về những tầng sâu thẳm hơn? Làm thế nào cái trí bề mặt có thể học hành về tầng còn lại?

Người hỏi: Giữ cái trí bề mặt yên lặng, vậy thì nó có thể học hành về những tầng sâu thẳm hơn.

Krishnamurti: Có gì để học hành trong những tầng sâu thẳm hơn? Bạn giả sử rằng có cái gì đó để học hành; liệu bạn thực sự nhận biết được những vận hành của cái trí tầng ý thức bên ngoài? Làm thế nào nó đang vận hành đều đều không ngưng nghỉ? Những phản ứng của nó là gì? Liệu có một nhận biết được cái trí tầng ý thức bên ngoài? Hãy tìm ra, điều này khó khăn lạ thường làm sao. Cái trí phải nhìn ngắm toàn chuyển động này rất kỹ càng. Bạn nói trong tầng ý thức bên trong có nhiều sự việc. Đó là điều gì tất cả những chuyên gia đều nói, phải không? Khoảnh khắc bạn phân chia tầng ý thức bên ngoài khỏi những tầng sâu thẳm hơn, câu hỏi nảy sinh: làm thế nào cái trí tầng ý thức bên ngoài sẽ tìm hiểu cái trí tầng ý thức bên trong? Nếu không có sự phân chia gì cả, nó là một chuyển động tổng thể mà trong đó người ta chỉ nhận biết được một chuyển động tách rời. Chuyển động tách rời này hỏi: nội dung của ý thức bên trong là gì? Nếu nó là một chuyển động tổng thể bạn sẽ không đưa ra câu hỏi này. Người nói đang trình bày rõ ràng chứ? Hãy hoàn toàn hầu rõ, không chỉ bằng từ ngữ nhưng thực sự.

Khoảnh khắc bạn phân chia ý thức thành những mảnh, một mảnh nói: những mảnh khác là gì? Nhưng nếu nó là một chuyển động tổng thể vậy thì không có sự tách rời, vì vậy câu hỏi không nảy sinh. Thế là bạn vượt khỏi tất cả những chuyên gia. Liệu bạn thấy ý thức như một tổng thể, hay bạn

thấy bằng một mảnh mà tìm hiểu những mảnh khác? Liệu bạn thấy nó từng phần, hay tổng thể như một chuyển động tổng thể, giống như một con sông đang chuyển động? Bạn có thể đào một cái rãnh dọc theo bờ sông và gọi nó là một con sông – nó không phải. Trong con sông có chuyển động tổng thể. Vậy thì chuyển động tổng thể này là gì? Làm thế nào người ta sẽ quan sát mà không có sự tách rời?

Người hỏi: Làm ơn cho phép tôi trình bày một vấn đề. Ông nói về một cái trí tầng ý thức bên trong. Nhưng liệu có một cái trí tầng ý thức bên trong? Ông không thể nói về cái gì đó mà không tồn tại. Nhưng chúng ta có thể nói về tầng ý thức bên ngoài. Làm ơn hãy định nghĩa ý thức bên ngoài và ý thức bên trong. Câu hỏi là: lúc này chúng ta là ý thức bên trong?

Krishnamurti: Chúng ta đã đưa ra câu hỏi này lúc trước: liệu chúng ta nhận biết được những biên giới của ý thức? Hay liệu chúng ta nhận biết được nhiều mảnh mà tạo thành tầng ý thức bên ngoài? Liệu một mảnh trở nên nhận biết được nhiều mảnh khác? Hay liệu bạn nhận biết được chuyển động tổng thể của ý thức mà không có sự phân chia?

Người hỏi: Cả hai cách đều là ý thức. Theo trí năng chúng ta đang tự-phân chia chính chúng ta thành những mảnh.

Krishnamurti: Làm ơn hãy thấy rằng chúng ta không đang phân tích. Nơi nào có sự phân tích có người phân tích và vật được phân tích – một mảnh đảm trách uy quyền của sự phân tích và tìm hiểu phần còn lại. Và trong sự phân chia này phát sinh tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức bên trong. Sau đó chúng ta đưa ra câu hỏi: liệu cái trí tầng ý thức bên ngoài có thể tìm hiểu cái trí tầng ý thức bên trong? – mà hàm ý ằng

cái trí tăng ý thức bên ngoài tách rời khỏi phần còn lại. Chúng ta nói rằng từ câu hỏi sai lầm này bạn có thể trả lời điều này qua những giấc mộng, qua những hình thức khác nhau của những ám chỉ và những bóng gió. Tất cả đang phát sinh từ một giả thuyết sai lầm rằng cái trí tăng ý thức bên ngoài tách rời khỏi phần còn lại; mà có nghĩa chúng ta đã chưa bao giờ thấy hay cảm thấy hay học hành về chuyển động của ý thức như *một tổng thể*. Nếu bạn thấy, câu hỏi này không phát sinh. Tôi không hiểu liệu bạn thấy?

Người hỏi: Chắc chắn một số người đang chịu đựng một loạn thần kinh mà không biết nguồn gốc của nó. Điều đó không ở trong tăng ý thức bên trong hay sao?

Krishnamurti: Bạn bị loạn thần kinh à? Làm ơn, đây không phải là một câu hỏi ngớ ngẩn. Liệu bạn nhận biết được rằng bạn bị loạn thần kinh trong hình thức này hay hình thức kia?

Người hỏi: Ai quyết định liệu người ta bị loạn thần kinh?

Krishnamurti: Liệu bạn không biết khi bạn bị loạn thần kinh hay sao? Người nào đó phải bảo cho bạn rằng bạn bị loạn thần kinh? Làm ơn hãy lắng nghe điều này. Nơi nào có bất kỳ sự phóng đại của bất kỳ mảnh nào, nơi đó sự loạn thần kinh xảy ra. Khi bạn có trí năng cao độ đó là một hình thức của loạn thần kinh, mặc dù những người có trí năng cao độ lại được kính trọng. Bám chặt những niềm tin nào đó, Thiên chúa giáo, Phật giáo, Cộng sản, quyền uy đến bất kỳ niềm tin nào, là một hình thức của loạn thần kinh. Thưa bạn, hãy quan sát nó, theo dõi chăm chú. Hãy bám vào nghi vấn của bạn. Bất kỳ sợ hãi nào đều là một hình thức của loạn thần kinh, bất kỳ tuân phục nào đều là một hình thức của loạn thần

kinh, và bất kỳ hình thức nào của tự-so sánh mình với thứ gì khác đều là một hình thức của loạn thần kinh. Bạn không đang làm tất cả điều này hay sao?

Người hỏi: Có.

Krishnamurti: Thế là bạn bị loạn thần kinh! (Tiếng cười) Đừng, đừng, làm ơn, thưa bạn, điều này rất nghiêm túc. Chúng ta đã học hành cái gì đó từ điều này. Bất kỳ phóng đại nào của bất kỳ mảnh nào của ý thức tổng thể như chúng ta thấy nó – mà chứa đựng nhiều mảnh – bất kỳ nhấn mạnh nào về bất kỳ mảnh nào là một hình thức của loạn thần kinh. Thưa các bạn, hãy đưa nó vào những quả tim của các bạn, cảm thấy nó, chuyển động theo nó, dành mọi thời gian, thẩm thấu trong nó, áp dụng nó cho chính các bạn, và các bạn sẽ thấy câu hỏi kế tiếp.

Như hiện nay chúng ta là, chúng ta đã phân chia ý thức; trong sự phân chia này có nhiều tách rời, nhiều mảnh : mảnh trí năng, mảnh cảm xúc và vân vân; và bất kỳ nhấn mạnh nào trên phân chia đó là bị loạn thần kinh. Mà có nghĩa một cái trí đang nhấn mạnh trên một mảnh không thấy rõ ràng. Vì vậy sự nhấn mạnh của một mảnh tạo ra sự rối loạn. Tôi đang yêu cầu bạn phải tự-thấy cho chính bạn liệu không có một mảnh trong bạn hay sao; mảnh đó đang nhấn mạnh vào một sự việc, vào những chủ đề của nó, vào những vấn đề của nó, và không quan tâm đến những mảnh khác, chỉ dẫn đến không những xung đột nhưng còn cả hỗn loạn cực kỳ; bởi vì mỗi mảnh đòi hỏi một diễn tả, mỗi mảnh đòi hỏi một nhấn mạnh, và khi bạn đang nhấn mạnh một mảnh này những mảnh còn lại đang phản đối âm ỉ. Sự phản đối này là hỗn loạn và từ sự hỗn loạn đó xuất hiện những thôi thúc loạn thần kinh, mọi

hình thức của ham muốn để thành tựu, để trở thành, để đạt được.

***Người hỏi:** Thỉnh thoảng ông bị đau khổ bởi điều gì không là sự việc rõ ràng. Nếu người nào đó không dám vượt qua một trở ngại, chắc chắn không phải vì anh ấy sợ hãi trở ngại đó. Hoặc nếu người nào đó sợ hãi ở một mình, nó có lẽ là bởi vì cái gì đó ở tầng ý thức bên trong gây ra sợ hãi đó.*

Krishnamurti: Đúng. Loạn thần kinh chỉ là một hiện tượng, nguyên nhân có thể ở tầng ý thức bên trong. Chắc chắn đây có thể là như thế và có thể là. Vậy thì câu hỏi là gì?

***Người hỏi:** Nó là một loạn thần kinh.*

Krishnamurti: Khi chúng ta đã hiểu rõ toàn cấu trúc này, sau đó chúng ta có thể tìm hiểu cái riêng biệt; nhưng bắt đầu từ cái riêng biệt sẽ chẳng dẫn đến nơi nào cả. Bạn thấy rằng bất kỳ nhân mạnh nào trên một mảnh là một hình thức của loạn thần kinh? Có mảnh trí năng, mảnh cảm xúc, mảnh thân thể, mảnh thần kinh thân thể; hầu hết chúng ta đều đặt sự nhấn mạnh vào một mảnh của nhiều mảnh. Từ sự phóng đại đó, từ sự không-hòa hợp đó, những nhân tố khác của không-hòa hợp xuất hiện. Như là: ‘Tôi không thể băng qua đường’, hay ‘Tôi sợ hãi bóng tối’; và sự giải thích là rằng hồi còn nhỏ mẹ của tôi không đối xử với tôi đúng cách!

Bây giờ câu hỏi của chúng ta là tại sao tôi không thể băng qua đường, mà tôi sẽ trả lời và không cần những người phân tích, nếu tôi hiểu rõ sự tách rời của ý thức. Khoảnh khắc tôi đã hiểu rõ nó, vậy thì vấn đề của băng qua đường không còn tồn tại. Chúng ta đang gặp gỡ lẫn nhau chứ? Khi chúng ta thấy to tát hơn, tổng thể, mãnh liệt, những thứ vụn vặt biến

mất. Nhưng nếu chúng ta tiếp tục nhấn mạnh vào cái nhỏ nhen, vậy thì cái nhỏ nhen tạo tác những vấn đề nhỏ nhen riêng của nó.

Người hỏi: Nhưng khi ông nói về thấy tổng thể của ý thức, 'thấy' có nghĩa gì? Ví dụ, thỉnh thoảng tôi biết cái gì đó nhưng tôi không biết rằng làm thế nào tôi biết được.

Krishnamurti: Không, thưa bạn, chỉ thấy. Liệu bạn lắng nghe chuyển động của con sông đó, một cách tổng thể? Chỉ thực hiện nó, thưa bạn. Đừng phỏng đoán. Hãy lắng nghe con sông đó và tìm ra liệu bạn đang lắng nghe một cách trọn vẹn, mà không có bất kỳ chuyển động trong bất kỳ phương hướng nào. Vậy thì sau khi đã lắng nghe, bạn nói gì?

Người hỏi: Sự công nhận không có một vai trò trong nó.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Sự công nhận không có một vai trò trong nó. Bạn không nói, 'Đó là con suối mà tôi đang lắng nghe'; bạn cũng không là một thực thể mà đang lắng nghe con suối đó; chỉ có đang lắng nghe âm thanh. Bạn không nói, 'Tôi biết nó là một con sông'. Vì vậy chúng ta hãy quay trở lại. Tôi muốn thâm nhập vào điều này thật thâm thẳm, làm ơn, chúng ta hãy cùng nhau chuyển động.

Người hỏi: Liệu nhấn mạnh vào một mảnh là bản thể của loạn thần kinh, hay nó là hiện tượng?

Krishnamurti: Nó là chính bản thể và hiện tượng.

Người hỏi: Trí năng là bản thể cũng như hiện tượng?

Krishnamurti: Không phải sao? Hãy quan sát, thưa bạn. Tôi nhấn mạnh vào khả năng trí năng của tôi. Tôi nghĩ nó rất tuyệt vời, tôi có thể khuất phục mọi người tại một tranh luận, tôi đã đọc rất nhiều, tôi có thể liên kết tất cả mọi điều tôi đã đọc, và tôi đã viết những qu yển sách rất hay. Đó không là chính nguyên nhân và hện tượng của sự loạn thần kinh của tôi hay sao?

Người hỏi: Đường như nó là một hiện tượng của sự bực dọc sâu thẳm hơn của chúng ta.

Krishnamurti: Thế à? Bạn đang nói nó là một hiện tượng không phải nguyên nhân. Tôi nói, hãy quan sát. Liệu cái trí là tổng thể, không tách rời, và vì vậy là nguyên nhân lẫn hậu quả cùng lúc? Hãy thấy nó, thưa bạn. Cái gì là nguyên nhân trở thành hậu quả, và hậu quả trở thành nguyên nhân của chuyển động kế tiếp; không có ranh giới rõ ràng giữa nguyên nhân và hậu quả. Cái gì đã là nguyên nhân của ngày hôm qua đã trở thành hậu quả, và hậu quả của ngày hôm nay trở thành nguyên nhân của ngày mai. Nó là một chuyển động, nó là một sợi dây xích.

Người hỏi: Nhưng liệu không cần thiết phải thấy toàn tiến hành này, thay vì chỉ nguyên nhân và hậu quả?

Krishnamurti: Đó là điều gì chúng ta đang làm và nó không thể được nếu bạn nhấn mạnh mạnh trí năng, mạnh cảm xúc, mạnh thân thể, mạnh tinh thần, và vân vân.

Vì vậy câu hỏi của tôi, mà là câu hỏi đầu tiên, là: tại sao chúng ta đã phân chia cái trí? Nó là giả tạo, hay cần thiết? Liệu nó chỉ là sự sáng chế của người đặc biệt nào đó mà chúng ta đã trở thành những nô lệ, mà chúng ta đã chấp nhận,

như chúng ta đã chấp nhận hầu hết mọi sự việc quá dễ dàng? Chúng ta nói, ‘Những người vĩ đại nói điều này’ và chúng ta nuốt nó và lặp lại nó. Nhưng khi chúng ta thấy một mảnh và sự nhân mạnh trên mảnh này; và khi chúng ta thấy rằng từ đó phát sinh toàn sợi dây xích nguyên nhân-hậu quả và rằng nó là một hình thức của loạn thần kinh, vậy thì cái trí thấy tổng thể của chuyển động mà không tách rời. Tốt, thưa bạn, Bạn thấy nó?

Người hỏi: Khi không có sự đồng hóa cùng cái mảnh.

Krishnamurti: Đúng. Nếu bạn tự-đồng hóa chính bạn cùng bất kỳ mảnh nào trong những mảnh, chắc chắn nó là cùng qui trình. Đó là, qui trình của đồng hóa cùng một mảnh, và không quan tâm những mảnh còn lại, là một hình thức của loạn thần kinh, một mâu thuẫn. Bây giờ hãy đưa ra câu hỏi kế tiếp. Liệu bạn có thể tự-đồng hóa chính bạn cùng phần còn lại của những mảnh? Bạn, một mảnh, đồng hóa cùng nhiều mảnh còn lại. Bạn có thể thấy những bíp bọm chúng ta đang đùa giỡn cùng câu hỏi của đồng hóa này?

Người hỏi: Tôi chỉ có thể nói điều đó sau sự đồng hóa cùng một mảnh; bởi vì sau đó tôi cảm thấy rằng tôi sống không-trọn vẹn . . .

Krishnamurti: Điều đó đúng. Bạn cảm thấy rằng bạn sống không-trọn vẹn, thế là bạn cố gắng tự-đồng hóa chính bạn cùng nhiều mảnh còn lại. Bây giờ ai là thực thể đang cố gắng đồng hóa chính nó cùng nhiều mảnh? Nó là một trong những mảnh, thế là nó là một bíp bọm – bạn theo kịp chứ? Và luôn luôn chúng ta đang làm việc này: ‘Tôi phải tự-đồng hóa cùng chính tôi’.

Người hỏi: Liệu không tốt hơn khi đồng hóa chính ông cùng nhiều mảnh để cho ông sống trọn vẹn nhiều hơn?

Krishnamurti: Không, không ốt hơn. Hãy theo dõi, thưa bạn, trước hết hãy cho phép tôi giải thích điều đó lại. Có nhiều mảnh mà tôi thuộc về. Một trong những mảnh nói nó tạo ra sự hỗn loạn khi tự-đồng hóa chính tôi cùng một mảnh duy nhất. Thế là nó nói: ‘Tôi sẽ tự-đồng hóa chính tôi cùng nhiều mảnh còn lại’. Và nó tạo ra một nỗ lực khủng khiếp để tự-đồng hóa chính nó cùng nhiều mảnh còn lại. Ai là thực thể này mà cố gắng tự-đồng hóa chính nó cùng nhiều mảnh còn lại? Nó cũng là một mảnh, phải không? Thế là nó chỉ đang tự mình đùa giỡn một trò chơi. Việc này quá đơn giản! Bây giờ chúng ta hãy tiếp tục, có quá nhiều phức tạp trong vấn đề này, chúng ta vẫn chỉ đang tìm hiểu trên ngay bề mặt của tất cả nó.

Chúng ta thấy không có sự phân chia thực sự nào cả. Tôi thấy nó không lảng từ ngữ. Tôi cảm thấy rằng người quan sát là một mảnh mà tự-tách rời chính nó khỏi phần còn lại của những mảnh và đang quan sát. Trong sự quan sát đó có một phân chia, như người quan sát và vật được quan sát, có xung đột, có hỗn loạn. Khi cái trí nhận ra sự tách rời này và sự vô lý của tự-tách rời chính nó, thế là nó thấy chuyển động như *một tổng thể*. Nếu bạn không thể thực hiện việc này, bạn không thể đưa ra câu hỏi kế tiếp, đó là: cái gì vượt khỏi tầng ý thức bên ngoài? Cái gì ở dưới, ở trên, ở bên cạnh? – không đặt thành vấn đề bạn đặt nó như thế nào.

Vì vậy nếu bạn nghiêm túc, bạn phải tìm ra ý thức là gì và khi nào bạn nhận biết được rằng bạn ý thức được. Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Tôi đang làm tất cả mọi việc! Thưa bạn, hãy theo dõi, bạn phải học hành về tất cả điều này và khi bạn học hành, bạn giúp đỡ những người khác học

hành. Vì vậy hãy học hành ngay lúc này, vì Chúa! Đó là ý nguyện của bạn. Chúng ta đang hỏi cái vật này là gì mà được gọi là ý thức? Khi nào bạn nói, ‘*tôi ý thức được*’?

Người hỏi: Khi có tư tưởng.

Krishnamurti: Tiến sát hơn.

Người hỏi: Khi có sự phân hai.

Krishnamurti: Bạn có ý gì? Tiến sát hơn. Bạn bắt đầu quá xa rồi.

Người hỏi: Khi ông ở trong sự tách rời.

Krishnamurti: Thưa bạn, chỉ lắng nghe. Khi nào bạn nhận biết được rằng bạn ý thức được? Điều này khó khăn quá à?

Người hỏi: Khi tôi đang bị đau khổ.

Krishnamurti: Người phụ nữ kia gợi ý rằng bạn ý thức được khi có đau khổ, khi có xung đột, khi bạn có một vấn đề, khi bạn đang kháng cự; ngược lại bạn đang trôi chảy êm ả, phẳng lặng, hòa hợp. Đang sống mà không có bất kỳ mâu thuẫn nào, liệu bạn ý thức được? Liệu bạn ý thức được khi bạn hạnh phúc lạ thường?

Người hỏi: Có.

Krishnamurti: Có à?

Người hỏi: Từ ngữ ‘ý thức được’ đó có nghĩa gì?

Krishnamurti: Bạn không phải hỏi tôi, bạn sẽ tìm ra . Khoảnh khắc bạn ý thức được rằng bạn hạnh phúc, trạng thái hạnh phúc hiện diện ở đó? Khoảnh khắc bạn nói, ‘Tôi hân hoan quá chừng’, nó đã chuyển động khỏi bạn rồi. Bạn có khi nào nói câu đó?

Người hỏi: Sau đó ông ý thức được hạnh phúc đó.

Krishnamurti: Mà là quá khứ! Thế là bạn chỉ ý thức được việc gì đó mà đã xảy ra, hay khi có sự xung đột nào đó, sự đau khổ nào đó, khi có sự nhận biết thực sự rằng bạn bị hoang mang. Bất kỳ xáo trộn nào trong chuyển động này sẽ ý thức được và tất cả sống của chúng ta là một xáo trộn mà chúng ta đang kháng cự . Nếu có sự hòa hợp trong sống, liệu bạn sẽ nói, ‘Tôi ý thức được’? Khi bạn đang dạo bộ, đang chuyển động, đang sống mà không có bất kỳ ma sát, mà không có bất kỳ kháng cự, mà không có bất kỳ đấu tranh, bạn không nói, ‘Tôi là’. Chỉ khi nào bạn nói, ‘Tôi sẽ trở thành, hay tôi đang là’, lúc đó bạn ý thức được.

Người hỏi: Trạng thái mà ông đang nói này vẫn còn là một tiến trình của sự đồng hóa cùng cái cây . . .

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Tôi đã giải thích sự đồng hóa. Khi tôi thấy một cái cây tôi không lâm lẩn nó với một phụ nữ hay một nhà thờ: nó là một cái cây. Mà không có nghĩa sự đồng hóa. Hãy theo dõi, thưa bạn, chúng ta đã khám phá cái gì đó, chúng ta đã học hành điều gì đó. Có ý thức chỉ khi nào có ‘đang trở thành’, hay đang cố gắng ‘để là cái gì đó’. Đang trở thành hàm ý xung đột: ‘Tôi sẽ là’. Mà có nghĩa sự xung đột tồn tại chừng nào cái trí còn bị trói buộc trong động từ ‘to be’ để là, làm ơn thấy điều đó. Toàn văn hóa của

chúng ta đều được đặt nền tảng trên từ ngữ ‘đề là’ đó. ‘Tôi sẽ là một người thành công’, ‘Tôi là một người thất bại’, ‘Tôi phải thành công’, ‘Đây là quyển sách của tôi, nó sẽ thay đổi thế giới’. Bạn theo kịp chứ? Vì vậy chừng nào còn có một chuyển động của đang trở thành, có xung đột và sự xung đột đó khiến cho cái trí nhận biết được rằng nó ý thức được. Hay cái trí nói, ‘Tôi phải tốt lành’ không phải ‘Tôi sẽ tốt lành’. Đề là tốt lành. Nó cũng là một hình thức của kháng cự: là tốt lành. Là và trở thành cũng là cùng sự việc.

Người hỏi: Liệu người ta có thể ý thức được xung đột?

Krishnamurti: Tất nhiên, thưa bạn, ngược lại bạn sẽ không ý thức được.

Người hỏi: Ông không thể bị trói buộc quá nhiều trong xung đột đến độ ông không thấy rằng ông đang ở trong xung đột?

Krishnamurti: Dĩ nhiên, nó là một hình thức của loạn thần kinh. Thưa bạn, hãy theo dõi. Bạn có khi nào đến một bệnh viện tâm thần, bất kỳ ai trong các bạn? Tôi đã không ở đó như một bệnh nhân, tôi được mời đến đó bởi một người phân tích, và tất cả những bệnh nhân từ tầng cao nhất, nơi những người bạo lực nhất bị nhốt trong cũi, trở xuống tầng thấp nhất nơi họ tương đối không hung hăng; tất cả họ đều ở trong xung đột, một xung đột phóng đại. Bạn hiểu chứ? Chỉ khác biệt là họ bị nhốt trong một khu vực còn bạn ở bên ngoài – đó là tất cả.

Người hỏi: Tôi đang cố gắng phân biệt giữa ý thức và nhận biết.

Krishnamurti: Cả hai đều giống hệt. Nhận biết hàm ý nhận biết được sự phân chia. Nhận biết mà không phân chia và chọn lựa là không bị trói buộc trong chuyển động của đang trở thành hay đang là. Bạn đã hiểu rõ chứ? Toàn chuyển động của ý thức đều hoặc là để trở thành hoặc là để là: trở thành nổi tiếng, trở thành một công nhân xã hội, giúp đỡ thế giới. Sau khi quan sát sự phân chia, sau khi quan sát chuyển động của ý thức như một tổng thể, bạn phát hiện rằng toàn chuyển động này đều được đặt nền tảng trên điều đó: ‘để trở thành’, hay ‘để là’. Bạn đã học hành nó, thưa bạn – không phải bằng cách đồng ý với tôi.

Sau đó bạn đưa ra một câu hỏi hoàn toàn khác hẳn, đó là: cái gì vượt khỏi chuyển động của ‘đang trở thành’ và ‘để là’ này? Bạn không đang đưa ra câu hỏi này, nhưng tôi đang đưa ra nó. Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ, thưa bạn? Khi quan sát vấn đề của ý thức này, cả từ quan điểm triết lý lẫn quan điểm phân tích, tôi đã nhận ra rằng sự phân chia đã bị tạo ra qua ‘đang trở thành’ và ‘để là’. Tôi muốn là một người Ấn độ giáo, bởi vì nó hứa hẹn cho tôi không chỉ sự thành công phía bên ngoài mà còn cả những thành tựu thuộc tinh thần. Nếu tôi khước từ điều đó, tôi nói tôi phải ‘là’ điều gì đó: tôi sẽ là ‘chính tôi’, tự-đồng hóa tôi với chính tôi. Lại nữa đây là cùng tiến trình. Thế là tôi quan sát, tôi thấy rằng toàn chuyển động của ý thức là chuyển động này của *là cái gì đó*, hay đang trở thành, hay ‘để không là’, hay ‘để không trở thành’. Bây giờ làm thế nào tôi thấy điều này? Liệu tôi thấy nó như cái gì đó phía bên ngoài chính tôi, hay liệu tôi thấy nó mà không có trung tâm, như ‘cái tôi’, mà quan sát ‘đang trở thành’ và ‘không đang trở thành’? Bạn đã hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Không, tôi không nghĩ thế.

Tôi nhận ra rằng tất cả ý thức là chuyển động này. Khi tôi nói ‘Tôi nhận ra nó’, liệu tôi đang nhận ra nó như cái gì

đó mà tôi đã thấy phía bên ngoài của tôi, giống như quan sát một bức tranh treo trên tường, mở rộng trước mặt tôi; hay liệu tôi thấy chuyển động này như bộ phận của tôi, như chính bản thể của tôi? Liệu tôi thấy chuyển động này từ một trung tâm? Hay liệu tôi thấy nó mà không có trung tâm? Nếu tôi thấy nó từ một trung tâm, trung tâm đó là cái ngã, ‘cái tôi’, mà là chính bản thể của sự tách rời. Thế là khi có một quan sát từ trung tâm, tôi chỉ đang quan sát chuyển động này như một mảnh, như cái gì đó phía bên ngoài của tôi, mà tôi phải hiểu rõ, mà tôi phải cố gắng nắm bắt, mà tôi phải đấu tranh và mọi chuyện còn lại. Nhưng nếu không có trung tâm, mà có nghĩa không có ‘cái tôi’, nhưng chỉ một đang quan sát của toàn chuyển động này, vậy thì sự quan sát đó sẽ dẫn đến một câu hỏi kế tiếp. Vậy là nó là cái nào mà bạn đang làm? Làm ơn, đây không là một đi ều trị theo nhóm, đây không là một giải trí cuối tuần, đây không là một việc mà bạn đi tới để học hành từ người nào đó, giống như ‘làm thế nào để trở nên nhạy cảm’, hay ‘làm thế nào để học hành sống sáng tạo’; gạt bỏ tất cả những điều đó đi. Việc này là một công việc khó nhọc, việc này cần nhiều tìm hiểu sâu sắc. Bây giờ, bạn đang quan sát như thế nào? Nếu bạn không hiểu rõ điều này, sống trở thành một hành hạ, một trận chiến. Trong trận chiến đó bạn muốn cải tiến súng đại bác, bạn muốn tạo ra tinh huỳnh đệ và tuy nhiên lại giữ sự cô lập của bạn. Chúng ta đã đùa giỡn trò chơi này quá lâu rồi! Vì vậy bạn phải trả lời câu hỏi này nếu bạn thực sự rất nghiêm túc. Bạn đang nhìn ngắm toàn chuyển động này của ý thức, như chúng ta đã thấy nó, như một người đứng ngoài, không liên quan đến cái mà anh ấy đang nhìn ngắm? Hay không có trung tâm từ đó bạn đang nhìn ngắm? Và khi bạn nhìn ngắm theo cách đó, điều gì xảy ra?

Chúng ta xin phép chuyển qua vấn đề khác một chút? Tất cả các bạn đều nằm mộng nhiều, đúng chứ? Bạn đã có khi nào hỏi tại sao? Không phải làm thế nào để diễn giải những giấc mộng, đó là một câu hỏi không liên quan mà chúng ta sẽ trả lời tiếp theo. Nhưng liệu bạn đã từng đưa ra một câu hỏi liên quan, đó là: tại sao chúng ta lại nằm mộng?

Người hỏi: Bởi vì chúng ta trong xung đột.

Krishnamurti: Không, thưa bạn, đừng quá vội vã như thế. Hãy quan sát nó. Tại sao bạn nằm mộng? Câu hỏi kế tiếp là: liệu có một giấc ngủ mà không có bất kỳ giấc mộng nào cả? Đừng nói ‘Có’, thưa bạn.

Tất cả các bạn đều nằm mộng; những giấc mộng đó là gì, tại sao các bạn nằm mộng? Những giấc mộng, như chúng ta đã nói ngày hôm trước, là chuyển động tiếp tục của hoạt động hàng ngày, được biểu tượng hóa, được đặt vào những bảng phân loại khác nhau, nhưng nó là cùng chuyển động. Đó không phải như thế hay sao? Đừng đồng ý hay không đồng ý, tìm ra! Nó quá rõ ràng. Nếu những giấc mộng là một chuyển động tiếp tục của hành động ban ngày, vậy thì điều gì xảy ra cho bộ não nếu có hoạt động liên tục, huyền thuyên liên tục?

Người hỏi: Nó không bao giờ nghỉ ngơi.

Krishnamurti: Điều gì xảy ra cho nó?

Người hỏi: Nó bị kiệt sức. Nó cạn kiệt.

Krishnamurti: Nó tự làm kiệt sức chính nó, không có nghỉ ngơi, không có đang tẩy bất kỳ cái gì đó mới mẻ. Bộ não

không làm cho chính nó được tươi trẻ. Tất cả những việc này được bao hàm khi có một chuyển động tiếp tục của hoạt động hàng ngày, mà diễn tiến trong bộ não suốt giấc ngủ. Bạn có lẽ tiên đoán điều gì có lẽ xảy ra trong tương lai, bởi vì trong khi bạn ngủ có một chút ít nhạy cảm hơn, một chút ít nhận biết hơn và vân vân; nhưng nó cũng là chuyển động. Bây giờ, liệu chuyển động này, mà diễn tiến suốt giấc ngủ, có thể kết thúc cùng ban ngày? Không bị chuyển qua khi bạn ngủ? Đó là, khi bạn đi ngủ, toàn sự việc được kết thúc. Đừng vội vã trả lời câu hỏi của tôi. Chúng ta sẽ thâm nhập nó.

Liệu nó không xảy ra cho bạn khi bạn lên giường ngủ, rằng bạn rà soát lại điều gì bạn đã làm trong suốt ban ngày? Hay bạn chỉ rơi phịch xuống giường rồi lăn ra ngủ? Liệu bạn không xem xét lại ba ngày và nói, việc này đáng lẽ nên được làm, việc này đáng lẽ không nên được làm? Và hỏi chính bạn ý nghĩa của việc này hay việc kia? Hãy theo dõi điều này rất cẩn thận. Bạn đang mang ỉa trật tự. Bộ não đòi hỏi trật tự, bởi vì ngược lại nó không thể vận hành một cách hiệu quả. Nếu bạn nằm mộng, nếu chuyển động của hoạt động hàng ngày tiếp diễn trong giấc ngủ của bạn, không có trật tự. Bởi vì bộ não đòi hỏi trật tự, một cách bản năng bộ não mang ỉa trật tự trong khi bạn đang ngủ. Bạn thức dậy tươi trẻ hơn một chút bởi vì bạn có nhiều trật tự hơn một chút. Bộ não không thể vận hành một cách hiệu quả nếu có bất kỳ hình thức nào của xung đột, bất kỳ hình thức nào của vô-trật tự.

Người hỏi: Liệu không có những loại giấc mộng khác mà trong đó sự truyền đạt của một loại khác hẳn được chuyển n tài?

Krishnamurti: Trước hết hãy lắng nghe điều này. Hiểu rõ trật tự. Chuyển động của sống hàng ngày tiếp tục qua giấc ngủ bởi vì trong chuyển động hàng ngày này có mâu thuẫn, có vô trật tự, không -hòa hợp. Và trong suốt giấc ngủ, qua những giấc mộng, qua những hình thức khác nhau của không-mộng寐, bộ não cố gắng đem trật tự vào sự hỗn loạn riêng của nó. Nếu bạn tạo ra trật tự trong suốt ban ngày, bộ não không cần sắp xếp mọi sự việc trong trật tự trong suốt giấc ngủ. Hãy thấy sự quan trọng của điều này. Thế là bộ não trở nên được nghỉ ngơi, yên lặng, sinh động, mới mẻ. Tôi không biết liệu bạn đã nhận thấy rằng khi bạn có một vấn đề và bạn tiếp tục suy nghĩ để giải quyết nó trong suốt ban ngày, và nó vẫn còn đang tiếp diễn trong suốt ban đêm, bạn lo âu về nó và khi bạn thức dậy sáng hôm sau bị mệt mỏi về vấn đề đó; và trong suốt ban ngày kế tiếp bạn vẫn còn lo âu về vấn đề đó, giống như một con chó gặm một khúc xương. Bạn kẹt cứng vào nó suốt ban ngày và vẫn còn đeo đẳng khi bạn đi ngủ; cho đến khi bộ não bị kiệt sức. Tiếp theo trong chính sự kiệt sức đó bạn thấy cái gì đó mới mẻ.

Điều gì chúng ta đang trình bày là điều gì đó hoàn toàn khác hẳn. Nó là thế này: kết thúc vấn đề khi nó nảy sinh, không chuyển nó qua ngày kế tiếp hay phút kế tiếp – kết thúc nó! Người nào đó đã sỉ nhục bạn, đã gây tổn thương bạn – kết thúc nó! Người nào đó đã dối gạt bạn, người nào đó đã nói những điều không tốt về bạn. Hãy nhìn ngắm nó, đừng chuyển tiếp nó, đừng mang nó theo như một gánh nặng. Kết thúc nó khi nó đang được nói, không để sau đó.

Vô-trật tự là một trạng thái loạn thần kinh của bộ não và chấm dứt bằng sinh ra một căn bệnh thuộc tinh thần. Trật tự hàm ý sự kết thúc của vấn đề khi nó nảy sinh, và thế là chuyển động của thời gian ban ngày qua ban đêm kết thúc và không có những giấc mộng, bởi vì bạn đã giải quyết mọi thứ

khi bạn đang chuyển động. Tôi không biết liệu bạn thấy sự quan trọng của vấn đề này. Bởi vì sau đó bạn có thể đặt ra câu hỏi kế tiếp, đó là: cái gì vượt khỏi tất cả điều này? Chúng ta sẽ nói chuyện về *cái đó* vào ngày mai.

Ngày 7 tháng 8 năm 1970

Chương 6

NÓI CHUYỆN TRƯỚC CÔNG CHÚNG LẦN THỨ BẢY

Saanen, ngày 8 tháng 8 năm 1970

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tiếp tục lại vấn đề chúng ta đã để lại ngày hôm qua khi chúng ta đang suy xét về bản chất và cấu trúc của ý thức. Người ta nhận ra rằng liệu có một thay đổi cơ bản trong cái trí của con người, và vì vậy trong xã hội, chúng ta phải suy nghĩ câu hỏi này. Chúng ta phải khoét sâu vào nó để tìm ra liệu có khả năng cho cái trí này tải qua một biến đổi bản chất, một thay đổi hoàn toàn trong chính nó. Bởi vì người ta có thể thấy rằng trong tất cả những hành động của chúng ta, hời hợt hay sâu sắc, nghiêm túc hay thờ ơ, đều là kết quả của, hay được sinh ra từ ý thức này. Và chúng ta đã nói rằng trong ý thức có nhiều mảnh; mỗi mảnh đảm trách sự thống trị tại một thời điểm này hay một thời điểm khác. Nếu người ta không hiểu rõ nội dung của ý thức – và khả năng của vượt khỏi nó. Bất kỳ hành động nào, dù nó có lẽ quan trọng, phải sinh ra sự hỗn loạn nếu không hiểu rõ được bản chất tách rời của ý thức của chúng ta. Tôi nghĩ điều này phải rất rõ ràng. Nó giống như trao nhiều chú ý cho một mảnh, như mảnh trí năng, hay một niềm tin, hay mảnh thân thể, và vân vân. Những mảnh này, mà tạo thành ý thức của chúng ta,

từ đó tất cả hành động xảy ra, chắc chắn phải tạo ra mâu thuẫn và đau khổ. Ít ra điều này đã rõ ràng theo từ ngữ? Khi tự-nhủ với chính mình, tất cả những mảnh này phải được sắp xếp vào cùng nhau hay được hòa hợp chẳng có ý nghĩa bao nhiêu, bởi vì sau đó vấn đề nảy sinh là ai sẽ hòa hợp chúng, và nỗ lực của sự hòa hợp. Vì vậy phải có một phương cách để quan sát toàn sự phân chia này bằng một cái trí không bị phân chia. Và đó là điều gì chúng ta sẽ bàn luận sáng này.

Tôi nhận ra rằng cái trí của tôi, gồm cả bộ não, tất cả những phản ứng thuộc hệ thần kinh thân thể, tổng thể của ý thức đó bị tách rời, bị vỡ vụn, bị quy định bởi văn hóa trong đó người ta sống. Văn hóa đó đã bị tạo ra bởi những thế hệ quá khứ và thế hệ sắp đến. Và bất kỳ hành động nào, hay sự nhấn mạnh vào một mảnh trên những mảnh còn lại, chắc chắn sẽ tạo ra sự hỗn loạn kinh hoàng. Cho sự nhấn mạnh đến hoạt động xã hội, đến một niềm tin tôn giáo, hay ý tưởng thuộc trí năng, hay nơi không tưởng, chắc chắn phải là mâu thuẫn và thế là tạo ra hỗn loạn. Bạn thấy điều này chứ?

Thế là người ta đưa ra câu hỏi: liệu có một hành động không bị phân chia và không bị mâu thuẫn với một hành động kế tiếp mà sắp sửa xảy ra trong giây phút kế tiếp?

Chúng ta thấy rằng tư tưởng có một vai trò quan trọng trong ý thức này. Tư tưởng không chỉ là phản ứng của quá khứ, nhưng còn của mọi cảm giác của chúng ta, mọi phản ứng thuộc hệ thần kinh của chúng ta, những hy vọng tương lai, những sợ hãi, những vui thú, những đau khổ – tất cả chúng ở trong cái này. Vì vậy liệu nội dung của ý thức tạo thành cấu trúc của ý thức? Hay liệu ý thức được tự do khỏi nội dung của nó?

Nếu ý thức được tạo thành từ tuyệt vọng của tôi, lo âu, những sợ hãi, những vui thú của tôi, vô số những hy vọng, những tội lỗi, và vô vàn những trải nghiệm của quá khứ, vậy

thì bất kỳ hành động nào đang nảy ra từ ý thức đó không bao giờ có thể làm tự do ý thức này khỏi những giới hạn của nó. Đừng đồng ý điều này, nó không phải là mở hiểu biết của học sinh! Làm ơn hãy chia sẻ nó cùng tôi mà có nghĩa làm việc, quan sát nó trong chính bạn – và sau đó chúng ta có thể tiến tới thêm nữa. Tôi chỉ đang trình bày như một giới thiệu.

Ý thức của tôi là kết quả của văn hóa trong đó tôi đã sống. Văn hóa đó đã khuyến khích, và đã không khuyến khích nhiều hoạt động khác nhau, nhiều theo đuổi khác nhau của vui thú, sợ hãi, những hy vọng và những niềm tin. Ý thức đó là ‘cái tôi’. Bất kỳ hành động nào đang nảy ra từ ý thức bị quy định đó, chắc chắn phải bị tách rời và vì vậy mâu thuẫn, hỗn loạn. Nếu bạn được sinh ra trong một thế giới Cộng sản, hay một thế giới Xã hội, hay một thế giới Thiên chúa giáo, văn hóa trong đó cái trí-bộ não đặc biệt đó bị sinh ra, bị quy định bởi văn hóa này, bởi những tiêu chuẩn, những giá trị, những khát vọng của xã hội đó. Và bất kỳ hành động nào được sinh ra từ ý thức này chắc chắn phải bị phân chia. Đừng đặt cho tôi bất kỳ câu hỏi nào, tuy nhiên chỉ tự-nhìn ngắm về chính bạn. Trước hết hãy lắng nghe điều gì người nói phải trình bày, đừng đưa vào những câu hỏi của bạn hay những suy nghĩ của bạn. Vậy thì sau khi đã lắng nghe rất yên lặng, vậy thì bạn có thể bắt đầu đặt những câu hỏi, vậy thì bạn có thể nói, ‘Bạn hiểu đúng, bạn hiểu sai’, và vân vân. Nhưng nếu đang đặt câu hỏi đó đang xảy ra trong cái trí của bạn, vậy thì bạn không đang lắng nghe. Thế là sự chuyển tải của chúng ta chấm dứt, chúng ta không cùng nhau đang chia sẻ và bởi vì vấn đề chúng ta đang tìm hiểu là một vấn đề rất tinh tế, phức tạp, trước hết bạn phải lắng nghe.

Chúng ta đang cố gắng tìm ra cái gì là ý thức. Liệu nó được cấu thành từ nhiều thứ mà nó chứa đựng, hay nó là cái gì đó được tự do khỏi nội dung của nó? Nếu nó được tự do

khỏi nội dung của nó, vậy thì hành động của sự tự do đó không bị sai khiến bởi nội dung. Nếu nó không được tự do, vậy thì nội dung sai khiến tất cả hành động; điều đó đơn giản. Bây giờ chúng ta sẽ học hành về nó.

Tôi nhận ra, đang nhìn ngắm trong chính tôi, rằng tôi là kết quả của quá khứ, hiện tại, những hy vọng của tương lai. Toàn chất lượng rộn rảng của ý thức là tất cả điều này, cùng tất cả những tách rời của nó. Bất kỳ hành động nào được sinh ra từ nội dung này chắc chắn không những phải bị tách rời, nhưng qua đó còn không có tự do gì cả.

Vì vậy không hiểu ý thức này có thể tự -làm tổng không chính nó và tìm ra liệu có một ý thức mà là tự do, mà từ đó một loại hành động hoàn toàn khác hẳn xảy ra? Liệu tôi đang chuyển tải sang bạn điều gì tôi đang nói?

Tất cả nội dung của ý thức đều giống như một cái vũng nước nhỏ nhoi, sệt bùn, nông cạn, và một con ếch bé tí đang kêu ồm ộp trong nó. Con ếch bé tí đó oang oang, ‘Tôi sẽ tìm được’. Và con ếch bé tí đó đang cố gắng vượt khỏi chính nó. Nhưng nó vẫn còn là con ếch trong cái vũng nước nhỏ nhoi sệt bùn. Liệu cái vũng nước sệt bùn này có thể lọc sạch tất cả những chứa đựng của nó? Cái vũng nước nhỏ nhoi sệt bùn của tôi là văn hóa trong đó tôi đã sống và ‘cái tôi’ nhỏ nhoi, con ếch, đang chiến đấu chống lại văn hóa, đang nói ‘Tôi phải thoát ra’. Nhưng thậm chí nếu nó thoát ra được, nó vẫn là con ếch bé tí và bất kỳ cái gì nó nhảy vào vẫn còn là vũng nước nhỏ nhoi sệt bùn mà nó sẽ tạo tác. Làm ơn thấy điều này. Cái trí nhận ra rằng tất cả hoạt động mà nó buông thả, hay bị ép buộc, đều là chuyển động bên trong ý thức cùng nội dung của nó. Vì nhận ra điều này, cái trí phải làm gì? Liệu nó có thể vượt khỏi ý thức bị giới hạn này? Đó là một nghi vấn.

Nghi vấn thứ hai là: cái vũng nước nhỏ nhoi này cùng con ếch bé tí có lẽ lan rộng và phình to. Không gian nó tạo

tác vẫn còn trong những biên giới của một kích thước nào đó. Con ếch bé tí – hay đẹp đẽ hơn, con khi loắt choắt đó – có thể thâm lượm nhiều hiểu biết, thông tin và trải nghiệm. Hiểu biết và trải nghiệm này có thể tặng cho nó một không gian nào đó để lan rộng; nhưng không gian đó luôn luôn có một con khi loắt choắt tại trung tâm của nó.

Thế là không gian trong ý thức luôn luôn bị giới hạn bởi trung tâm. Nếu bạn có một trung tâm, chu vi của ý thức, hay biên giới của ý thức, bạn luôn luôn bị giới hạn, dù nó có lẽ lan rộng đến chừng nào. Con khi loắt choắt có lẽ thiên định, có lẽ tuân theo nhiều hệ thống, nhưng con kh đó sẽ luôn luôn tồn tại; và thế là không gian nó sẽ tạo tác cho chính nó sẽ luôn luôn bị giới hạn và nông cạn. Đó là nghi vấn thứ hai.

Nghi vấn thứ ba là: Không gian mà không có một trung tâm là gì? Chúng ta sẽ tìm ra điều này.

***Người hỏi:** Liệu ý thức này cùng những giới hạn của nó có thể vượt khỏi chính nó?*

Krishnamurti: Liệu con khi cùng tất cả những ý định và những khát vọng của nó, cùng tất cả nỗi nhặng không dứt của nó, có thể làm tự do chính nó khỏi tình trạng bị quy định của nó và vượt khỏi những biên giới của ý thức mà nó đã tạo tác.

Nói cách khác, liệu ‘cái tôi’, mà là con khi, bằng cách làm tất cả mọi loại sự việc: thiên định, kiềm chế, tuân phục, hay không tuân ~~ph~~, luôn luôn nhón nháo , có thể, liệu chuyển động của nó có thể đưa nó vượt khỏi chính nó? Đó là, liệu nội dung của ý thức cho phép ‘cái tôi’ – và vì vậy nỗ lực về phần của con khi – làm tự do chính nó khỏi sự giới hạn của vũng nước? Vì vậy câu hỏi của tôi là: liệu con khi có thể

hoàn toàn yên lặng để thấy phạm vi của những biên giới của nó? Và liệu nó có thể vượt khỏi chúng?

Người hỏi: Tại trung tâm luôn luôn có con khỉ, vì vậy không có không gian trống không, không không gian cho sự tự do.

Krishnamurti: Thưa bạn, liệu bạn nhận thấy cho chính bạn rằng bạn luôn luôn đang hành động từ một trung tâm? Trung tâm có lẽ là một động cơ, trung tâm có lẽ là sợ hãi, có lẽ là tham vọng – bạn luôn luôn đang hành động từ một trung tâm, đúng chứ? ‘Tôi thương yêu bạn’, ‘Tôi oán ghét bạn’, ‘Tôi muốn có quyền hành’ – tất cả hành động như chúng ta biết nó, đều từ một trung tâm. Dù trung tâm đó đồng hóa cùng một cộng đồng hay cùng một triết lý, nó vẫn còn là một trung tâm; sự việc sự vật được đồng hóa cùng, trở thành trung tâm. Liệu bạn nhận biết được hành động này luôn luôn đang xảy ra, hay liệu có những khoảnh khắc khi trung tâm không năng động? Nó xảy đến – bỗng nhiên; bạn đang nhìn ngắm, đang sống, đang cảm thấy mà không có một trung tâm. Và đó là một kích thích hoàn toàn khác hẳn. Sau đó tư tưởng bắt đầu nói, ‘Đó là một việc lạ thường làm sao, tôi muốn tiếp tục cùng nó.’ Vậy là cái đó trở thành trung tâm. Sự hồi tưởng của cái gì đó mà đã xảy ra cách đây vài giây trở thành trung tâm qua tư tưởng. Liệu chúng ta nhận biết được không gian mà trung tâm tạo tác quanh chính nó? – sự cô lập, sự kháng cự, những tẩu thoát. Chừng nào còn có một trung tâm, có không gian mà trung tâm đã tạo tác và chúng ta muốn lan rộng không gian này, bởi vì chúng ta cảm thấy sự lan rộng của không gian quá cần thiết để sống trong phạm vi rộng rãi. Nhưng trong ý thức lan rộng đó luôn luôn có trung tâm, thế là luôn luôn có trung tâm, dù được lan rộng đến chừng nào. Hãy quan sát nó trong chính bạn, bạn sẽ khám phá những điều này

rất dễ dàng. Và trận chiến trong liên hệ là giữa hai trung tâm: mỗi trung tâm đang muốn lan rộng, khẳng định, thống trị – những con khi đang nhỏ nhãng!

Vậy là tôi muốn học hành về điều này. Cái trí nói, ‘Tôi thấy điều đó rất rõ ràng’; cái trí đang học hành. Làm thế nào trung tâm đó hện diện? Liệu nó là kết quả của xã hội, văn hóa, hay liệu nó là một trung tâm thiêng liêng – hãy tha thứ cho tôi khi phải sử dụng từ ngữ ‘thiên liêng’ đó – mà đã luôn luôn bị phủ kín bởi xã hội, bởi văn hóa? Những người Ấn độ giáo và những người khác gọi nó là Đại ngã, Vật vĩ đại phía bên trong mà luôn luôn đang bị bóp nghẹt. Thế là bạn phải làm tự do cái trí khỏi bị bóp nghẹt, để cho cái sự vật thực sự, con khi thực sự có thể lộ diện.

Chắc chắn trung tâm bị tạo tác bởi xã hội mà người ta sống trong đó, bởi những trải nghiệm và những kỷ niệm bị quy định riêng của người ta, bởi sự tách rời của chính người ta. Vì vậy không chỉ xã hội tạo tác trung tâm, nhưng còn cả trung tâm đang tự -thúc đẩy chính nó. Liệu trung tâm này có thể vượt khỏi những biên giới mà nó đã tạo tác? Bằng làm bật tằm nó, bằng tự-kiểm soát chính nó, bằng thiền định, bằng theo sau người nào đó, liệu trung tâm đó có thể bùng nổ và vượt khỏi? Chắc chắn nó không thể. Nó càng tuân phục vào khuôn mẫu nhiều bao nhiêu, nó càng vững chắc bấy nhiêu; mặc dù nó tưởng tượng rằng nó đang trở thành tự do. Chắc chắn, sự khai sáng là trạng thái đó, chất lượng của cái trí đó mà con khi không bao giờ vận hành. Làm thế nào con khi đó sẽ kết thúc những hoạt động này? Không qua lát chước, không qua tuân phục, không qua nói, ‘Người nào đó đã đạt được sự khai sáng, tôi sẽ đi và học hành từ ông ta’ – tất cả những việc đó là những trò bịp bợm của con khi.

Liệu con khi thấy những trò bịp bợm nó đang đùa giỡn vào chính nó bằng cách nói, ‘Tôi sẵn sàng giúp đỡ, thay đổi

xã hội; tôi quan tâm đến những giá trị xã hội và cách cư xử đúng đắn và sự công bằng xã hội'. Bạn trả lời điều này, thưa bạn! Bạn không nghĩ đó là một trò bịp bợm mà nó đùa giỡn vào chính nó hay sao? Điều đó quá dễ dàng, không còn nghi vấn về nó. Nếu bạn không chắc chắn, thưa bạn, làm ơn chúng ta hãy bàn luận, chúng ta hãy nói chuyện về nó.

Người hỏi: Thỉnh thoảng ông nói như thể giúp đỡ xã hội, làm những công việc xã hội, là việc gì đó được làm cho người nào khác. Nhưng tôi có cảm giác rằng tôi không khác biệt với xã hội, vì vậy làm việc trong sự phục vụ xã hội là làm việc cho chính tôi; nó cũng là sự việc, tôi không suy nghĩ có một khác biệt.

Krishnamurti: Nếu bạn không suy nghĩ có một khác biệt – tôi không đang cá nhân, thưa bạn – tôi đang hỏi, trung tâm đó hiện diện?

Người hỏi: Nó chắc không hiện diện.

Krishnamurti: Không ‘chắc không’. Nếu vậy chúng ta vào một lãnh vực hoàn toàn khác hẳn ‘chắc, chắc không, phải, không phải’ – nếu vậy nó trở thành lý thuyết. Sự kiện thực sự là, mặc dù tôi công nhận rằng ‘cái tôi’ và xã hội là một, liệu trung tâm, ‘cái tôi’, con khi, vẫn còn đang vận hành?

Câu hỏi của tôi là: tôi thấy rằng chừng nào còn có bất kỳ chuyển động nào về phần của con khi, chuyển động đó phải dẫn đến loại nào đó của tách rời, ảo tưởng và hỗn loạn. Đề diễn tả nó đơn giản hơn: trung tâm đó là cái ngã, chính là tánh ích kỷ mà luôn luôn đang vận hành; dù tôi sùng đạo, dù tôi quan tâm đến xã hội và nói, ‘Tôi là xã hội’; liệu trung tâm

đó đang vận hành? Nếu đúng như thế, vậy thì nó không có ý nghĩa.

Nghi vấn kế tiếp là: làm thế nào trung tâm đó sẽ biến mất dần? Qua quyết định, qua ý chí, qua luyện tập, qua vô vàn hình thức khác nhau của ép buộc, hiến dâng, đồng hóa loạn thần kinh? Tất cả chuyển động như thế vẫn còn là thành phần của con khi, vì vậy, ý thức ở trong tâm tay của con khi và không gian trong ý thức đó vẫn còn ở trong tâm tay của con khi. Vì vậy không có sự tự do.

Thế là cái trí nói, ‘Tôi thấy điều này rất rõ ràng’, ‘đang thấy’ trong ý nghĩa của một nhận biết, giống như thấy cái microphone, mà không có bất kỳ chỉ trích, chỉ đang thấy nó. Vậy thì điều gì xảy ra? Muốn thấy, muốn lắng nghe bất kỳ việc gì, phải có sự chú ý hoàn toàn, đúng chứ? Nếu tôi muốn hiểu rõ điều gì bạn đang nói, tôi phải trao tất cả sự chú ý của tôi vào nó. Trong chú ý đó, liệu con khi đang vận hành? Làm ơn hãy tìm ra.

Tôi muốn lắng nghe bạn. bạn đang nói điều gì đó quan trọng, hay không quan trọng, và muốn tìm được điều gì bạn đang nói, tôi phải trao sự chú ý của tôi, mà có nghĩa cái trí của tôi, quả tim của tôi, thân thể của tôi, những dây thần kinh của tôi, mọi thứ phải trong sự hòa hợp để chú ý. Cái trí không tách rời khỏi thân thể, quả tim không tách rời khỏi cái trí và vân vân; nó phải là một tổng thể hòa hợp hoàn toàn mà là chú ý. Đó là sự chú ý. Liệu cái trí tham dự bằng sự chú ý hoàn toàn đến hoạt động của con khi? – không đang chỉ trích, không đang nói, ‘Điều này đúng, điều này sai’, chỉ đang nhìn ngắm những trò ranh mãnh của con khi. Trong đang nhìn ngắm này không có sự phân tích. Điều này rất quan trọng, thưa các bạn, hãy dồn hết sự chú ý của bạn vào nó! Khoảnh khắc nó phân tích một trong những mảnh, con khi đang vận hành. Vì vậy liệu cái trí đang nhìn ngắm trong cách này, bằng

sự chú ý hoàn toàn vào tất cả những chuyển động của con khi? Điều gì xảy ra khi có sự chú ý hoàn toàn như thế? Liệu bạn đang thực hiện nó?

Bạn biết nó có nghĩa gì khi chú ý? Khi bạn đang lắng nghe một cách trọn vẹn cơn mưa đó, không có sự kháng cự lại nó, không có nôn nóng. Bây giờ khi bạn đang lắng nghe như thế, liệu có một trung tâm cùng con khi đang vận hành? Hãy tìm ra, thưa bạn, đừng chờ đợi tôi nói cho bạn – hãy tìm ra! Liệu bạn đang lắng nghe người nói bằng sự chú ý? Mà có nghĩa, không đến giải điều gì ông ta đang nói, không chấp nhận hay phủ nhận, không so sánh hay gãi thích điều gì ông ta đang nói để phù hợp cái trí đặc biệt riêng của bạn; khi bất kỳ hoạt động nào như thế xảy ra, không có sự chú ý. Chú ý hoàn toàn có nghĩa cái trí hoàn toàn yên ắng để lắng nghe. Bạn đang làm điều đó? Lúc này bạn đang lắng nghe người nói bằng sự chú ý đó? Nếu bạn như thế, liệu có một trung tâm ở đó?

Người hỏi: Chúng ta thụ động.

Krishnamurti: Tôi không quan tâm ~~đến~~ bạn thụ động hay năng động. Tôi đã hỏi, thưa bạn, liệu bạn đang lắng nghe? Đang lắng nghe hàm ý đang chú ý? Và trong sự chú ý đó, liệu con khi đang làm việc? Đừng nói có hay không – hãy tìm ra, hãy học hành về nó. Và cái gì là chất lượng của sự chú ý đó mà trong đó không có trung tâm, trong đó con khi không đang nghịch ngợm những trò ranh mãnh?

Người hỏi: Nó là không tư tưởng?

Krishnamurti: Tôi không ~~bắt~~, thưa bạn, đừng diễn tả nó thành những từ ngữ như ‘không tư tưởng’ ‘trống không’. Hãy

tìm ra, hãy ~~lọc~~ hành, mà có nghĩa sự chú ý được duy trì – không phải một chú ý thoáng chốc – để tìm được chất lượng của cái trí mà tuyệt đối chú ý.

Người hỏi: Khoảnh khắc ông nói cái trí không ở đó, nó ở đó.

Krishnamurti: Không, thưa bạn – khi bạn nói nó không ở đó để chuyển tải qua từ ngữ, vậy thì cái trí ở đó. Nhưng tôi đang hỏi: khi bạn hoàn toàn chú ý, liệu có một trung tâm? Thưa bạn, chắc chắn, điều này đơn giản!

Khi bạn đang nhìn ngắm cái gì đó mà thực sự vui nhộn và làm bạn cười. Liệu có một trung tâm? Nếu có cái gì đó mà gây hứng thú cho bạn, và nếu bạn không đang nghiêng về phía này hay phía kia và ~~ch~~đang nhìn ngắm; trong ~~đ~~đang nhìn ngắm đó liệu có một trung tâm, mà là con khi? Nếu không có trung tâm, ~~t~~ếp theo nghi vấn là: liệu sự chú ý này có thể trôi chảy, chuyển động – không chỉ một khoảnh khắc rồi sau đó trở nên không-chú ý – nhưng trôi chảy một cách tự nhiên, dễ dàng, mà không nỗ lực? Nỗ lực hàm ý con khi đang hiện diện. Bạn theo sát tất cả điều này chứ?

Con khi phải hiện diện nếu có công việc thuộc chức năng nào đó mà nó ~~ph~~ải làm . Nhưng liệu sự vận hành đó về phần của con khi phát sinh từ sự chú ý, hay liệu con khi đó tách rời khỏi sự chú ý? Đi đến văn phòng và làm việc trong văn phòng, liệu đó là một chuyển động của sự chú ý, hay nó là chuyển động của con khi mà đã đảm đương, con khi mà nói, ‘Tôi phải tốt lành hơn những con khi khác, tôi phải kiếm tiền nhiều hơn, tôi phải làm việc chăm chỉ hơn, tôi phải ganh đua, tôi phải trở thành giám đốc’ – bất kỳ điều gì. Hãy thâm nhập nó, thưa bạn. Nó là cái nào trong sống của bạn? Một chuyển động của sự chú ý, và thế là nhiều hiệu quả hơn, nhiều sinh động hơn; hay con khi đang đảm đương? Hãy trả

lời nó, thưa bạn, cho chính bạn? Nếu con khi đâm đương và tạo tác một loại ranh mãnh nào đó – và những con khi đều có tạo tác ranh mãnh – liệu trò ranh mãnh đó có thể được quét sạch và không lưu lại một dấu vết? Hãy tiếp tục đi, thưa các bạn, các bạn không thấy vẻ đẹp của tất cả điều này!

Hôm qua người nào đó đã nói điều gì đó với tôi mà không đúng thực. Liệu con khi đã vận hành và nói, ‘Bạn là một người nói láo’? Hay nó là chuyển động của sự chú ý đó mà trong nó con khi không đang vận hành? – vậy thì câu phát biểu mà không đúng thực đó không lưu lại một dấu vết. Khi con khi phản ứng, vậy thì nó lưu lại một dấu vết. Thế là tôi đang hỏi: liệu sự chú ý này có thể trôi chảy? Không phải, ‘làm thế nào tôi có thể có sự chú ý liên tục’, bởi vì lúc đó chính là con khi đang hỏi. Nhưng khi luôn luôn có một chuyển động của chú ý, cái trí chỉ chuyển động cùng nó.

Bạn phải trả lời điều này; nó thực sự là một nghi vấn quan trọng lạ thường. Chúng ta chỉ biết chuyển động của con khi và chỉ thỉnh thoảng chúng ta có sự chú ý này mà trong đó con khi không xuất hiện. Vậy là con khi nói, ‘Tôi muốn sự chú ý đó’; vậy là nó đi đến Nhật bản để thiên định, hay đến Ấn độ để ngồi cạnh chân của người nào đó, và vân vân.

Chúng ta đang hỏi: liệu chuyển động của chú ý này hoàn toàn không liên quan đến ý thức như chúng ta biết nó? Chắc chắn đúng như thế. Liệu sự chú ý này, như một chuyển động, có thể trôi chảy như tất cả những chuyển động phải trôi chảy? Và khi con khi trở nên năng động, liệu chính con khi có thể trở nên nhận biết được rằng nó đang năng động và thế là không can thiệp dòng chảy của sự chú ý?

Người nào đó đã lăng mạ tôi ngày hôm qua và con khi được đánh thức để trả lời; và bởi vì nó đã trở nên nhận biết được về chính nó và tất cả những hàm ý của những trò ranh mãnh thuộc bản chất của con khi, nó bật tằm và thả cho sự

chú ý trôi chảy. Không phải, ‘Làm thế nào để duy trì dòng chảy’ – điều này rất quan trọng – khoảnh khắc bạn nói, ‘Tôi phải duy trì nó’, đó là hoạt động của con khi. Thế là con khi biết khi nào nó năng động và sự nhạy cảm của nhận biết được của nó ngay tức khắc khiến cho nó bật tắt.

Người hỏi: Trong chuyển động này của sự chú ý không có tánh tự bị, vì vậy không có sự kháng cự, không có sự lãng phí năng lượng.

Krishnamurti: Thưa bạn, sự chú ý có nghĩa tột đỉnh của năng lượng, đúng chứ? Trong chú ý tất cả năng lượng hiện diện ở đó, không bị tách rời. Khoảnh khắc nó bị tách rời và hành động xảy ra, vậy thì con khi đang vận hành. Và khi con khi, mà cũng đang học hành, đã trở nên nhạy cảm, đã trở nên nhận biết; nó nhận ra sự lãng phí của năng lượng và thế là, một cách tự nhiên, trở nên bật tắt. Nó không là ‘con khi’ và ‘sự chú ý’, nó không là một phân chia giữa con khi và sự chú ý. Nếu có một phân chia lúc đó sự chú ý trở thành ‘cái tôi cao hơn’, bạn biết tất cả những trò bịp bợm mà những con khi đã sáng chế – nhưng sự chú ý là một chuyển động tổng thể, nó là một hành động tổng thể, không đối nghịch với sự chú ý. Bất hạnh thay, con khi cũng có sống riêng của nó và thức giấc.

Bây giờ khi không có trung tâm, khi có tột đỉnh của sự chú ý, bạn làm ơn bảo cho tôi biết có gì? Điều gì đã xảy ra cho cái trí mà đã chú ý tột đỉnh, mà không có một hơi thở của năng lượng bị lãng phí. Điều gì xảy ra? Cố gắng lên, thưa các bạn – lúc nào tôi cũng phải nói!

Người hỏi: Có sự yên lặng tuyệt đối. Không có tự-đồng hóa...

Krishnamurti: Không còn những trò bịp bợm của con khi! Điều gì đã xảy ra? Không chỉ cho trí năng, cho bộ não, mà còn cho cả thân thể. Tôi đã nói nhưng bạn không học hành! Nếu người nói không đến nữa, nếu ông ta chết, điều gì xảy ra? Làm thế nào bạn sẽ học hành? Bạn sẽ học hành từ người yogi nào đó? Không thưa bạn, vậy là học hành ngay lúc này! Điều gì đã xảy ra cho cái trí mà đã trở nên nhạy cảm tột đỉnh, trong đó tất cả năng lượng hiện diện ở đó? Điều gì đã xảy ra cho chất lượng của trí năng?

Người hỏi: Nó thấy.

Krishnamurti: Không, bạn không biết! Làm ơn đừng đoán.

Người hỏi: Nó hoàn toàn yên lặng.

Krishnamurti: Hãy quan sát, thưa bạn. Bộ não mà đang vận hành, đang làm việc, mà đã sáng chế con khi – liệu bộ não đó không trở nên nhạy cảm lạ thường hay sao? Nếu bạn không biết, làm ơn đừng phỏng đoán. Và có thân thể của bạn khi bạn nhận được năng lượng lạ thường đó, không bị hư hỏng, không bị hao tổn, điều gì đã xảy ra cho toàn cơ quan, toàn cấu trúc của con người? Đó là điều gì tôi đang hỏi?

Người hỏi: Nó thức dậy và nó trở nên sinh động, nó học hành . . .

Krishnamurti: Không, thưa bạn, nó đã trở nên sinh động để học hành, ngược lại bạn không thể học hành. Nếu bạn ngủ quên và nói, ‘Tôi tin tưởng thành kiến của tôi, tôi thích thành kiến của tôi, tình trạng bị quy định của tôi là tuyệt vời’, vậy thì bạn ngủ quên, bạn không thức dậy. Nhưng khoảnh khắc

bạn nghi vấn, bắt đầu học hành, bạn đang bắt đầu sinh động. Đó không là câu hỏi của tôi. Điều gì đã xảy ra cho thân thể, cho bộ não?

Người hỏi: Có sự tương tác lẫn nhau trọn vẹn, không có phân chia, nhưng sự nhận biết tổng thể.

Krishnamurti: Thưa bạn, nếu bạn không đang lãng phí vốn năng lượng, điều gì đã xảy ra cho bộ máy của bộ não, mà thuần túy là một vật máy móc?

Người hỏi: Nó sinh động.

Krishnamurti: Làm ơn, thưa bạn – hãy tự-quan sát. Hãy chú ý đến cái gì đó thật trọn vẹn, bằng quả tim của bạn, bằng thân thể của bạn, bằng cái trí của bạn, bằng mọi thứ trong bạn, bằng mọi phân tử, bằng mọi tế bào và thấy điều gì xảy ra.

Người hỏi: Tại thời điểm đó ông không tồn tại.

Krishnamurti: Đúng, thưa bạn. Nhưng điều gì đã xảy ra cho bộ não, không phải cho bạn? Tôi đồng ý trung tâm không tồn tại, nhưng thân thể hiện diện ở đó, bộ não ở đó, và điều gì đã xảy ra cho bộ não?

Người hỏi: Nó nghỉ ngơi, nó tái sinh.

Krishnamurti: Sự vận hành của bộ não là gì?

Người hỏi: Trật tự.

Krishnamurti: Đừng lặp lại sau tôi, vì Chúa! Bộ não là gì? Nó đã tiến hóa trong thời gian, nó là kho lưu trữ của ký ức, nó là vật chất, nó cực kỳ năng động, đang công nhận, đang bảo vệ, đang kháng cự, đang suy nghĩ, đang sợ hãi, đang tìm kiếm an toàn và vẫn vậy lại không an toàn; nó là bộ não đó cùng tất cả những ký ức của nó – không chỉ những ký ức của ngày hôm qua, nhưng hàng tá kỷ của ký ức, những ký ức thuộc chủng tộc, những ký ức thuộc gia đình, truyền thống – toàn nội dung đó hiện diện ở đó. Bây giờ điều gì đã xảy ra cho bộ não khi có sự chú ý lạ thường này?

Người hỏi: Nó mới mẻ . . .

Krishnamurti: Tôi không muốn bắt lịch sự, nhưng liệu bộ não của bạn mới mẻ? Hay liệu nó chỉ là một từ ngữ mà bạn đang sử dụng? Làm ơn, điều gì đã xảy ra cho bộ não này mà đã trở thành quá máy móc; đừng nói nó đã trở thành không-máy móc. Bộ não thuần túy là máy móc, đang phản ứng tùy theo tình trạng bị quy định của nó, nền tảng quá khứ, những sợ hãi, vui thú và vân vân. Điều gì đã xảy ra cho bộ não máy móc này khi không có sự lãng phí năng lượng gì cả?

Người hỏi: Nó đang trở nên sáng tạo . . .

Krishnamurti: Chúng ta sẽ bàn lại nó vào sáng mai.

Ngày 8 tháng 8 năm 1970

Chương 7

NÓI CHUYỆN TRƯỚC CÔNG CHÚNG LẦN THỨ TÁM

Saanen, ngày 9 tháng 8 năm 1970

Krishnamurti: Trong suốt năm tuần lễ chúng ta gặp gỡ ở đây, chúng ta đã cùng nhau bàn luận và nói chuyện về nhiều vấn đề bức bách trong sống của chúng ta, những vấn đề mà chúng ta tạo ra cho chính chúng ta và xã hội mà tạo ra chúng cho chúng ta. Chúng ta cũng thấy rằng chúng ta và xã hội không là hai thực thể khác biệt – chúng là một chuyển động tương tác. Nếu bất kỳ người nào có quan tâm nghiêm túc và liên quan tích cực trong sự thay đổi xã hội – khuôn mẫu của nó, những giá trị của nó, đạo đức của nó – không nhận biết được tình trạng bị quy định riêng của anh ấy, vậy thì tình trạng bị quy định này tạo tác sự tách rời trong hành động; và thế là sẽ có nhiều xung đột hơn, nhiều đau khổ hơn, nhiều hỗn loạn hơn. Chúng ta đã tìm hiểu nó khá thông suốt.

Chúng ta cũng đã bàn luận sợ hãi là gì, và liệu cái trí có khi nào, một cách trọn vẹn và hoàn toàn, được tự do khỏi gánh nặng này, cả bên ngoài lẫn bên trong. Và chúng ta đã bàn luận về bản chất của vui thú, mà hoàn toàn và tổng thể khác biệt với hân hoan, với hài lòng. Chúng ta cũng đã tìm hiểu vấn đề của nhiều mảnh mà tạo thành cấu trúc của chúng

ta, thân tâm của chúng ta. Trong bàn luận của chúng ta, chúng ta đã thấy rằng những mảnh này phân chia và gây tách rời tất cả sự liên hệ của con người, rằng một mảnh đảm trách uy quyền và trở thành vật phân tích, vật kiểm duyệt của những mảnh khác.

Hôm qua, trong khi cùng nhau bàn luận về bản chất của ý thức, chúng ta đã tìm hiểu câu hỏi sự chú ý là gì. Chúng ta đã nói, chất lượng của sự chú ý này là một trạng thái của cái trí trong đó tất cả năng lượng được tập trung tột đỉnh, và trong sự chú ý đó không có người quan sát, không có trung tâm như ‘cái tôi’ mà nhận biết.

Bây giờ cùng nhau chúng ta sẽ tìm ra, học hành, điều gì xảy ra cho cái trí, cho bộ não, cho toàn hệ thần kinh thân thể, khi cái trí có sự chú ý tột đỉnh. Để hiểu rõ điều đó rất minh bạch, hay tìm ra về nó cho chính người ta, trước hết người ta phải thấy rằng sự diễn tả không là vật được diễn tả. Người ta có thể diễn tả cái lẽ này, mọi thứ được bao gồm trong nó, nhưng sự diễn tả không là cái lẽ. Từ ngữ không là sự vật, và chúng ta phải tuyệt đối rõ ràng từ khởi đầu rằng sự giải thích không là điều được giải thích. Bị trói buộc trong sự diễn tả, trong sự giải thích là hình thức ngây ngô nhất của sống, và tôi e rằng hầu hết chúng ta đều như thế. Chúng ta thỏa mãn với sự diễn tả, với sự giải thích, với nói, ‘Đó là nguyên nhân’, và chỉ trôi nổi theo nó. Trái lại, điều gì chúng ta sắp sửa thực hiện sáng này, là tìm ra cho chính chúng ta điều gì đã xảy ra cho cái trí, cái trí là bộ não, cũng như toàn cấu trúc của hệ thần kinh thân thể khi có sự chú ý lạ thường này, khi không có trung tâm như người quan sát hay như người kiểm duyệt.

Muốn hiểu rõ điều đó, muốn thực sự học hành về nó, không chỉ thỏa mãn với sự giải thích của người nói về nó, muốn tìm ra, người ta phải bắt đầu bằng sự hiểu rõ ‘cái gì là’.

Không phải ‘cái gì nên là’ hay ‘cái gì đã là’, nhưng ‘cái gì là’.

Làm ơn hãy theo cùng tôi, chúng ta hãy cùng nhau thâm nhập, nó sẽ vui vẻ lắm nếu chúng ta cùng nhau chuyển động trong học hành. Chắc chắn phải có những thay đổi lạ thường trong thế giới và trong chính chúng ta. Những phương cách thuộc tư tưởng của chúng ta và hành động của chúng ta đã trở thành hoàn toàn không chín chắn, quá mâu thuẫn, quá hiểm độc – nếu người ta có thể nói như thế. Bạn sáng chế một cái máy để giết người rồi sau đó có một cái máy chống lại để giết chết cái máy đó. Đó là điều gì chúng ta đang làm trong thế giới; không chỉ thuộc xã hội mà còn cả thuộc máy móc. Và một cái trí mà thực sự quan tâm, cuốn hút trong sự nghiêm túc của thay đổi phía bên ngoài cũng như tâm lý, phải tìm hiểu vấn đề này của con người cùng ý thức của anh ấy, cùng những tuyệt vọng của anh ấy, cùng những sợ hãi kinh hoàng của anh ấy, cùng những tham vọng của anh ấy, cùng những lo âu của anh ấy, cùng sự ham muốn để thành tựu trong hình thức này hay hình thức khác của anh ấy. Vì vậy muốn hiểu rõ tất cả điều này chúng ta phải bắt đầu bằng thấy ‘cái gì là’. ‘Cái gì là’ không chỉ là cái gì là trước mặt bạn nhưng còn cả cái gì là vượt khỏi. Muốn thấy cái gì là trước mặt bạn, bạn phải có một nhận biết rất rõ ràng, không bị vấy bẩn, không bị thành kiến, không bị cuốn hút trong sự ham muốn để vượt khỏi nó, nhưng chỉ quan sát nó. Không chỉ quan sát ‘cái gì là’, nhưng còn cả cái gì đã là – mà cũng là cái gì là. ‘Cái gì là’ là quá khứ, là hiện tại, và là tương lai. Làm ơn hãy thấy điều này! Vì vậy ‘cái gì là’ không đứng yên, nó là một chuyển động. Và để theo cùng chuyển động của ‘cái gì là’, bạn cần có một cái trí rất rõ ràng, bạn cần có một cái trí không thành kiến, một cái trí không biến dạng. Điều đó có nghĩa, có sự biến dạng khoa nh khắc có một nỗ

lực. Cái trí không **thể** thấy ‘cái gì là’ và vượt khỏi nó, nếu trong bất kỳ cách nào cái trí quan tâm đến đang thay đổi ‘cái gì là’, hay cố gắng vượt khỏi nó, hay cố gắng kiềm chế nó.

Muốn quan sát ‘cái gì là’, **ta** cần năng lượng. Muốn lắng nghe điều gì bạn đang nói, tôi cần năng lượng; đó là, tôi cần năng lượng khi tôi, thực sự và khẩn thiết, muốn hiểu rõ điều gì bạn đang nói. Nhưng nếu tôi không quan tâm, nhưng chỉ lắng nghe một cách ngẫu nhiên, lúc đó người ta chỉ cần một năng lượng rất ít mà tan biến thật nhanh chóng. Vì vậy muốn hiểu rõ ‘cái gì là’ bạn cần năng lượng. Bây giờ, những mảnh này, mà là chính chúng ta, là sự phân chia của những năng lượng này. ‘Tôi’ và ‘không tôi’, ‘tức giận’ và ‘không tức giận’, ‘bạo lực’ và ‘không bạo lực’, chúng là tất cả những mảnh của năng lượng. Và khi một mảnh đảm trách uy quyền trên những mảnh còn lại, nó là một năng lượng mà vận hành trong những mảnh. Chúng ta đang chuyển tải? Đang chuyển tải có nghĩa đang cùng nhau học hành, đang cùng nhau làm việc, đang cùng nhau sáng tạo, đang cùng nhau **thấy**, đang cùng nhau hiểu rõ; không phải rằng tôi nói và bạn lắng nghe, và đang nói ‘Thuộc trí năng tôi nắm bắt được nó’; đó không là hiểu rõ. Toàn sự việc là một chuyển động trong đang học hành và thế là trong hành động.

Vì vậy cái trí thấy rằng tất cả những mảnh, như Thượng đế của tôi, Thượng đế của bạn, niềm tin của tôi, niềm tin của bạn, là **những** mảnh của năng lượng. Chỉ có năng lượng và sự tách rời. Năng lượng này bị tách rời bởi tư tưởng và tư tưởng là phương cách của bị quy định – mà lúc này chúng ta sẽ không tìm hiểu lại, bởi vì chúng ta phải thâm nhập sâu thêm nữa.

Vì vậy ý thức là tổng thể của những mảnh này của năng lượng. Và chúng ta đã nói, một trong những mảnh đó là người quan sát, là ‘cái tôi’, là con khi không ngừng nhớ

những. Hãy luôn luôn nhớ rằng sự diễn tả không là điều được diễn tả, rằng bạn đang quan sát về chính bạn qua những từ ngữ của người nói. Nhưng những từ ngữ không là sự việc, vì vậy người nói không quan trọng bao nhiêu. Điều gì trở thành quan trọng là sự quan sát của bạn về chính bạn, về làm thế nào năng lượng này đã bị tách rời. Liệu bạn có thể thấy điều đó – mà là ‘cái gì là’ mà không có mảnh của người quan sát? Liệu cái trí có thể thấy nhiều mảnh này mà cấu thành tổng thể của ý thức? Những mảnh này là những tách rời của năng lượng. Liệu cái trí có thể thấy điều này, mà không có một người quan sát mà là bộ phận của nhiều mảnh. Hiểu rõ điều này rất quan trọng. Nếu cái trí không thể thấy nhiều mảnh mà không nhìn quadoi mắt của một mảnh khác, vậy thì bạn sẽ không bao giờ hiểu rõ sự chú ý là gì. Chúng ta đang gặp gỡ lẫn nhau chứ?

Cái trí thấy sự tách rời gây tác động ra sao cả phía bên ngoài lẫn phía bên trong. Phía bên ngoài những chính phủ chuyên chế, cùng sự chạy đua vũ trang của chúng và tất cả mọi chuyện liên quan, sự phân chia của những quốc tịch, những niềm tin, những tín điều thuộc tôn giáo. Sự phân chia trong hành động chính trị và xã hội: đảng Bảo thủ, đảng Xã hội, những người Cộng sản, những người Tự bản – tất cả đều bị tạo tác bởi sự ham muốn của tư tưởng mà nói, ‘Tôi phải được an toàn’. Tư tưởng nghĩ nó sẽ được an toàn qua sự tách rời và vì vậy tạo tác nhiều tách rời thêm. Bạn thấy điều này? Không bằng từ ngữ, nhưng thực sự như một sự kiện. Người trẻ và người già, người giàu và người nghèo, chết và sống – liệu bạn thấy sự phân chia liên tục này, chuyển động của tách rời này bởi tư tưởng, mà bị trói buộc trong tình trạng bị quy định của những mảnh này? Liệu cái trí thấy toàn chuyển động mà không có một trung tâm đang nói, ‘Tôi thấy nó’. Bởi vì khoảnh khắc bạn có một trung tâm, trung tâm đó trở

thành nhân tố của sự phân chia. ‘Tôi’ và ‘không tôi’ mà là bạn. Tư tưởng đã sắp xếp vào chung ‘cái tôi’ này qua sự ham muốn, hay qua sự thôi thúc, để tìm ra an toàn, bảo đảm. Và trong ham muốn để tìm ra an toàn của nó, nó đã phân chia năng lượng như ‘tôi’ và ‘không tôi’, tất là tự-mang lại cho chính nó không-an toàn. Liệu cái trí có thể thấy điều này như một tổng thể? Nó không thể, nếu có một mảnh mà quan sát.

Chúng ta đang hỏi: cái gì là chất lượng của cái trí mà chú ý tốt đỉnh, mà trong đó không có sự tách rời? Đó là vấn đề chúng ta đã không kịp trình bày ngày hôm qua. Tôi không biết liệu bạn đã tìm hiểu, hay đã học hành từ ngày hôm qua; người nói không là một giáo sư đang giảng dạy bạn hay đang đưa cho bạn thông tin. Muốn tìm ra điều đó, phải không có sự tách rời – chắc chắn như thế – mà có nghĩa, không nỗ lực. Nỗ lực có nghĩa sự biến dạng, và bởi vì hầu hết những cái trí của chúng ta đều bị biến dạng, bạn không thể hiểu rõ sự chú ý hoàn toàn có nghĩa gì và không thể tìm ra điều gì đã xảy ra cho cái trí mà nhận biết hoàn toàn, chú ý hoàn toàn.

Có một khác biệt giữa sự an toàn và sự ổn định. Chúng ta đã nói chính con khi là ‘cái tôi’ vĩnh viễn cùng những suy nghĩ của nó, cùng những vấn đề của nó, cùng những lo âu, những sợ hãi của nó và vân vân. Tư tưởng hiểu động này – con khi – luôn luôn đang tìm kiếm sự an toàn, bởi vì nó sợ hãi không được chắc chắn trong công việc của nó, trong những suy nghĩ của nó, trong những liên hệ của nó. Nó muốn mọi thứ là máy móc, mà có nghĩa an toàn. Vì vậy nó giải thích sự an toàn dựa vào sự chắc chắn thuộc máy móc. Liệu sự ổn định là khác hẳn, không phải đối nghịch – nhưng trong một kích thước khác hẳn với sự an toàn? Chúng ta phải hiểu rõ điều này. Một cái trí hiểu động và đang tìm kiếm sự an toàn, trong trạng thái hiểu động đó nó không bao giờ có thể tìm được sự ổn định. Là ổn định, bền vững – không là từ ngữ

không thể lay động, không thể chuyển động, nhưng lại có chất lượng của chuyển động tốt đỉnh! Cái trí đang tìm kiếm sự an toàn không thể ổn định trong ý nghĩa của chuyển động, vùn vụt, và tuy nhiên lại bất động lạ thường.

Bạn thấy sự khác biệt? Bạn đang làm như thế nào trong sống của bạn, trong sống hàng ngày của bạn? Liệu tư tưởng, con khi, trong tình trạng hiểu động của nó đang tìm kiếm để tìm được sự an toàn, và khi không tìm được nó trong một phương hướng này, lại lang thang trong một phương hướng khác, mà là chuyển động của tình trạng hiểu động? Trong tình trạng hiểu động này, nó muốn tìm được sự an toàn; thế là nó không bao giờ có thể tìm được sự an toàn. Nó có thể nói, ‘Có Thượng đế’, mà vẫn còn là sự sáng chế của tư tưởng, hình ảnh được tạo tác qua hàng thế kỷ của bị quy định. Hoặc nó bị quy định trong thế giới Cộng sản mà nói: ‘không có sự việc như thế’, mà cũng đang bị quy định bằng nhau.

Vậy là bạn đang làm như thế nào – đang tìm kiếm sự an toàn trong tình trạng hiểu động của bạn? Ham muốn được an toàn là một trong những sự việc hiểu kỳ nhất. Và sự an toàn đó phải được công nhận bởi thế giới; tôi không biết liệu bạn thấy điều này. Tôi viết một quyển sách và trong quyển sách đó tôi tìm được sự an toàn của tôi. Nhưng quyển sách đó phải được công nhận bởi thế giới, ngược lại không có sự an toàn. Vì vậy hãy quan sát điều gì tôi đã làm – sự an toàn của tôi nằm trong quan điểm của thế giới! ‘Những quyển sách của tôi bán được hàng ngàn quyển’, và tôi đã tạo tác giá trị của thế giới. Trong tìm kiếm sự an toàn qua một quyển sách – qua bất kỳ thứ gì, tôi đang lệ thuộc vào thế giới mà tôi đã tạo ra. Thế là nó có nghĩa tôi liên tục đang tự-dối gạt chính tôi. Liệu bạn đã thấy điều này! Vì vậy sự ham muốn cho tư tưởng được an toàn là phương cách của chắc chắn, là phương cách của không-an toàn. Khi có sự chú ý hoàn toàn mà trong

đó không có trung tâm, điều gì đã xảy ra cho cái trí mà đã nhận biết tột đỉnh? Liệu có sự an toàn trong nó? Liệu có bất kỳ ý thức nào của hiểu động trong nó? Làm ơn đừng đồng ý – tìm được điều này là một việc lạ thường!

Bạn thấy, thưa các bạn, hầu hết chúng ta đều đang tìm kiếm một giải pháp cho sự đau khổ của thế giới, một giải pháp cho đạo đức của xã hội – mà là vô-đạo đức. Chúng ta đang cố gắng tìm ra một phương cách của tổ chức một xã hội mà trong đó không còn sự bất công của xã hội. Con người đã tìm kiếm Thượng đế, chân lý, bất kỳ danh xưng nào, trải qua hàng thế kỷ, không bao giờ bắt gặp nó, nhưng tin tưởng nó. Nhưng khi bạn tin tưởng nó, tự nhiên bạn đã có những trải nghiệm tùy theo sự tin tưởng của bạn, mà là giả dối. Vì vậy con người trong tình trạng hiểu động của anh ấy, trong sự ham muốn cho an toàn, cho bảo đảm, để cảm thấy thanh thản của anh ấy, đã sáng chế tất cả những an toàn tưởng tượng này được chiếu rọi bởi tư tưởng. Khi bạn trở nên nhận biết được tất cả sự tách rời này của năng lượng – và thế là năng lượng không còn bị tách rời nữa. Điều gì đã xảy ra cho cái trí mà đã tìm kiếm sự an toàn? Bởi vì cái trí hiểu động, nó đang chuyển động từ một sợ hãi sang một sợ hãi khác. Vậy thì bạn làm gì? Đáp án của bạn là gì?

Người hỏi: Người ta không bị tách rời, không còn sợ hãi.

Krishnamurti: Chúng ta đã qua được tất cả điều này, thưa bạn. Nếu nó không thực sự như thế đối với bạn, đừng nói gì cả, bởi vì nó chẳng có ý nghĩa gì cả. Bạn có thể sáng chế, bạn có thể nói, ‘Tôi cảm thấy điều này – nhưng nếu bạn thực sự nghiêm túc, nếu bạn muốn học hành về điều này, vậy thì bạn phải thâm nhập nó, nó là ý nguyện của bạn, nó là sống của bạn – không chỉ cho buổi sáng này.

Bạn biết, khi chúng ta đang đi qua ngôi làng, tất cả mọi người đang đi đến nhà thờ – tôn giáo cuối tuần. Đây không là một tôn giáo cuối tuần. Đây là một cách sống, một cách sống trong đó năng lượng này không bị vỡ vụn. Nếu một lần bạn đã hiểu rõ điều này, bạn sẽ có một ý thức lạ thường của hành động.

Người hỏi: Thưa ông, khoảnh khắc ông hỏi, ‘Bạn làm gì với điều này?’ Con khi bên trong chúng tôi trôi dạt. Nó nảy sinh nghi vấn và nghi vấn khởi động con khi.

Krishnamurti: Tôi chỉ đang đưa ra nghi vấn đó để thấy bạn ở đâu.

Người hỏi: Chỉ một mảnh hành động.

Krishnamurti: Đúng. Vì vậy có một trong những mảnh của năng lượng bị vỡ vụn, một cách hiểu động, đang luôn luôn tìm kiếm sự an toàn – đó thực sự là ‘cái gì là’. Đó là điều gì tất cả chúng ta đều đang làm. Tình trạng hiểu động đó, và sự tìm kiếm và sự đòi hỏi liên tục đó, đang kết hợp một xã hội, sau đó đang thu hút một xã hội khác – con khi nhỏ nhằng liên tục – tất cả điều đó thể hiện một cái trí đang theo đuổi một cách sống trong đó nó chỉ quan tâm đến sự an toàn.

Bây giờ khi điều đó được thấy rất rõ ràng, điều gì đã xảy ra cho cái trí mà không còn quan tâm đến sự an toàn? Chắc chắn nó không có sợ hãi. Điều đó trở nên không còn giá trị khi bạn thấy làm thế nào tư tưởng đã tách rời năng lượng, hay đã tự-tách rời chính nó, và bởi vì sự tách rời này có sợ hãi. Và khi bạn thấy hoạt động của tư tưởng trong sự tách rời của nó, vậy thì bạn gặp gỡ sợ hãi, bạn hành động. Vì vậy chúng ta đang hỏi, điều gì đã xảy ra cho cái trí mà đã trở nên

chú ý h thường? Liệu có bất kỳ chuyển động nào của tìm kiếm. Làm ơn, hãy tìm ra.

Người hỏi: Hoạt động máy móc chấm dứt hoàn toàn.

Krishnamurti: Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Khi bạn chú ý tốt đỉnh, liệu cái trí vẫn còn đang tìm kiếm? Đang tìm kiếm trải nghiệm, đang tìm kiếm để hiểu rõ về chính nó, đang tìm kiếm để vượt khỏi chính nó, đang tìm kiếm để tìm ra hành động đúng đắn, hành động sai trái, đang tìm kiếm một vĩnh cửu mà nó có thể phụ thuộc vĩnh cửu đó trong sự liên hệ, trong niềm tin, hay trong kết luận nào đó? Liệu điều đó vẫn còn đang tiếp diễn, khi bạn nhận biết hoàn toàn?

Người hỏi: Cái trí không còn tìm kiếm bất kỳ thứ gì nữa.

Krishnamurti: Liệu bạn biết điều đó có nghĩa gì, khi bạn đưa ra một câu phát biểu thuộc loại đó dễ dàng như thế? Không còn tìm kiếm bất kỳ thứ gì – mà có nghĩa gì?

Người hỏi: Nó đã nhận được cái gì đó mới mẻ mà nó không thể tưởng tượng được.

Krishnamurti: Không, thưa bà, bà đã thực sự không hiểu rõ. Câu hỏi của tôi là, cái trí đã thấy hoạt động của con khi trong tình trạng hiểu động của nó. Hoạt động này – nó vẫn còn là năng lượng mà tư tưởng đã đập vỡ trong sự ham muốn của nó để tìm ra một an toàn, một chắc chắn, một bảo đảm vĩnh cửu, và vì vậy nó đã phân chia thế giới như ‘cái tôi’ và ‘cái không tôi’, ‘chúng tôi’ và ‘chúng nó’, và nó đang tìm kiếm sự thật như một phương cách của an toàn. Khi người ta đã quan sát tất cả điều này, liệu cái trí còn đang tìm kiếm bất kỳ

điều gì nữa hay không? Đang tìm kiếm hàm ý tình trạng hiểu động. Tôi đã không tìm được sự an toàn ở đây, và tôi đi đến đó, và tôi đã không tìm được nó thế là tôi đi nơi khác nữa.

Người hỏi: Lúc đó cái trí không quan tâm đến sự tìm kiếm.

Krishnamurti: Một cái trí không có một trung tâm không quan tâm đến sự tìm kiếm. Nhưng liệu nó đang xảy ra cho bạn?

Người hỏi: Tại khoảnh khắc ông chú ý nó đang xảy ra.

Krishnamurti: Không, thưa bạn.

Người hỏi: Mọi loại sự việc xảy ra cho cái trí khi nó ngừng đấu tranh.

Krishnamurti: Liệu bạn đã từng biết, khi đang dạo bộ hay đang ngồi yên lặng, hoàn toàn trống không có nghĩa gì? Không phải tách rời, không phải rút lui, không phải dựng lên một bức tường quanh chính bạn và phát giác bạn không có liên quan đến bất kỳ thứ gì – tôi không có ý như thế. Khi cái trí hoàn toàn trống không, nó không có nghĩa rằng nó không có trí nhớ, những kỷ niệm ở đó, bởi vì bạn đang đi bộ về nhà của bạn, hay đang đi đến chỗ làm của bạn. Nhưng tôi có ý sự trống không của cái trí mà đã chấm dứt tất cả chuyển động của tìm kiếm.

Người hỏi: Tất cả là và tôi là. ‘Tôi là’ là gì? ‘Tôi là’ là ai? ‘Tôi’ này mà nói ‘là’ là ai? Con khi?

Krishnamurti: Đừng lặp lại điều gì những người tuyên truyền đã nói, những tôn giáo đã nói, những người tâm lý đã nói. Ai nói, ‘tôi là’? – người Ý, người Pháp, người Nga, người tin tưởng, tín điều, những sợ hãi, quá khứ, người tìm kiếm, và người mà tìm kiếm và tìm được? Hay người mà đồng hóa mình cùng ngôi nhà, cùng người chồng, cùng tiền bạc, cùng danh tánh, cùng gia đình – mà tất cả đều là những từ ngữ! Không, bạn không thấy điều này. Nhưng nó là như thế! Nếu bạn thấy rằng bạn là một mớ của những kỷ niệm và những từ ngữ, con khi hiểu động chấm dứt.

Người hỏi: Nếu cái trí của ông hoàn toàn trống không khi ông đang đi đến văn phòng , tại sao ông đang đi đến văn phòng? Tại sao ông vẫn còn đang làm việc này?

Krishnamurti: Bạn phải kiếm sống, bạn phải đi đến ngôi nhà của bạn, bạn sẽ rời cái lều này.

Người hỏi: Chắc chắn câu hỏi là, làm thế nào tôi có thể làm trống không nếu cái trí đang vận hành.

Krishnamurti: Bây giờ hãy quan sát, thưa bạn. Tôi muốn nói cho bạn một điều rất đơn giản: không có sự việc như sự an toàn. Sự đòi hỏi không ngưng nghỉ cho sự an toàn này là bộ phận của người quan sát, trung tâm, con khi. Và con khi hiểu động này – mà là tư tưởng đã chia lìa thế giới này và đã tạo ra một hỗn loạn kinh hoàng về nó, nó đã tạo tác đau khổ như thế, thảm kịch như thế! Và tư tưởng không thể giải quyết điều này, dù thông minh đến chừng nào, dù khôn khéo, uyên bác, có khả năng suy nghĩ đến chừng nào, tư tưởng không thể mang lại trật tự từ sự hỗn loạn này. Phải có một cách vượt khỏi nó mà không là tư tưởng. Tôi muốn chuyển tải cho bạn

rằng trong trạng thái của chú ý đó, trong chuyển động của chú ý đó, tất cả ý thức của sự an toàn đã tan biến, bởi vì có sự ổn định. Sự ổn định đó không liên quan gì đến sự an toàn. Khi tư tưởng tìm kiếm sự an toàn, nó khiến cho sự an toàn thành cái gì đó vĩnh cửu, cố định, và thế là nó trở thành máy móc. Tư tưởng tìm kiếm sự an toàn trong liên hệ. Trong liên hệ đó tư tưởng sáng chế một hình ảnh. Hình ảnh đó trở thành vĩnh cửu và phá vỡ sự liên hệ – bạn có hình ảnh của bạn và tôi có hình ảnh của tôi. Trong hình ảnh đó tư tưởng đã thiết lập và tự-đồng hóa chính nó như một thực thể vĩnh cửu.

Phía bên ngoài đây là **điều** gì chúng ta đã thực hiện: quốc gia của bạn, quốc gia của tôi, và vân vân. Khi cái trí đã buông bỏ tất cả điều đó, đã buông bỏ nó trong ý nghĩa rằng nó đã thấy sự vô ích hoàn toàn, sự ma mẫn của nó, cái trí đã chấm dứt nó. Vậy thì điều gì xảy ra trong cái trí mà đã hoàn toàn chấm dứt toàn ý tưởng của an toàn? Điều gì xảy ra cho cái trí mà chú ý tốt đỉnh đến độ nó hoàn toàn ổn định, để cho tư tưởng không còn tìm kiếm sự an toàn trong bất kỳ hình thức nào và thấy rằng không có sự việc như vĩnh cửu? Tôi đang giải thích nó cho bạn; sự diễn tả không là điều được diễn tả.

Hãy thấy sự quan trọng của điều này; bộ não đã tiến hóa cùng ý tưởng của hoàn toàn an toàn này. Cái trí, bộ não, mong muốn an toàn, ngược lại nó không thể vận hành. Nếu không có trật tự nó sẽ vận hành một cách không hợp lý, không hiệu quả, loạn thần kinh, vì vậy bộ não luôn luôn đang mong muốn trật tự và nó đã diễn giải có trật tự dựa vào sự an toàn. Nếu bộ não đó vẫn còn đang vận hành, nó vẫn còn đang tìm kiếm trật tự qua sự an toàn. Vì vậy khi có sự chú ý, liệu bộ não vẫn còn đang tìm kiếm sự an toàn?

Người hỏi: Thưa ông, chỉ có hiện tại.

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi đang cố gắng chuyển tải cái gì đó sang bạn. Tôi có lẽ hoàn toàn sai lầm. Tôi có lẽ đang nói hoàn toàn vô lý, nhưng bạn phải tìm ra cho chính bạn liệu tôi đang nói vô lý hay không.

Người hỏi: Tôi có cảm giác rằng tại khoảnh khắc tôi đang chú ý, tôi không đang tìm kiếm. Nhưng sự chú ý đó có thể chấm dứt; vậy thì tôi lại đang tìm kiếm.

Krishnamurti: Không bao giờ! Đó là nguyên mẫu chốt. Nếu tư tưởng thấy rằng không có sự việc như vĩnh cửu, tư tưởng sẽ không bao giờ lại tìm kiếm nó. Đó là, bộ não, cùng những kỷ niệm của sự an toàn, sự vun quén của nó trong một xã hội đang lệ thuộc vào sự an toàn, cùng tất cả những ý tưởng của nó và đạo đức của nó được đặt nền tảng trên sự an toàn, bộ não đó đã trở thành hoàn toàn trống không khỏi tất cả những chuyển động hướng về sự an toàn.

Liệu các bạn đã từng tìm hiểu vấn đề của thiền định, bất kỳ ai trong các bạn? Thiền định không liên quan đến thiền định nhưng đến người thiền định – bạn thấy sự khác biệt? Hầu hết chúng ta đều quan tâm đến thiền định, thực hành nó như thế nào, làm sao thiền định từng bước một và vân vân – đó không là vấn đề gì cả. Người thiền định là thiền định. Hiểu rõ người thiền định là thiền định.

Bây giờ nếu bạn đã thâm nhập vào vấn đề của thiền định, người thiền định phải kết thúc, bằng hiểu rõ, không phải bằng kiềm chế, không phải bằng giết chết tư tưởng. Đó là, hiểu rõ về chính mình là hiểu rõ chuyển động của tư tưởng; tư tưởng là chuyển động của bộ não cùng tất cả những kỷ niệm của nó – chuyển động của tư tưởng đang tìm kiếm sự an toàn, và tất cả mọi chuyện còn lại.

Bây giờ người thiên định đang hỏi, liệu bộ não có thể trở nên hoàn toàn yên lặng? Mà là, liệu tư tưởng có thể hoàn toàn yên lặng, và tuy nhiên lại vận hành từ sự yên lặng này không phải như một kết thúc trong chính nó. Có thể tất cả những điều này quá phức tạp cho bạn nhưng thật ra nó rất đơn giản. Vì vậy cái trí chú ý tột đỉnh không có sự tách rời của năng lượng. Làm ơn hãy thấy điều đó; không có sự tách rời của năng lượng, nó là năng lượng tổng thể. Và năng lượng đó vận hành mà không tách rời khi bạn đi làm việc.

Người hỏi: Có lẽ một hiểu rõ thực sự có thể đến được mà không có sự trợ giúp của từ ngữ; nó là một loại chuyển tải trực tiếp cùng sự việc ông đang cố gắng hiểu rõ. Và cuối cùng không cần đến những từ ngữ, mà là một tẩu thoát.

Krishnamurti: Đó là nó. Liệu bạn có thể chuyển tải mà không có những từ ngữ? Bởi vì những từ ngữ cản trở.

Người hỏi: Có.

Krishnamurti: Hãy theo dõi, thưa bạn, liệu tôi có thể chuyển tải sang bạn mà không có những từ ngữ giải thích về chất lượng của cái trí mà chú ý hạ thường, và tuy nhiên vẫn vận hành trong thế giới mà không phá vỡ năng lượng thành những mảnh? Bạn đã hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ?

Người hỏi: Có.

Krishnamurti: Lúc này, liệu tôi có thể chuyển tải cái đó sang bạn mà không có từ ngữ? Làm thế nào bạn biết tôi có thể? Tất cả các bạn đang nói về điều gì vậy!

Người hỏi: Tôi nghĩ ông có thể.

Krishnamurti: Hãy theo dõi, người ta đã nói gần năm tuần, đã giải thích mọi thứ, đã thâm nhập nó từng chi tiết, đã trút toàn thân tâm của người ta vào nó. Bạn đã hiểu rõ nó thậm chí bằng từ ngữ? Và bạn muốn hiểu rõ cái gì đó không-từ ngữ! Nó có thể thực hiện được nếu cái trí của bạn hiệp thông cùng người nói bằng cùng mãnh liệt, bằng cùng đam mê, tại cùng thời điểm, tại cùng mức độ, vậy là bạn sẽ hiệp thông. Bạn như thế? Lúc này, hãy lắng nghe chiếc xe lửa đó! Nếu không có từ ngữ, sự hiệp thông đã được thiết lập, bởi vì chúng ta, cả hai chúng ta đều đang lắng nghe tiếng lanh canh của chiếc xe lửa đó, tại cùng khoảnh khắc, cùng mãnh liệt, cùng đam mê. Chỉ như thế mới có sự hiệp thông. Liệu bạn mãnh liệt về điều này tại cùng thời điểm như người nói? Tất nhiên không. Thưa bạn, khi bạn cầm tay của một người khác, bạn có thể cầm nó do bởi thói quen hay phong tục. Hay bạn có thể cầm nó và sự hiệp thông có thể xảy ra mà không cần một từ ngữ, bởi vì cả hai đều ở cùng sự mãnh liệt tại khoảnh khắc cầm tay đó. Nhưng chúng ta không mãnh liệt, không đam mê và quan tâm.

Người hỏi: Không phải luôn luôn.

Krishnamurti: Đừng nói câu đó, thậm chí không có một phút!

Người hỏi: Làm thế nào ông biết?

Krishnamurti: Tôi không biết. Nếu bạn biết, vậy thì bạn sẽ biết sự tỉnh táo, sự chú ý có nghĩa gì, và thế là không còn đang tìm kiếm sự an toàn nữa; thế là bạn không đang hành

động hay đang suy nghĩ dựa vào sự tách rời nữa. Hãy theo dõi điều gì đã xảy ra cho cái trí mà đã thấu triệt tất cả những vấn đề chúng ta đã và đang nói, tất cả những bàn luận và sự trao đổi của những từ ngữ. Điều gì đã xảy ra cho cái trí mà thực sự đã lắng nghe tất cả điều này?

Đầu tiên, nó đã trở nên nhạy cảm, không chỉ phần tinh thần mà còn cả phần vật chất, nó đã từ bỏ thuốc lá, rượu, thuốc kích thích. Và khi chúng ta đã bàn về vấn đề của chú ý này, bạn sẽ thấy rằng cái trí không còn đang tìm kiếm bất kỳ thứ gì, hay khẳng định bất kỳ thứ gì cả. Và một cái trí như thế hoàn toàn chuyển động nhưng tuy nhiên vẫn tuyệt đối ổn định. Từ sự ổn định và sự nhạy cảm đó, nó có thể hành động mà không phá vỡ sự sống hay năng lượng thành những mảnh. Ngoài trừ hành động, ngoài trừ ổn định, cái trí tìm được cái gì? Con người đã lu ôn luôn tìm kiếm cái gì anh ấy nghĩ là Thượng đế, chân lý; anh ấy đã luôn luôn cố gắng theo đuổi nó do bởi sợ hãi, do bởi thất bại của anh ấy, do bởi vô vọng và vô trật tự của anh ấy. Anh ấy đã tìm kiếm nó và anh ấy đã nghĩ rằng anh ấy đã tìm được nó. Và khám phá được nó anh ấy đã bắt đầu tổ chức. Vì vậy cái đó mà ổn định, chuyển động tột đỉnh, nhạy cảm, không đang tìm kiếm; nó thấy cái gì đó mà chưa bao giờ được tìm ra, mà có nghĩa, thời gian cho một cái trí như thế không tồn tại gì cả – mà không có nghĩa người ta sẽ lỡ một chuyến xe lửa. Vậy là có một trạng thái không-thời gian và vậy là bao la vô cùng.

Đây là cái gì đó lạ thường nhất nếu bạn bắt chợt bắt gặp nó. Tôi có thể trình bày nó, nhưng sự diễn tả không là vật được diễn tả. Bạn phải học hành về tất cả điều này bằng cách nhìn ngắm về chính bạn – không quyển sách nào, không người thầy nào có thể dạy bạn. *Cái này* không phụ thuộc vào bất kỳ người nào, đừng gia nhập những tổ chức tinh thần, người ta phải học hành tất cả điều này từ chính người ta. Và

ở đó cái trí sẽ khám phá những sự việc không thể tin nổi. Nhưng để có được điều đó, phải không có tách rời và thế là ổn định, chuyển động, mau lẹ vô cùng. Đối với một cái trí như thế, không có thời gian và thế là toàn ý tưởng của chết và sống có một ý nghĩa hoàn toàn khác hẳn.

Ngày 9 tháng 8 năm 1970

KRISHNAMURTI
tại
LOS ALAMOS (USA) NATIONAL LABORATORY

Hội thảo chuyên đề lần thứ nhất:

- Sáng tạo trong khoa học
- Tư tưởng không bao giờ có thể sáng tạo

Hội thảo chuyên đề lần thứ hai:

- Sáng tạo trong khoa học
- Sáng tạo hiện diện từ thiên định

HỘI THẢO CHUYÊN ĐỀ LẦN THỨ NHẤT

Ngày 20 tháng 3 năm 1984

-SÁNG TẠO TRONG KHOA HỌC
-TƯ TƯỞNG KHÔNG BAO GIỜ CÓ THỂ SÁNG TẠO

Giới thiệu bởi M. R. Raju

Tôi có một đặc ân khi giới thiệu người nói ngày hôm nay ... nhưng, Mr Krishnamurti không ần được giới thiệu . Ông là một người thầy nổi tiếng khắp thế giới. Ông đã giảng thuyết khắp thế giới được gần sáu mươi năm. Hơn ba mươi quyển sách ông đã xuất bản vượt khỏi giá trị của thời gian; chúng luôn luôn duy trì sự mới mẻ . Dr Oppenheimer là một người khoa học và triết học và một học giả Phạm ngữ. Hôm nay là một ngày hạnh phúc nhất, vì là ngày làm việc chính thức đầu tiên của mùa Xuân, khi chúng ta mời được Mr Krishnamurti làm diễn giả cho hội thảo chuyên đề của chúng ta. Đại diện cho Laboratory, tôi muốn bày tỏ lòng biết ơn của chúng ta vì ông đã nhận lời mời của chúng ta, bất kể chương trình bận rộn của ông. Vì vậy để không làm mất thời gian quý báu của diễn giả, tôi mời Mr Krishnamurti trình bày bài giảng thuyết. Tựa đề của bài giảng thuyết là ‘Sáng tạo trong khoa học’. Cảm ơn quý vị rất nhiều vì đã chú ý lắng nghe.

Thưa ông, tôi xin phép ông trình bày bài giảng thuyết!

Krishnamurti: Nếu tôi được phép giải thích, đây không là một giảng thuyết. Đây là một nói chuyện giữa các bạn và người nói. Tôi nghĩ đề tài là Sáng tạo trong Khoa học. Thông thường, khoa học có nghĩa sự hiểu biết, sự hiểu biết được tích lũy qua hai hay ba trăm năm, và thêm vào mỗi lúc một nhiều hiểu biết. Và sự sáng tạo có liên hệ gì với sự hiểu biết? Đó là chủ đề tôi đã được yêu cầu trình bày.

Sự hiểu biết là gì? Nó được thu lượm qua hàng ngàn năm nhờ trải nghiệm, được lưu trữ trong bộ não như hiểu biết và ký ức. Và từ ký ức đó tư tưởng sinh ra. Vì vậy hiểu biết luôn luôn bị giới hạn, dù bây giờ hay trong tương lai. Và vì vậy tư tưởng luôn luôn bị giới hạn, và khi có sự giới hạn có xung đột. Vì vậy sáng tạo có vị trí nào đối với khoa học? Liệu có một liên quan? Làm ơn, chúng ta đang cùng nhau suy nghĩ, chúng ta đang tìm hiểu ngay cái nguồn, ngay sự tiến hành tích lũy của hiểu biết. Từ ngữ *science khoa học* có nghĩa hiểu biết – có nguồn gốc từ Latin và vãn vãn. Và liệu sáng tạo trong ý nghĩa thâm thúy nhất của nó, trong hoạt động sâu thẳm của nó có thể, sáng tạo có vị trí nào, hay sáng tạo có liên quan gì với hiểu biết? Chúng ta đã trao sự quan trọng vô cùng cho hiểu biết, từ những thời cổ xưa, từ Trung quốc, Ấn độ, trước khi văn minh Thiên chúa giáo hiện diện, họ đã vô cùng kính trọng, tôn thờ hiểu biết. Và như chúng ta đã nói lúc trước, hiểu biết luôn luôn bị giới hạn bởi vì nó được đặt nền tảng trên sự trải nghiệm và vì thế ký ức, tư tưởng cũng bị giới hạn. Tư tưởng đã tạo ra những sự việc lạ lùng nhất trong thế giới – tất cả những đài kỷ niệm vĩ đại, từ những thời cổ xưa, nghệ thuật vĩ đại, công nghệ vô hạn trong thời đại hiện nay, và sự chế tạo của một quả bom hạt nhân và

vân vân. Tư tưởng đã tạo ra một tình trạng lạ kỳ trong thế giới. Tư tưởng đã tạo ra Thượng đế, đã xây dựng những thánh đường nguy nga của Châu Âu, tất cả những vật trong những viện bảo tàng – thi ca, những bức tượng, và tất cả những sự vật kỳ diệu mà tư tưởng đã làm. Bởi vì tư tưởng là kết quả của hiểu biết, hiểu biết là khoa học, được diễn tả theo công nghệ hay hình thức khác. Cũng vậy tư tưởng đã tạo ra những chiến tranh – và chúng ta bị đối diện với một chiến tranh khác, có Đ. Và trong suốt năm ngàn năm vừa qua hay nhiều hơn con người đã giết chóc lẫn nhau nhân danh Thượng đế, nhân danh hòa bình, nhân danh quốc gia thuộc bộ lạc đặc biệt riêng của họ. Con người đã tiêu diệt những con người khác, trong văn minh hiện nay nơi chúng ta tụ tập ở đây, nơi họ đang sản xuất những vũ khí hủy diệt khủng khiếp này. Đó là kết quả của khoa học mà là hiểu biết.

Thế là hiểu biết, khoa học có vị trí nào trong sáng tạo? Sáng tạo đã là một trong những vấn đề phức tạp nhất. Những tôn giáo khác nhau nói đây là cái nguồn của sáng tạo, Thượng đế, và vân vân. Mỗi quốc gia bộ lạc, mà được gọi là chủ nghĩa quốc gia đều có sự diễn tả đặc biệt riêng của nó, đều có những Thượng đế đặc biệt riêng của nó. Và khoa học mà đã sản sinh những sự việc lạ lùng, kỳ diệu nhất trong thế giới: truyền thông, những chiếc máy vi tính, thuốc men, giải phẫu; tất cả đều là kết quả của tư tưởng, đi đến mặt trăng và vân vân. Vì vậy liệu tư tưởng có khi nào là sáng tạo, trong ý nghĩa thâm thúy nhất của từ ngữ đó? Sáng tạo là gì? Sáng tạo luôn luôn phải được diễn tả, phải được biểu lộ hay sao? Chúng ta là kết quả của những năm, hay những thế kỷ cố gắng, xung đột, đấu tranh, đau khổ, phiền muộn khủng khiếp. Những bộ não của chúng ta có khả năng vô hạn, nhưng nó đã bị quy định, không những thuộc tôn giáo, nhưng còn cả thuộc quốc gia. Tất cả các bạn là những người Mỹ, những người

Trung quốc, những người Nga, và vân vân. Chúng ta đã phân chia thế giới theo địa lý, theo tôn giáo, theo văn hóa; và cũng vậy chúng ta đã phân chia những con người – những người da trắng, những người da đen và những người da màu, giống như chúng ta. Và vì vậy tư tưởng đã tạo ra sự xung đột to tát giữa những con người – đó là một sự kiện – không chỉ giữa những cá nhân, mà còn giữa những tập thể. Chúng ta cũng đã trải qua đau khổ qua những chiến tranh, qua bệnh dịch, mọi hình thức của bệnh tật. Và khoa học đã có thể giúp đỡ hay chữa trị một vài căn bệnh nào đó. Nhưng cũng vậy khoa học đã sản sinh những dụng cụ chiến tranh hủy diệt nhất. Trước kia bạn đã giết chết một người, có lẽ trong một chiến tranh, hai hay ba trăm người, hay nhiều hơn, bây giờ bạn có thể hủy diệt toàn thế giới. Lại nữa nó được đặt nền tảng trên những lý tưởng, những học thuyết, sự vinh quang thuộc bộ lạc, mà là chủ nghĩa quốc gia.

Suy nghĩ tất cả điều đó, chúng ta là gì sau 45.000 năm như những con người thông minh, chúng ta là gì, chúng ta đã trở thành như thế nào? Và trong sự hỗn loạn này, bởi vì hầu hết những con người đều bị hỗn loạn khủng khiếp mặc dù họ có lẽ không thú nhận điều đó, không chắc chắn, không chỉ đang tìm kiếm sự an toàn vật chất, nhưng họ còn muốn cả sự an toàn tâm lý phía bên trong, trong ững liên hệ của họ , liên quan đến tương lai và vân vân. Vì vậy khi suy nghĩ về tất cả điều này, những bộ não của chúng ta bị chuyên biệt hóa, bị quy định bởi hiểu biết, và thế là những hoạt động của chúng ta bị quy định, bị giới hạn. Bất kỳ nơi nào có sự giới hạn phải có xung đột . Khi chúng ta phân chia thế giới thành những người Châu mỹ, những người Châu á, những người Châu âu, những người Do thái và những người Ả rập, phải có xung đột; không chỉ những chiến tranh nhưng còn xungđột giữa những cá nhân, giữa người đàn ông và người phụ nữ.

Khi suy nghĩ về tất cả điều này, sáng tạo có vị trí gì? Hiểu biết không bao giờ có thể là sáng tạo. Chúng ta sẽ tìm hiểu tất cả điều này. Hiểu biết có thể tạo ra một thế giới vật chất tốt đẹp hơn, phía bên ngoài, và khi chúng ta trao sự quan trọng lạ kỳ cho hiểu biết, mà là mảnh trí năng – đối với chúng ta trí năng lại rất quan trọng, sinh lực, tối thiết, như ng trí năng cũng bị giới hạn. Chúng ta không bao giờ nhìn vào sống một cách toàn diện, như một tổng thể, không phải như một người khoa học, một người bác sĩ, một người điều trị tâm thần, và vân vân, trước tiên chúng ta là những con người. và như những con người chúng ta là gì, chúng ta đã trở thành cái gì? Sau hàng thiên niên kỷ và hàng thiên niên kỷ, liệu chúng ta có văn minh? Tôi biết tất cả các bạn là một xã hội rất thịnh vượng, các bạn có những chiếc xe dành cho những người quan trọng, quốc gia tuyệt vời, những con đường đẹp đẽ và vân vân, nhưng chúng ta, như những con người, chúng ta là cái gì? Và chính là những con người mới có khả năng sáng tạo, không chỉ như những người khoa học mà còn cả trong sống hàng ngày của chúng ta. Bởi vì rốt cuộc ra, điều gì là quan trọng? Chúng ta đã quên bẵng, hay chúng ta không bao giờ có nghệ thuật sống, không phải như những người khoa học, nhưng như những con người. Chúng ta liên tục sống trong xung đột. Và xung đột, đấu tranh, đau khổ, lo âu, không ổn định, liệu một bộ não như thế có thể sáng tạo? Hay sáng tạo là cái gì đó hoàn toàn khác hẳn?

Làm ơn, như chúng ta đã nói, chúng ta đang cùng nhau suy nghĩ, nếu điều đó có thể được. Không phải rằng người nói suy nghĩ và bảo cho bạn tất cả, nhưng liệu chúng ta như những con người có suy nghĩ về những vấn đề này ngay lúc này? Đó là quên đi những nghề nghiệp của chúng ta, những năng khiếu bắt chước của chúng ta, và như những con người, liệu chúng ta có thể sáng tạo? Đầu tiên nếu chúng ta có thể

hiểu rõ sự quan trọng của điều đó, tiếp theo chúng ta có thể bàn về khoa học, tôn giáo và vân vân. Liệu chúng ta, như những con người, có thể nhìn vào thế giới như chúng ta đã hình thành nó? Tôi không biết người ta có nhận ra rằng liệu chúng ta có là những cá thể hay không? Bởi vì ý thức của chúng ta, mà được hình thành từ những phản ứng của chúng ta, những phản ứng sinh lý, vật lý, những niềm tin của chúng ta, sự trung thành của chúng ta, tất cả những thành kiến mà chúng ta có, vô số những quan điểm, những sợ hãi, không an toàn, đau khổ, vui thú, và tất cả những chịu đựng mà con người đã sinh ra suốt hàng ngàn năm. Tất cả điều đó là ý thức của chúng ta. Ý thức của chúng ta là chúng ta là gì. Và trong sự hỗn loạn này, trong sự mâu thuẫn này, liệu có thể có sáng tạo? Và chúng ta chia sẻ ý thức của toàn nhân loại bởi vì bạn chịu đựng, bạn có những vui thú, những niềm tin, những kết luận, những quan điểm, và tất cả những giáo điều và những trung thành, mà được chia sẻ bởi tất cả những con người trên quả đất này. Vì vậy người ta hỏi liệu chúng ta là những cá thể theo tâm lý. Bạn có lẽ khác biệt, bạn có lẽ cao, bạn có lẽ thấp, nhưng như những con người với ý thức của chúng ta, liệu chúng ta khác biệt với phần còn lại của nhân loại? Chúng ta không bao giờ tìm hiểu tất cả điều này, Chúng ta lướt qua tất cả những ngày thuộc sống của chúng ta đang chấp nhận, đang bắt chước, đang tuân phục. Khi chúng ta phản kháng, chúng ta phản kháng phía bên ngoài: đã có những cách mạng – Nga, Pháp, và hàng ngàn cách mạng đã xảy ra. Nhưng phía bên trong ở chừng mực nào đó chúng ta vẫn còn như chúng ta đã là cách đây hàng ngàn năm. Vì vậy sau khi cân nhắc tất cả điều này, không phải trí năng nhưng như một tổng thể, liệu chúng ta có sáng tạo? Hay sáng tạo là cái gì đó hoàn toàn khác hẳn? Bạn có thể sáng chế một phương pháp mới, khám phá, tìm hiểu, phá vỡ một nguyên tử và vân vân và vân vân.

Tất cả nó đều là hoạt động của tư tưởng, ranh mãnh, giỏi giang, dối gạt, tạo tác những ảo tưởng, và tôn thờ những ảo tưởng. Rốt cuộc, tất cả những tôn giáo đều được đặt nền tảng trên điều đó. Tư tưởng đã tạo ra Thượng đế. Người nói không là một người vô thần nhưng tư tưởng đã tạo ra những chiến tranh, đã nhân danh Thượng đế tàn sát hàng triệu người, và tư tưởng đã tạo ra tất cả những vật trong những thánh đường, trong những nhà thờ, trong những đền chùa, trong những nhà thờ Hồi giáo.

Vì vậy liệu tư tưởng có thể sáng tạo? Bởi vì, như chúng ta đã nói, tư tưởng bị giới hạn bởi vì nó được đặt nền tảng trên hiểu biết, và hiểu biết là kết quả của vô vàn trải nghiệm. Và vì vậy chúng ta đang đưa ra một câu hỏi thực sự rất cơ bản: liệu tư tưởng có khi nào có thể sáng tạo? Nó có thể sáng chế, nó có thể sản xuất những vũ khí chiến tranh mới, giải phẫu, thuốc men và vân vân. Và trong sự liên hệ lẫn nhau của chúng ta, đàn ông, phụ nữ; tư tưởng có vị trí nào trong nó? Tư tưởng là tình yêu? Tôi biết chúng ta nói không phải, nhưng nếu chúng ta nhìn vào chính chúng ta và những liên hệ lẫn nhau của chúng ta – người chồng, người vợ, và một cậu trai và một cô gái và vân vân – sự liên hệ của chúng ta được đặt nền tảng trên hình ảnh bạn đã dựng lên về cô ấy và cô ấy đã dựng lên về bạn. Sự liên hệ đó được đặt nền tảng trên tư tưởng.

Thế là tư tưởng có khả năng lạ thường về những sự việc nào đó, và tư tưởng cũng tạo ra sự hủy diệt của nhân loại, của những con người, giống như chính chúng ta, phân chia chúng thành những học thuyết – học thuyết Nga, học thuyết dân chủ và vân vân. Vì vậy làm ơn, tư tưởng không bao giờ có thể sáng tạo bởi vì cái gì nó có thể biểu lộ phải bị giới hạn. Và nơi nào có sự giới hạn phải có xung đột – giữa người đàn ông và người phụ nữ, giữa những học thuyết, giữa

người Ả rập và người Do thái, giữa người Mỹ và người Nga, sự phân chia này, theo địa lý, theo quốc gia, theo tôn giáo. Và dưới bất kỳ hoàn cảnh nào, xung đột không bao giờ có thể tạo ra một khả năng của sáng tạo.

Vậy là nếu tư tưởng không là nền tảng của sáng tạo, sáng tạo là gì? Nó xảy ra khi nào? Làm bánh mì cũng là sáng tạo, của một loại nào đó, có những em bé, cũng sáng tạo, và vân vân, tất cả đều sáng tạo. Nhưng chắc chắn sáng tạo chỉ có thể xảy ra khi tư tưởng bật tắt. Bạn có lẽ hoàn toàn không đồng ý với điều này. Tôi hy vọng bạn như thế! Tôi chắc chắn bạn như thế! Bởi vì đối với chúng ta tư tưởng quan trọng lạ kỳ, mà có nghĩa mạnh trí năng, mà chỉ là thành phần của một con người.

Vì vậy người nói khẳng định, tánh sáng tạo không bao giờ có thể xảy ra nơi nào có hoạt động của tư tưởng. Và sau đó câu hỏi nảy sinh: liệu tư tưởng có thể yên lặng, liệu tư tưởng có thể bật tắt, có thể gạt đi trong vài giây phút? Tiếp theo, nó là ai mà giúp đỡ tư tưởng gạt nó đi? Nó vẫn còn là tư tưởng. Tôi không hiểu liệu bạn đang theo sát điều này. Vì vậy nó là một tiến trình rất phức tạp. Và họ đã thử mọi phương pháp để làm bật tắt tư tưởng – thuốc kích thích, thuốc gây mê, và cũng vậy họ đã thử mọi hình thức của thiền định – thiền định Zen, Tây tạng, Ấn độ giáo, Phật giáo, và tất cả những đạo sư mới nhất cùng sự vô lý của họ, họ đã thử mọi thứ để làm bật tắt tư tưởng. Bởi vì tư tưởng có vị trí của nó, nhưng theo tâm lý, phía bên trong, liệu có thể có sự yên lặng, sự phẳng lặng nào đó? Và tình yêu là sự yên lặng đó, là chất lượng đó của sức mạnh vô hạn, năng lượng yên lặng.

Vì vậy chúng ta đang hỏi, liệu tình yêu là nhân tố duy nhất mà là sáng tạo? Không phải tình dục. Tôi biết chúng ta đã rút gọn tình yêu thành vui thú. Và chúng ta phải hỏi tình yêu là gì? Nếu một lần bạn hiểu rõ, nhận biết được rằng trong

bất kỳ hoàn cảnh nào tư tưởng không bao giờ có thể là sáng tạo bởi vì tư tưởng bị giới hạn – về điều đó chúng ta không còn nghi ngờ. Nếu một lần bạn thấy sự thật của nó vậy thì chúng ta có thể bắt đầu hỏi, liệu có một dụng cụ khác, một phương cách khác của nhìn vào sống? V ậy thì chúng ta có thể bắt đầu tìm hiểu: tình yêu là gì? Tự bi là gì? Thông minh là gì? Liệu thông minh là thành phần của tư tưởng đó, thông minh đã tạo ra Los Alamos? Và bản chất của tình yêu là gì? Nó là ham muốn? Nó là vui thú? Nó đang tạo tác những hình ảnh – những hình ảnh về người vợ của bạn, người chồng của bạn? Nó là những hình ảnh của những học thuyết? Vì vậy, để tìm ra, để khám phá, để bắt gặp cái sự việc lạ thường đó được gọi là tình yêu người ta phải có một hiểu rõ rất minh bạch về sống hàng ngày của người ta. Và điều đó có nghĩa, theo tâm lý, phía bên trong, chúng ta không có tự do. Chúng ta nói về tự do, đặc biệt trong quốc gia này, nơi bạn có những chuyên gia để bảo cho bạn phải làm gì – những người chuyên môn. Tôi không biết nhưng bạn phải nhận biết được tất cả điều này: làm thế nào để nuôi nấng những em bé, làm thế nào để có tình dục, làm thế nào để làm đẹp cho chính bạn, loại luyện tập nào, và bạn có những người chuyên môn trong những tôn giáo, trong khoa học, và vân vân. Và điều này bạn gọi là tự do. Và bởi vì thời gian của chúng ta rất bị giới hạn, chúng ta không thể tìm hiểu câu hỏi này thâm sâu hơn: tự do là gì. Nếu không có tự do, không có tình yêu. Nhưng chúng ta không có tự do. Chúng ta lo lắng, chúng ta sợ hãi chết, sợ hãi tương lai, chúng ta đã mang gánh nặng củ a sợ hãi này suốt hàng ngàn năm. Chúng ta sẽ bàn về sợ hãi thuộc tâm lý trước, và sau đó những sợ hãi thuộc thân thể.

Vì vậy, liệu bộ não mà bị quy định như một máy vi tính có thể, liệu bộ máy như thế có thể thương yêu? Và ánh sáng tạo, dù trong khoa học, trong sinh học và vân vân, nơi có sự

hoạt động nhiều của tư tưởng cùng sự thông minh đặc trưng riêng của nó, liệu tư tưởng đó có thể sáng tạo, là sáng tạo? Nếu không thể, vậy thì làm thế nào sáng tạo xảy ra? Họ đã đưa ra những câu hỏi này, những người tôn giáo đã đưa ra những câu hỏi này, những người thần học. Nếu bạn đi đến Ấn độ, họ sẽ sáng chế lý thuyết riêng của họ về sáng tạo; những người Thiên chúa giáo, những người Hồi giáo cũng thế, và tất cả đều nói, Thượng đế, hay lý do sinh học nào đó.

Vì vậy chúng ta đang nói rằng sáng tạo chỉ có thể xảy ra được nơi nào có tình yêu. Vậy thì tình yêu là gì? Tình yêu không là ham muốn, tình yêu không là vui thú. Tình yêu không là sự giải trí thuộc tôn giáo. Hiểu rõ sự phức tạp của ham muốn, sự phức tạp của đau khổ, và sự việc khủng khiếp mà chúng ta gọi là chết, tất cả điều đó là bộ phận thuộc sống của chúng ta, đang sống hàng ngày của chúng ta. Vì vậy liệu có tự do? Liệu chúng ta có tình yêu? Nếu có tình yêu chúng ta sẽ không bao giờ giết chết một con người khác, không bao giờ. Và bây giờ toàn thế giới này đang chạy đua vũ trang, mọi quốc gia đều muốn những vũ khí hủy diệt mới nhất. Nước Mỹ đang cung cấp nó, Anh, Nga, Đức, và mỗi quốc gia đang sản xuất những vũ khí hủy diệt riêng của nó; và lần trong sự hỗn loạn này chúng ta muốn có tình thần sáng tạo, ánh sáng tạo. Một mặt bạn sản xuất những dụng cụ hủy diệt nhất của chiến tranh, mặt khác bạn nói về tình yêu, hòa bình và vân vân. Chúng ta sống trong một trạng thái của mâu thuẫn, và nơi nào có mâu thuẫn phải có xung đột và thế là không bao giờ có sáng tạo, hay ánh sáng tạo. Chỉ khi nào bộ não yên lặng, không phải sự yên lặng bị kiểm soát. Khi bộ não tuyệt đối yên lặng, mặc dù nó có âm điệu riêng của nó. Con người đã tìm hiểu điều này từ những thời cổ xưa: liệu bộ não có thể hoàn toàn yên lặng trong vài giây phút? Không

liên tục huyền thuyên, không nhớ nhãng, không tìm kiếm, không sục sạo, nhưng yên lặng, bất tằm.

Và muốn hiểu rõ yên lặng đó người ta phải hiểu rõ thiên định là gì và vận vận. Thiên định không là thiên định có ý thức, bởi vì đó là điều gì bạn đã được dạy – thiên định có ý thức, ngồi bắt chéo chân, nằm duỗi thẳng người, hay lặp lại những cụm từ ngữ nào đó, và vận vận. Đó là tất cả nỗ lực cố ý có ý thức để thiên định, mà là thành phần của ham muốn. Và người nói khẳng định rằng thiên định như thế là vô nghĩa. Nó giống như ham muốn một ngôi nhà đẹp, một cái áo đẹp, và bạn ham muốn có một cái trí an bình tốt lành, mà là cùng sự việc. Thiên định có ý thức hủy diệt, ngăn cản hình thức còn lại của thiên định. Chúng ta không có thời gian để tìm hiểu điều đó, bởi vì điều đó cần đến sự nhận biết lạ thường, không từ ngữ, không hình ảnh.

Và cũng vậy khoa học là chuyển động của hiểu biết, đang thu lượm nhiều hơn và nhiều hơn và nhiều hơn. ‘Nhiều hơn’ là sự đo lường, và tư tưởng có thể được đo lường bởi vì tư tưởng là một tiên trình thuộc vật chất. Và hiểu biết có sự thấu triệt riêng của nó, sự sáng tạo bị giới hạn riêng của nó, và vì vậy nó mang lại sự xung đột. Nhưng chúng ta đang nói về sự nhận biết tổng thể, mà trong đó cái ngã, ‘cái tôi’, tánh cá nhân không thâm nhập. Vậy là chỉ có cái sự việc này được gọi là sáng tạo. Đúng chứ, thưa các bạn?

Lời dẫn giải bởi M. R. Raju:

Chúng ta có chút ít thời gian cho một vài câu hỏi, có lẽ khoảng mười lăm phút hay hơn. Liệu có bất kỳ ai muốn tìm hiểu chủ đề này thêm nữa bằng cách đưa ra bất kỳ câu hỏi đặc biệt nào?

Người hỏi: Tôi muốn giải thích về một loại mà dường như ông không trình bày kỹ, đó là loại của ý chí như đối nghịch với tư tưởng. Và liệu không thể rằng vấn đề, cái nguồn, gốc rễ, khởi đầu của xung đột là việc sử dụng sai lầm của ý chí hơn là tư tưởng sai lầm hay sao?

Krishnamurti: Bạn đã hiểu rõ câu hỏi? Ý chí là gì? Nó không là bản thể của ham muốn? Và quý ông kia hỏi: ý chí và tư tưởng không theo cùng nhau hay sao?

Người hỏi: Tôi muốn đưa ra một khác biệt minh bạch giữa ý chí, khả năng để thực hiện những chọn lựa và tư tưởng. Tôi muốn nói chúng không là một và giống nhau, có một khác biệt giữa chúng. Và vấn đề là trong ý chí chứ không phải trong tư tưởng. Những tư tưởng, ở mức độ rộng lớn, trôi chảy từ ý chí.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang nói, nó cũng là sự việc. Ham muốn, chúng ta đang nói, là ý chí.

Người hỏi: Tôi muốn nói ý chí hơi hơi cơ bản hơn là ham muốn. Nó ở ngay tâm điểm của cá tánh ai a chúng ta, của chúng ta là ai, khả năng để thực hiện sự chọn lựa, để thực hiện những chọn lựa này. Cho phép tôi đưa ra một câu hỏi khác. Tôi có một nghi vấn khác mà tôi thực sự quan tâm và đó là, có lẽ có nhiều hơn chỉ là tư tưởng của con người và trải nghiệm của con người. Có lẽ có một khía cạnh to tát hơn dẫn đến sự thật. Và có lẽ có những ý chí khác được định dáng ngoài những ý chí của con người. Và rằng có lẽ có một nhân tố mà là điều gì chúng ta có lẽ gọi là thực thể siêu nhiên xấu xa đang hoành hành trong thế giới. Và có lẽ có

một xung đột còn to tát hơn nhiều người đã suy nghĩ đến, đã lưu ý đến.

Krishnamurti: Vậy thì, thưa bạn, câu hỏi là gì?

Người hỏi: Được rồi. Tôi đang nói rằng bất chấp bao nhiêu nỗ lực chúng ta thực hiện để làm bất tăm những tư tưởng của chúng ta.

Krishnamurti: Thưa bạn, bạn không thể làm bất tăm tư tưởng. Chúng ta không có thời gian. Thưa bạn, câu hỏi là gì?

Người hỏi: Được rồi. Là một con người, làm thế nào tôi có thể tự bảo vệ chính tôi khỏi thực thể siêu nhiên xấu xa? Làm thế nào tôi có thể bảo vệ khỏi uy quyền của quỷ Satan trong thế giới này?

Krishnamurti: Thực thể siêu nhiên xấu xa, và sự bảo vệ khỏi điều đó. Sự liên hệ của tốt lành với xấu xa là gì? Chúng ta có tốt lành? Tốt lành có nghĩa gì? Và chúng ta có ý gì qua từ ngữ xấu xa? Xấu xa có liên quan với tốt lành? Tình yêu có liên quan với hận thù? Nếu nó có liên quan vậy thì nó không là tình yêu. Nếu tốt lành có liên quan với xấu xa vậy thì nó không là tốt lành. Và chúng ta bị điều khiển hay bị định hình bởi thực thể siêu nhiên xấu xa phía bên ngoài? Tôi biết đây là một lý thuyết cổ xưa, cổ xưa; không có cái gì vượt ngoài chúng ta mà chúng ta đã không tạo ra mà điều khiển chúng ta, mà định hình chúng ta, và vân vân.

Người hỏi: Ô, cho phép tôi đưa ra một câu hỏi khác. Tôi sẽ trình bày rất ngắn gọn.

Người hỏi khác: Không, không.

Krishnamurti: Tôi xin lỗi, thưa các bạn. Chúng ta hãy vui vẻ chút ít, được chứ?

Người hỏi: Tôi đã gặp phải khó khăn khi hiểu rõ điều gì ông hàm ý về tánh sáng tạo. Liệu ông có thể giải thích lại một chút xíu?

Krishnamurti: Tôi không định nghĩa tánh sáng tạo là gì, nó được đặt ra cho tôi. Thưa bạn, chúng ta đang hỏi ai? Bạn đang hỏi người nói, hay đang hỏi điều gì ông ta đã nói, hay bạn đang tự-hỏi chính bạn? Mà là, cùng nhau chúng ta đang hỏi toàn vấn đề của sự tồn tại, cùng sự sáng tạo của nó, cùng sự hủy diệt của nó, cùng những vui thú của nó; chúng ta đang hỏi tổng thể của sự sống. Và chúng ta cố gắng tìm được một đáp án phía bên ngoài nghi vấn. Nhưng đáp án nằm trong nghi vấn, không tách khỏi nó. Điều đó phụ thuộc cách bạn quan tâm đến nghi vấn. Nếu chúng ta muốn một đáp án cho nghi vấn, như hầu hết chúng ta đều muốn, chúng ta có những vấn đề. Và chúng ta đang tìm kiếm những giải pháp cho những vấn đề. Bộ não của chúng ta bị đào tạo cho giải pháp của những vấn đề từ niên thiếu. Khi một em bé đi học em có những vấn đề toán học, những vấn đề làm thế nào để đọc và viết. Thế là những bộ não của chúng ta từ niên thiếu đã bị quy định vào giải pháp của những vấn đề, và thế là chúng ta không bao giờ hiểu rõ chính vấn đề, chúng ta muốn một giải pháp cho nó.

Vì vậy vấn đề là gì? Quý ông kia đã nói vấn đề là ý chí, tư tưởng. Bây giờ ai sẽ trả lời câu hỏi đó? Bạn có thể đọc những quyển sách tiếp theo những quyển sách, lắng nghe những giáo sư, những người chuyên môn, và sau đó

người ta một cách thực sự, sâu thẳm, phía bên trong đã nắm bắt được sự thật của cái gì đó? Sự thật là gì, thực tế là gì? Con cọp là một thực tế, tư tưởng đã không sáng tạo nó, cảm ơn chúa! Tư tưởng đã không sáng tạo thiên nhiên. Vì vậy thực tế là chúng ta là gì, chính chúng ta đã được tạo thành như thế nào. Và rõ ràng chúng ta không thể đổi diện chúng ta là gì, và thay đổi, tạo ra một thay đổi trong chúng ta là gì – thực sự, không phải từ ngữ, không phải lý thuyết. Và tiếp theo hãy tìm ra cho chính chúng ta sáng tạo là gì, tánh sáng tạo là gì, tình yêu là gì, bản thể của từ bi mà là thông minh là gì. Tìm ra điều đó cho chính chúng ta, không phải ích kỷ bởi vì chính chúng ta là phần còn lại của nhân loại. Khám phá điều đó là một sự kiện lạ thường, rằng chúng ta là phần còn lại của nhân loại, thuộc tâm lý, phía bên trong, mặc dù phía bên ngoài, thuộc vật chất chúng ta có lẽ khác hẳn. Vậy là khi chúng ta hiểu rõ sự kiện này cho chính chúng ta, không phải được chỉ bảo mãi mãi bởi những giáo sư, những người tâm lý và vân vân, để cho chúng ta có một nhận biết rõ ràng về sự sống, và nghệ thuật của đang sống, vậy là chúng ta sẽ không cần hỏi han bất kỳ người nào để nói cho chúng ta phải làm gì.

Người hỏi: Thưa ông, ông nói rằng chúng ta là phần còn lại của nhân loại. Tôi khác hẳn ông, và tôi muốn nói với ông rằng tôi sung sướng khi tôi không là ông, và tôi cũng muốn nói với ông rằng có một khác biệt giữa mỗi con người với phần còn lại của nhân loại, rằng tất cả chúng ta là những cá thể. Ông liên tục hàm ý rằng chúng ta là những cá thể, nhưng tiếp theo ông lại nói rằng chúng ta là phần còn lại nhân loại. Chúng ta không là, tôi không là ông, và tôi sung sướng về điều đó.

Krishnamurti: Tôi xin phép trả lời câu hỏi đó? Quý ông kia nói, rằng tôi sung sướng khi tôi không là ông, rằng ông khác hẳn mọi người khác. Đó là như thế hay sao? Chúng ta sẽ phải tìm hiểu, không nói, ‘Đúng, tôi khác hẳn ông’. Bạn không đau khổ à? Bạn không có những xung đột, bạn không có những vấn đề, bạn không cãi cọ lẫn nhau hay sao? Bạn có những niềm tin, đúng chứ, những kết luận, những sợ hãi? Đi đến Ấn độ, hay Ai cập, hay bất kỳ nơi nào khác trong thế giới, họ đều có cùng những vấn đề thuộc tâm lý, phía bên trong. Họ đều đau khổ. Điều đó đúng, thưa bạn.

Người hỏi: Tôi không đau khổ khi ông đau khổ.

Krishnamurti: Gì vậy, thưa bạn?

Người hỏi: Tôi không chết khi ông chết. Tôi không cảm giác khi ông cảm giác.

Krishnamurti: Tôi không chết khi ông chết, tôi không cảm giác khi ông cảm giác Nhưng vượt khỏi điều đó thêm một chút nữa, thâm sâu thêm một chút nữa. Khi tôi chết, chết là gì? Bạn trả lời. Chết, thuộc sinh học, thuộc vật chất người ta chết. Con người trên quả đất này đã chết hàng triệu triệu. Và khi bạn chết và tôi chết, điều đó có nghĩa gì? Ai chết? Danh tánh, con người, những phẩm chất những hình ảnh anh ấy đã dựng lên về chính anh ấy? Cái gì chết? Làm ơn, thưa bạn, người ta phải thâm nhập điều này, không chỉ nói, ‘Ồ, tôi khác hẳn ông’ và chỉ ngừng ở đó. Dĩ nhiên chúng ta khác hẳn nhau. Theo sinh học chúng ta khác hẳn . Bạn cao, tôi thấp, hay tôi da đen, bạn da trắng . Dĩ nhiên có một khác biệt. Bạn là người phụ nữ, tôi là người đàn ông. Nhưng phía bên trong, hãy thâm nhập nó. Chúng ta là gì, mà chúng ta quá tự hào về

nó? Chúng ta là một chuỗi tạp nhạp của những ký ức, sự hồi tưởng của những sự việc quá khứ, đúng chứ? Chúng ta là một mớ của những kỷ niệm. Và để tìm ra liệu có cái gì đó thực sự, sự thật thiêng liêng vượt khỏi tất cả những từ ngữ, những ấn tượng và những phản ứng, phải có một chất lượng đó của tìm hiểu, mà không thành kiến, mà không một kết luận. Thưa bạn, để tìm hiểu tất cả những vấn đề này rất cẩn thận người ta phải có – không phải trong một nói chuyện, bạn không thể hiểu rõ tất cả điều này – nó đòi hỏi nhiều tìm hiểu về phần tất cả chúng ta, không phải những khẳng định – tôi tin tưởng và từng đó đã đủ tốt cho tôi rồi. Chúng ta phải tìm hiểu chính bản chất của niềm tin, bản chất của kết luận, những học thuyết của chúng ta.

Người hỏi: Ông có thể cho tôi vài ví dụ cụ thể của sáng tạo từ quan điểm của ông – vài ví dụ, có lẽ? Ví dụ, tôi sẽ nói rằng Einstein có sáng tạo trong một cách nào đó. Liệu ông có thể cho vài ví dụ từ quan điểm của ông?

Krishnamurti: Tôi không có quan **chín**. Tôi sẽ không có quan điểm. Tôi thực sự có ý về điều đó. Đó không phải là câu trả lời khôn ngoan. Bởi vì tôi không là một người Ấn độ, tôi không tin tưởng tất cả mọi loại vớ vẩn đó – không tin tưởng – tôi phủ nhận tất cả điều đó. Không phải rằng tôi kiêu ngạo hay mê tín và mọi việc đó. Nhưng tôi nói, hãy quan sát điều gì đã xảy ra cho những con người chúng ta. Và mỗi người có một quan điểm, và anh ấy bám vào quan điểm đó. Và thế là có sự phân chia, sự xung đột liên tục. Và từ sự xung đột đó sáng tạo không thể hiện diện.

Người hỏi: Ông ngụ ý rằng khi chúng ta trở nên rất yên lặng bộ não sẽ có nhịp điệu riêng của nó. Ông làm ơn giải thích về nó?

Krishnamurti: Hãy theo dõi, thưa bạn, nếu tôi được phép hỏi đầy tôn trọng, bạn có khi nào yên lặng? Thực sự tuyệt đối yên lặng, cả phần thân thể lẫn bên trong. Bộ não tuyệt đối yên lặng – bạn đã từng thử nó? Và quý ông kia hỏi . . . đúng chứ, thưa bạn, bạn đã hỏi điều gì đó?

Người hỏi: Tôi muốn biết rõ ràng hơn nữa sự giới thiệu ông đã nói về nhịp điệu mà bộ não bộc lộ.

Krishnamurti: Bộ não là vô số những tế bào thần kinh. Đúng chứ? Một số gân lạ thường, cùng khả năng vô hạn, khả năng vô hạn. Bạn có thể thấy điều gì con người đã sản sinh. Nhưng khi bộ não yên lặng trong ý nghĩa thuộc tâm lý, phía bên trong, mà có nghĩa không đo lường – tôi sẽ không trình bày tất cả điều này. Không đo lường, mà có nghĩa a bộ não không so sánh đến mức độ không có ‘nhiều hơn’. Bạn hiểu chứ? Tôi xin phép đặt câu hỏi cách khác? Hay khác hơn, trình bày cách khác. Ngay lúc này, ~~lên~~ tại, ngay lúc này, chưa dừng quá khứ, và tương lai. Tương lai là hiện tại. Tương lai là điều gì chúng ta là. Đúng chứ. Điều đó quá rõ ràng. Tôi tham lam quyền hành, vị trí, hung hăng. Tôi là điều đó, ngay lúc này. Và tương lai mà là ngày mai, hay một ngàn ngày mai là tôi là gì ngay lúc này. Nếu không có sự thay đổi cơ bản ngay lúc này, tương lai là tôi là gì. Đúng chứ? Tôi không hiểu liệu bạn thấy. Vì vậy chết – tôi sẽ không giải thích điều này.

Người hỏi: Thưa ông, ông đã nói nhiều sự việc mà đúng thực hiện nay như, những giới hạn của tư tưởng con người, và về sự quan trọng tuyệt đối của tình yêu. Nhưng tôi hơi thất vọng khi ông đã không cho chúng tôi ~~đi~~ ~~đáp~~ ~~án~~ thực sự cho những điều này.

Krishnamurti: Ô, có chứ, tôi đã trả lời.

Người hỏi: Đáp án đã được trao cho chúng tôi bởi Thượng đế vô hạn mà là đáng sáng tạo duy nhất. Ngài đã gửi Jesus Christ đến quả đất này mà đã chỉ cho chúng ta tình yêu là gì bằng cách chết trên cây thánh giá cho chúng ta. Và ngài là tình yêu, ngài là nhân cách hóa của tình yêu, và nếu không biết ngài ông không thể biết tình yêu.

Krishnamurti: Tôi không muốn biết Thượng đế là gì. Tôi không muốn biết. Bạn có ý gì qua từ ngữ ‘biết’? Biết hàm ý sự hồi tưởng. Sáng nay chúng ta đã gặp gỡ, bạn đã thấy người nói, khuôn mặt của ông ta, bạn nhớ nó. Bạn có lẽ không nhớ nó. Và sự hồi tưởng là hình ảnh bạn đã dựng lên về cái con người. Nhưng cái con người, cái sự vật có lẽ hoàn toàn khác hẳn hình ảnh mà bạn đã dựng lên về ông ta. Điều đó quá rõ ràng. Và chúng ta đã dựng lên cái sự việc lạ thường này được gọi là Thượng đế, mỗi văn minh, quá khứ, hiện tại và tương lai, có những ý tưởng riêng của họ về Thượng đế là gì. Tôi tin rằng ở Ấn độ có 300.000 thần thánh, và trong thế giới Thiên chúa giáo chỉ có một Thượng đế. Ở đó bạn có thể vui đùa cùng 300.000 thần thánh – chọn bất kỳ thần thánh nào bạn ưa thích và vui đùa. Làm ơn tôi rất nghiêm túc. Nghe ra có vẻ vô lý nhưng nó là một sự thật. Và khi không còn sợ hãi phía bên trong – bạn hiểu – sợ hãi về chết, về không an toàn, không sợ hãi gì cả, thuộc tâm lý và vì vậy thuộc thân thể, vậy là có sự tự do. Bạn hiểu chứ? Và trong sự tự do đó là bản thể của năng lượng, và năng lượng đó có lẽ được gọi bằng vô vàn cái tên, ai thêm quan tâm?

Người hỏi: Ngài đã nói, ‘Hãy yên lặng và biết rằng ta là Thượng đế’, và Jesus Christ cũng đã nói, ‘Nếu bạn giữ

những lời dạy bảo của ta, bạn sẽ biết sự thật và sự thật sẽ khiến cho bạn tự do'.

Krishnamurti: Tôi hoàn toàn không hiểu câu hỏi của bạn.

Người hỏi: Câu hỏi là, làm thế nào ông có thể có sự tự do mà không biết Jesus Christ.

Krishnamurti: Tôi không hiểu câu hỏi của bạn, thưa bạn.

Người hỏi: Jesus Christ đã nói, 'Ta là con đường, sự thật và sự sống', ngài là con đường duy nhất, sự thật duy nhất, và sự sống duy nhất. Nếu không có ngài không có sự thật và không có sự sống và nó là con đường duy nhất.

Krishnamurti: Thưa bạn, hãy tha thứ cho tôi, cách đây 2.000 năm đều này được phát biểu tùy theo kinh Bible bởi những môn đồ mà đã viết qu yển này sau sáu mươi năm hay mu ộn hơn nhiều. Câu phát biểu này đã hiện diện từ trước đó lâu rồi – mọi người tiên tri, mọi vị đạo sư, từ những ngày xa xưa nhất đã phát biểu điều này. Nhưng điều đó có liên quan gì đến sống của chúng ta? Tất cả những câu phát biểu của tất cả những qu yển sách tôn giáo – có một vấn đề rất phức tạp trong điều này. Những người sống dựa vào những qu yển sách – ở đây bạn có kinh Bible và thế giới Hồi giáo có kinh Koran, và thế giới Ấn độ và Trung quốc có một ngàn qu yển kinh, hay nửa tá qu yển kinh cũng là quá đủ rồi. Vì vậy những người mà dựa vào những qu yển sách trở thành quá tín điều. Nếu bạn đã quan sát nó cẩn thận; họ đã bị gọi là những người theo đị giáo và đã bị thiêu sống trong quá khứ. Và những người mà lệ thuộc vào Marx, Lenin, và bạn có thể thấy điều gì đang xảy ra ở đó. Và nếu bạn có nhiều qu yển sách, tất cả

đã được gọi là những quyển kinh tôn giáo, chúng đã quá giáo điều, quá khăng định. Ví dụ, ở Ấn độ bạn có thể là một con người tốt lành mà không tin tưởng Thượng đế, không thực hiện bất kỳ nghi thức nào, và tất cả những nghi thức trở thành một hình thức của giải trí, thuộc tôn giáo hay bất kỳ điều gì khác.

Vì vậy thưa các bạn, nếu người ta quá giáo điều, khăng định, củng cố những kết luận riêng của người ta, vậy thì đó là điều gì đang tạo tác quá nhiều phiền muộn, kinh hoàng trong thế giới. Người Nga sẽ không nhượng bộ một chút nào trong điều gì họ tin tưởng, học thuyết của họ; và những người Thiên chúa giáo hoặc tạm gọi là theo dân chủ cũng sẽ không nhượng bộ một chút nào. Vậy là có một chiến tranh. Và vì vậy làm ơn, chúng ta không đang phát biểu bất kỳ điều gì, chúng ta chỉ đang nhìn ngắm và đang chuyển động, không đứng yên. Vì vậy người ta phải có sinh lực, năng lượng lạ thường. Và chúng ta lãng phí năng lượng của chúng ta trong tất cả những điều vô lý đó. Từng đó đã đủ chưa, thưa bạn?

Người hỏi: Khi tôi đã lắng nghe, tôi đang nghĩ rằng những tư tưởng của chúng ta và sự hiểu biết của chúng ta có thể mang chúng ta đến mấu chốt của nghi vấn, mang chúng ta đến tâm điểm của nghi vấn. Và điều gì tôi đã muốn hỏi ông, thưa ông, là liệu ông nghĩ nó là tánh sáng tạo khi chúng ta đứng tại tâm điểm của nghi vấn để có thể tách rời chính chúng ta khỏi tất cả sự hiểu biết của chúng ta, và tất cả quá khứ của chúng ta mà đã mang chúng ta đến nghi vấn, để bước ra khỏi nó.

Krishnamurti: Không, thưa bạn, chúng ta không thể xóa sạch tất cả sự hiểu biết của chúng ta. Bạn phải có hiểu biết để đi từ đây đến nhà của bạn. Bạn phải có hiểu biết để viết một

lá thư. Bạn phải có hiểu biết để nói tiếng Anh, tiếng Pháp, hay tiếng Ý, hay tiếng Nga. Hiểu biết là cần thiết. Ngược lại chúng ta sẽ không ngồi ở đây.

Người hỏi: Nói cách khác, chúng ta sẽ không nhận ra vấn đề nếu chúng ta không có hiểu biết.

Krishnamurti: Hiểu biết cần thiết tại một mức độ nào đó, và tôi đang nghi ngờ rất sâu thẳm liệu hiểu biết, hiểu biết thuộc tâm lý có cần thiết hay không. Hiểu biết thuộc tâm lý – bạn hiểu rõ điều gì được hàm ý – cái ngã là bản thể của hiểu biết, mà được tích lũy qua vô vàn trải nghiệm, biến cố. Tất cả điều đó là hiểu biết, hiểu biết thuộc tâm lý. Và vì vậy hiểu biết đó không cần thiết. Người ta chỉ có thể hiện diện trong trạng thái của tự do khi bạn đã đưa hiểu biết vào vị trí đúng đắn của nó. Thuộc tâm lý không ghi lại những phản ứng. Giả sử bạn nhục mạ tôi, tại sao tôi phải ghi lại nó, tại sao bộ não phải ghi lại nhục mạ đó, hay nếu bạn nịnh nọt tôi, tại sao tôi phải ghi lại nó? Sự ghi lại tạo ra cái ngã, ‘cái tôi’, và thế là một phân chia.

Người hỏi: Vậy thì câu hỏi của tôi là: liệu nó là tánh sáng tạo hiện diện để công nhận một vấn đề, đang có tất cả hiểu biết này mà đã mang bạn đến nơi bạn là, để có thể thực hiện một bước khác hẳn, để không bị trói buộc bởi điều gì bạn biết, nhưng để có thể vượt khỏi tất cả điều đó?

Krishnamurti: Đúng rồi, thưa bạn. Cái gì bạn là, là tất cả điều này.

Người hỏi: Vâng, bạn là những thông tin được ghi lại.

Krishnamurti: Liệu có thể có sự tự do khỏi tất cả điều đó. Vậy thì có tánh sáng tạo thực sự, đó là điều gì anh ấy nói.

Người hỏi: Cảm ơn ông.

Krishnamurti: Từng đó đủ chưa, thưa các bạn?

Raju: Cảm ơn ông rất nhiều, thưa ông.

Ngày 20 tháng 3 năm 1984

HÔI THẢO CHUYÊN ĐỀ LẦN THỨ HAI

Ngày 21 tháng 3 năm 1984

- SÁNG TẠO TRONG KHOA HỌC
- SÁNG TẠO HIỆN DIỆN TỪ THIỀN ĐỊNH

Krishnamurti: Ở đây có mười lăm câu hỏi – chúng ta sẽ trả lời câu hỏi nào trước? Chúng ta sẽ trả lời câu hỏi đầu tiên: ‘Thiền định là gì và sự liên quan của nó với tánh sáng tạo như thế nào?’ Chúng ta có thể trả lời câu hỏi đó trước nhé?

Thiền định là một chủ đề rất phức tạp. Đây là một đối thoại giữa chúng ta. Và tôi đã nói nó là một chủ đề rất phức tạp. Từ ngữ *meditation thiền định* hàm ý cả trong tiếng Phạn lẫn tiếng Anh, không những là bộ não đang tập trung vào một chủ đề đặc biệt, mà còn cả nó hàm ý sự chú ý nhiều. Nhưng từ cơ bản *meditation thiền định* có nghĩa, trong tiếng Phạn, đo lường. Và cũng vậy trong tiếng Anh theo nguyên gốc, tôi tin tưởng, nó cũng là đo lường. Toàn vấn đề của đang trở thành được bao hàm trong nó, mà là đo lường: tôi là thể này, tôi sẽ là thể kia. Tôi tham lam, nhưng tôi sẽ dần dần trở nên không-tham lam, mà là một hình thức của đo lường, mà là một hình thức của đang trở thành. Cả đang trở thành trong những công việc của thế giới lẫn đang trở thành thuộc tâm lý.

Đó là toàn vấn đề của đo lường. Những người Hy Lạp, những người Hy Lạp cổ xưa – bạn biết tất cả điều đó, tôi không phải nói về nó – là những người khởi nguồn của sự đo lường. Nếu không có sự đo lường sẽ không có công nghệ. Và những người Châu á, đặc biệt ở Ấn độ, đã nói sự đo lường là ảo tưởng, đo lường có nghĩa sự giới hạn. Tôi đang diễn giải, họ đã không nói chính xác như thế này, họ nói nó cách khác. Vì vậy sự đo lường có nghĩa sự so sánh, so sánh ‘cái gì là’, ‘cái gì nên là’, lý tưởng, sự thật, sự thật trở thành lý tưởng. Tất cả điều đó được hàm ý trong thiên định.

Và cũng vậy trong thiên định được hàm ý, người thiên định và thiên định. Nếu có bất kỳ khó khăn nào trong hiểu rõ điều gì người nói đang trình bày làm ơn ngắt lời ông ta. Bởi vì nó là một vấn đề rất phức tạp. Và đặc biệt một vài đạo sư Ấn độ đã mang từ ngữ này vào nước Mỹ và đã kiếm được nhiều tiền từ nó. Họ là những triệu triệu phú, tôi đã gặp họ. Họ là những sinh linh kinh hoàng, tất cả họ đều sống vì tiền bạc.

Vì vậy muốn tìm hiểu thiên định, bạn phải tìm hiểu không chỉ sự đo lường, mà còn cả đang liên tục trở thành cái gì đó này, thuộc tâm lý. Nhưng con người là bạo lực, và lý tưởng để ở trong trạng thái của không-bạo lực, mà là để trở thành.

Người hỏi: Ông có đặt những mục tiêu cho thiên định của ông?

Krishnamurti: Tôi đang tìm bàyđiều gì được bao hàm trong toàn cấu trúc và bản chất của thiên định. Nó không là thiên định như thế nào nhưng thiên định là gì, khác hẳn như thế nào. Tôi hy vọng tôi đang giải thích rõ ràng. Và cũng vậy có một câu hỏi được bao hàm trong đó: ai đang thiên định?

Và hầu hết những hệ thống của thiên định, dù Nhật bản, và Ấn độ giáo, và vân vân, Tây tạng, luôn luôn có người kiểm soát và vật được kiểm soát. Đúng chứ? Chúng ta đang gặp gỡ nhau chứ? Thế là có người kiểm soát đang kiểm soát tư tưởng, để làm bật tằm tư tưởng, để định hướng tư tưởng tùy theo một phương hướng có mục đích. Thế là có người kiểm soát và vật được kiểm soát. Ai là người kiểm soát? Làm ơn, tất cả điều này được bao hàm trong thiên định, không chỉ kiểm soát tư tưởng của người ta như thông thường được hiểu trong thiên định, dù nó là thiên định Zen, hay những hình thức phức tạp nhất của thiên định xảy ra ở Ấn độ, hay nơi nào khác, luôn luôn có người hướng dẫn, thực thể mà kiểm soát tư tưởng, vậy là thuộc tâm lý họ đã phân chia người suy nghĩ và suy nghĩ. Thế là người suy nghĩ tự-tách rời chính anh ấy khỏi toàn hoạt động của tư tưởng, và thế là trong thiên định được hàm ý người kiểm soát đang kiểm soát tư tưởng với mục đích làm bật tằm tư tưởng. Đó là bản thể của thiên định, để tạo ra một trạng thái của bộ não – tôi sẽ không sử dụng từ ngữ cái trí trong lúc này – để làm cho bộ não bật tằm. Tôi sẽ giải thích thêm một chút xíu nữa và thâm nhập vào nó.

Thế là có một phân chia giữa người kiểm soát và vật được kiểm soát. Đúng chứ? Ai là người kiểm soát? Chẳng có bao nhiêu người đã đặt ra nghi vấn đó. Tất cả họ đều đã quá hài lòng khi thiên định, đang hy vọng đến nơi nào đó – thấu triệt, khai sáng và sự yên lặng của bộ não, sự an bình của cái trí và vân vân. Nhưng rất, rất ít người đã tìm hiểu: ai là người kiểm soát? Chúng ta được phép tìm hiểu điều đó chứ? Người kiểm soát cũng là tư tưởng. Người kiểm soát là quá khứ, là thực thể, hay chuyển động của thời gian như quá khứ và đo lường. Thế là có quá khứ mà là người suy nghĩ, tách rời khỏi tư tưởng, và người suy nghĩ cố gắng kiểm soát tư tưởng. Con người đã sáng chế Thượng đế – xin lỗi, tôi hy vọng bạn

không bực dọc. Bạn sẽ không bị sốc nếu tôi trình bày tất cả điều này chứ?

Khán giả: Không, làm ơn tiếp tục.

Krishnamurti: Những con người, từ sợ hãi của họ, đã sáng chế Thượng đế. Và họ cố gắng vươn tới Thượng đế, mà là nguồn gốc cơ bản, ở Ấn độ nó được gọi là Đại ngã, nguồn gốc cơ bản. Và thiền định là vươn tới nguồn gốc cơ bản. Vì vậy thiền định thực sự rất, rất phức tạp, nó không phải là tham thiền hai mươi phút vào buổi sáng, hai mươi phút vào buổi chiều, và hai mươi phút vào buổi tối – mà là đang ngủ thiếp đi, không phải thiền định gì cả. Vì vậy nếu người ta muốn khám phá thiền định là gì, người ta phải hỏi: tại sao người ta phải thiền định? Người ta nhận ra rằng bộ não của người ta liên tục đang huyền thuyên, liên tục đang lên kế hoạch, đang thiết kế – nó sẽ làm gì, nó đã làm gì, cái trí tự-tác động chính nó vào hiện tại, nó mãi mãi đang huyền thuyên, đang huyền thuyên, dù là huyền thuyên theo khoa học – xin lỗi! – hay huyền thuyên trong ống thông thường hàng ngày, giống như một người nội trợ đang huyền thuyên vô tận về điều này hay điều kia. Vì vậy bộ não liên tục đang chuyển động. Bây giờ ý tưởng của thiền định là làm cho bộ não bật tắt, yên lặng, hoàn toàn chú ý, và trong chú ý đó tìm được cái là – có lẽ bạn sẽ phản đối từ ngữ ‘vĩnh hằng’ này – hay cái gì đó thiêng liêng. Đó là sự chú ý của những người mà thực sự thâm nhập vào nghi vấn này. Người nói đã thâm nhập vào nghi vấn này suốt sáu mươi năm vừa qua hay nhiều hơn. Ông ta đã bàn luận nghi vấn này với nhiều học giả Zen, những người sáng lập Zen, với những người Ấn độ giáo và Tây tạng, và tất cả những nhóm đó. Tôi hy vọng bạn không phiền về sự nói chuyện không trang trọng của tôi, được chứ?

Người nói bác bỏ lại tất cả loại thiền định đó bởi vì ý tưởng về thiền định của họ là để đạt được một mục đích. Mục đích là kiểm soát hoàn toàn được bộ não để cho không có chuyển động của tư tưởng. Bởi vì khi bộ não yên lặng, cố ý kỷ luật, cố ý tìm kiếm, nó không là yên lặng. Nó giống như đạt được cái gì đó, mà là hành động của ham muốn. Tôi không biết liệu bạn theo sát tất cả điều này. Tôi xin phép tiếp tục?

Vậy là người ta cũng phải tìm hiểu, nếu người ta hứng thú tất cả điều này, ham muốn là gì? Không phải kiểm chế ham muốn, như những thầy tu và những khất sĩ Ấn độ thực hiện, kiểm chế ham muốn, hay đồng hóa ham muốn cùng cái gì đó cao hơn – nguồn gốc cao hơn, hình ảnh cao hơn, nếu bạn là một người Thiên chúa giáo đồng hóa cùng Chúa và vân vân. Vì vậy người ta phải hiểu rõ nếu người ta muốn tìm ra thiền định là gì, người ta phải tìm hiểu ham muốn. Đúng chứ, thưa các bạn?

Người hỏi: Ham muốn giống như ý chí?

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tìm hiểu điều đó chốc nữa. Ham muốn là gì? Tại sao nhân loại, những con người, một con người, quá bị chi phối bởi ham muốn – ham muốn để trở thành giàu có, ham muốn để trở thành – bạn biết vô số hình thức của ham muốn. Chúng ta là những nô lệ cho ham muốn, mà là một phản ứng. Vì vậy ham muốn là gì? Đây là thành phần của thiền định. Bạn hiểu chứ? Đây là điều gì người nói đang trình bày về thiền định. Đó là, nếu người ta không hiểu rõ chuyển động của thời gian – được chứ, tôi xin phép tìm hiểu tất cả điều này? Các bạn hứng thú tất cả điều này chứ? Tôi xin phép được tiếp tục?

Khán giả: Làm ơn tiếp tục.

Krishnamurti: Thật vui nếu chúng ta bắt đầu tìm hiểu nó. Nhưng nếu nó chỉ là sự hứng thú thuộc trí năng, nó không có giá trị gì cả. Vậy là chính sự tìm hiểu vào thiền định là gì này là thành phần của thiền định. Vậy là chúng ta đang cùng nhau tìm hiểu thiền định là gì, ham muốn là gì. Ham muốn là nhận biết, tiếp xúc và cảm xúc. Thấy cái gì đó, một phụ nữ hay một ngôi nhà, hay một mảnh vườn, hay một bức tranh đẹp. Thấy, tiếp xúc cùng nó, sờ chạm nó, từ đó nảy sinh cảm xúc, tiếp theo điều gì xảy ra? Bạn hiểu chứ? Thấy, tiếp xúc, cảm xúc. Đó là điều gì thực sự xảy ra: khi bạn đi vào một cửa hàng và bạn thấy một cái áo sơ mi mà bạn muốn mua, bạn thấy nó, sờ chạm nó, cảm giác nó, cảm xúc, sau đó điều gì xảy ra? Đó là nơi sự quan trọng đến. Sau đó tư tưởng cho hình thể đến cảm xúc, mà là, ‘Tôi sẽ trông như thế nào trong cái áo sơ mi đó?’ Bạn hiểu chứ? Thế là có thấy, tiếp xúc, cảm xúc, rồi tư tưởng đang sử dụng cảm xúc như một phương tiện của tự-thỏa mãn. Đúng chứ? Vì vậy liệu có thể có một đứt quãng, một khoảng trống giữa cảm xúc, mà là tự nhiên, lành mạnh – nếu người ta không bị tê liệt, dĩ nhiên – giữa cảm xúc đó và tư tưởng đang len lỏi vào và đang sử dụng nó như một phương tiện của thỏa mãn. Tôi đã giải thích rõ ràng chứ?

Người hỏi: Thỏa mãn là sự ham muốn để sở hữu nó?

Krishnamurti: Sự ham muốn để sở hữu nó, tôi trông như thế nào khi mặc nó.

Người hỏi: Trong sự liên quan đến tôi.

Krishnamurti: Vậy là tư tưởng tạo ra hình ảnh của bạn trong chiếc áo sơ mi đó. Đó là sự ham muốn và làm mạnh thêm sự ham muốn đó là ý chí. Tôi phải có chiếc áo đó.

Người hỏi: Vậy thì ý chí là sự nhận ra thực sự hay sự gợi ý của ham muốn?

Krishnamurti: Ham muốn, đúng. Làm ơn, thưa bạn, đây là một đối thoại, nó không là một vấn đề của chấp nhận cái gì đó.

Người hỏi: Ông không phiền nếu chúng tôi nói thẳng?

Krishnamurti: Không. Nếu điều này rõ ràng, liệu có thể giữ một khoảng cách rộng, như nó đã là, giữa cảm xúc, mà là lành mạnh, bình thường, và tư tưởng đang tạo tác hình ảnh của bạn trong một chiếc xe hơi, của bạn trong chiếc áo sơ mi, đang tạo tác hình ảnh mà là sự khởi đầu của ham muốn. Tôi không hiểu liệu tôi đang giải thích nó rõ ràng.

Vậy là đó là một phần của thiền định – hiểu rõ bản chất của ham muốn, không phải luôn luôn kiềm chế nó. Tôi không biết liệu bạn hiểu rõ sự kỷ luật mà điều này cần đến – kỷ luật trong ý nghĩa không phải tuân phục nhưng kỷ luật của hiểu rõ, kỷ luật của học hành.

Người hỏi: Ông sẽ không ngăn chặn ham muốn nhưng chỉ tìm hiểu nó nhiều thêm.

Krishnamurti: Nhận biết được toàn chuyển động của ham muốn, ham muốn phát sinh như thế nào, và vân vân.

Người hỏi: Ông cũng đang nói, biết nó rõ ràng đến độ ông có thể áp đặt một khoảng trống và bước kế tiếp không cần thiết phải làm. Không cần bước thực hiện đầy đủ.

Krishnamurti: Nếu bạn làm nó thực sự như chúng ta đang nói, nếu bạn làm nó thực sự bạn sẽ thấy điều gì xảy ra. Mà là, thấy, cảm xúc, tiếp xúc, tiếp theo tư tưởng cho một hình ảnh đến tiếp xúc đó, và đạt được ham muốn đó cùng tất cả những phức tạp, những xung đột của nó và vân vân. Vậy là nơi nào có một khoảng trống giữa cảm xúc và tư tưởng đang tạo tác một hình ảnh, đó là yên lặng. Tôi không biết liệu bạn theo kịp tất cả điều này. Đừng đồng ý với tôi, điều đó nguy hại lắm.

Người hỏi: Ông giải thích thiền định nghe có vẻ giống như một hạt động rất năng động và tôi nghĩ chúng ta thông thường nghĩ về thiền định, hay đạt được một cái trí yên lặng, như là một hành động không năng động.

Krishnamurti: Bạn có thể sử dụng một viên thuốc để làm yên lặng cái trí, bạn có thể tập trung – lúc này tôi sẽ không trình bày điều đó. Bạn có thể thực hiện vô số hình thức và trò bịp bợm để làm yên lặng cái trí, để làm yên lặng bộ não. Nó là một bộ não dờ dẩn. Nhưng một bộ não đã hiểu rõ những hàm ý và những phức tạp của thiền định, bộ não đó trở thành một công cụ lạ thường.

Người hỏi: Vậy thì cái trí yên lặng không là cái trí trống không.

Krishnamurti: Thưa bạn, trống không. Có một cái trí trống không có nghĩa, đầy năng lượng. Làm ơn, chúng ta phải tìm

hiểu điều này từng bước một – bạn không phiền chứ, thưa bạn?

Người hỏi: Cái trí yên ðng đang nhận biết những sự vật, đang thấu nhận thông tin thuộc giác quan từ phía bên ngoài, nhưng nó không đang vận dụng những sự vật đó?

Krishnamurti: Ðúng. Vậy là nó cũng phải hiểu rõ thời gian, không phải thời gian thuộc khoa học trong ý nghĩa của một chuỗi những khoảnh khắc. Thời gian là gì, không phải như một đề tài đặc biệt được nghiên cứu bởi những người khoa học hay bởi những người khác, nhưng trong sống hàng ngày của người ta, thời gian là gì? Bởi vì nếu chúng ta không đặt một nền tảng trong sống hàng ngày của chúng ta mà ổn định, yên tĩnh, vậy thì thiền định trở thành một hình thức của sự lừa dối ảo tưởng.

Vậy là tôi phải hiểu rõ ham muốn, có hiểu rõ ham muốn. Và cũng vậy hiểu rõ thời gian. Thời gian là gì?

Người hỏi: Một phương tiện để trở thành. Thời gian không chỉ là một phương tiện để trở thành cái gì đó hay sao?

Krishnamurti: Thời gian không chỉ là để trở thành một cái gì đó. Tôi là cái này, và cho tôi thời gian tôi sẽ trở thành cái gì đó. Tôi là do lực, cho tôi thời gian, không gian, một khoảng ngừng, để cho tôi sẽ trở thành một con người không-bạo lực. Đó là thành phần của thời gian. Và cũng còn cả thời gian trong sống hàng ngày của chúng ta là sự tích lũy của hiểu biết rộng lớn. Ðúng chứ? Thời gian cũng là tương lai. Vậy là có thời gian – tôi không là một chuyên gia, làm ơn, hãy tha thứ cho tôi nếu tôi không là một chuyên gia.

Người hỏi: Thời gian là sự nhận thức của nguyên nhân và hậu quả?

Krishnamurti: Nơi nào có một nguyên nhân, hậu quả có thể được loại bỏ. Vì vậy cái nguồn của thời gian là gì – thời gian như một con người, không phải tôi đã là, tôi là, tôi sẽ là? Thời gian cũng là một chuyển động để đạt được *cái tối thượng*. Tôi có một cuộc đời, toàn thể giới Châu á đều tin tưởng, tôi có một cuộc đời và nếu tôi chết tôi phải có một cuộc đời khác, nó được gọi là luân hồi, để cho tôi sẽ trở thành tốt hơn và tốt hơn và tốt hơn, cuộc đời và cuộc đời cho đến khi cuối cùng tôi đạt được cái tối thượng, Thượng đế hay bất kỳ danh tánh nào bạn thích gọi nó. Vậy là đó là thành phần của thời gian. Tôi là cái này nhưng tôi sẽ là cái kia. Liệu trở thành là một lừa dối? Bạn hiểu chứ, thưa bạn, thuộc tâm lý?

Người hỏi: Tôi không hiểu rõ – trở thành là một lừa dối?

Krishnamurti: Đúng, một ảo tưởng, nếu bạn thích, để sử dụng một từ ngữ lịch sự hơn.

Người hỏi: Tôi sẽ phải tìm hiểu đầy gian nan để hiểu rõ điều đó.

Krishnamurti: Đúng, thưa bạn, đó là thành phần của thiên định. Thiên định là cái gì đó lạ thường lắm nếu bạn hiểu rõ nó.

Người hỏi: Nó có vẻ quá rõ ràng. Chúng ta thấy chính chúng ta thay đổi, vì vậy làm thế nào ông có thể nói trở thành là một ảo tưởng?

Krishnamurti: Tôi tham lam. Giả sử tôi tham lam, và truyền thống, tôn giáo, thông minh của tôi nói, giảm bớt tham lam đi, đừng có tham lam hoài, điều đó ngu ngốc lắm. Vì vậy điều gì xảy ra? Tôi là, nhưng tôi sẽ là. Bạn hiểu chứ? Tôi là bạo lực, tôi sẽ là không-bạo lực. Đó là một chuyển động trong thời gian. Và trong chuyển động đó tôi vẫn còn là bạo lực. Tôi không biết liệu bạn hiểu rõ. Đây là một đối thoại giữa chúng ta, làm ơn.

Người hỏi: Chúng ta không thể thay đổi.

Krishnamurti: Trước tiên chỉ lắng nghe điều gì tôi đã nói. Tôi là bạo lực, và truyền thống của tôi và tất cả những người quanh tôi, môi trường sống, bảo tôi, những quyền sá ch tôn giáo và vân vân và vân vân, bảo tôi, tôi phải không -bạo lực. Nhưng tôi là bạo lực. Vậy là điều gì xảy ra? Có một xung đột giữa 'cái gì là' và 'cái gì nên là'.

Người hỏi: Tôi hiểu điều gì ông đang nói.

Người hỏi: Vậy thì điều đó có nghĩa nếu tôi là bạo lực và tôi muốn thực hiện sự thay đổi này, chuyển động đến không-bạo lực này, tôi đang thực hiện một hành động bạo lực.

Krishnamurti: Không có thay đổi gì cả.

Người hỏi: Ông có ý rằng . . .

Krishnamurti: Bạn đang ngắt lời tôi quá mau! Chúng ta hãy tìm hiểu từ từ.

Người hỏi: Đối với tôi có vẻ rằng có lẽ có một thay đổi trong mức độ nào đó. Nhưng ông nói rằng không có thay đổi gì cả; đối với tôi điều đó có vẻ phù hợp khả năng thay đổi trong mức độ nào đó.

Krishnamurti: Cho tôi một cơ hội, chỉ một phút thôi. Tôi là bạo lực. Những con người là bạo lực – đó là một sự kiện lịch sử. Sau mười ngàn, hay năm mươi ngàn năm, chúng ta vẫn còn là những con người bạo lực, bắt nguồn từ động vật và vân vân. Sự kiện là tôi là bạo lực. Đó là một sự kiện. Không-bạo lực là không-sự kiện. Đúng chứ? Nó là một lý tưởng, nó là cái gì đó, nó không tồn tại. Nhưng đây là một sự kiện. Nhưng đầu tiên khi tôi theo đuổi không-sự kiện, nó tạo ra nhiều vấn đề thêm. Vì vậy có xung đột giữa sự kiện và không-sự kiện. Vậy là điều gì quan trọng là được tự do khỏi bạo lực, không phải đạt được không-bạo lực. Tôi không biết liệu bạn thấy điều đó. Vậy là khi tôi đang cố gắng đạt được không-bạo lực, luôn luôn tôi đang gieo những hạt giống của bạo lực cho đến khi tôi đạt được điều đó. Mà tôi gọi là một lừa dối, một ảo tưởng, một ảo giác. Đúng chứ? Tôi không hiểu liệu bạn theo sát điều này?

Người hỏi: Tôi không thấy sự khác biệt giữa một vắng mặt của bạo lực và không-bạo lực.

Krishnamurti: Tôi đã nói để đạt được không-bạo lực là một lừa dối. Vì vậy vấn đề của tôi – vấn đề có nghĩa cái gì đó quăng vào bạn, nguyên gốc của từ ngữ đó có nghĩa, cái gì đó quăng vào bạn. Bây giờ đây là một nghi vấn tôi phải trả lời, bạo lực. Bạo lực là gì? Không chỉ là sự thiệt hại vật chất, gây thương tích người nào đó, nhưng còn cả bị tức giận, và cũng cả hận thù. Đúng chứ? Bạo lực cũng là tuân phục. Đúng, thưa

bạn. Hãy lắng nghe. Bạo lực cũng là tuân phục. Và bạo lực là khuynh hướng của bất chước. Tôi biết nó chống lại tất cả điều gì bạn hiểu. Vì vậy tôi phải hiểu rõ bạo lực. Tại sao có bạo lực? Bởi vì tôi đang tuân phục, đang bất chước, tức giận, ghen tuông, và tôi nhận biết được toàn cấu trúc của bạo lực. Nhận biết, và trao toàn sự chú ý vào nó. Khi tôi trao toàn sự chú ý vào nó, nó giống như một ngọn lửa đang đốt cháy bạo lực. Thưa bạn, giống như những người khoa học, bạn trao toàn sự chú ý vào cái gì đó, và bạn tìm được một đáp án cho nó. Đúng chứ? Do bởi không -chú ý mới tạo ra vấn đề. Tôi không hiểu liệu bạn theo sát tất cả điều này?

Người hỏi: Thưa ông, nếu tôi trao toàn sự chú ý vào cảm xúc, liệu tôi sẽ đốt cháy ham muốn?

Krishnamurti: Đúng, thưa bạn. Tất nhiên. ‘Không đốt cháy’ – bạn thấy. Nếu bạn đồng ý điều đó, nếu bạn thấy sự hợp lý của nó, vậy thì tại sao chúng ta đã trao sự quan trọng lạ lùng như thế vào ham muốn? Tất cả người Mỹ đều được yêu cầu, ‘Phát huy hết khả năng’. Đúng chứ? ‘Đừng kiểm chế’. Điều đó khủng khiếp lắm. ‘Đừng kiểm soát, hãy buông thả, làm điều gì bạn thích’. Chúng ta đang tạo tác những thảm họa như thế trong thế giới. Đó là một vấn đề khác.

Vậy là khi có sự chú ý hoàn toàn, mà có nghĩa trao toàn năng lượng của bạn vào sự kiện của bạo lực đó, năng lượng đó làm tan biến bạo lực, tổng thể của nó, không phải một phần của nó. Bạn hiểu chứ? Đó cũng là thiên định.

Người hỏi: Đối với tôi có vẻ rằng có một mục đích khác. Chắc chắn ông sẽ không tán thành rằng mục đích duy nhất của thiên định là đạt được không-bạo lực. Tôi có ý, đó là tiêu cực. Ông phải tìm kiếm điều gì khác nữa. Ông tìm kiếm điều

gì khác nữa? Đối với tôi có vẻ rằng ông đã bàn luận, hay đã đề cập một mục đích: đạt được không-bạo lực.

Krishnamurti: Tôi đã sử dụng nó như một ví dụ, thưa bạn.

Người hỏi: Tuy nhiên nó gây hoang mang cho tôi. Liệu ông trao sự chú ý hoàn toàn vào bạo lực với mục đích để tìm được không-bạo lực . . .

Krishnamurti: A, tôi không đang làm điều đó. Tôi muốn hiểu rõ bản chất của bạo lực, giống như bạn muốn hiểu rõ bản chất của nguyên tử bạn đã trao toàn chú ý của bạn vào vấn đề đáng nguyên rửa đó. Tất nhiên. Các bạn đã nghiên cứu nó, các bạn đã tìm hiểu nó, các bạn đã nghiền nát nó, Einstein, Oppenheimer và tất cả những người còn lại.

Người hỏi: Tôi nghĩ có điều gì đó mà đang gây bối rối cho tôi – đối với tôi toàn ý tưởng của trao sự chú ý hoàn toàn vào bất kỳ thứ gì là điều gì đó mà không thể hiểu được, và tôi muốn không đồng ý rằng chúng ta đã trao sự chú ý của chúng ta . . .

Krishnamurti: Bạn có ý không thể hiểu được như thế nào, thưa bạn?

Người hỏi: Tôi không hiểu ông có ý gì, thưa ông.

Krishnamurti: Sự khác biệt giữa chú ý và không-chú ý là gì? Nếu bạn có kỷ luật trong một vấn đề nào đó bạn trao nhiều chú ý vào đó. Phần còn lại của thời gian bạn không-chú ý. Đây là một sự kiện, một sự kiện tự nhiên của con người.

Nếu tôi quan tâm rất nhiều đến cái gì đó tôi trao sự chú ý của tôi vào nó, phần còn lại của thời gian tôi không-chú ý.

Người hỏi: Ông có ẽ trao sự chú ý vào nhiều vấn đề khác nhau.

Krishnamurti: Thưa bạn, sự chú ý có tính chất quan trọng – không phải những vấn đề khác.

Người hỏi: Chính sự chú ý có tính chất quan trọng?

Krishnamurti: Tất nhiên.

Người hỏi: Hơn là ông đang trao sự chú ý vào điều gì?

Krishnamurti: Khoảnh khắc . . .

Người hỏi: Nó là hiểu rõ về sự chú ý hoàn toàn.

Krishnamurti: Đúng rồi, thưa bạn, chúng ta hãy quên từ ngữ hoàn toàn. Chú ý có nghĩa hoàn toàn. Và cũ ng vậy người ta phải hiểu rõ về chính người ta. Đúng chứ, thưa bạn? Đây là sự quan trọng của thiền định: thời gian, ham muốn, tất cả những sự việc mà tôi là. Tôi là gì? Nếu tôi không hiểu rõ về chính tôi, tôi có ẽ luôn luôn đ ang lừa dối tôi. Lúc trước tôi có một người bạn, một người Ấn độ, anh ấy học ở Cambridge nước Anh, và có một vị trí tốt ở Ấn độ, và anh ấy đã trở thành một quan tòa. Một buổi sáng anh ấy thức dậy và nói, ‘Tôi xét xử những người này, chân lý là gì?’ Và nó là một phần của truyền thống Ấn độ, đặc biệt trong những người Ba la môn, rời bỏ gia đình, và tất cả thế gian, và qua thiền định tìm ra chân lý là gì. Anh ấy đã nói điều đó. Thế là a nh ấy đi

vào rừng và tất cả việc đó, và suốt hai mươi năm anh ấy đã tham thiền để tìm ra chân lý là gì. Cuối cùng người nào đó đưa anh ấy đến nghe một trong những nói chuyện của người nói và tiếp theo anh ấy đến gặp người nói sau đó, và anh ấy nói, ‘Nhìn kìa! Trong suốt hai mươi năm rờng rã tôi đã đang tự lừa dối chính tôi’. Bạn hiểu chứ, thưa bạn? Bạn hiểu chứ? Hãy suy nghĩ về sự can đảm của người đó, vân vân. Vậy là chúng ta đã nói nhiều về nó.

Lúc này, nếu tôi không hiểu rõ về chính tôi, cái tôi, cái ngã, cái con người, cái nhân vật, những đặc tính và vân vân. Tôi có lẽ tham thiền suốt phần còn lại của cuộc đời tôi và có lẽ đang lừa dối chính tôi. Bạn hiểu chứ? Tôi có lẽ đang sống trong vô vànảo tưởng, đang suy nghĩ chúng là chân lý. Vì vậy tôi phải hiểu rõ về chính tôi. Vì vậy tôi có thể hiểu rõ về chính tôi mà không phụ thuộc người tâm lý nào đó, Freud và những người như thế – tôi phải hiểu rõ về chính tôi, không qua người nào đó.

Người hỏi: Ông không bao giờ có thể chắc chắn rằng ông không đang tự-lừa dối về chính ông.

Krishnamurti: Tôi sẽ giải thích cho bạn, thưa bạn. Tôi phải hiểu rõ về chính tôi, không phụ thuộc bất kỳ triết lý nào, không phụ thuộc bất kỳ người khoa học nào, không phụ thuộc bất kỳ người phân tâm nào và vân vân, không phụ thuộc bất kỳ hệ thống nào. Tôi đang hiểu rõ về hệ thống, không phải về chính tôi. Bạn thấy sự khác biệt? Lúc này, làm thế nào tôi hiểu rõ về chính tôi mà không có bất kỳ lừa dối nào, ngược lại tôi đã chơi một trò chơi sai lầm, tại khúc cuối của nó tôi đang tự-lừa dối chính tôi. Vậy là làm thế nào tôi học hành để hiểu rõ về chính tôi hoàn toàn đến độ không còn

cái bóng của tự-lừa dối, tự tạo ảo tưởng? Điều đó được chứ, tôi được phép tiếp tục chứ? Làm ơn, đây là một đối thoại.

Người hỏi: Ông làm gì với cảm giác trong đó?

Krishnamurti: Cảm giác là tư tưởng, phải không? Nếu tôi cảm giác tôi phải công nhận cảm giác. Hãy rời nó trong chốc lát.

Người hỏi: Thưa ông, chúng ta quay lại sự chú ý dựa vào hiểu rõ về chính tôi?

Krishnamurti: Không. Bạn mau mắn quá! Tôi muốn hiểu rõ về chính tôi. Và tôi phải hiểu rõ về chính tôi thấu đáo đến độ không có một lừa dối nhỏ nhoi nào, nhưng có một hợp nhất và chân thật vô cùng. Đúng chứ? Liệu bạn có thể theo kịp điều này? Chân thật và hợp nhất. Tôi nhận ra rằng phải có chân thật, hợp nhất và đặc biệt nghi ngờ. Trong thế giới Thiên chúa giáo, toàn Thiên chúa giáo được đặt nền tảng trên kinh Bible, Đấng Cứu rỗi và vân vân, và Thiên chúa giáo không cho phép bất kỳ nghi ngờ nào. Đúng chứ? Thiên chúa giáo – bất kỳ ngờ vực, bất kỳ hoài nghi. Nếu có ngờ vực và hoài nghi, toàn sự việc sẽ sụp đổ. Khi chúng tôi ở Roma, tôi biết một chút tiếng Ý – và tôi nghe Đức Giáo hoàng nói, ông ấy đang giảng đạo về chủ đề gì đó, ‘Các con phải có lòng trung thành nhiều thêm nữa’. Và một người bạn đang ngồi cạnh tôi nói, ‘Nhìn kia! Đây là điều gì họ đang làm, nuôi dưỡng lòng trung thành để xóa sạch bất kỳ loại tìm hiểu nào’. Vậy là chân thật vô cùng, mà rất khó khăn, thưa bạn, và hợp nhất vô cùng.

Người hỏi: Một định nghĩa khác của lòng trung thành trong Thiên chúa giáo là sự tin cậy; ngoài không được tìm hiểu ra, còn có sự tin cậy.

Krishnamurti: Tin cậy ai? Bạn tin cậy ai? Bạn tin cậy người vợ của bạn, bạn tin cậy người chồng của bạn, bạn tin cậy tổng thống của bạn? Tại sao bạn tin cậy? Bạn có ý gì qua từ ngữ tin cậy? Nếu có sự ngờ vực, bạn đang tìm hiểu, đang hỏi han, đang yêu cầu.

Người hỏi: Ông có thể tin cậy và vẫn tìm hiểu về bản chất của Thượng đế.

Krishnamurti: Thưa bạn, tin cậy có nghĩa gì? Nếu tôi có một người vợ, tôi tin cậy cô ấy bởi vì tôi thương yêu cô ấy. Tôi biết cô ấy sẽ không làm bất kỳ việc gì xấu xa với tôi, và tôi biết tôi sẽ không làm bất kỳ việc gì xấu xa với cô ấy bởi vì tôi thương yêu cô ấy. Nơi nào có tình yêu, có tin cậy. Bạn không tin cậy một mình, nó có nghĩa tình yêu. Làm ơn, chúng ta hãy quay lại.

Vậy là tôi phải hiểu rõ về chính tôi. Nếu không hiểu rõ về chính tôi, sự lừa dối thuộc mọi loại có thể xảy ra. Đúng chứ, thưa bạn? Bạn đồng ý điều đó? Chân thật, hợp nhất và hoà nghi, ngờ vực. Và sự ngờ vực đó phải được cột trong dây buộc – bạn biết một dây buộc là gì, một con chó được cột trong dây buộc, thỉnh thoảng nó phải được thả ra để cho nó có thể chạy loanh quanh. Nhưng nếu bạn luôn luôn cột nó trong dây buộc nó không có sinh khí, nó không còn là một con chó nữa. Vì vậy chúng ta phải có chất lượng đó. Đúng chứ? Bây giờ, làm thế nào tôi hiểu rõ về chính tôi? Đây là thành phần của thiên định, bạn hiểu chứ, thưa bạn? Tôi hiểu rõ về chính tôi qua sự liên hệ với môi trường sống của tôi,

với người vợ của tôi, với người cha của tôi, tất cả điều đó. Trong sự liên hệ của tôi, tôi thấy những phản ứng của tôi.

Chúng ta đang cùng nhau theo sát chữ? Từ này giờ tất cả đều đúng chứ? Bạn chấp thuận chứ? Bởi vì nếu không có sự liên hệ tôi không tồn tại, tôi không thể tồn tại, tôi có lẽ rút lui vào một tu viện, nhưng vẫn vậy tôi có liên hệ – có liên hệ với quá khứ, có liên hệ với ý tưởng Jesus nói gì và vân vân, vì vậy tôi luôn luôn có liên hệ. Đúng chứ? Trong sự liên hệ đó mà là cái gương tôi thấy chính tôi như tôi là, không phải như tôi nên là, nhưng thực sự tôi là gì.

Người hỏi: Dựa vào những phản ứng?

Krishnamurti: Tất cả những phản ứng của tôi. Vì vậy điều đó cần đến một cảnh giác lạ thường. Tôi không hiểu liệu bạn có thể thực hiện tất cả điều này? Vì vậy sự liên hệ là cái gương trong đó tôi ~~ấy~~ chính tôi như tôi là, mà còn quan trọng nhiều hơn tôi nên là gì, bởi vì tôi là gì có thể được thay đổi – không phải được thay đổi, từ ngữ được thay đổi đó có nghĩa chuyển động từ một hình thức này sang một hình thức khác, nhưng tạo ra một biến đổi đột ngột. Tôi sẽ sử dụng từ ngữ đó. Vì vậy đó là cái gương. Vậy là tôi đang nhìn ngắm cái gương trong sự liên hệ của tôi. Cái gương là sự liên hệ của tôi. Vì vậy tôi thấy rằng luôn luôn tôi đang tạo ra một hình ảnh về những con người. Tôi đã tạo ra một hình ảnh về người vợ của tôi. Tôi đã sống với cô ấy được bốn mươi năm, mười năm, mười ngày, tôi đã tạo ra một hình ảnh về cô ấy, và cô ấy đã tạo ra một hình ảnh về tôi. Đúng chứ? Vì vậy đây là những sự kiện. Vì vậy sự liên hệ của chúng ta là giữa hai hình ảnh này. Đúng chứ? Bạn bị hoảng sợ nếu tôi nói tất cả điều này? Vợ của bạn cũng ở đây chứ?

Người hỏi: Nếu người ta đo lường chính người ta dựa vào cái gương của xã hội – tôi có lẽ không trình bày nó giống như ông đã giải thích – sự tập trung trong câu hỏi của tôi là, điều gì xảy ra với hình ảnh cái tôi của người ta nếu người ta thay đổi xã hội?

Krishnamurti: Bây giờ, hãy chờ một chút xíu, thưa bạn. Ai đã tạo ra xã hội? Chúng ta đã tạo ra xã hội. Chúng ta là hung hăng, chúng ta là bạo lực, chúng ta là tham lam, xã hội là chính chúng ta. Xã hội không khác biệt với chính chúng ta. Tôi không là một người cộng sản.

Người hỏi: Nếu tôi chuyển động từ một xã hội này sang một xã hội khác.

Krishnamurti: Nó cũng là sự việc. Nó giống như tôi là một người Thiên chúa giáo và tôi trở thành một người Cộng sản, nó cũng là chuyển động. Tôi đã thay đổi danh tánh bởi vì Phật giáo trí thức nhiều hơn, tinh tế nhiều hơn, nhiều vân vân và vân vân hơn Thiên chúa giáo. Vậy là chuyển động từ một tôn giáo, hay một trạng thái sang một cái khác, đều giống nhau. Tôi đang tìm hiểu, tôi đang nói, muốn hiểu rõ về chính mình người ta phải thấy sự liên hệ của chúng ta là gì với thiên nhiên, những cái cây, thế giới của thiên nhiên, thực tế của thiên nhiên, vẻ đẹp, chiều sâu và rạn rờ của thiên nhiên, và cũng vậy với xã hội. Tôi có liên hệ với xã hội. Và tôi nói tôi khác biệt với xã hội. Tôi nói chúng ta không khác biệt – chúng ta đã tạo ra xã hội này. Đúng chứ? Đó là một sự kiện, thưa bạn, đúng chứ? Hãy cho phép tôi chấm dứt vấn đề này. Làm ơn, chỉ một phút thôi. Chúng ta đã tạo ra xã hội này. Tư tưởng đã tạo ra xã hội này, văn hóa của một xã hội đặc biệt. Chúng ta là kết quả của tất cả điều đó, chính bởi hành động

của chúng ta mới tạo ra xã hội này. Chúng ta tham lam, chúng ta hung hăng, ạo lực, chúng ta chiếm hữu, hoang mang, mong muốn an toàn, cả thân thể lẫn tâm lý. Vậy là chúng ta có xã hội này, mà cũng thối nát giống như chúng ta thối nát – xin lỗi, tất cả các bạn có lẽ không như thế. Vậy là xã hội là sản phẩm của chúng ta. Vậy là nếu tôi, bộ phận của xã hội, không thay đổi tại cơ bản, thuộc tâm lý, sẽ không có thay đổi trong xã hội. Đó là một sự kiện. Những người Cộng sản – tôi xin phép được sử dụng từ ngữ đó, được chứ? – lúc trước tôi thường có những người bạn Cộng sản, những người cộng sản có thể đảng, không phải những người cộng sản nhẹ dạ! Họ là những người cộng sản thực sự. Và chúng tôi thường tranh luận nhiều ở Paris và những nơi khác, và họ sẽ đến một mẩu chốt nào đó và nói, ‘Xin lỗi, Marx là sự giới hạn’. Giống như những người theo tôn giáo chính thống trong quốc gia này – kinh Bible là sự giới hạn của họ. Bạn không thể tranh luận cùng họ, nó chấm dứt.

Vậy là chúng ta đang nói về thiên định. Và trong thiên định đó tánh sáng tạo là gì? Đó là câu hỏi. Bây giờ trong sự liên hệ tôi thấy chính tôi như tôi là. Và cũng vậy tôi thấy bất kỳ chuyển động nào để thay đổi tôi là gì – làm ơn hiểu rõ điều này, nó hơi hơi phức tạp – bất kỳ chuyển động nào để thay đổi tôi là gì vẫn còn trong cùng khuôn mẫu. Đúng chứ? Tôi là – được rồi, hãy cho phép tôi giải thích nó cách khác. Ai sẽ thay đổi nó? Tôi tham lam. Giả sử tôi tham lam. Tôi thay đổi nó như thế nào? Tôi thay đổi có nghĩa đến cái gì khác. Đúng chứ?

Người hỏi: Vậy là muốn không-tham lam là một hình thức khác của tham lam?

Krishnamurti: Đó là như thế. Muốn không-tham lam là một hình thức khác của tham lam, dĩ nhiên. Vì vậy làm thế nào sự kiện đó thay đổi? Trong sự liên hệ của tôi, tôi phát giác tôi quá tham lam, quá chiếm hữu, thuộc tình dục, và mọi chuyện của nó, quyền luyến, cùng tất cả những phức tạp của quyền luyến, sợ hãi, ghen tuông, lo âu, thù hận; tro ng từ ngữ đó tất cả điều này được chứa đựng. Đúng chứ, thưa các bạn? Các bạn đang theo sát tất cả điều này? Chúng ta đang cùng nhau theo sát điều này, hay tôi chỉ đang nói chuyện một mình đây?

Người hỏi: Thưa ông, ông đã trình bày rằng sự cảnh giác được cần đến để thấy những sự việc này. Nhưng làm thế nào tôi có thể giúp đỡ sự cảnh giác này đủ mãnh liệt để thấy?

Krshnamurti: Bạn không thể giúp đỡ nó. Thưa bạn, tại sao bạn là một người khoa học? Bạn muốn là người khoa học. Bạn trải qua nhiều năm. Tôi không biết bạn mất bao nhiêu năm để trở thành người khoa học, và thậm chí bạn sẽ không dành ra năm phút cho **điều** này. Tôi nghĩ khi hỏi, nếu tôi được phép vạch ra đầy tôn trọng, khi hỏi làm thế nào, là để yêu cầu một hệ thống. Đúng chứ? Và chắc chắn một hệ thống có một chất lượng hủy hoại có sẵn trong nó, một vô-trật tự và phần còn lại của nó. Vậy là trong sự liên hệ tôi khám phá về chính tôi. Đúng chứ?

Và câu hỏi kế tiếp là: sự chú ý là gì và sự tập trung là gì? Bạn đang theo sát tất cả điều này, nó gây hứng thú bạn, tất cả điều này? Đừng lịch sự, tôi không hiểu liệu tôi có thể tiếp tục.

Người hỏi: Chúng ta có thể quay lại một điểm chúng ta đã nói, sự tham lam trong vô số sự việc, và cố gắng thay đổi nó. Đó là trong nội dung của thay đổi cảm xúc hay thay đổi sự

thành tựu của nó? Ông nói ông là tham lam, ông có ý rằng ông có những cảm xúc. Nó giống như ông có thể loại trừ sự thành tựu nhưng vẫn còn có cảm giác.

Krishnamurti: Không, đó là một vấn đề khác. Cảm giác của tham lam là gì? Chiếm hữu. Đúng chứ? Bạn có một ngôi nhà tuyệt vời, tôi cũng muốn loại nhà như thế.

Người hỏi: *Vậy thì đó là cảm xúc, mong muốn. Vậy thì ông ra ngoài và mua nó.*

Krishnamurti: Vâng, ở đây nước Mỹ, nó như tấ, mua, mua, mua.

Người hỏi: *Mua vì hưởng thụ!*

Krishnamurti: Đúng. Tiếp theo tôi phải tìm hiểu câu hỏi của tập trung và chú ý. Tập trung là gì?

Người hỏi: *Tập trung hàm ý sự loại trừ.*

Krishnamurti: Hãy thâm nhập nó, thưa bạn, hãy theo dõi nó cẩn thận. Trong một trường học, đứa trẻ được giáo viên bảo tập trung – đừng để suy nghĩ của bạn chạy theo cùng bạn, đừng nhìn ra ngoài cửa sổ – bạn theo kịp chứ? Nếu bạn là một người Thiên chúa giáo sùng đạo bạn tập trung vào Jesus, vào Christ, hay vào bất kỳ ai. Nếu bạn là một người Ấn độ, bạn cũng làm cùng sự việc với những cái tên khác. Chúng ta là những nô lệ cho những cái tên. Đúng chứ, thưa các bạn? Vì vậy, tập trung hàm ý sự loại trừ. Tôi đang tập trung nhưng tư tưởng cứ liên tục lang thang, thế là tôi phải kiểm soát nó. Đúng chứ, thưa các bạn? Và vậy thì câu hỏi kế tiếp là: ai là

người kiểm soát? Người kiểm soát là vật được kiểm soát. Tôi không hiểu liệu bạn thấy điều này? Đúng chứ, thưa các bạn?

Người hỏi: Được kiểm soát – ông có ý được kiểm soát bởi những ham muốn của anh ấy?

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Người quan sát là vật được quan sát.

Người hỏi: Một việc tôi cảm thấy bị bắt buộc phải phản đối như một người Thiên chúa giáo – ông đề cập rằng Những người Thiên chúa giáo tập trung vào Christ, và mặc dù tôi cố gắng là một người Thiên chúa giáo chắc chắn tôi không là một người hoàn hảo, nhưng một niềm tin trong Thiên chúa giáo là rằng người ta không tập trung vào một cá thể. Và một việc mà tách rời Thiên chúa giáo khỏi những tôn giáo khác là rằng nó vị tha nhiều hơn. Thay vì tập trung vào cái ngã, Thiên chúa giáo tập trung ra phía bên ngoài, hy sinh mình cho những người khác.

Krishnamurti: Nhiều vị tha hơn, như bạn giải thích nó . . .

Người hỏi: Tôi nghĩ có một lan tỏa của cảm thông cho tất cả nhân loại.

Krishnamurti: Thưa bạn, chúng ta hãy đừng đề cập đến tánh vị tha. Lúc này, chúng ta đang cố gắng tìm ra thiên định và tánh sáng tạo là gì. Chúng ta có thể nói về những hình thức khác nhau của những tôn giáo, chúng được sắp xếp vào chung bởi tư tưởng, không có nghi ngờ gì về điều đó. Tất cả những lễ nghi, tất cả những giáo điều, tất cả những niềm tin và tất cả điều đó, được sắp xếp vào chung bởi tư tưởng.

Người hỏi: Có lẽ tôi không được sáng tỏ cho lắm.

Người hỏi: Làm ơn, chúng ta không tìm hiểu tôn giáo.

Người hỏi: Tôi không đang cố gắng bảo vệ một quan điểm.

Người hỏi: Không, chúng ta hãy bám vào một chủ đề. Được chứ?

Người hỏi: Tôi nghĩ điều này liên quan đến chủ đề. Sự khác biệt giữa cái ngã và sự phản ảnh là gì?

Krishnamurti: Hãy tha thứ cho tôi vì đã đề cập đến Christ.

Vậy là chúng ta đang nói về sự tập trung. Tập trung hàm ý hướng toàn năng lượng của bạn vào một vấn đề đặc biệt, đó là tư tưởng đang cố gắng tập trung vào cái gì đó. Nhưng tư tưởng cũng không mục đích, luôn luôn lang thang. Vì vậy người ta phải hiểu rõ, nếu người ta thực sự quan tâm đến tất cả điều này, xung đột là gì, tại sao sau hàng ngàn năm những con người đã sống trong xung đột liên tục? Nó dường như bình thường và bạn sẽ nói, 'Vâng, rất cần thiết phải có xung đột để tiến bộ'. Sự tiến bộ là gì? Chúng ta đang tiến bộ? Có Ế thuộc công nghệ, các bạn đang tiến bộ kinh ngạc. Ngược lại thuộc tâm lý liệu chúng ta đang tiến bộ? Dĩ nhiên không. Chúng ta là gì chúng ta đã là trong suốt bốn mươi ngàn năm hay nhiều hơn. Vì vậy tôi phải hiểu rõ sự tập trung là gì, mà có nghĩa sự loại trừ, mà có nghĩa tôi sống cuộc sống của tôi đang loại trừ mọi thứ, đang ẩn tránh mọi thứ, đang kháng cự mọi thứ. Bạn theo kịp chứ, thưa bạn? Vì vậy có trận chiến liên tục. Và ố nào trong xung đột tự -làm kết quệ chính nó, ư -làm mất hết năng lượng của nó. Đúng chứ? Đồng ý chứ? Điều này hiển nhiên, hợp lý. Vì vậy liệu có thể

sống không-xung đột? Bạn hiểu rõ chứ, thưa bạn? Bạn hiểu rõ chiều sâu của thiên định, điều gì được hàm ý? Liệu có thể sống không-xung đột? Người nói khẳng định, có. Người nói khẳng định, tôi không đang khoe khoang, ông ta không đang khoe khoang hay đang cố gắng là một mẫu mực – ông ta kinh hãi về những việc vớ vẩn này – ông ta nói, vâng, đều đó có thể được, ông ta đã thực hiện nó. Sự tập trung là gì? Tại sao có sự phân hai trong chúng ta? Nói một điều và làm một điều khác, trái ngược với điều gì bạn đã nói. Và tôi tham lam, mà là một mâu thuẫn. Đúng chứ, đồng ý chứ, thưa bạn? Vì vậy trong chúng ta luôn luôn có sự phân hai đang vận hành. Vì vậy sự phân hai là nguyên nhân của xung đột. Liệu có sự phân hai?

Người hỏi: Có sự phân hai trong . . .

Krishnamurti: Chỉ lắng nghe một chút xíu. Chúng ta phải chấm dứt. Liệu có sự phân hai? Có sự phân hai; bạn là một phụ nữ, tôi là một đàn ông. Tôi cao bạn thấp, hay bạn cao tôi thấp, hay tôi da trắng bạn da đen và vân vân; có sự phân hai. Có mặt trời mọc, mặt trời lặn, tối sáng; có sự phân hai. Nhưng thuộc tâm lý, liệu có sự phân hai, hay chỉ có ‘cái gì là’? Bạn hiểu chứ, thưa bạn? Chỉ có bạo lực, không có sự đối nghịch của nó. Sự đối nghịch của nó là không-thực sự, nhưng chúng ta đã biến sự đối nghịch thành thực sự. Và thế là có sự phân hai. Tôi không hầu liệu bạn đang theo sát tất cả điều này. Thiên đàng và địa ngục, quỷ dữ và thiên thần, bạn biết toàn chuyển động tâm lý của sự phân hai mà chúng ta đang trình bày. Và chúng ta đang nói, người nói đang nói, không có sự phân hai thuộc tâm lý, chỉ có ‘cái gì là’. Và nếu có sự hiểu rõ của ‘cái gì là’ vậy thì không có sự phân hai. Và vì vậy có sự kết thúc của tất cả xung đột thuộc tâm lý. Bởi vì thiên

định hàm ý năng lượng vô hạn được cần đến, không phải đang ngồi trong một ngõ ngách góc ngách nào đó và đang lặp lại cái này hay cái kia. Có một câu chuyện vui của một thiền sư, thông minh và mọi loại sự việc đó, và một môn đệ đến gặp ông, ngồi bắt chéo chân trước mặt ông và nhắm mắt lại. Và thiền sư hỏi, ‘Người bạn của tôi, bạn đang làm gì đó’. ‘Đang tham thiền, thưa thầy’. Thiền sư hỏi, ‘Ồ, đó là như thế hay sao?’ Tiếp theo ông nhặt hai hòn đá, thiền sư nhặt hai hòn đá và mài vào nhau. Tiếng ồn đánh thức người môn đệ, và anh ấy hỏi, ‘Thưa thầy, thầy đang làm gì vậy?’ ‘Ta đang cố gắng làm một cái gương từ hai hòn đá này’. Và người môn đệ nói, ‘Thưa thầy, thầy có thể mài hai hòn đá vào nhau đến hết đời và thầy sẽ không bao giờ làm được một cái gương.’ Và thế là thiền sư trả lời, ‘Con có thể ngồi như thế đến hết đời của con...’!

Vậy là sự tập trung. Tiếp theo sự chú ý là gì? Trong sự tập trung luôn luôn có một trung tâm. Đúng chứ? Trung tâm là ‘cái tôi’ – tôi đang tập trung. Tôi không biết liệu bạn đang theo sát tất cả điều này. Sự tập trung nhấn mạnh ‘cái tôi’, cái ngã. Và sự chú ý không có trung tâm gì cả. Khi tôi đang chú ý có chú ý. Nó không là ‘tôi đang chú ý’. Vì vậy khi có sự chú ý trung tâm cùng chu vi của nó, cùng bán kính của nó, cùng mở rộng của nó và vân vân, không có gì cả. Và từ đó chúng ta phải tìm hiểu một bộ não yên lặng là gì. Chúng ta đã đặt nền móng; đó là, muốn hiểu rõ về chính người ta thật trọn vẹn phải không có sợ hãi, thuộc tâm lý, không sợ hãi gì cả. Trái lại sợ hãi sẽ tạo tác tất cả mọi loại ảo tưởng.

***Người hỏi:** Ông đã nói về cái trí và bộ não, và ông đã phân biệt rất cẩn thận giữa chúng.*

Krishnamurti: Tôi đang tới đó, thưa bạn. Tôi đang thờ đã, thưa bạn, xin lỗi! Nơi nào có sự chú ý có sự yên lặng. Nhưng sự yên lặng đó giống như một ngọn lửa. Bạn hiểu chứ? Sinh động, đang đốt cháy – không phải đang đốt cháy bất kỳ thứ gì, nó giống như mặt trời, vùn vùn. Vì vậy chú ý có nghĩa sự kết thúc hoàn toàn của cái ngã. Bạn thử nó, khi bạn đang chú ý bạn đã quên bằng chính bạn, không có cái ngã. Cái ngã tồn tại chỉ khi nào không có chú ý, khi có không-chú ý. Tình yêu là chú ý. Tôi không biết liệu bạn thấy. Không tình dục, không vui thú, không ham muốn, mà những người Mỹ đã rút xuống thành tình dục, vui thú và tất cả điều đó. Vì vậy chú ý có nghĩa yên lặng và yên lặng đó là tình yêu. Nếu không có tình yêu không có gì cả.

Vậy là tiếp theo người ta hỏi: liệu có bất kỳ cái gì thiêng liêng, mà tư tưởng đã không ti ép xúc được? Bạn hiểu chứ? Liệu tất cả sống là một tiến hành vật chất? Tôi không biết bất kỳ điều gì về Thượng đế, tôi sẽ không sáng chế Thượng đế, bạn hiểu chứ? Khi không có sợ hãi, không có sự sáng chế Thượng đế, nguồn gốc của mọi sự vật. Chúng ta sẽ tìm ra nguồn gốc của mọi sự vật khi tuyệt đối không có sợ hãi, và ~~ư~~ ham muốn có bất kỳ thanh thân, an toàn. Đúng chứ? Bởi vì tất cả chúng là ảo tưởng. Bạn hiểu chứ? Vì vậy khi bộ não hoàn toàn yên lặng, và có năng lượng lạ thường đó, bởi vì lúc này nó đã không còn huyền thuyên – làm ơn tất cả điều này đều hợp lý, thông minh, có lý luận, nó không là loại rác rưởi ngoại lai của Ấn độ nào đó! Tôi đã được nuôi nấng, khi tôi rời Ấn độ lúc chín tuổi. Người nói đã không đọc bất kỳ quyển sách tôn giáo nào, hay bất kỳ triết lý nào, hay bất kỳ tâm lý nào. Bạn có lẽ nói, ‘Ông là một người kỳ dị’. Một kỳ dị thuộc sinh học, tôi không là như thế.

Vậy là khi bộ não tuyệt đối yên lặng, và vì vậy trống không những hình ảnh, và nó đã có năng lượng đó, và liệu có

bất kỳ cái gì thiêng liêng, mà có nghĩa liệu có bất kỳ cái gì mà tư tưởng, con người, trong nỗ lực của anh ấy, trong tìm kiếm của anh ấy, trong xung đột của anh ấy, trong đau khổ của anh ấy, trong những hy vọng cho cái gì đó của anh ấy. Bạn hiểu chứ? Bạn hiểu rõ tất cả điều này, thưa bạn? Vậy thì nếu anh ấy hy vọng anh ấy sẽ tạo tác, anh ấy sẽ chiếu rọi từ hy vọng của anh ấy cái gì đó mà anh ấy mong muốn cực độ. Vì vậy đó là một lừa dối. Tất cả điều này hàm ý một thấu triệt. Thấu triệt không là kết quả của sự hồi tưởng. Nếu nó được đặt nền tảng trên sự hồi tưởng nó chỉ là một tiếp tục khác của ký ức, tư tưởng. Vì vậy thấu triệt không liên quan đến tư tưởng, ký ức, trải nghiệm và thời gian, cái gì đó trong một lóe sáng mà bạn thấy toàn sự việc. Điều này xảy ra cho tất cả các bạn; nếu các bạn là những người khoa học, thấu triệt đó là từng phần. Tha thứ cho tôi khi phải nói như thế. Giống như một họa sĩ, nó là từng phần. Chúng ta đang nói về thấu triệt như một chuyển động tổng thể. Làm ơn, đây không là những từ ngữ. Dù sao chẳng nữa đối với tôi, nó không là những từ ngữ.

Vì vậy liệu có cái gì đó vượt khỏi thời gian, vượt khỏi đo lường, vượt khỏi tất cả những thôi thúc, những ham muốn của con người và vân vân. Nếu người ta tìm được điều đó, sống có một ý nghĩa lạ thường. Được chứ, thưa bạn? Người nói khẳng định rằng có. Tôi có thể chứng thực nó. Lúc này, ‘cái này’ là thiên định và từ đó là sáng tạo. Tình yêu, từ bi, có thông minh riêng của nó và từ bi, tình yêu, thông minh đó là sáng tạo. Bởi vì sáng tạo của nó không tạo ra hủy diệt ở một phía, xây dựng ở phía khác. Tôi không hiểu liệu tôi đã trình bày rõ ràng hay chưa?

Và có câu hỏi cuối cùng: ‘Nếu ông là giám đốc của phòng thí nghiệm này, cùng trách nhiệm bảo vệ quốc gia, và công nhận cách mà những sự vật là, làm thế nào ông sẽ điều

hành những hoạt động của phòng thí nghiệm và sự nghiên cứu?’ Cám ơn Chúa, tôi không là giám đốc! Nhưng nếu tôi là, liệu tôi sẽ đưa ra câu hỏi đó? Liệu câu hỏi đó là một câu hỏi đúng?

Người hỏi: Nó là một câu hỏi mà đang cố gắng tìm ra một liên kết giữa những lý thuyết của ông và những tin tưởng về nhân loại của ông và điều gì tất cả chúng tôi đang cố gắng thực hiện, và những vấn đề hàng ngày thực tế đang tồn tại.

Krishnamurti: Đúng, thưa bạn. Những vấn đề hàng ngày: kiếm sống, tình dục, có con cái, hay không có con cái, thiên hướng, mà bây giờ đang trở thành bất chước, những vấn đề hàng ngày của cãi cọ, bất mãn, đau khổ, tổn thương, phiền muộn. Đây là sự tồn tại hàng ngày của chúng ta. Và bộ não của chúng ta được đào tạo từ niên thiếu để giải quyết những vấn đề. Và chúng ta đang nói, giải pháp ngăn cản sự hiểu rõ về vấn đề. Tìm kiếm một giải pháp ngăn cản sự hiểu rõ về một vấn đề. Xin lỗi, bởi vì những bộ não của chúng ta được đào tạo đến những giải pháp. Tôi có một vấn đề với người vợ của tôi, và tôi sẽ hỏi, ‘Giải pháp là gì?’ Ly dị, đi đến một luật sư, hay điều chỉnh, hay chạy trốn. Bạn biết mọi loại vớ vẩn. Nhưng vấn đề là gì – những khẳng định của tôi, những ước mơ, thành tựu của tôi, và những vấn đề của cô ấy. Chúng ta hãy hiểu rõ điều đó, bàn luận nó, chấm dứt nó. Nhưng nếu tôi đang tìm kiếm một giải pháp, tôi không bao giờ thâm thấu nghi vấn. Nguyên nhân của vấn đề có thể được kết thúc không qua một giải pháp nhưng do bởi sự hiểu rõ về chính vấn đề. Xin lỗi, điều này đòi hỏi nhiều năng lượng.

Vậy là câu hỏi là: nếu tôi là giám đốc – nó là câu hỏi sai bởi vì đáng ra câu hỏi này phải được đưa ra ngay từ khởi đầu, không phải lúc này – ngay từ khởi đầu của giết chết con

người, một con người đang giết chết một con người khác nhân danh tôn giáo, nhân danh quốc gia, nhân danh Thượng đế, nhân danh vua chúa, nhân danh hoàng gia, quốc gia của tôi chống lại quốc gia của bạn, học thuyết của tôi chống lại học thuyết của bạn, tôi là một người tôn sùng Marx – tôi không là – tôi là người tôn sùng Lenin, và một người khác là Thiên chúa giáo, và tất cả là chúng ta đánh nhau. Đó là nghi vấn thực sự, không phải tại khúc cuối của tất cả điều này, tôi nên làm gì? Chúng ta đã tạo ra thế giới này. Chúng ta đã phân chia thế giới – bạn là một người Thiên chúa giáo, tôi là một người da đen, bạn là một người da trắng, bạn thuộc dòng giống da trắng, tôi là người Trung quốc, hay bất kỳ người nào. Chúng ta đã tách rời, đã đánh nhau từ khởi đầu của thời gian. Và văn minh phương Tây đã tàn sát nhiều người hơn bất kỳ văn minh nào. Đây là một sự kiện, tôi không chống đối nó, hay ủng hộ nó.

Thưa bạn, một nhóm người giống như các bạn ở Los Alamos, đã dành thời gian của các bạn cho sự hủy diệt, và cũng vậy một số trong các bạn làm những công việc khác – kỹ thuật laser, tia sáng mặt trời. Bạn biết tất cả việc đó. Bạn đang tạo lợi ích ở một phía, nhiều lợi ích, ở phía khác bạn đang hủy diệt mọi con người trên quả đất bởi vì bạn đã công nhận quốc gia của tôi, trách nhiệm của tôi, phòng vệ của tôi. Và những người Nga đang nói chính xác cùng sự việc ở bên kia. Ấn độ đang nói cùng sự việc, mà nghèo đói cực kỳ, đang chạy đua vũ trang. Vì vậy đáp án cho việc này là gì? Đáp án cho nó, thưa bạn, đối với tôi, tôi có lẽ sai lầm, bạn sẽ sửa chữa sau. Như một nhóm người mà cùng nhau tập hợp ở Los Alamos vì một mục đích, và nếu một nhóm người khác mà nói, nhìn kìa, chúng ta hãy quên đi tất cả chủ nghĩa quốc gia, tất cả những tôn giáo, chúng ta hãy, như những con người giải quyết vấn đề này, làm thế nào sống cùng nhau mà không

hủy diệt. Nếu chúng ta trao thời gian cho điều đó, một nhóm của những con người tuyệt đối hiến dâng mà quan tâm đến tất cả những vấn đề chúng ta đang bàn luận; vậy thì có lẽ cái gì đó mới mẻ có thể xảy ra.

Thưa bạn, chúng ta chưa bao giờ đối diện với chết. Oppenheimer, ông ấy biết tiếng Phạn, ông ấy đã nói, ‘Tôi đã trở thành chết’. Bạn biết điều đó rất rõ. Và chúng ta cũng không hiểu rõ chết – mà tôi không có thời gian tìm hiểu nó lúc này. Nhưng chúng ta đã trở thành những người hủy diệt, và cũng vậy cùng lúc lại gây lợi ích cho những con người. Đúng chứ, thưa bạn? Làm ơn, tôi không đang yêu cầu bạn thực hiện bất kỳ điều gì, tôi không là một người tuyên truyền. Nhưng bây giờ thế giới giống như thế này. Không ai đang suy nghĩ về một tầm nhìn toàn cầu, một cảm thấy toàn cầu cho tất cả nhân loại – không phải quốc gia của tôi, vì Chúa.

Thưa bạn, nếu bạn đi quanh thế giới, như người nói đã từng đi, bạn sẽ khóc than cho suốt phần còn lại thuộc sống của bạn. Chủ nghĩa hòa bình là một phản ứng đối với chủ nghĩa quân phiệt. Đó là tất cả. Người nói không là một người theo chủ nghĩa hòa bình. Ông ta nói, chúng ta hãy quan sát nguyên nhân của tất cả điều này, khởi đầu của tất cả điều này. Và nếu nguyên nhân ở đó, nếu tất cả chúng ta đều cùng nhau thấy, nguyên nhân, vậy là sự việc được giải quyết. Nhưng nếu mỗi người chúng ta đều có những quan điểm khác nhau về nguyên nhân và bám chặt vào quan điểm của anh ấy, lý lẽ thuộc lịch sử của anh ấy.

Vậy là, thưa các bạn, nó đó kia.

Người hỏi: Tôi nghĩ ông đã thuyết phục chúng tôi . . .

Krishnamurti: Tôi không đang thuyết phục bạn về bất kỳ điều gì cả.

Người hỏi: Hoàn toàn đúng. Từ sự yên lặng của khán giả, tôi nghĩ chúng tôi đã thấy rằng dường như ông đã cho chúng tôi năng lượng để hiểu rõ và trân trọng vấn đề.

Krishnamurti: Không, thưa bạn, không phải tôi.

Người hỏi: Nhưng điều gì tôi có ý là rằng khi một lần chúng tôi thực sự cố gắng hiểu rõ điều này và làm cái gì đó trong phương hướng đó, trong chừng mực nào đó chúng tôi dường như không có đủ năng lượng cần thiết. Vì vậy chúng tôi vẫn không thể có nhiều tiến bộ như tất cả chúng tôi đều muốn, nhưng tôi muốn nghe một vài nhận xét từ ông về vấn đề nó là gì mà thực sự đang ngăn cản chúng tôi. Chúng tôi có thể thấy nó, chúng tôi có thể thấy ngôi nhà đang cháy, nhưng vẫn vậy chúng tôi không thể làm bất kỳ việc gì để dập tắt đám cháy đó.

Krishnamurti: Ngôi nhà đang cháy, chúng ta nghĩ nó hiện diện ở ngoài đó, nó ở đây. Thưa bạn, trước tiên chúng ta phải đặt ngôi nhà của chúng ta trong trật tự. Xin lỗi chúng ta đã nói chuyện. Họ đang nhìn đồng hồ!

-Ông Không bắt đầu dịch-đánh máy: 18 -12-2009

-Dịch xong: 17-11-2009

-In nháp, Ông Không sửa chữa lại . . . xong: 10-2-2010

-In chính thức 25-2-2010

Đã dịch: [\[www.jkrishnamurtiongkhong.com\]](http://www.jkrishnamurtiongkhong.com)

- 1 – Sổ tay của Krishnamurti (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti's Notebook
- 2 – Ghi chép của Krishnamurti (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti's Journal
- 3 – Krishnamurti độc thoại (Dịch 2006 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti to Himself
- 4 – Ngẫm nghĩ hàng ngày cùng Krishnamurti
Dịch 2005 - Sửa 3-2013
Daily Meditation with Krishnamurti
- 5 – Thiền định 1969 (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Meditation 1969
- 6 – Thư gửi trường học (Dịch 7-2008 – Sửa 3-2013)
Letters to Schools
- 7 – Nói chuyện cuối cùng 1985 tại Saanen
Dịch 2007 - Sửa 2012
Last Talks at Saanen 1985
- 8 – Nghĩ về những điều này (Dịch 2006 - Sửa 3-2013)
Think on these things
- 9 – Tương lai là ngay lúc này (Dịch 9-2008)
The Future is now
- 10 – Bàn về Thượng đế (Dịch 10-2008)
On God
- 11 – Bàn về liên hệ (Dịch 2008)
On Relationship
- 12 – Bàn về giáo dục (Dịch 2007 - Sửa 10-2012)
On Education
- 13 – Bàn về sống và chết (Dịch 2-2009)
On living and dying
- 14 – Bàn về tình yêu và sự cô độc (Dịch 2-2009)
On Love and Loneliness

- 15 – Sự thức dậy của thông minh- Tập I/II
Dịch 2009 - Sửa 2-2013
The Awakening of Intelligence
- 16 – Bàn về xung đột (Dịch 4-2009)
On Conflict
- 17 – Bàn về sợ hãi (Dịch 7-2009)
On Fear
- 18 – Vượt khỏi bạo lực (Dịch 6-2009)
Beyond Violence
- 19 – Bàn về học hành và hiểu biết (Dịch 8-2009)
On Learning and Knowledge
- 20 – Sự thức dậy của thông minh-Tập II/II
Dịch 2009 – Sửa 2-2013
The Awakening of Intelligence
- 21 – Nghi vấn không đáp án (Dịch 2009)
The Impossible Question
- 22 – Tự do đầu tiên và cuối cùng (Dịch 4-2010 - sửa 2013)
The First and Last Freedom
- 23 – Bàn về kiếm sống đúng đắn
Dịch 1-2010 - sửa 3-2013
On Right Livelihood
- 24– Bàn về thiên nhiên và môi trường (Dịch 5-2010)
On Nature and The Environment
- 25– Tương lai của nhân loại (Dịch 5-2010)
The Future of Humanity
- 26– Sự kết thúc của thời gian (Dịch 5-2010)
The Ending of Time
- 27– Sống chết của Krishnamurti (Dịch 2009)
The Life and Death of Krishnamurti
A Biography by Mary Lutyens
- 28–Trách nhiệm với xã hội (Dịch 6-2010)
Social Responsibility
- 29– Cá thể và xã hội (Dịch 7-2010)
Individual & society

- 30- Cái gương của sự liên hệ (Dịch 11-2010)
The Mirror of Relationship
- 31- Bàn về cái trí và suy nghĩ (Dịch 8-2010)
On mind & thought
- 32- Tại sao bạn đang được giáo dục? (Dịch 2-2011)
Why are you being educated?
- 33- Bàn về Sự thật (Dịch 3-2011)
On Truth
- 34- Tiểu sử của Krishnamurti – Tập I/II (Dịch 5-2011)
Krishnamurti's biography by Pupul Jayakar
- 35- Tiểu sử của Krishnamurti – Tập II/II (Dịch 6-2011)
Krishnamurti's biography by Pupul Jayakar
- 36- Truyền thống và Cách mạng (Dịch 7-2011)
Tradition & Revolution
- 37- Khởi đầu của học hành (Dịch 8-2011)
Beginnings of Learning
- 38- Giáo dục và ý nghĩa của sống (Dịch 9-2011)
Education and Significance of Life
- 39- Cuộc đời trước mặt (Dịch 10-2011)
Life Ahead
- 40- Gặp gỡ sự sống (Dịch 11-2011)
Meeting Life
- 41- Giới hạn của suy nghĩ (Dịch 12-2011)
The Limits of Thought
- 42- Lửa trong cái trí (Dịch 2-2012)
Fire in the mind
- 43- Nói chuyện tại Nhà bếp (Dịch 2011)
1001 Bữa trưa cùng J. Krishnamurti
The Kitchen Chronicles
1001 Lunches with J. Krishnamurti
- 44- Nói chuyện cùng sống Tập I/III (Dịch 2012)
Commentaries on living-First Series
- 45- Bàn về tự do (Dịch 12-2012)
On Freedom

46-Thâm nhập Thấu triết (Dịch 3-2013)

Exploration Into Insight

47- Nói chuyện cùng sống Tập II/III (Dịch 3-2013)

Commentaries on living - Second Series

48- Nói chuyện cùng sống Tập III/III (Dịch 4-2013)

Commentaries on Living-Third Series